

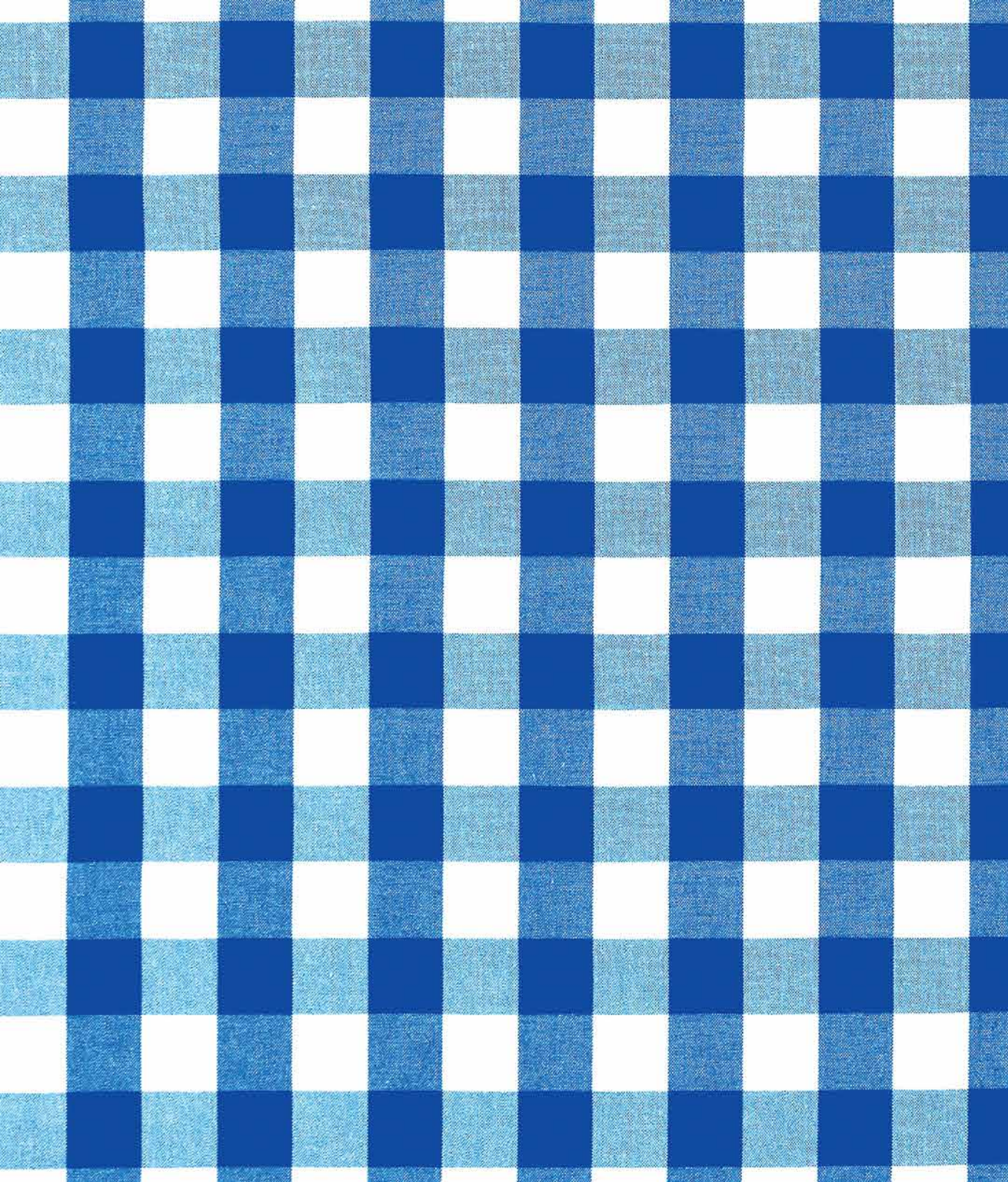
เรียนรู้

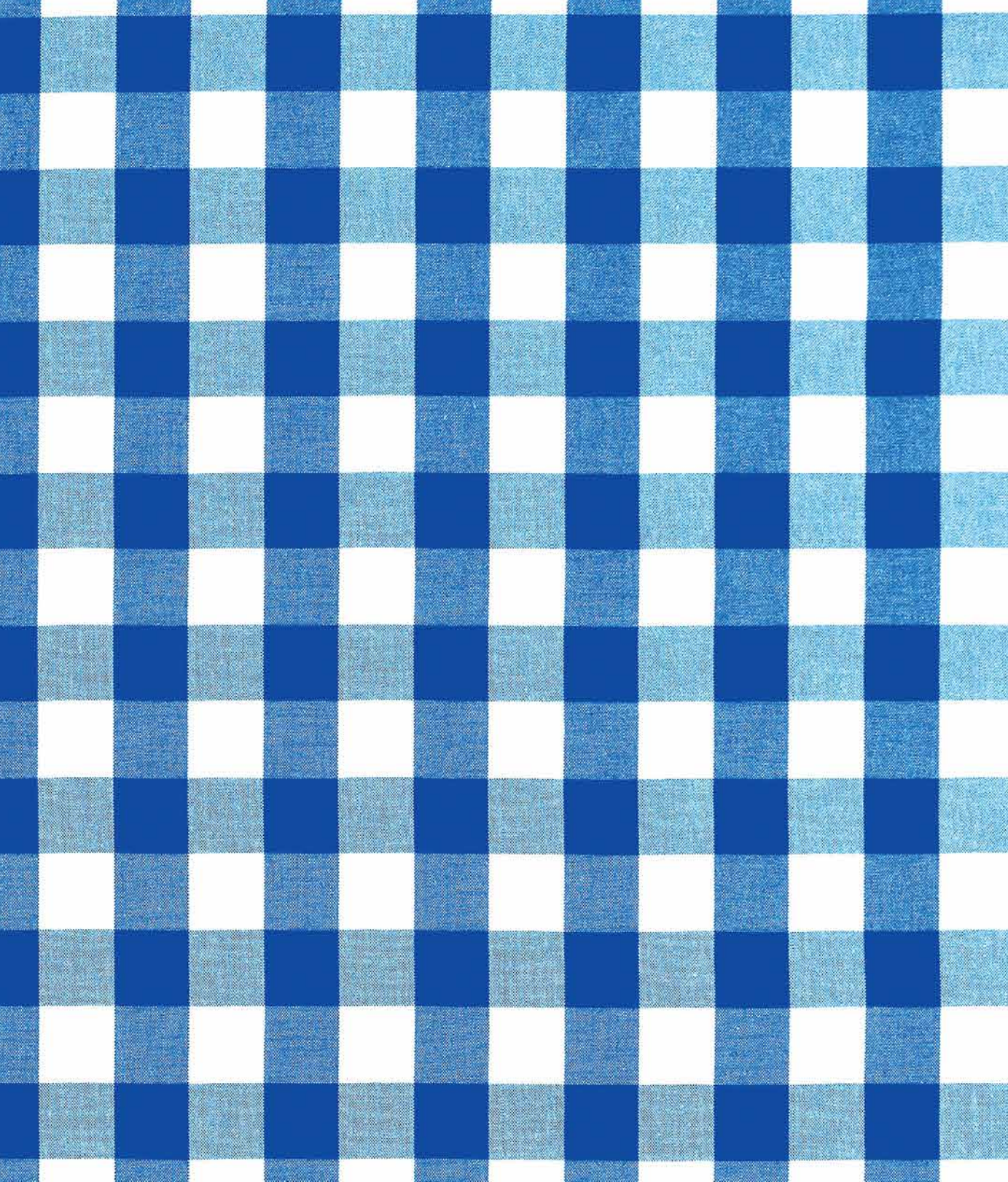
เกิดเป็นคนอีสานให้อีกเพลงกันได้
ไฟเอ็ดตีให้ซอยห้วย ซอยซอย่าหย่านลีน

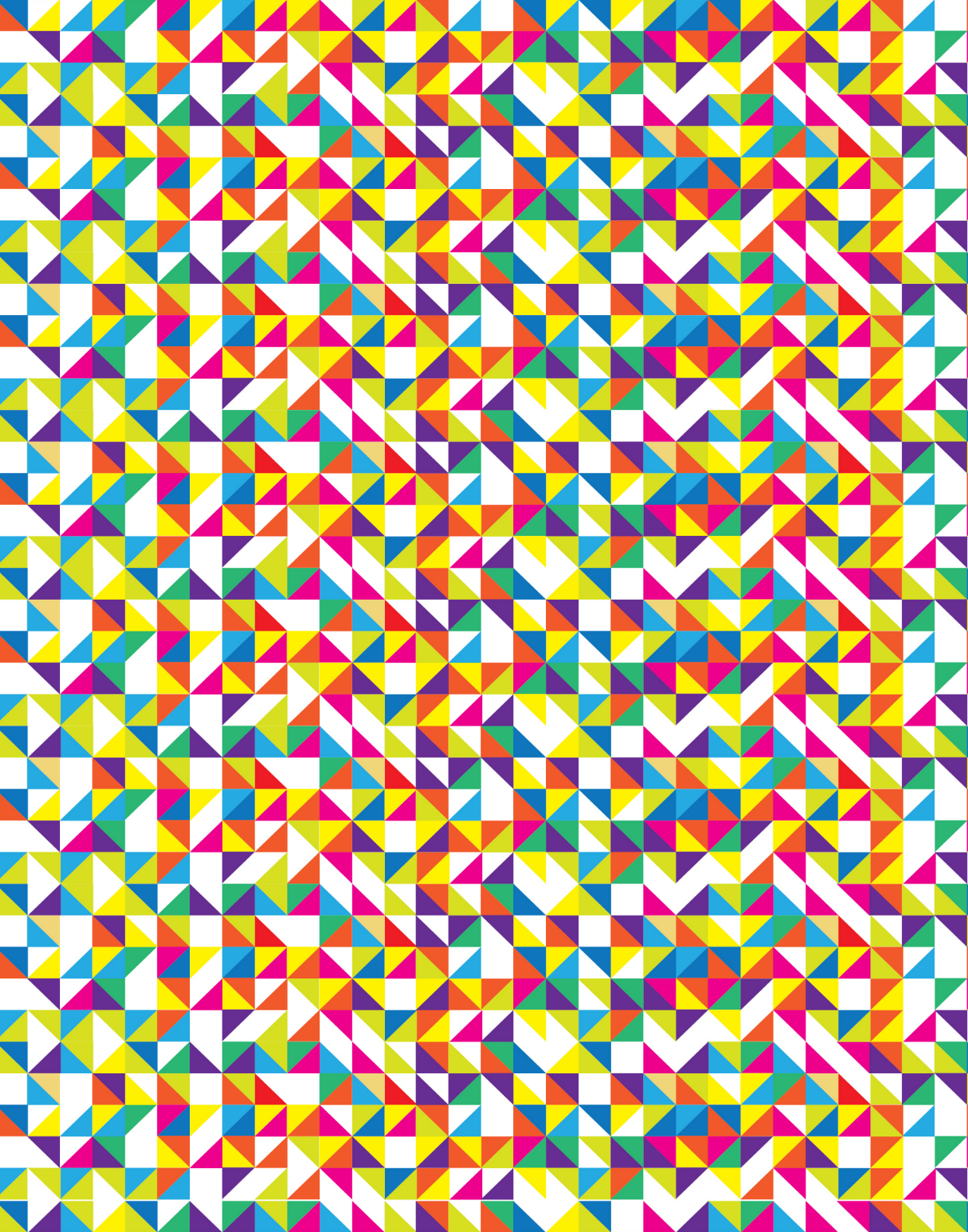

FORD FOUNDATION
INTERNATIONAL
FELLOWSHIPS PROGRAM

รวมผลงานสำคัญตลอดหนึ่งทศวรรษของลูกอีสาน
นักศึกษาผู้ได้รับทุน IFP จากมูลนิธิฟอร์ด

เอเชีย

เลขที่บาตราฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-91540-0-6

พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2555

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

มูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

เลขที่ว.- : มูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย , 2555. 244. 1. . I. ชื่อเรื่อง.

ISBN 978-616-91540-0-6

ผู้จัดทำ

คณะบรรณารักษ์

กองบรรณารักษ์

บรรณารักษ์การศึกษาระบบ

ออกแบบปก

ศิลปกรรม

บรรณารักษ์ภาพ

พีชญ์อักษร

ประสานงานการผลิต

จารุวัฒน์ เกียรติวงศ์, กิตติยา สุขเกษม

दनัย คงสุวรรณ, พิมพ์รัก ชัยกุล, จักรพันธ์ ชวัญมงคล

พีรพิชญ์ ชิวสมบูรณ์

พงศ์เทพ อนุรัตน์, ประเสริฐ ฤกษ์ปานี

ประเสริฐ ฤกษ์ปานี

ปริญดา วัฒนสันติเจริญ

สุธิสาร ปฏิภาณเทวา

สุรเกตุ เรื่องแสงระวี, นภาพร พัทธทรัพย์จันทร์

จารุวรรณ ศานติยานนท์, อนุสรณ์ ตระกูลวัฒนา

จัดทำโดย

FORD FOUNDATION
INTERNATIONAL
FELLOWSHIPS PROGRAM

โครงการทุน Ford Foundation International Fellowships Program ประเทศไทย

ภายใต้การดำเนินงานของ มูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

34 อาคารบ้านยสวดี ชั้น 5 ถนนพหลโยธิน ซอย 7 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2617-0797-8 www.asianscholarship.org

บริษัท ดร็อปคิก ดีไซน์ จำกัด

6 ประชัญคดีซอย 3 คลองตันเหนือ วัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 0-2714-7202 โทรสาร 0-2714-7202 e-mail : dropkickdesign@yahoo.com

พิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์

296 ซอยอรุณอมรินทร์ 30 ถนนอรุณอมรินทร์ บางยี่ขัน บางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0-2433-0026, 0-2433-8586 โทรสาร 0-2433-8587 www.parbpim.com

สงวนลิขสิทธิ์หนังสือเล่มนี้ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2537 ห้ามคัดลอกเนื้อหา ภาพประกอบ รวมทั้งดัดแปลงเป็น
ฉบับที่ก่เลียง ดัดเบิวิตที่คนั หรือเผยแพร่ด้วยรูปแบบและวิธีการอื่นใดก่อนได้รับอนุญาต

เดี๋ยว

รู้จัก IFP

ทำความรู้จักกับความเป็นมาของโครงการทุน Ford Foundation International Fellowships Program หรือ IFP ของมูลนิธิฟอร์ด ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย - **หน้า 18**

IFP BEHIND THE SCENE

คุยกับสองบุคคลสำคัญอยู่เบื้องหลังการดำเนินงานของโครงการทุน IFP ในประเทศไทย - **หน้า 22**

จัด

ภูมิปัญญาอีสาน ที่เจ๊งจนหลายคนต้องทิ้ง

- **เสี้ยวรุ่นหนึ่ง** หน้า 28
- **เสี้ยวรุ่นสอง** หน้า 50
- **เสี้ยวรุ่นสาม** หน้า 78
- **เสี้ยวรุ่นสี่** หน้า 102
- **เสี้ยวรุ่นห้า** หน้า 126
- **เสี้ยวรุ่นหก** หน้า 148
- **เสี้ยวรุ่นเจ็ด** หน้า 164
- **เสี้ยวรุ่นแปด** หน้า 184

โสต

ล้อมวงคุยกับคณะกรรมกร ผู้พิจารณาคัดเลือกผู้ได้รับทุน โใบแต่ละรุ่น

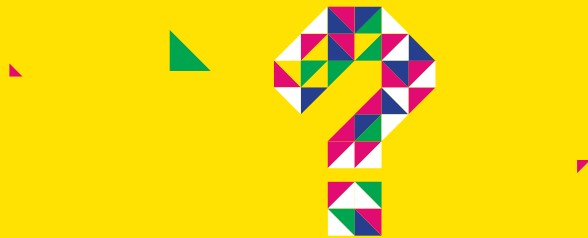
- **หน้า 210**

IFP Alumni

รู้จักกับเครือข่ายศิษย์เก่าผู้ได้รับทุน IFP ประเทศไทย (IFP Thailand Alumni Network หรือ IFP THAN) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของศิษย์เก่าผู้ได้รับทุนทั้งสิ้น 88 คน

- **หน้า 226**

เป็นเลี้ยว กันบ้าง

“เป็นเลี้ยวกันบ้าง?” หมายถึง การชักชวนให้มาเป็นเพื่อนกันไหม?

คงเคยได้ยินสุภาพชนบทหนึ่งที่ว่า “ถ้าท่านให้ปลาแก่คนจน เขาจะมีปลากินเพียงแค่วันเดียว แต่ถ้าท่านสอนวิธีจับปลาให้เขา เขาจะมีปลากินตลอดชีวิต” มีความหมายว่า การที่เราจะช่วยเหลือใครนั้น เราต้องช่วยเหลือเพื่อให้เขาช่วยเหลือตัวเองได้ ด้วยการให้คำแนะนำ ให้ความรู้แก่เขา เพื่อให้เขาสามารถพึ่งตัวเองได้ในโอกาสต่อไป มิใช่เพียงช่วยเหลือเพื่อให้เขารอดจากสถานการณ์เฉพาะหน้าไปชั่วครั้งคราว คนเราลองหากจับปลาได้ด้วยตนเองแล้วอย่างน้อยที่สุดเขาก็ไม่อดอยาก ในแง่นี้การสอนให้เขารู้จักจับปลาจึงถือเป็นการช่วยอย่างยั่งยืน

เช่นเดียวกับการศึกษาที่ถึงวันนี้ต้องยอมรับกันแล้วว่า การศึกษาเป็นหนึ่งในเครื่องมือหลักในการต่อสู้กับปัญหาหลักของประเทศนั่นก็คือ ความยากจน การศึกษาจะนำพาผู้คนที่ยากจนขึ้นแค้นจากปัญหาโครงสร้างเชิงสังคมออกไปสู่ชีวิตที่ดีกว่า ในแง่นี้ ‘การศึกษา’ จึงเปรียบเสมือน ‘การสอนให้จับปลาเป็น ตกปลาได้’

มูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ก่อตั้งขึ้นในปี 1936 (พ.ศ. 2479) มีบทบาทด้านการมอบทุนการศึกษาที่เรียกสั้นๆ ว่า IFP (Ford Foundation International Fellowships Program) ให้กับ 22 ประเทศทั่วโลก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา ใน พ.ศ. 2544 มูลนิธิฟอร์ด ให้มูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์กรประเมินงานและดูแลการให้ทุนในประเทศไทย โดยเริ่มมีการมอบทุน IFP ให้กับผู้ได้รับทุนรุ่นแรกในอีกสองปีให้หลัง คือใน พ.ศ. 2546 นับจนถึง พ.ศ. 2553 มีผู้ได้รับทุนไปแล้วทั้งหมดแปดรุ่น เป็นจำนวน 90 คน

“มีผู้จับปลาเป็นแล้วเกือบร้อย - นี่ย่อมเป็นเรื่องที่น่าดีใจและเป็นปรากฏการณ์พิเศษ”

แต่ความพิเศษของทุน IFP นั้นไม่ได้อยู่ที่จำนวนของผู้ได้รับทุน หากยังมีความพิเศษมากกว่านั้นอีกสองประการ ประการที่หนึ่ง คือ เป็นทุนที่มอบให้กับคนอีสานโดยเฉพาะ และประการที่สอง คือ ทุนนี้จะไม่มีการผูกมัดด้วยพันธะสัญญาใดๆ นอกจากสัญญาใจที่ว่า ต้องนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาชุมชนในภูมิภาคของตนเองต่อไป อธิบายให้เข้าใจง่ายๆ พอจับปลาเป็นแล้วก็ต้องมาสอนคนอื่นให้จับปลาเป็นต่อไปนั่นเอง

มูลนิธิฟอร์ดมอบโอกาสให้คนเรียนรู้การจับปลากันมาเป็นสิบปี ใหญ่ๆ ครบหนึ่งทศวรรษทั้งที เราจึงอยากแนะนำผู้ได้รับทุนให้รู้จักกันเสียหน่อยว่าเขาและเธอเหล่านั้น ได้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับพี่น้องอีสานบ้านเฮาแค่ไหนและอย่างไรบ้าง

หนังสือ ‘เสีย’ ที่ท่านถืออยู่ในมือเล่มนี้ จึงเป็นการแนะนำเพื่อนๆ ของเราให้ท่านได้รู้จัก ด้านหนึ่งเป็นการให้กำลังใจคนทำงานเพื่อสังคม อีกด้านหนึ่งเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่ามันจะสร้างแรงบันดาลใจให้ท่านลุกขึ้นมาทำสิ่งดีๆ ให้กับสังคม

นำสิ่งที่ท่านรู้ นำความรู้ที่ท่านมี ออกไปสอนให้คนอื่นจับปลาเป็น

เป็นที่เราจะได้ “เป็นเสีย” กัน

The publication of this extraordinary volume, titled “เสียดาย”, marks a special moment for the Ford Foundation International Fellowships Program (IFP) in Thailand. For more than a decade, many people both inside and outside the Kingdom have worked to realize the vision and promise of this unique endeavor. As this book appears, with its images, memories and personal stories, it prompts reflection on how the IFP program began, along with assessment of its lessons and impacts.

IFP was funded in 2001 by a \$280 million grant, the largest single donation in the Ford Foundation's history. The program was intended to provide postgraduate fellowships to individuals from social sectors that typically lacked access to advanced education, in countries outside the United States where the Foundation had long-standing activities. In 2006, the Foundation pledged up to \$75 million in additional funds, allowing IFP to award more than 800 fellowships beyond its original projections.

Over the past decade, the program enabled 4,318 emerging social justice leaders from Asia, Africa the Middle East, Latin America, and Russia to pursue advanced degrees at nearly 650 universities in almost 50 countries. By late 2012, more than 3,800 Fellows had completed their advanced degree programs in development-related fields. 82% are working in their home countries to improve the lives and livelihoods of those around them, and many of the rest are studying for additional advanced degrees or working in international organizations. The final group of Fellows enrolled in universities around the world will complete their studies by the end of 2013.

IFP was founded with the premise that extending higher education opportunities to leaders from disadvantaged communities would help further social justice and advance the Ford Foundation's mission to strengthen democratic values, reduce poverty and injustice, promote international cooperation and advance human achievement. IFP would aim to demonstrate that an international scholarship program could help build leadership for social justice and thus contribute to broader social change.

Here in Thailand and in fact everywhere I travel, people have asked, quite rightly, "Why is the program ending? If it is so great why wouldn't the Ford Foundation continue it?" I like to reply with some reflection on history: IFP was created at the beginning of a new millennium. The Ford Foundation Board of Trustees sought to launch a significant program in the international arena, one that would illustrate the foundation's global commitments. Yet IFP was not cast as an education program per se. It is important to remember that IFP was defined as a program that would seek leadership for societies in the new century; it would be cross-sectoral, working across all the fields of the Ford Foundation's interest. It would have a defined beginning and ending—its own life cycle— with a substantial funding commitment sufficient to realize its goals. At the end of its life cycle, IFP would stand as a model and a set of lessons for others who shared similar goals and values.

IFP was implemented in 22 countries around the world under the leadership of one specially chosen International Partner (IP) organization in each country. IP organizations developed techniques, experiences and insights that brought IFP to life in their local settings, building and negotiating the program's ultimate contours within IFP's global goals and policies. Here in Thailand, the Asian Scholarship Foundation (ASF) has been at the center of IFP's work and its successful outcomes.

In establishing the selection criteria for IFP, we deliberately chose not to apply a universal definition of "marginalization," instead charging each participating country to study, assess and define priority target groups in the context of local educational systems, cultures and histories. Early on, IFP and ASF decided that recruitment of fellows would take place in the Isaan region, where significant concentrations of disadvantage and exclusion could be found. ASF staff and advisors visited Isaan and considered a broad range of socioeconomic and demographic criteria in designing the selection process, including poverty measures, place of birth, current residence, parents' education, family structure, and occupation. They analyzed experiences of social exclusion based on group identity (ethnicity, religion) along with gender-based discrimination, physical disability, and political factors such as armed conflict or forced migration.

Applicants for the IFP fellowship were assessed along the dimension of socio-economic disadvantage, and then scored for three other major selection criteria: academic achievement, social commitment, and leadership potential. Short-listed candidates were interviewed, allowing personal histories to emerge and with them, certain intangible details that underlined the value of 'social merit' as a worthwhile consideration alongside merit defined in more conventional academic terms. Final decisions were vested in a Selection Committee of trusted figures representing varied social sectors and professional fields. Neither Ford Foundation staff nor the International Partners themselves made selection decisions.

ASF's vision and leadership were essential in achieving successful results in the selection of fellows in Thailand, and in all the stages of the fellowship process that followed. Adopting principles of decentralized implementation and local decision-making reflected IFP's belief that a 'one size fits all' approach was not compatible with the program's global reach. A commitment to flexibility and inclusion allowed IFP to chart new territory in shaping a model that differs from other international scholarships in important ways. Consider the following:

By choosing not to have an age ceiling for applicants, IFP opened opportunities for people at different life stages. It did not require applicants to have prior university admission in hand, but instead assisted selected fellows in identifying appropriate academic options. Those options widened because IFP fellowships were portable, and could be used in countries around the world; in addition, fellows could opt for enrollments in home country institutions if personal circumstances required it. Fellows studied in a wide range of disciplines and were not limited to a predetermined list of priority fields.

Looking at the results of IFP Thailand today, we celebrate the 88 outstanding individuals who were selected as IFP Fellows, some of whom are featured in this volume. These men and women embody IFP's ultimate goals in their talent, courage, capacity as social change agents, and in their visions for a just and equitable society in Thailand's Northeast, their Isaan home. They come from 20 different provinces and have contrasting life stories, but they all articulate a vision that links their post-graduate degree experiences to their social justice goals. They are engaged in a broad range of fields, from education and health to environmental science and the arts, yet all have something to say about communities, development, and shaping a better future for their home region. They are using their new skills and training

to address serious, long-term challenges in Thailand, such as sustainable agriculture, HIV/AIDS, gender equity, freedom of expression, or citizen participation in governance. They went in different directions—to the United States, the Netherlands, the United Kingdom, the Philippines, New Zealand—to pursue advanced knowledge, or they remained in Thailand to earn their degrees. And now, despite the many demands of their professional and personal lives, these returned Fellows have built and contributed to the IFP Thailand Alumni Network (IFP THAN), continuing to share common hopes and support each other's dreams.

In looking back at the life span and the outcomes of IFP Thailand, I am proud to see the talent, energy and commitment of the Fellows and alumni. I wish to acknowledge the dedication and inspired service of the staff of the Asian Scholarship Foundation, especially Dr. Lourdes G. Salvador and Mr. Jaruwat Kiatiwongse. I am enormously grateful to them, and to the specialists, academic reviewers, selection panelists and the ASF Advisory Committee who all have provided insight and guidance as the program grew and strengthened over its eight rounds of selections.

The goals were met, the outcomes are tangible—and IFP and the Ford Foundation can now say to the world: “Here it is, our IFP model, our lessons, our achievements. What can we all do to further this vision joining excellence, equity, and social justice in higher education? How can we extend opportunities to even more deserving men and women in the future?”

This book is a record of just some of the thousands of people around the world who are carrying forward IFP's powerful ideas. Congratulations to IFP Thailand, and to the Asian Scholarship Foundation, for shaping this realization of the program's enduring vision.

A handwritten signature in black ink, reading "Mary S. Zurbuchen".

Mary S. Zurbuchen, Ph.D.

Director for Asia and Russia

Ford Foundation International Fellowships Program, New York

ดิฉันเชื่อว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แม้ว่ารัฐบาลไทยจะประกาศนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสายสามัญและสายอาชีพก็ตาม แต่จำนวนผู้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคือในระดับอุดมศึกษา เมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรทั่วประเทศก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร อีกทั้งจำนวนผู้จบการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยก็มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

โครงการทุน Ford Foundation International Fellowships Program (IFP) ประเทศไทย เป็นหนึ่งในโครงการที่อยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิ ที่มีอบโอกาสทางการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกให้แก่บุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผู้มีความสามารถและความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นแต่ยังขาดโอกาสศึกษาต่อ โดยที่เกณฑ์การตัดสินการรับทุนมิได้วัดจากเกรดเฉลี่ย ระดับคะแนนภาษาอังกฤษ หรือฐานะทางสังคม ผู้ได้รับทุนสามารถเลือกศึกษาต่อได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา โครงการทุน IFP ได้คัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพจากหลายภาคส่วน อาทิ จากภาคการศึกษา ภาคราชการและภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรไม่แสวงหากำไร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย

เป็นเรื่องน่ายินดีที่ผู้ได้รับทุน IFP ประจำประเทศไทย ได้กลับไปเยี่ยมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนหลังจบการศึกษา ดิฉันรู้สึกภาคภูมิใจและขอแสดงความยินดีกับทุกท่านอย่างจริงใจ เพราะสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้จะต้องมีผู้นำที่มีความรู้และคุณธรรมเพื่อสนับสนุนและชี้นำชุมชนให้เกิดการพัฒนาจากท้องถิ่น และให้เดินไปตามวิถีทางที่พอเพียง โครงการทุน IFP ได้ช่วยเพาะกล้าแห่งการขับเคลื่อนทางสังคมที่เป็นการเปิดทางเลือกให้สังคมพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศ. ดร. จุรี จิธรวาการ

ประธานมูลนิธิฯ

โครงการทุน Ford Foundation International Fellowships Program (IFP) ซึ่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากมูลนิธิฟอร์ด ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 และกำหนดปิดตัวลงในเดือนมิถุนายน 2556 ในช่วงเวลา 10 ปีของโครงการนี้ มีผู้ได้รับทุนการศึกษาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมแล้วจำนวน 90 คน ซึ่งได้รวมกันเป็นพลังสำคัญด้านบุคลากร ด้านวิชาการ และความคิดที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการสร้างความรู้ให้แก่ท้องถิ่นที่ยังไม่ได้ก้าวหน้าทัดเทียมกับภาคอื่นๆ ที่สำคัญก็คือ ผู้ได้รับทุนโครงการทุน IFP เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการประสานความรู้ การเรียนรู้และความคิดที่ทันสมัยให้เข้ากับภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่จะช่วยพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างยั่งยืน เพียงพอ ก้าวทันสังคมใหญ่ได้อย่างสอดคล้องเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยกำลังจะบูรณาการเข้ากับประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในปี 2558 ทำให้เราต้องมองไปไกลให้เห็นถึงผลกระทบของมิติความร่วมมือ และการแข่งขันกับสมาชิกอื่นของประชาคมนี้ให้ชัดเจน เพื่อปรับตัวให้ทันประเทศเพื่อนบ้านที่เจริญกว่าและเข้าใจเพื่อนบ้านที่พยายามพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ก้าวไปพร้อมกับประเทศอื่น จึงเป็นพันธกิจของผู้ที่อยู่ในโครงการทุน IFP ที่จะต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างผู้ได้รับทุนด้วยตนเองและกับบุคลากรในองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ และปรับความคิดเห็นให้สามารถทำงานร่วมกันได้ในก้าวต่อไป ซึ่งจะเป็นการปรับเปลี่ยนที่มีความสำคัญต่อผู้ได้รับทุนเองและท้องถิ่นที่ผู้รับทุนจะเข้าไปร่วมทำงานกับคนในพื้นที่ในช่วงเวลาจากนี้ไป นับว่าเป็นงานที่ท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้รับทุนที่จะต้องเตรียมพร้อมที่จะร่วมกันทำ

ขอถือโอกาสนี้ ส่งความปรารถนาดีและกำลังใจให้แก่ผู้รับทุน IFP ทุกคนที่แสดงความตั้งใจจะนำความรู้ที่ได้รับจากการได้รับทุนการศึกษาไปร่วมพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป

ดร. มนตรี เจนวิตยการ

ผู้อำนวยการบริหาร

IFP ทุนเปลี่ยนโลก

เงื่อนไขด้านเกรดเฉลี่ย / ผลการเรียน อายุ สาขางาน
- ไม่มี
เงื่อนไขด้านบุคคล
- ขอให้เป็นผู้ที่สนใจบริการสังคม

ฟังดูเหมือนนิยาย ก็ไหนได้ ทุนการศึกษาแบบนี้มีจริงมาตั้งแต่ 10 ปีที่แล้ว

Ford Foundation International Fellowships Program เรียกสั้นๆ ว่า IFP เป็นทุนที่เกิดจากการริเริ่มของมูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เพื่อหยิบยื่นโอกาสในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ให้แก่ภูมิภาคต่างๆ ของโลกที่ขาดโอกาส อาทิ ทวีปเอเชีย แอฟริกา อเมริกาใต้ ตะวันออกกลาง และรัสเซีย รวมทั้งหมด 22 ประเทศทั่วโลกแน่นอนในจำนวนนั้นมีประเทศไทยอยู่ด้วย แนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วทำไมต้องเป็นอีสาน นี่คือประวัติศาสตร์ยาวนานร่วมหนึ่งทศวรรษของโครงการทุน IFP กับเรื่องราวของเจตนาคิดๆ ที่เปลี่ยนโลกไปที่ละนิด

จากประสบการณ์การให้ทุนการศึกษาทั่วโลกมากกว่า 75 ปี มูลนิธิฟอร์ดพร้อมด้วยเครือข่ายบุคลากรทั้งในสหรัฐอเมริกา ประเทศต้นกำเนิด และเจ้าหน้าที่ซึ่งประจำอยู่ตามจุดต่างๆ ของโลก ในที่สุด ย้อนหลังไปเมื่อ พ.ศ. 2544 มูลนิธิฟอร์ดก็ตัดสินใจเดินหน้ากับโครงการทุนที่กินเวลายาวนาน และใช้จำนวนเงินมหาศาลที่สุดเท่าที่มูลนิธิเคยดูแลมา นั่นคือจุดกำเนิดของโครงการทุน IFP กับเงินทุน 355 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ช่วงเวลาให้ทุนนาน 10 ปีท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โอกาสทางการศึกษาระหว่างผู้มีโอกาสและผู้ด้อยโอกาวยังคงความเหลื่อมล้ำไม่เปลี่ยนแปลง โครงการทุน IFP ถูกออกแบบขึ้นเพื่อหยิบยื่นโอกาสให้กับบุคคลผู้มีศักยภาพจากชุมชนเล็กๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะ ด้วยความมุ่งมั่นหวังดังต่อไปนี้

รู้จัก IFP

IFP Thailand Timeline

๒๕๔๔
มูลนิธิฟอร์ดประกาศให้ทุน IFP 22 ประเทศ รวมประเทศไทยด้วย

๒๕๕๕
ทุน IFP ประเทศไทย เปิดตัวอย่างเป็นทางการ

๒๕๕๖
ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นแรก

๒๕๕๗
ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นสอง

๒๕๕๘
ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นสาม

1

เพิ่มช่องทางเข้าถึงและความเท่าเทียม (Access and Equity)

แม้จำนวนนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่สัดส่วนนักศึกษาที่มาจากชุมชนที่ด้อยโอกาสก็ยังไม่ค่อยมาก IFP เชื่อว่าการสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับสูงให้กับชุมชนเหล่านี้ในประเทศกำลังพัฒนา จะนำมาซึ่งความเท่าเทียมในสังคม (Social Justice) ที่ชัดเจนขึ้นทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของ 'ความด้อยโอกาส' นั้นแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม บ้างด้วยความแตกต่างทางเพศ เผ่าพันธุ์ หรือกระทั่งภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และความพิการ เกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้รับทุนของ IFP จึงแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมในประเทศนั้น และประชาคมโลกในองค์รวมนั่นเอง

2

เปลี่ยนแปลงสังคมด้วยการศึกษาระดับสูง (Higher Education and Social Change)

จะลงทุนอะไรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรได้ดีเท่าการศึกษา ยิ่งผู้ที่ได้รับการศึกษาเหล่านั้นเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ ทั้งเข้าใจและพร้อมรับใช้ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ การเปลี่ยนแปลงยิ่งชัดเจน ทั้งในเชิงความก้าวหน้าของประเทศและเศรษฐกิจ

ระหว่างช่วงดำเนินงานที่ผ่านมา ศิษย์เก่า IFP ทั่วโลกแสดงให้เห็นแล้วว่า ความรู้และทักษะใหม่ๆ ช่วยพัฒนาชุมชนได้จริง

3

สร้างความเป็นผู้นำ (Fostering Leadership)

IFP ผลักดันให้เกิดผู้นำในชุมชนด้อยโอกาสทั่วโลก ด้วยโอกาสทางการศึกษาระดับสูง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา ทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้โครงการทุน IFP ยังออกแบบมาเพื่อแก้ปัญหา 'สมองไหล' ไปยังเมืองใหญ่ ที่มักเกิดกับบุคลากรจำนวนมากในชุมชนท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุนเรื่องการติดต่อกับชุมชนบ้านเกิดตลอดช่วงการศึกษา และสร้างเครือข่ายศิษย์เก่า IFP ในชุมชนเมื่อเรียนจบด้วย

แนะนำมูลนิธิฟอร์ด

มูลนิธิฟอร์ด หรือ Ford Foundation ก่อตั้งขึ้นโดย เอ็ดเซล ฟอร์ด และ เฮอร์ ฟอร์ด เจ้าของบริษัทรถยนต์ Ford ใน พ.ศ. 2479 อย่างไรก็ตาม หลังจากผู้ก่อตั้งทั้งสองเสียชีวิต เมื่อ พ.ศ. 2490 มูลนิธิก็ไม่มีความเกี่ยวพันใดๆ กับอุตสาหกรรมรถยนต์อีก ปัจจุบัน มูลนิธิฟอร์ด เป็นองค์กรส่วนบุคคลไม่แสวงหาผลกำไร และเป็นมูลนิธิที่มีบทบาทด้านการศึกษา การพัฒนา ศิลปะ และการสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาเป็นอันดับต้นๆ ของโลก

๒๕๔๙

ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นสี่

๒๕๕๐

ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นห้า

๒๕๕๑

ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นหก

๒๕๕๒

ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นเจ็ด

๒๕๕๓

ผู้ได้รับทุน IFP รุ่นแปด

๒๕๕๔

ครบรอบ 10 ปี ทุน IFP ประเทศไทย

IFP IN ACTION

ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการทุน IFP ประเทศไทย

ทุน IFP มุ่งให้โอกาสด้านการศึกษาแก่กลุ่มคนด้อยโอกาสในสังคมซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ อาทิ คนในชนบท ชนกลุ่มน้อย ผู้หญิง กลุ่มคนผู้มีความพิการ ผู้สมัครจะถูกคัดเลือกจากเกณฑ์การคัดเลือกของแต่ละประเทศ เพื่อไปสู่วขั้นตอนการสัมภาษณ์ โดยคณะกรรมการจาก IFP เพื่อตัดสินต่อไป

1

คัดเลือก

ขณะที่หลายประเทศในจำนวน 22 ประเทศที่ได้รับทุน IFP ผู้สมัครต้องแข่งขันกันทั่วประเทศ มีเพียงประเทศไทยเท่านั้น ที่ให้ทุนจำกัดเฉพาะภาคอีสาน จึงมีเพียงเสี้ยวบ้านเฮาล้วนๆ ที่กลายเป็นผู้ได้รับทุน IFP

2

ตัดสิน

หลังจากใบสมัครได้รับการคัดกรองว่าตรงตามเกณฑ์การคัดเลือก และมีศักยภาพพอแล้ว คณะกรรมการคัดเลือกจะทำหน้าที่ตัดสินผู้ได้รับทุนตามจำนวนทุนที่มีในแต่ละประเทศ โดยคณะกรรมการ IFP ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา และผู้บำเพ็ญประโยชน์ในสังคม ที่สำคัญคือ ทุกท่านเข้าใจถึงเงื่อนไขและความต้องการสำหรับการพัฒนาในภูมิภาคนั้นเป็นอย่างดี

เพื่อความโปร่งใสในการคัดเลือก นอกจากเจ้าหน้าที่จากทั้งมูลนิธิฟอร์ดและสำนักงาน IFP จะไม่มีสิทธิ์เป็นคณะกรรมการคัดเลือกแล้ว ในแต่ละปีคณะกรรมการคัดเลือกจะเปลี่ยนกันไปไม่ซ้ำกัน ทั้งคณะกรรมการชุดที่อ่านใบสมัคร และชุดที่สัมภาษณ์ยังเป็นคนละกลุ่มเพื่อความโปร่งใสและเป็นกลาง

3

เตรียมพร้อม

แม้จะได้รับการคัดเลือกแล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้ได้รับคัดเลือกที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับสูงได้ทันที โครงการทุน IFP จึงมีช่วงเตรียมความพร้อมหนึ่งปีให้สำหรับการปรับตัวทั้งทางด้านการศึกษาและความเป็นอยู่ เช่น จัดคอร์สภาษาอังกฤษ ให้คำปรึกษาด้านการเตรียมเอกสารสมัครเข้าเรียน จัดหาที่อยู่ รวมไปถึงจนถึงช่วยเหลือกระบวนการสมัครในสถาบันการศึกษาที่ผู้รับทุนต้องการ

ผู้ได้รับทุน IFP จากอีสานที่ไปศึกษาต่อทุกคนต้องไปเข้าคอร์สปูพื้นฐานภาษาอังกฤษตามระดับพื้นฐานภาษาที่ประเทศไทยและเวียดนามกันอย่างเข้มข้นเป็นเวลาหลายเดือน เพราะไม่ใช่แค่ภาษาอังกฤษระดับสื่อสารเท่านั้นที่พวกเขาต้องใช้ ภาระใหญ่อีกอันคือการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเขียนบทความวิชาการต่างหาก

4
สนับสนุน

ไม่ได้ห่างหายไปไหน ระหว่างช่วงการศึกษาของผู้ได้รับทุน IFP เจ้าหน้าที่ของโครงการยังให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เรื่องการศึกษาไปจนถึงเรื่องความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาของผู้ได้รับทุน ช่วงใกล้จบก็ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อให้ผู้ได้รับทุนที่กลับมาสามารถกลับเข้าสู่สังคมการทำงานและพัฒนา ด้วยความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาอย่างราบรื่น

ไม่ว่าการติดต่อกับทางบ้านไม่สำคัญ นอกจากจะช่วยให้ผู้ได้รับทุนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ระหว่างเป็นผู้ได้รับทุนได้อย่างสบายใจแล้ว การรักษาความสัมพันธ์กับบ้านเกิดอย่างต่อเนื่องยังทำให้ผู้ได้รับทุนกว่า 80% ทั่วโลกเลือกที่จะกลับมาทำงานในท้องถิ่น

5
เชื่อมต่อ

กลับมาทำงานแล้ว เครือข่ายศิษย์เก่าก็ยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม แนวทางของโครงการทุน IFP จึงสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันอย่างต่อเนื่องของศิษย์เก่า IFP ที่จบการศึกษามาแล้ว เพื่อให้เกิดเครือข่ายที่มีการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือกันอย่างแน่นแฟ้น นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

ถือเป็นความโชคดีของประเทศไทย ซึ่งมีผู้ได้รับทุนอยู่ในเฉพาะภาคอีสานเท่านั้น ทำให้การเกิดเครือข่ายศิษย์เก่า IFP THAN (IFP Thailand Alumni Network) เป็นไปได้โดยง่าย เนื่องจากไปมาหาสู่กันได้ง่ายกว่าในทางภูมิศาสตร์ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่มีเครือข่ายศิษย์เก่ากระจายอยู่ทั่วประเทศ

IFP THAN | เสี่ยวสัมพันธ์

จากผู้ได้รับทุน IFP สู่นักเรียนศิษย์เก่า IFP THAN หรือ IFP Thailand Alumni Network คือการรวมตัวกันของศิษย์เก่า IFP ประเทศไทย ตั้งแต่รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 8 ด้วยหน้าที่การงานและความรู้ทักษะที่หลากหลายของสมาชิก IFP THAN คือความหวังที่จะผลักดันอีสานไปข้างหน้า ด้วยพลังของ 'เสี่ยว' ตัวเล็กๆ โดยมีวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดังต่อไปนี้

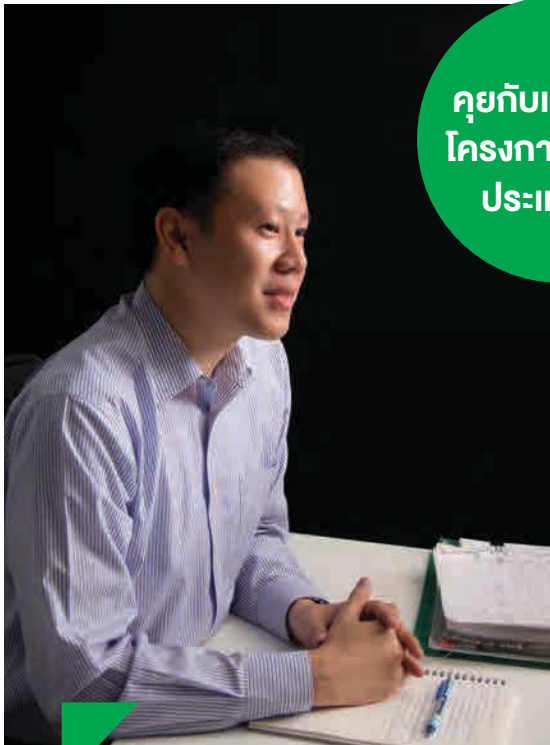
1. ศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชนอีสาน
2. พัฒนาและประชาสัมพันธ์แบบอย่างการปฏิบัติที่ดี ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายในวัฒนธรรมของอีสาน
3. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับพันธมิตรต่างๆ ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล

ปัจจุบัน IFP THAN จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่อง อาทิ สัมมนาหัวข้อ ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Cooperation หรือ AEC) ที่จะมีต่ออีสาน และกำลังอยู่ระหว่างการเตรียมตัวเพื่อจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ เพื่อดำเนินงานอย่างเต็มรูปแบบ

IFP BEHIND THE SCENE

คุยกับเจ้าหน้าที่
โครงการทุน IFP
ประเทศไทย

ไม่มีบ้านใหญ่ขึ้นได้ จะดูว่าไปได้ โดยไม่มีที่มบ้านที่ดี อยู่เบื้องหลัง

ยิ่งโครงการทุนขนาดใหญ่ระดับ IFP
ความรับผิดชอบทั้งใหญ่หลวงและยาวนาน

วิจิตรา วงศ์ปิยนันทกุล ในฐานะที่ปรึกษาโครงการทุน และ จารุวัฒน์ เกียรติวงศ์ ในฐานะเจ้าที่โครงการทุน คือ สองหัวเรือใหญ่ประจำประเทศไทย ผู้แบกรับความรับผิดชอบนั้น จากการประชาสัมพันธ์ให้ทุนเป็นที่รู้จักตั้งแต่ปีแรกของกาเริ่มดำเนินการ ไปจนถึงเชื่อมต่อให้ศิษย์เก่าทุกรุ่นของ IFP กลับมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อชาวอีสาน การทำงานที่ต้องใส่ใจทุกรายละเอียด ครบถ้วนช่วยเหลือเรื่องส่วนตัวของผู้ได้รับทุนทุกคนครั้งนั้น ก็วนเวียนถึงหนึ่งทศวรรษ

แน่นอนว่าระหว่างนั้น ความสัมพันธ์ของเบื้องหลังและเบื้องหน้าก้าวข้ามสถานะความเป็นเจ้าหน้าที่กับผู้ได้รับทุน - มีมอบอุ่นแบบพี่น้องและครอบครัว

ช่วยเล่าถึงที่มาของโครงการทุน IFP ในประเทศไทย

♦ วิจิตรา - พ.ศ. 2544 มูลนิธิฟอร์ดเอาทุนมาให้ประเทศไทย โดยเข้ามาทางหน่วยงานเรา (มูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย) เพื่อจะบริหารโครงการทุนนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ 22 เป็นประเทศสุดท้ายที่ทางมูลนิธิฟอร์ดให้ทุน มี ด็อกเตอร์ชาร์ลส์ เรย์ เบลีย์ เป็นผู้แทนของมูลนิธิฟอร์ดประจำประเทศไทยและเวียดนาม แล้วก็ดูแลเมืองไทยด้วย

เนื่องจาก ด็อกเตอร์ชาร์ลส์ เรย์ เบลีย์ ท่านเคยประจำที่ประเทศไทย คู่กันเคยกับประเทศไทยเป็นอย่างดี ท่านก็สังเกตเห็นว่าภาคอีสาน เป็นภาคที่คนขาดโอกาสทางการศึกษาเยอะมาก ท่านเลยผลักดันว่าทุนนี้น่าจะมอบให้ภาคอีสานก่อน เลยเป็นความโชคดีของภาคอีสานที่ไม่ต้องแข่งขันกับคนภาคอื่น ไม่เหมือนประเทศอื่น อย่าง จีน อินเดีย ทุน IFP ครอบคลุมทั่วประเทศของเราได้เฉพาะภาคอีสาน เพราะด็อกเตอร์ชาร์ลส์อยากให้คนอีสานไปเก็บเกี่ยวความรู้ประสบการณ์มาพัฒนาภาคอีสานของตัวเอง คือ ให้ภาคอีสานมีการพัฒนาโดยชาวอีสานเอง เราก็เลยเริ่มโครงการตรงนี้

ลักษณะของทุน IFP พิเศษมาก เพราะเงื่อนไขน้อย และไม่บีบบังคับเลย มีความยากง่ายในการบริหารทุนอย่างไรบ้าง

♦ วิจิตรา - ทุนนี้ค่อนข้างจะเป็นทุนพิเศษที่ไม่มีทุนไหนในโลกให้ขนาดนี้ ส่วนตัวก็ประทับใจมากกับวัตถุประสงค์ของทุน คือ ให้คนด้อยโอกาส ขาดโอกาสจริงๆ ไม่ได้กำหนดคะแนนเฉลี่ย ไม่ได้กำหนดอายุ ภาษาอังกฤษ ทุนอื่นคุณอาจจะต้องสอบ TOEFL หรือ IELTS* มานี้ไม่ต้อง และก็ไม่มีข้อผูกมัดใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งผิดกับทุนอื่นที่เรารู้จักกัน จะต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์อายุ มีภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสาม ฯลฯ แต่ทุน IFP เพียงแต่ดูว่า คุณจบปริญญาตรีมีภาวะความเป็นผู้นำและเป็นคนที่ตั้งใจทำงานให้กับชุมชน ให้กับสังคม

ด้วยความพิเศษของทุน ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์เลยต้องให้ข้อมูลกันมาก เราจะออกไปทุกจังหวัด ตอนนั้นอีสานมีแค่สิบเก้าจังหวัด ทุกอำเภอ อำเภอไหนที่มี NGO อยู่ เราจะไปถึงตัว NGO เลย ให้ได้รู้ว่าจะงานเขาเป็นยังไง เครือข่ายการทำงานของเขาเป็นยังไง แล้วก็ไปตามหน่วยงานต่างๆ ประชาสัมพันธ์จังหวัด พัฒนาจังหวัด สำนักงานประชาสังคม โรงพยาบาล สำนักงานการศึกษา

*TOEFL และ IELTS คือ การสอบวัดระดับความรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับศึกษาต่อ

โรงเรียน เราไปหมด พยายามไปให้ถึง ให้เขาได้ข้อมูล จากเรามากที่สุด เพราะฉะนั้นคนที่สมัครส่วนใหญ่เราจะ รู้จัก จะเคยเห็นเค้ามานั่งฟังบรรยายของเรา บางคน ข้ามจังหวัดมาฟังก็มี

ตอนนั้น เราจะดูสีหน้าออกเลยว่า หลายคนเขาถาม คำถามอยู่ในตาเค้าว่า มีด้วยหรือทุนอย่างนี้ ไม่ดูอายุ ไม่ดูคะแนนเฉลี่ย ไม่ดูคะแนน TOEFL ไม่มีชื่อผู้สมัคร ฟังเสร็จเขาก็จะไม่เชื่อ บางคนก็จะไปแอบถามว่า มีด้วย หรือที่ จริงหรือเปล่า หลอกมั๊ย อะไรอย่างนี้ เราก็ต้อง พยายามอธิบายให้เค้าฟัง พอรุ่นที่สามสี่ เราก็จะเชิญ คนที่ได้ทุนรุ่นแรกมาพูดให้ฟังด้วย เพื่อให้เขามั่นใจ มากขึ้นว่าเราไม่ได้มาหลอก

แล้วกรรมการซึ่งเป็นอาจารย์ที่มากัดเลือกผู้สมัคร มีแนวทางในการคัดเลือกยัง

◆ **วิจิตร** - คณะกรรมการเราจะมีอยู่สองชุด ชุดแรกจะมี หน้าที่อ่านใบสมัคร อีกชุดหนึ่งจะเป็นกรรมการสัมภาษณ์ ใช้คนละชุดกันเลย แต่ละชุดก็จะไม่ทราบว่าอีกชุดหนึ่ง เป็นใคร วิธีที่เราจะเลือก ก็คือ ส่วนใหญ่จะเป็นนักวิชาการ และเคยได้รับทุนจากมูลนิธิฟอร์ดมาก่อนแล้ว ซึ่งอาจารย์ ท่านเหล่านั้นก็จะเข้าใจจุดประสงค์ของมูลนิธิฟอร์ด แล้วก็มีกรรมการจากเครือข่าย NGO ที่เราเชิญมาด้วย ชุดอ่าน ใบสมัครก็จะมีสามท่าน สัมภาษณ์ห้าท่าน บางปีเราก็จะมีเชิญอาจารย์จากต่างประเทศด้วย อาจารย์จากต่าง ประเทศก็จะเป็นคนที่คุ้นเคยกับฟอร์ตอยู่แล้วเหมือนกัน คุ้นเคยกับภาคอีสาน พูดภาษาอีสานได้ด้วย ซึ่งเรา เชิญมาเป็นบางปี เพราะแต่ละปีเราจะเปลี่ยน อาจารย์ จะไม่ได้ซ้ำกันทุกปี เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการคัดเลือก สุดท้ายความสนใจที่ทุน IFP ได้รับจากชาวอีสานมันไปถึง s:ดับไหน

◆ **จาร์วัฒน์** - รุ่นแรกๆ การประชาสัมพันธ์ให้คนเข้ามารู้จัก ทุนน่าจะท้าทายมาก เพราะว่าเป็นทุนใหม่ การนำเสนอ ข้อมูลใหม่ๆ ออกไป จะต้องใช้เวลา ใช้การอธิบายเยอะ และทุนนี้เป็นทุนที่เข้าไปหาคน ลงไปถึงในระดับชุมชนให้ เราแน่ใจว่าเขามีข้อมูลอยู่ ไปนั่งอธิบายให้เค้าฟังเวลาเขามีคำถามว่าฉันมีรายละเอียด เสนอขายยังงัยบ้าง เราเอา ใบสมัครไปด้วย เวลาเราไปอีสานเนี่ย เอกสารเราจะเป็น ดังๆ เลย คือ ถ้าคุณสนใจ คุณเอาใบสมัครไปเลย พยายามทำทุกอย่างให้ง่ายสำหรับผู้ที่สนใจ

ตอนแรกๆ ผู้ที่สนใจทุนนี้มันจะมีศิษย์เวิร์ดตรงคำว่า งานทางด้านสังคม เพราะฉะนั้นส่วนใหญ่ เท่าที่อ่าน ใบสมัครมาจะเป็นคนทางด้าน NGO ค่อนข้างเยอะ พอปีหลังๆ ความหลากหลายของผู้สมัครจะมากขึ้น มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ มีครูบาอาจารย์ จากสถาบันการศึกษาหลายๆระดับ ปีหลังๆ จำนวนเฉลี่ย ของใบสมัครจะอยู่ประมาณ 400 ใบต่อปี

นอกจากเงื่อนไขพิเศษแล้ว รูปแบบการดูแลของทุน IFP ก็ยังพิเศษด้วย เพราะเข้าไปดูแลถึงเรื่องอื่นๆ ของผู้ได้รับทุนระหว่างศึกษา เพราะอะไร

◆ **จาร์วัฒน์** - เวลาประชุมกับออฟฟิศประเทศอื่น ทุก ประเทศจะเห็นตรงกันว่าระหว่างที่เขาเป็นนักเรียนอยู่ เป็นช่วงที่มีความสำคัญ มันเป็นขั้นตอนที่บอกว่าถ้าเรา ทำงานได้ดีและใส่ใจ เขาจะสามารถประสบความสำเร็จ ได้ คนที่ทำงาน IFP เท่าที่ทราบมา จะมีประสบการณ์ ทำงานกับทุนอื่นๆ มาก่อน ถึงได้รับคัดเลือกมาช่วยงานนี้ ลักษณะการทำงานของโครงการอื่นอาจจะไม่มีความใส่ใจ หรือเข้าไปช่วยเหลือเยอะเท่านี้ เพราะว่าคนที่ประเทศเรา คัดเลือกมา ไม่เหมือนกับทุนอื่น หรือโครงการอื่นที่เลือก เกรดเฉลี่ยดี ภาษาอังกฤษดีพร้อม ที่บ้านค่อนข้างโอเค ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร การประสานงานก็ไม่ต้องเข้าไปดูแล ในรายละเอียดเยอะ ดูแลให้แน่ใจว่าเงินโอนให้เขาตาม กำหนด ส่งเกรดเฉลี่ยให้เราดู ส่งรายงานให้เราดู ตามกำหนดอาจจะเท่านั้น แต่โครงการนี้ผู้ได้รับทุน ที่เราคัดเลือกมาอาจจะไม่ได้มีประสบการณ์ในการดูแล ตัวเองไม่เคยมีประสบการณ์ในการเดินทางไปต่างประเทศ ไม่เคยมีประสบการณ์อยู่นอกพื้นที่ นั่นคือเหตุผลที่เรา เลือกคนที่จบการศึกษาจากภาคอีสาน และทำงานอยู่ใน ภาคอีสานอย่างน้อยสามถึงห้าปี โอกาสในการที่เขา ออกไปใช้ชีวิตด้วยตัวเองก็จะน้อยกว่า เลยต้องดูแล อีกระดับหนึ่ง

ทุกๆ ปีเราจะมีมีการปรับการทำงานให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหา ประเด็นที่เราเจอจริงๆ คือแต่ละคนจะมี จุดที่เค้าเป็นห่วงไม่เหมือนกัน บางคนมีครอบครัวมีลูก ความสัมพันธ์กับครอบครัวระหว่างที่เขาไปเรียนก็เป็น เรื่องที่เขาให้ความสำคัญมาก บางคนไปเรียนต้องโทร มากล่อมลูกนอนทุกวันจากอเมริกา บางคนกำลังจะ

แต่งงานก็ไม่อยากไปเรียนเมืองนอก หรือมีลูก มีเรื่องราว
ในครอบครัว เป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว ถ้าออกจากงาน
ใครจะเป็นคนจุนเจือครอบครัว ก็จะเป็นเรื่องราวที่เรา
แลกเปลี่ยนกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ข้อมูลผู้ได้รับทุนที่เรา
แลกเปลี่ยนกันก็จะเป็นความลับไม่ได้ถูกเปิดเผย

**แล้วเครือข่ายศิษย์เก่า IFP THAN เกิดขึ้นยังไ้ทางกุน
มีการเข้าไปประสานงานยังบ้าง**

♦ **จาร์วัฒน์ -** เครือข่ายศิษย์เก่า ทุกประเทศจะพยายาม
สนับสนุนให้เกิดขึ้น ในเบื้องต้นก็ช่วยออกค่าใช้จ่ายในการ
จัดประชุมปีละสองครั้ง ดูแลเรื่องค่าสถานที่ ค่าเดินทาง
ของศิษย์เก่า ค่าโรงแรม ค่าอาหาร ค่าเบี้ยเลี้ยงต่างๆ
ที่นี้พอผ่านไปประมาณสองปี ศิษย์เก่าเองก็จะรวมตัวกัน
ตั้งแต่รุ่นหนึ่ง สอง สาม ที่ ก็คุยกันว่า มันน่าจะมากกว่า
การประชุมแล้ว น่าจะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันแล้ว เขาก็
เขียนแผนงานเพื่อจะไปเสนอกับ IFP สำนักงานใหญ่
อยากจะทำงานวิจัยร่วมกัน อยากจะทำงานเรื่องอัตลักษณ์
ชุมชนอีสานกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สำนักงานใหญ่ก็เลย
พิจารณาแล้วก็ให้เงินมาทำ มันเลยกลายเป็นกิจกรรมที่
ทุกคนต่างแยกย้ายไปทำงานของตัวเอง แต่ขณะเดียวกัน
ก็จะมีประชุมเดือนละครั้ง เจอกันบ่อยขึ้น ก็จะแลกเปลี่ยน
การทำงานกันมากขึ้น

เพราะฉะนั้นงบประมาณสำหรับการสนับสนุนให้เกิด
เครือข่ายศิษย์เก่าขึ้นมีทุกประเทศ แต่จะเกิดขึ้น
หรือเปล่าต้องแล้วแต่ อีกอย่างลักษณะเครือข่ายของ
แต่ละประเทศก็ไม่เหมือนกัน อินเดียหรือเวียดนาม
ที่ลักษณะพื้นที่มันไม่เหมือนกัน ของเรา ข้อได้เปรียบ คือ
ให้เฉพาะภาคอีสานเท่านั้นเลยจะเชื่อมกันได้หมด
การเดินทางถ้าเทียบกับประเทศอื่นแล้วก็จะสะดวกที่สุด
ในขณะที่เวียดนามเหนือจรดใต้ไกลมาก หรือจีน อินเดีย
ก็จะมีปัญหาเรื่องการเดินทาง แล้วแต่ละคนกลับไป
ทำงานแล้ว การจะลงนามมาเพื่อการประชุมก็ค่อนข้าง
ลำบาก เพราะฉะนั้นบางประเทศก็มีการเปลี่ยนรูปแบบ
เครือข่ายให้เป็นระดับชุมชน หรือจังหวัดมากขึ้น แต่ละ
จังหวัดก็จะมีตัวแทนเวลามาประชุมในระดับประเทศอีกที่
**คาดหวังจะเห็นอีสานเปลี่ยนแปลงไปยังบ้าง จากพลัง
ของผู้ได้รับทุนและศิษย์เก่า IFP**

♦ **วิจิตรา -** ปัญหาสังคมพื้นฐานอาจจะได้รับการช่วยเหลือ
อาจจะได้รับการแนะนำจากเครือข่ายศิษย์เก่า อาจจะ

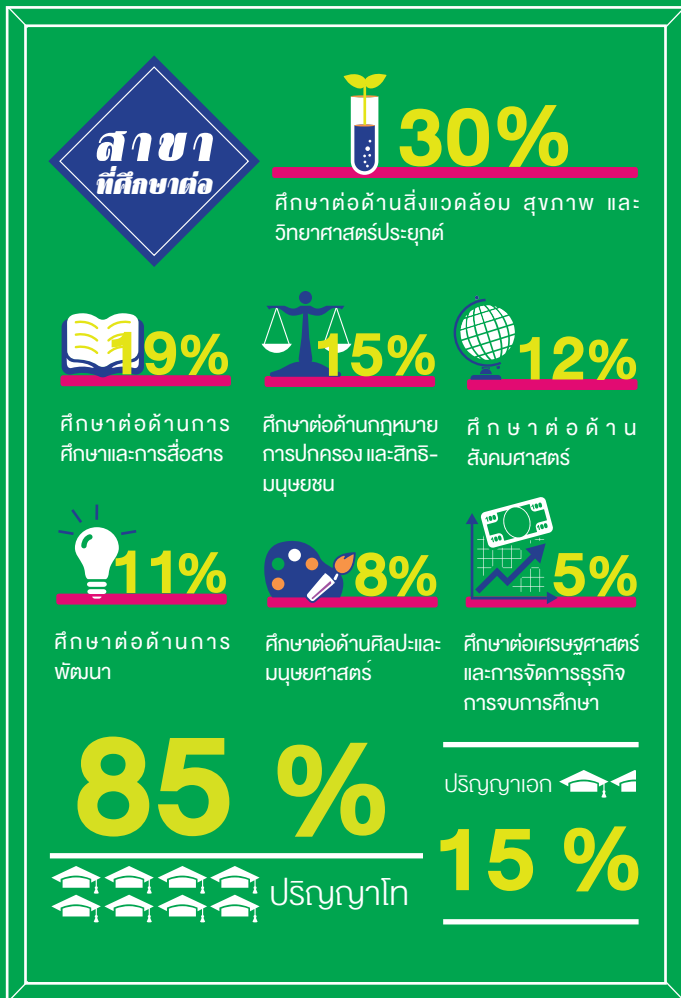
มีการให้ความรู้กับชุมชนชาวบ้านถึงชุมชนต่างๆ คิดว่า
เขาทำได้อยู่แล้ว

♦ **จาร์วัฒน์ -** อยากเห็นความต่อเนื่องและความตั้งใจ
ของเขา ถึงแม้ไม่มีองค์กร ไม่มีหน่วยงานบริหารทุนคอย
ช่วยเหลือ เขายังมีใจมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้กับพื้นที่
ของเขา อยากให้เห็นถึงภาพใหญ่กว่า การพัฒนามันก็เหมือน
ฟันเฟือง เราอาจจะเห็นแค่ฟันเฟืองเล็กๆ แต่เราก็เป็นส่วน
หนึ่งของภาพใหญ่ในภาคอีสาน บางที่ทำงานอยู่ใน
ชุมชน แต่ผู้ได้รับทุนแต่ละคนต้องอย่าลืมว่าตัวเอง
มีความสามารถในการสร้างความแตกต่างให้กับอีสาน
ข้อได้เปรียบของผู้ได้รับทุนของเรา คือ เขาอยู่ติดดิน เขา
อยู่ในชุมชน เขาไม่ได้อยู่ในออฟฟิศที่อยู่ห่างไกลชาวบ้าน
เพราะฉะนั้นสิ่งที่เขาทำ ผลที่มันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นโดยตรง
ถ้ายังทำต่อเนื่อง และยังมีถึงเครือข่ายได้ว่า ยังมีเพื่อน
ยังมีคนอื่นที่พร้อมจะช่วยดูแลกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
ทางด้านวิชาการ เรื่องการช่วยเหลือ ความร่วมมือกิจกรรม
ต่างๆ คิดว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ดีต่อภาพใหญ่ของอีสาน

IFP around the world

สถิติความสำเร็จของโครงการทุน IFP ทั่วโลก

นับจากเริ่มเดินหน้าโครงการในปี 2544 ผ่านไปหนึ่งทศวรรษ
นี่คือความสำเร็จของโครงการทุน IFP ที่เปลี่ยนโลกไปแล้ว
อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้ได้รับทุน IFP
จากทั่วโลก

22

คือจำนวนประเทศที่มีการให้ทุน IFP

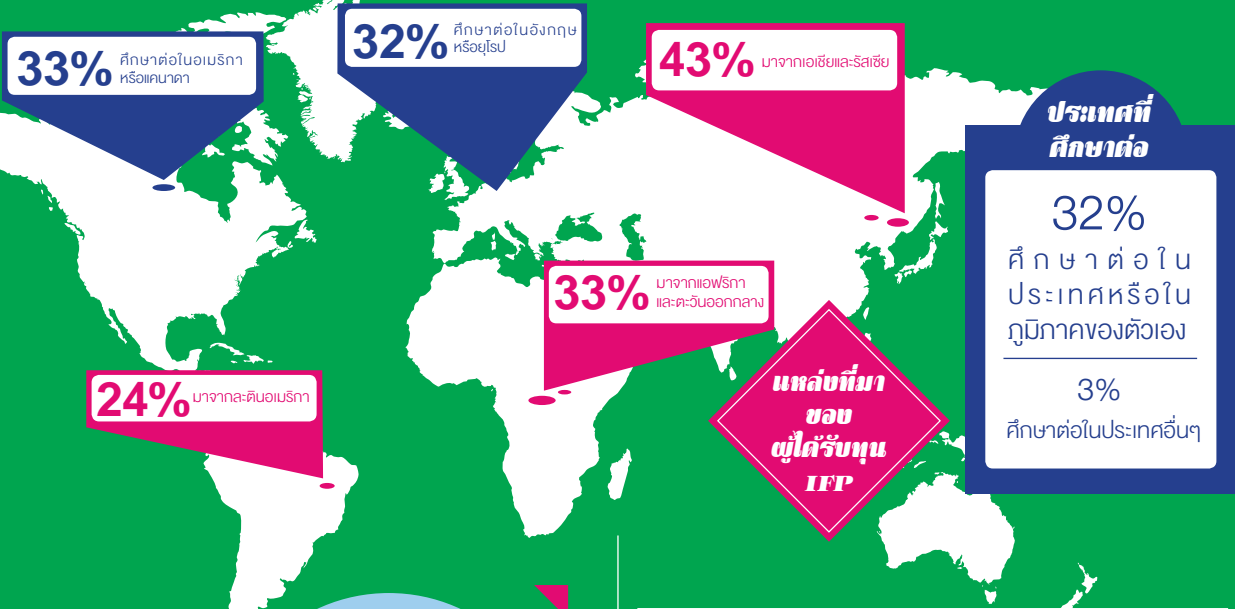
4,318

คือจำนวนผู้ได้รับทุน IFP ทั้งหมด
ที่ได้รับคัดเลือกทั่วโลก

ณ ปี 2555

90.9%

สำเร็จการศึกษาแล้ว

แหล่งที่มาของ ผู้ได้รับทุน IFP

68%
เกิดในชนบทและพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง

37%
อายุมากกว่า 35 ปี เมื่อได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการทุน

ลักษณะ ผู้ได้รับ ทุน IFP

73%
ครอบครัวจัดอยู่ในฐานะยากจนเมื่ออายุ 16 ปี

50%
เป็นผู้หญิง

ศิษย์เก่า IFP ที่จบการศึกษาแล้ว

88.3%

ทำงานเกี่ยวกับการบริการสังคม

83%

ใช้ความรู้จากการศึกษาต่อด้วยทุน IFP ในอาชีพการงาน

82.7%

สร้างความเปลี่ยนแปลงด้านความเท่าเทียมทางสังคม

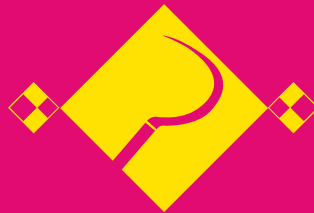
82% อาศัยอยู่ในประเทศตัวเองและทำงานแล้ว

เดี่ยว

รุ่น

หนึ่ง

อยู่กับคน ทำเพื่อทุกคน

เพราะคลุกคลีกับชุมชนท้องถิ่นมานาน และมองเห็นปัญหาที่สั่งสมและชุกชอนอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ พูลสมบัติจึงมุ่งมั่นทำงานพัฒนา ด้วยความเชื่อหมดใจว่าคนที่พยายามทุ่มเททำสิ่งดีๆ จะก่อให้เกิดผลอันดีงามต่อสังคม นอกจากตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันชุมชนอีสาน เรายังเป็นประธานคนแรกของ IFP THAN หรือเครือข่ายศิษย์เก่าของโครงการทุน IFP ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2550 - 2552 ช่วยประสานความคิดและความสัมพันธ์ พร้อมเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าไว้ด้วยกัน ทุกวันนี้ เรายังคงอยู่กับคนเพื่อเรียนรู้ปัญหา ศึกษาวิถีคิด และทำงานเพื่อพัฒนาชีวิตของคนในชุมชนอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

พูลสมบัติ นามหล้า

ผู้อำนวยการสถาบันชุมชนอีสาน จังหวัดสุรินทร์

อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ปริญญาโท / การบริหารการบริการระหว่างวัฒนธรรมและภาวะผู้นำ
สถาบันบัณฑิตออส โอ ที / ประเทศสหรัฐอเมริกา

บุคคลสมมติ นามหล้า

“สถาบันชุมชนอีสานเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนขนาดเล็กที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้สนใจในการทำงานกับท้องถิ่น ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ทั้งเชิงภูมิปัญญาชาวบ้าน เชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรมต่างๆ ของชุมชน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งภาคอีสานครับ”

“คนชนบทจริงๆ เป็นคนจนที่มีหนี้สินเยอะ ดำรงชีวิตอยู่ในห้องไร้อากาศ อยู่กับป่า คนเหล่านี้เหมือนเป็นคนชายขอบ เป็นคนที่อยู่ค่อนข้างไกลจากสังคมและโอกาส เรียกว่าเป็น Marginalize (ชีวิตชายขอบ) จึงไม่สนใจเรื่องการพัฒนาเท่าไร เพราะฉะนั้นการเข้าถึงชาวบ้านกลุ่มนี้จะต้องหาแนวคิดและวิธีในการเข้าไปทำงานด้วย”

“คนชายขอบเป็นคนที่ต่อสู้อับความยากลำบากในพื้นที่ต่างๆ เราจะตั้งสมมติฐานไว้ว่า กลุ่มคนเหล่านี้มีความรู้ ภูมิปัญญา ศักยภาพอยู่ในพื้นที่ แต่เป็นความรู้ท้องถิ่น เป็นความรู้ที่ได้จากการแก้ปัญหาของชุมชนมาอย่างยาวนาน เช่น ระบบการบริหารแบบสภาผู้เฒ่า การใช้หมอยาสมุนไพร การทำบุญประเพณี ซึ่งนำมาใช้กับชุมชนโดยมีความเมตตาหรือมีความเอื้ออาทรต่อชุมชน ทั้งหมดนี้เป็นความรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เราต้องเข้าไปด้วยท่าทีแบบน้ำครึ่งแก้ว เพราะเขามีของเขาอยู่แล้วครึ่งแก้ว เราไม่ได้ไปโน้มน้าวเป็นผู้สอนสั่งหรือชี้แนะ แต่เข้าไปด้วยลักษณะแบบขอมีส่วนร่วม เข้าไปเรียนรู้กับเขา นักพัฒนาที่เข้าไปทำงานกับชุมชนไม่ว่าจะเรียนสูงหรือจบด็อกเตอร์จะไม่บอกว่าตัวเองดีกว่า ดึกว่าหรือว่าเก่งกว่า แต่เข้าไปในฐานะลูกหลานไปเรียนรู้จากเขาว่าเขามีอะไรอยู่ และช่วยในสิ่งที่เขาทำ ช่วยเชื่อมโยงกระบวนการความคิดของเขาและให้เขาตัดสินใจว่าจะทำยังไงต่อไป”

“สถาบันนี้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2532 ในภาคอีสาน
เราเป็นภูมิภาคที่คนพูดภาษาลาวเยอะ และมีวัฒนธรรมถิ่น
ที่เรียกว่า ‘ฮี้ต 12 คอง 14’ (ฮี้ต หมายถึง จารีต คือ ประเพณี
12 เดือน และ คอง หมายถึง แนวทางครองธรรม 14 ข้อ)
มีทรัพยากรป่าไม้ค่อนข้างเยอะ ทำการเกษตรกันมาก
และมีประชากรมากที่สุดกว่าภาคอื่นๆ เพราะฉะนั้น
เรามองเห็นการพัฒนา ตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลก
พ.ศ. 2500 ตอนนั้นเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียว
มุ่งเน้นให้คนมีเงิน ถนนหนทาง เชื้อน น้ำประปา
จนทรัพยากรมันหมดหาย พื้นที่การปลูกผัก ปลูกหญ้า ซึ่ง
เป็นแหล่งผลิตอาหารก็ลดลง มุ่งขายมากกว่าผลิตเพื่อกิน
ทำให้มีสารเคมีและสารพิษจำนวนมาก กระบวนการ
ของเราคือ เข้าไปจัดการปัญหาตรงนั้น เข้าไปร่วมกับชุมชน
ที่ยังมีป่าและยังมีแนวคิดทางการเกษตรแบบดั้งเดิม หรือ
เกษตรอินทรีย์ผสมผสานอยู่ เราก็เข้าไปส่งเสริมเขาต่อ
ถึงแม้กระแสส่วนใหญ่จะทำให้โลกเปลี่ยนไปในทิศทางที่
น่ากลัวขึ้น แต่การพัฒนาแบบนี้จะช่วยให้เกษตรกร
สร้างพื้นที่เกษตรผสมผสานอย่างเป็นรูปธรรม เป็น
วนเกษตรหรือเกษตรยั่งยืนและปลอดภัยตั้งแต่แรกๆ
กลุ่มพ่อขาย กลุ่มพ่อเจียง ที่เป็นเกษตรกรดินแบบ ต่อมา
ก็ขายขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เขาได้พื้นที่ทางสังคมเพิ่มขึ้น
จนผลักดันเป็นนโยบาย”

“พ.ศ. 2543 - 2546 รัฐบาลก็ส่งเสริมเรื่องเกษตร-
ยั่งยืน ถึงแม้ พรบ. ป่าชุมชนจะไม่ผ่านสภา แต่เราเชื่อว่า
คนที่อยู่กับป่า อยู่แบบอนุรักษ์ยังมีเยอะ คนที่ตัดไม้
ทำลายป่าเป็นกลุ่มทุนหรือร่วมมือกับรัฐที่ฉ้อฉลบางส่วน
ปัจจุบันป่าชุมชนอยู่ทุกตำบลในประเทศไทย การพัฒนา
ยุคใหม่ท้องถิ่นจะถูกแปรสภาพตามนโยบายเขตการค้า
เสรีอาเซียน มีแต่เรื่องส่งสินค้าเข้าออก พื้นที่ต่างๆ ถูก
แปรรูปเป็นถนน 4 เลน เชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจ
คำถ้ามคือ งานพัฒนาใช้เวลานานจะทำไมยังให้มัน
ต่อเนื่อง ผมว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น
การเข้ามาของทุน หรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
สหรัฐอเมริกา จีน ซึ่งรัฐส่งเสริมให้มีการลงทุนและกว้านซื้อ
ที่ดิน จนเหมือนเป็นการผลักดันที่อยู่ในชนบทออกไป
เพราะที่ดินมีราคาแพง การทำให้เกิดความยั่งยืนก็คือ การ-
สนับสนุนคนที่มีอุดมการณ์ เป็นนักกิจกรรมทางสังคมให้
เข้าไปดำเนินการเชิงแนวความคิด และสร้างคนของรัฐ

อาจเป็นคนรุ่นใหม่ อย่างที่ทำงานในประเทศจีน กลุ่มคน
ที่ไม่เอาคอร์รัปชั่นคอยทำงานกระตุ้นแนวคิดให้ชุมชน
ไม่ต้องเน้นปริมาณ เน้นที่คุณภาพ บอกเขาว่ามีป่า
อย่าขายที่ ทำเกษตรเน้นการไม่ใช้สารเคมี เป็นต้น”

“กำลังใจในการทำงานของผมเกิดจากการนึกถึง
กำแพงของตัวเองว่าเป็นชาวนา เป็นคนที่มาจากท้องไร่
ท้องนา เห็นเรื่องเหล่านี้มาตั้งแต่เด็ก ทั้งการเอารัด-
เอาเปรียบ ความเหลื่อมล้ำ ผมเป็นคนเพชรบูรณ์
ตอนเด็กไปบวชอยู่อำเภอวิเชียรบุรี บ้านที่ใฝ่อย่างอรรย
ที่สุดในโลกนะครับ (หัวเราะ) ตอนนั้นบวชและเรียน
ทางโลกไปด้วย เข้ามหาวิทยาลัยก็เรียนพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
ขอนแก่น เรียนทฤษฎีต่างๆ ทั้งสังคมนิยมและทุนนิยม
ผมไม่ได้มองว่าทุนนิยมเป็นทฤษฎีที่ดีซูดรีด เพราะ
ทุนนิยม คือการกระจายสินค้า รายได้ และความเท่าเทียม
ในการเข้าถึงทรัพยากร ผมเป็นนายกสมาคมสโมสร
ทำกิจกรรมค่ายอาสา ลงไปทำงานกับชาวบ้านตลอด
สิ่งที่เราได้มาจากการเรียนรู้ บวกกับการไปสัมผัสกับ
ชาวบ้านกลุ่มปัญหาจริงๆ เช่น คนที่อยู่กับเขื่อนแต่จะถูก
น้ำท่วม ติดเชื้อ HIV คนที่หมู่บ้านทอดทิ้งเอาไปอยู่ที่วัด
คนที่ไม่มีเงินสินมหาศาล มันทำให้ผมมีแรงปรารถนาที่จะ
ทำงานเพื่อคนเหล่านี้มากขึ้น ผมเชื่อว่าจริงๆ แล้วสังคม
จะสมดุล ต้องมีคนแบบที่พวกเขาทำ คนที่พยายาม
ทำให้ชาวบ้านมีความรู้มากขึ้นทำให้ชุมชนเอากฎมีปัญญา
มาฟื้นฟู ไม่ได้เน้นแต่ความรู้ทางด้านนวัตกรรมหรือวัตถุ
อย่างเดียว ช่วงที่ผมเดินทางไปศึกษาต่างประเทศเป็นการ
เดินทางครั้งสำคัญของผมด้วย เพราะผมได้ไปเติมเต็ม

ประสบการณ์ในการที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น”

“ด้วยทุน IFP ผมไปเรียนภาษาอังกฤษ 2 เดือน ที่กรุงเทพฯ อีก 2 เดือน ที่เวียดนาม และอีก 3 เดือน ที่รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา เหมือนตัดตัวเองออกจากเครือข่ายเดิมชั่วคราว เพราะผมเป็นคนทำงานกับเครือข่ายเยอะ ทำร่วมกับองค์กรขนาดเล็กมานาน 10 กว่าปีแล้ว ก่อนจะไปเรียนสาขา การบริหารการบริการระหว่างวัฒนธรรมและภาวะผู้นำ สถาบันบัณฑิตเอกซ์ ไอ ที่รัฐเวอร์มอนต์ สหรัฐอเมริกา เรียกได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัย

ผมเชื่อว่า วันหนึ่งเราจะหมุน กลับมาเจอสังคมที่ดี สังคมที่เอื้ออาหาร สมดุลจะกลับคืนมา อีกครั้ง

ของ NGO มี NGO จากทุกมุมโลกมาเรียนที่นี่ ทั้งแอฟริกา อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ได้คุยกันหลายเรื่อง ในห้องเรียนก็เรียนเรื่องโลกาภิวัตน์ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน เรื่องการพัฒนา NGO ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนที่ยากลำบากและกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส ที่ผมบอกว่าเป็นการเดินทางที่ยิ่งใหญ่เพราะ IFP ให้ผมไปเรียนที่สถาบัน International Institute of Rural Reconstruction (IIRR) กรุงมะนิลา ฟิลิปปินส์ ก่อตั้งโดยค็อกเตอร์เยน เป็นนักพัฒนาที่ผมศรัทธาและเป็นคนพูดว่า เราควรลงพื้นที่ไปหาชาวบ้าน ทำงานกับชาวบ้าน เรียนรู้กับ

ชาวบ้าน แล้วให้ชาวบ้านตัดสินใจ ทำให้ประทับใจ หลักสูตรที่ได้เรียน โดยเฉพาะวิชา Social Change รวมทั้งวิชาการบริหารจัดการงานพัฒนาเป็นการเรียนที่เสริมและต่อยอดจากสิ่งที่ผมกำลังทำอยู่”

“ผมประทับใจในเรื่องผู้คนนะ อย่างในอเมริกา เขาเรียกว่าเป็นเมือง Think Plus หรือคิดบวก ผมว่าจริง เพราะว่าคนหลากหลายอยู่ร่วมกันได้และใช้เงื่อนไขแบบประชาธิปไตย ได้ไปฝึกงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เมืองนิวแฮมป์เชียร์ ฝึกเรื่องเกษตรอินทรีย์ และโปรแกรมที่เรียกว่า Community Supported Agriculture (CSA) ซึ่งเป็นการสนับสนุนคนที่มีเงิน คนที่มีความรู้ อาจารย์ หมอ หรือคนที่ตระหนักเรื่องสารเคมี ให้เอาเงินทุนไปสนับสนุนคนที่ปลูกพืชปลอดสารพิษอีกที ผมไปชุกอยู่กับเขา ทำแปลง เก็บหนอน เก็บแมลง ใช้ชีวิตร่วมกับเกษตรกรที่นั่น ไปเรียนรู้อะไรที่คนทั้งในเมืองยันชนบท”

“ถ้ามองเกษตรกรบ้านเขา ผมว่าเขามีรถแทรกเตอร์เยอะไป มีเทคโนโลยีเยอะไป เพราะเกษตรกรที่อเมริกา มีไม่เยอะแต่พื้นที่เยอะ เกษตรกรรายใหญ่จะปลูกพวกมัน และปลูกพืชจำพวกที่ให้ประชากรของเขาบริโภคได้ทั่วถึง แต่กลุ่มที่ผมประทับใจ คือ กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งขยายไปเยอะมาก เริ่มแรกที่เมืองลอสแอนเจลิส กลุ่มคนเหล่านั้นเป็นกลุ่มก้าวหน้า จนเป็นที่นิยมมากในนิวอิงแลนด์ ผมเห็นคนขับรถมาเป็นร้อยกิโลเมตร จากเมืองแมนเชสเตอร์เพื่อมาซื้ออาหารปลอดสารพิษ เรื่องเหล่านี้เกษตรกรของเขารวมกลุ่มกันดีมา และขยายผลได้รวดเร็ว ผู้บริโภคเพิ่มขึ้นแบบรวดเร็ว เป็นสิ่งที่ผมประทับใจว่า คนที่เป็นผู้บริโภคในอเมริกา เขาตื่นแล้ว เขาพร้อมสนับสนุนเกษตรกร ในขณะที่ของเรา ผู้บริโภคแนวอินทรีย์เพิ่มขึ้นจริงแต่ขยายได้น้อยมาก ประชากรเรายังบริโภคอาหารเคมีเป็นหลัก ถ้าบ้านเราทำได้แบบเขา เกษตรกรจะมีกำลังใจมากที่จะผลิตอาหารคุณภาพให้กับผู้บริโภค เพราะมีคนเห็นความสำคัญมันไม่ใช่แค่เรื่องเงินแต่เป็นเรื่องคุณค่า”

“อันดับแรกต้องขอบคุณ IFP ขอคุณพี่น้อง NGO ทั้งหลายที่ทำงานร่วมกับผม เพราะว่าผมทำงานสาธารณะมาตั้งนาน ต้นทุนผมคือ การเป็นฝ่ายวิชาการให้กับคนที่ทำงานในภาคสนาม พอผมไปเรียนก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น ได้รับเชิญให้ไปสอนในระดับมหาวิทยาลัย

ตอนนี้ สอนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สอนวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เรื่องเครือข่ายชุมชน เรื่องการวางแผนชุมชน และเรื่องวิทยากรกระบวนการ เสาร์อาทิตย์ก็สอนให้กับผู้นำชุมชนที่สนใจ บางครั้งก็เป็นอาจารย์รับเชิญให้มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผมมีเครือข่ายมากขึ้น ทำให้เราได้เป็นที่พึ่ง เป็นความหวังเล็กๆ เพราะเราสามารถเข้าไปเอาความรู้เหล่านี้จากทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ จากแหล่งข้อมูลที่มีความรู้ นำมาให้กับสังคมที่เราอยู่ด้วย”

“คนอย่างมหาตมะคานธี เขาเป็นคนที่รู้สึกว่าคุณเอาเปรียบและเริ่มต้นทำงานร่วมกับคนแค่ 2-3 คน ค่อยๆ เดินหน้า ทำเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ เราก็คิดว่าสังคมที่เราอยู่ไม่ได้มีแค่เรื่องทุนและการทำลายทรัพยากรอย่างเดียว แต่เราคิดว่าเราอยู่ในโลกด้วยกันนี่ละ เพียงแต่เราก็พยายามสร้างสมดุลขึ้นมา เช่น เกษตรกร 90% ยังใช้สารเคมี แต่เราก็ยังทำเกษตรอินทรีย์คู่ขนานไปด้วย เราทำตลาดอินทรีย์โดยเฉพาะเลย ต้องเช็กแล้วว่าผ่านมาตรฐานอินทรีย์ท้องถิ่นไม่อย่างนั้นไม่ให้เข้ามาขายได้ ซึ่งก็มีคนเข้าร่วมเพิ่มขึ้นทุกวัน อาจไม่ได้เพิ่มแบบหือหวา แต่ก็เป็นที่กำลังใจที่ดี ควบคู่กับการพัฒนาคนจิตอาสา สังคมเปลี่ยนไป คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น แต่ยังมีคนที่คิดดี และอยากทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม เราก็ไปค้นหา นำมาจัดอบรมครั้งหนึ่ง 20 คน ได้ฝึก 2-3 คนก็ยังมี เราก็มีกำลังใจต่อไป เป็นการสะสมช่วยกันนะ เราได้ต่อสู้จากวันนั้นจนถึงวันนี้แล้วนะ ถึงเราจะยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่เราก็ต่อสู้อยู่ คนของเราออกไปทำงานกับชุมชน ทำเรื่องดีๆ ทำสิ่งที่ดีอื่นไม่ทำ ความเชื่อเหล่านี้จะไม่มีทางเปลี่ยนจากจิตใจผม”

“ผมเชื่อในเรื่องของ ‘วงล้อวัฏจักร’ แต่ก่อนจะเห็นเลยว่าบ้านเมืองเรามีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ผู้คนมีธรรมะ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว พอตะวันตกเข้ามาก็มีการพัฒนาสิ่งต่างๆ มากมาย สิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่มนธรรมและสำนึกกลับลดลง ความเห็นแก่ตัวเพิ่มขึ้น โนแ่งของวงล้อ ผมยังเชื่อว่าวันหนึ่งเราจะหมุนกลับมาเจอสังคมที่ดี สังคมที่เอื้ออาทร สมดุลจะกลับมาอีกครั้ง หากเรามีคนน้ำดีคอยเป็นฟันเฟืองหมุนวงล้อนี้”

“สำหรับ IFP THAN ซึ่งเป็นเครือข่ายศิษย์เก่าของโครงการทุน IFP เราเริ่มก่อตั้งด้วยคนไม่มาก มีประมาณ

6-7 คนเท่านั้น นั่งคิดกันว่าเราจะทำยังไงให้คนของเรา ซึ่งได้รับวัฒนธรรมฝรั่งกลับมาบ้านแล้วยังทำงานกับชุมชนได้ เป็นเรื่องที่ IFP คิดไว้และเราก็เห็นด้วย เลยคิดว่าน่าจะรวมตัวก่อนในฐานะนักวิชาการแล้วเสริมสิ่งที่ชาวบ้านมีอยู่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ช่วงแรกเราตั้ง ‘โครงการวิจัยอัตลักษณ์ชุมชนอีสานเพื่อการฟื้นฟูท้องถิ่น’ ให้แต่ละคนจะไปวิจัยอะไรก็ได้แต่ต้องนำของที่ดีในแต่ละชุมชนมาผนวกกับงานวิจัยนั้น เช่น การออกแบบการสอนคณิตศาสตร์ของอาจารย์ดาวเด่น เหลลามาจังหวัดเลย แทนที่จะออกแบบว่า 1+1 เป็น 2 ก็ออกแบบว่ามีควายอยู่ 1 ตัว รวมกับควายอีก 1 ตัว เป็นกี่ตัวอะไร หรือนับต้นประดู่แทนนับควาย เป็นวิธีนำอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเข้ามาใช้ซึ่งไม่ได้ให้แค่ความรู้ แต่ยังให้ความรักท้องถิ่นด้วย”

“ถ้าเทียบกับ IFP ทั่วโลก เราอยู่ในอีสานด้วยกัน ขอบเขตพื้นที่ของเราระดับกว่า การเชื่อมโยงไม่ได้แค่อยู่ที่เฟซบุ๊ก หรืออินเทอร์เน็ตเท่านั้น นอกจากความสัมพันธ์แบบทางการ เรายังมีความสัมพันธ์แบบปฐมนิเทศ จะพบหน้าค่าตากันบ่อยมาก มีเกี่ยวข้าว มีเวทีออกงานก็ไปช่วยกัน พุดแซวกัน บริกรหาหรือกัน เป็นพี่น้องกัน มีภาษาและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เครือข่ายเหนียวแน่น”

หญิงสาว ผู้ลงมือทำ

แม้อาชีพช่างนาจะได้รับการยกย่องว่าเป็น ‘กระดูกสันหลังของชาติ’ แต่ ด.ญ. ธิรดา กลับไม่แน่ใจว่าเกียรติที่ครอบครัวได้รับนั้นทัดเทียมกับเพื่อนๆ จากครอบครัวนักธุรกิจและข้าราชการหรือไม่ การลงมือทำจึงกลายเป็น การแสวงหาคำตอบที่ดีที่สุด ทุกครั้งที่ลงมือทำ ชีวิตของเธอเปลี่ยนแปลงไป ทีละน้อย จนวันนี้เธอกลายเป็นผู้ได้รับทุนโครงการทุน IFP ที่ก่อตั้งโรงเรียนด้วย ตัวเองและเรียกมันว่า ‘โรงเรียนชุมชนชาวนา’ โรงเรียนการศึกษาทางเลือก จังหวัด ซึ่งเพาะปลูกภูมิปัญญาและความสุขให้แก่ชุมชน ที่สำคัญ มันกลายเป็น หนึ่งในคำตอบที่เธอตามหามาตลอดชีวิต

ธิรดา นามไท

นักพัฒนา ผู้ก่อตั้งโรงเรียนชุมชนชาวนา จังหวัดมหาสารคาม
ปริญญาโท / การบริหารงานพัฒนา สถาบันการบริหารแห่งเอเชีย / ประเทศฟิลิปปินส์

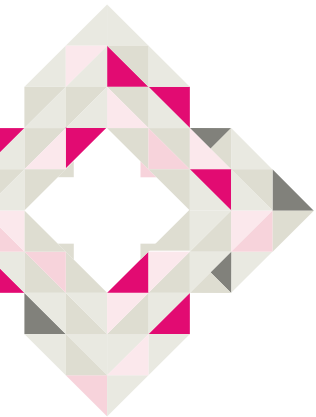
ธีรดา นามไผ่

“สมัยเป็นเด็กเราต้องทำทุกอย่างเลย แม่กับพ่อทำอะไรต้องทำหมด ตื่นเช้าประมาณ ตีสองจุงจิวจุงควายไปนา ไปถึงตงนอนก่อน พอสว่างแล้วค่อยกลับบ้านกินข้าวที่น้องสองคนทำไว้ให้ แล้วไปโรงเรียน ตอนเย็นก็ไปนาอีก เพื่อเอาวัวควายกลับบ้าน ชีวิตเป็นแบบนี้ตลอด เป็นช่วงที่ไม่มีสื่อ ไม่ทำให้เราหันเหไปหาสิ่งอื่น มีแต่เพื่อนโรงเรียน และบ้าน สภาพแวดล้อมจะเป็นธรรมชาติ ห้วย หนอง คลอง บึง นา เป็นวิถีที่ทำให้เราหามุมที่ชอบอยู่ ชอบทำกิจกรรม ชอบไปโรงเรียน จนสะสมเป็นนิสัยโดยไม่รู้ตัว แต่พอขึ้นมัธยมปลายเกิดคำถามกับตัวเองว่า ทำไมเรากับเพื่อนถึงต่างกัน ทำไมเราถึงไม่มี เปรียบเทียบกับคนอื่นที่อยู่ในเมือง ทั้งลูกคนรวยและคนจน กลายเป็นรอยในใจไปบั่นทอนคุณค่าในตัวเอง เราถึงเข้าใจเด็กบ้านนอก เด็กลูกชาวนานะ บางคนไม่กล้าเขียนว่าพ่อแม่มีอาชีพอะไร เขียนว่าเป็นข้าราชการ ทั้งที่จริงเป็นชาวนา เข้าใจอารมณ์นั้นมากกว่าทำไมเด็กคนนั้นเป็นแบบนั้น เพราะเขาเปรียบเทียบกับคนอื่นตลอดเวลา”

“ตอนมัธยมอ่านหนังสือนอกเวลาหลายเล่ม แต่ประทับใจนิยายเรื่อง ‘ปลากัง’ มาก นางเอกเป็นนักพัฒนากร พระเอกเป็นตำรวจแล้วไปทำงานอยู่ภาคใต้ เรารู้สึกเป็นเหมือนความฝัน ดิจิทัลเลย แต่คำถามที่ซ่อนอยู่ข้างในก็ยิ่งเหมือนเดิม คือเรามาจากหมู่บ้านจะไปเป็นคนที่ทำอะไรกับหมู่บ้านทำไม จะไปทำในสิ่งที่เรารู้ทำไม ทำไมไม่หาสิ่งใหม่ที่เราไม่รู้ อีกมุมก็ประทับใจว่าเขาทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าตัวเอง เป็นคำถามแย้งตัวเอง คู่ขนานมาตลอด พอไปสอบ ก็สอบได้สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตอนเรียนก็ทำกิจกรรมตลอด อาจเป็นเพราะสไตล์ที่อยู่ลึกๆ ในตัวเรา เป็นนายกสโมสรคณะ ช่วงนั้นมีการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเรื่องสิทธิที่ดินทำกิน กำลังเข้มข้น เราก็เป็นทางแถวนั้นแหละ แต่ก็ไปเรียนรู้ เป็นกระบวนการค่อยๆ บ่มเพาะจนกลายเป็นตัวเรา”

“เราพาชาวบ้านทำแบบที่เจ้าหน้าที่คนก่อนไม่เคยทำ ด้วยความเป็นเด็กไม่มีประสบการณ์ แต่เรามีความมั่นใจและความตั้งใจ ชาวบ้านระดมข้าว ก็ไปเหมารถตุ๊กตุ๊ก รถแทรกเตอร์ไถนา ก็ไปทุกหมู่บ้านเลย ขอข้าว ฟริก หอม กระเทียม เพื่อจะไปมอบตอนกลางคืนไปประชุม เป็นผู้หญิงคนเดียวเลยนะที่ไปชุมชน เจอทั้ง เขมร ส่วย ลาว และคนสุรินทร์ หลากหลายทางชาติพันธุ์ เราพาชาวบ้านผู้จนได้ที่ดินคืนมา ถึงตอนนี้เราจะไม่ชอบงานเคลื่อนไหว เพราะคิดว่าไม่ใช่จริตของเรา พลังและศักยภาพตัวเองคงไม่ถึงที่จะไปต่อกรหรือปะทะ แต่สิ่งที่ได้จากการร่วมเคลื่อนไหวตอนนั้น คือความมั่นใจในตนเองและไม่ตัดสินใจบางอย่างจนกว่าเราจะได้ลงมือทำ”

การตัดสินใจ เป็นเรื่องยาก แต่สุดท้าย ถ้าลองก็จะได้รู้ ต้องลงมือทำเท่านั้น แล้วจะได้ข้อสรุป

“ไม่เคยคิดว่าการเป็นผู้หญิงเป็นอุปสรรค คิดแค่ว่าการลงมือทำไม่หยุดมันจะเห็นผลจนเกิดการยอมรับอย่างชุมชนเขมร เขาคำนวณมาหลายคนแล้ว ไม่เห็นมีใครจริงจัง แต่เราทำงานโดยใช้ใจ ไม่ได้เปรียบเทียบนะ อีกอย่างคือจะทำอะไรก็ทำ ไม่รอ ผู้ใหญ่คงมองเห็นบางอย่างว่าเราทำได้ ได้รับการยอมรับจากผู้ชายที่เป็นผู้นำ เราทำงานก็ไปคุยไปหาเขาตลอด ถึงไหนแล้วเป็นยังไง คอยอัปเดต ตอนกลางคืนต้องขับรถมอเตอร์ไซด์ไปประชุมอีกหมู่บ้าน ชาวบ้านบอกว่าเราทำงานเพื่อเอาที่ดินคืนจากเอกชนไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะไปตัดผลประโยชน์เขาจะซีไปเปลี่ยนไส้มอเตอร์ไซด์ให้ เพราะเสียงมันแปลกๆ ไม่ปลอดภัย คือเขาคิดถึงขั้นชีวิต แต่เราไม่ทันคิดว่าใครจะมาปองร้าย เราทำงานบนความรู้สึกรู้สึกว่าเราเหมาะจะทำอะไร และทำสะสมไม่หยุดนิ่ง ต่อเนื่องเป็นรูปธรรมแล้ว

จะเห็นผลจริง ทำให้สื่อสารได้ทั้งกับภายในและภายนอก เป็นการสร้างการยอมรับ แต่ต้องค่อยๆ สร้าง ไม่ใช่ครั้งเดียวได้เลย”

“จากนั้นสอบราชการได้ เลยตัดสินใจไม่ได้ ต้องตอบคำถามพ่อแม่และตัวเอง การตัดสินใจเป็นเรื่องยาก แต่สุดท้ายถ้าลองก็จะารู้ กลายเป็นวิถีปฏิบัติของชีวิตเราคือ ต้องลงมือทำเท่านั้นแล้วจะได้ข้อสรุป เลยลาออกไปทำราชการอยู่ได้ปีเดียวได้คำตอบเลยว่าไม่ใช่ สำหรับชาวนาที่ส่งลูกเรียน การเป็นข้าราชการคือเป้าหมายสูงสุดสำหรับชีวิต แต่เราคงไม่เหมาะจะนั่งอยู่กับโต๊ะแล้วฟังใครบอกรักให้ เราว่าเราทำอะไรได้เยอะกว่านี้ ทดลองแค่ปีเดียวก็เกินพอเลยลาออก”

“กลับมาทำงานเป็นผู้ช่วยนักวิจัยของโครงการผลกระทบทางสังคมของการดำเนินโครงการโขงชีมูลกรณีฝ่ายราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ และอีกหลายๆ โครงการ จากเคยทำงานพัฒนาแบบนักปฏิบัติภารกิจก็กลายเป็นงานอีกระดับ เหมือนผู้ประสานงาน ทำงานข้อมูลงานวิจัย งานวิชาการ เป็นงานเครือข่ายหลายพื้นที่ ต้องมีทักษะการประสานงาน ทักษะการจัดกระบวนการกับชาวบ้าน ทักษะการเก็บข้อมูล เริ่มเป็นการเรียนรู้จากการลงมือทำร่วมกับนักวิชาการส่วนกลาง ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ไม่ว่าจะกระบวนการวิจัยและเนื้อหาที่เรียนรู้จากชาวบ้าน มันเลยทำให้เราสะสม เพราะเป็นการสะสมคุณค่าภายในเลยไม่เกิดคำถามกับตัวเองแบบตอนเด็กแล้ว คือตอนแรกๆ ทำงานจะไม่ค่อยได้กลับบ้าน การคิดว่าจะมาเยี่ยมบ้านมันยากมาก ตอนนั้นการสะสมคุณค่าและความภูมิใจในตัวเองยังไม่พอ งานส่วนใหญ่ที่เราทำอธิบายกับสังคมไม่ได้ เข้าใจน้อยๆ ที่มาทำงานด้วยกันนะว่าไม่รู้อะไรบอกพ่อแม่อย่างไร เพราะประสบการณ์นั้นเราก็ผ่านมา เพราะสังคมต่างจังหวัดจะมองกันที่เครื่องแบบ ถ้าไม่ได้รับราชการ ไม่รู้ใส่อะไรไปทำงาน ไม่รู้จะตอบว่าฉันทำอะไร นำไปสู่งานทำงานกับน้องๆ ทุกวันนี้ เราก็ต้องรู้จักกับพ่อแม่ของน้องๆ ด้วย ไปอธิบายกับครอบครัวเขาให้ได้ว่าลูกเขามาทำอะไรกับเรา เขากำลังทำอะไรกับชุมชน ประสบการณ์ทำให้เรานำมาถอดช่ของ่วงนั้น”

“ทราบข่าวทุน IFP จากอาจารย์ถวัลย์ เป็นอาจารย์ที่เคยสนับสนุนเรามาตั้งแต่เริ่มปี 1 แด่เอกสารภาษาอังกฤษมาก็มีบ้างข้างๆ แปลให้เราที่ละบรรทัดเลย

นำแปลที่ทุกครั้งที่ต้องตัดสินใจเลือก งานเราจะรุ่งตลอด ตอนนั้นงานวิจัยกำลังออกสื่อเยอะมากเป็นกระแสสาธารณะ แต่เราต้องตัดสินใจว่าช่วงชีวิตมันต้องเปลี่ยนมันไม่มีอะไรใหม่ พอเราตัดสินใจไป มันกลายเป็นโลกแบบใหม่ เราเคยเขียนบทความเรื่อง ‘โลกสองใบใจเดียว’ รู้สึกว่าเราไปค้นพบโลกอีกใบหนึ่ง ซึ่งเป็นโลกข้างใน คือเราไปเดินทางข้างนอกแต่ได้เจอโลกข้างในตัวเราด้วย ต้องต่อสู้กับตัวเอง”

“ไปเรียนเตรียมความพร้อมทางภาษาที่เวียดนามแล้วแถมมาก ก่อนได้ทุนอัตโนมัติเราสูงมากจนยอมรับตัวเองไม่ได้ ถึงบอกว่าการเรียนรู้โลกใบใหม่เป็นเรื่องข้างใน ได้คะแนนน้อยเลยต้องแข่งกับเพื่อนให้ได้คะแนนเยอะ ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือที่ทำให้เราต่อสู้กับตัวเอง มันกลายเป็นความทุกข์ที่ถาม-ตอบอยู่ข้างใน เป็นความทุกข์ที่คนอื่นไม่รู้แต่เรารู้แล้วมันทอนศักยภาพ พอไปเรียนสาขาวิชาการบริหารงานพัฒนา ณ สถาบันการบริหารแห่งเอเชีย ประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อนเรียนเก่งทั้งนั้น มีแต่หัวหน้าระดับ เราว่าเนื้อหาการเรียนไม่เท่าไร แต่ภาษาพวกคำจำกัดความและคำเฉพาะไม่รู้จักเลย สิ่งที่เราติดตัวมากที่สุดคือการบริหาร การช่วยเหลือคนอื่น พอดีเรียนเป็นกลุ่ม เราเลยชอบเป็นคนประสานงาน เพื่อนมาหรือยัง พร้อมกันหรือยัง กระดาษมีหรือยัง กินอะไรมาหรือยัง คือทำงานบริหารหมดเลย ค้นพบว่าผู้นำที่ยิ่งใหญ่คือผู้รับใช้ กลายเป็นคนที่เพื่อนรักส่งผลมาถึงงานด้วย เช่น เพื่อนถามเราทำได้หรือยัง เป็นการสานสัมพันธ์แบบไม่ต้องใช้ความเก่งนะ (หัวเราะ) เหมือนที่คนต่างชาติบอกว่ามันเป็นลักษณะที่ดีของคนไทย คือการสร้างมิตรภาพ อย่างหนึ่งที่โชคดีคือเรามีทุนที่ไม่ต้องกระเมี้ยนในการใช้จ่ายมากนัก พอมีปาร์ตี้เราก็ทำอาหารไทยไป รู้สึกมีความสุขกับการให้มันมากซึ่งเราไม่ได้หวังมากมาย เวลาเราสื่อจากใจ เพื่อนก็มองเห็นเหมือนกัน”

“โครงการทุน IFP จะให้เขียน Reflect (สะท้อนตนเอง) ต้องถามว่าเรากำลังทำอะไร รู้สึกยังไง เห็นคุณค่าอะไรกับสิ่งที่เราทำ ครั้งแรกทำเฉพาะคนไทย ครั้งที่ 2 ให้ทำที่เมืองฮานอยกับคนเวียดนาม ครั้งที่ 3 คือตอนไปเรียนที่ฟิลิปปินส์ และเนื่องจากเราเป็นรุ่นที่ 1 ของเมืองไทย ทุกอย่างทดลองใหม่หมด เป็นกระบวนการคล้ายๆ ‘สายธารชีวิต’ จะเริ่มต้นชีวิตยังไง เดียวนี้เป็นยังไง

อันนั้นเป็นยังไง พอมองย้อนเป็นยังไง ทำให้ถามตัวเองจริงๆ ไม่ใช่เพื่อตอบคำถามคนอื่น”

“นอกจากนี้ เรายังมีโอกาสไปฝึกงานที่เนเธอร์แลนด์ เป็นประสบการณ์ที่ยิ่งใหญ่มาก เหมือนโลกที่เราค้นพบว่าความสุขที่สุดคืออิสระ เพราะว่าไปคนเดียวได้เดินทางทั่วยุโรปเลย เป็นการเดินทางไกลแต่ใกล้กับชีวิต ยิ่งเดินทางไกลยิ่งได้บททวน สิ่งที่เราคิดดูถูกตัวเองตอนเด็ก ไปสลายที่นั่น ตอนเรียนที่ฟิลิปปินส์มีแต่ผู้นำไปเรียนการรักษาความสัมพันธ์ การเอาใจใส่ดูแลกัน แต่มาที่นี่เราไปเจอโลกคนเห็นแก่ตัวแบบคนละเรื่อง คือทำผิดเหยียบย่ำเลยนะ เขาไม่ใช่คนยุโรปทั้งหมดหรอก ซาดิอื่นก็มี บางครั้งโดนดูถูกว่าประเทศไทยเป็นแบบนี้แบบนี้ เราเคยมองว่าค่านิยมตะวันตกองดงามมาก ยิ่งเห็นความแย่งชิงรู้สึกอึดอัดอยู่กับเราหมดเลย แต่ว่าเรากลับไปแสวงหาสิ่งภายนอก ตอนเด็ก ๆ เราไม่รู้ คนทั้งหมดบ้านบอกว่าให้วิ่งตามกระแสแบบนี้ วิ่งหาความจริงรูปไปต้องวิ่งเร็ว ทุกอย่างต้องเร็ว สื่อสารกันง่าย เรากำลังให้คุณค่ากับอะไร เราคิดข้ามขีดต่อว่าเด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะเป็นอย่างไร ชุมชน พ่อแม่เราหลงทิศมาตลอด สิ่งที่เรา

กำลังวิ่งหามันอันตราย ถ้าเราไม่พร้อม จะอันตรายทันทีเลยได้คำตอบสำหรับตัวเองว่าจะกลับบ้านแน่นอน”

“กลับมาถึงอยู่บ้านเฉย ๆ 2 เดือน พยายามหาเพื่อนเก่า ไปงานสังสรรค์เข้าสังคมเพื่อจะตั้งเขามาทำงาน มาช่วยกันคิด แต่ก็ไม่รู้ว่าทำอะไร พ่อแม่ก็ถามทุกวัน จบเมืองนอกนะไม่ทำอะไรสักที เลยมองตัวเองว่าสิ่งที่เรามีและไม่ต้องใช้ทุนอะไรเลย คือทำงานกับเด็ก ๆ เพราะเข้าหาง่ายที่สุด โดยจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นแรงจูงใจ เราไม่ได้เก่งแต่อย่างน้อยก็ยังมีมากกว่าคนในท้องถิ่น เลยเปิดสอนตอนเย็น จาก 5-6 คน กลายเป็นหลายหมู่บ้าน จนเริ่มไม่ไหวเพราะเราสอนหลัก ๆ อยู่คนเดียว ส่วนแม่ช่วยสอนภาษาอังกฤษกับเลข ทั้งเด็กประถมและมัธยม เราไม่คิดค่าเรียนนะ เพราะเราไม่มีอะไร มีแต่ใจ พอดีช่วงนั้นมีคนติดต่อให้ไปสอนที่มหาวิทยาลัย เราก็โอเคเพราะไม่มีรายได้เลย”

“วันนั้นถึงวันนี้เราไม่เคยเปลี่ยนจุดยืน คือการยืนหยัดที่จะกลับบ้านมาทำงาน ยืนหยัดต่อสู้เรื่องอุปสรรค พอดีตอนสอนมหาวิทยาลัยก็มีโอกาสได้ทุน 1 ปี เพื่อทำงานพัฒนา เป็นโครงการพระราชทานของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เราเลยขอมาตั้งชุมชน ‘โรงเรียนชาวนา’ ทำป่าโยปิตัดที่วัด เพราะที่บ้านเริ่มไม่ไหว เด็กมาตอนกลางคืนกันเยอะทำให้ความเป็นส่วนตัวของครอบครัวหายไป ระหว่างทางเราก็ปฏิบัติธรรม และพูดถึงวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่อยู่ข้างในและยืนยันว่าเรามาถูกทางแล้ว สิ่งที่ต้องสร้างให้เติบโตคือพลังข้างในจิตต้องใหญ่ขึ้น รู้จักสู้กับความท้าทายที่อยู่ใกล้หัวใจ อย่างเรื่องพ่อแม่เราว่าอยู่ใกล้หัวใจที่สุด จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มันไม่มีรูปแบบเก่าให้เดินตาม เป็นเรื่องการค้นหาสิ่งใหม่ กระแสทั้งลบและบวกมาแน่นอน เราเจอหมด ญาติพี่น้องไม่สนับสนุนนินทาอีกต่างหาก โชคดีที่พอกับแม่เข้าใจว่าเราทำอะไรแล้วสนับสนุนเต็มที่ จนกลายเป็นภารกิจครอบครัว ไม่ใช่ธุรกิจนะ (ยิ้ม) เป็นภารกิจที่ขยายออกไปสู่ชุมชน ทำไมลูกได้ร่วมมาตั้ง 200 - 300 ตัว จากธนาคารโค-กระบือเอาไปให้คนอื่นหมด แต่พ่อแม่เข้าใจว่าเราแจกไป เขาก็เอามาเป็นเครื่องมือในการพึ่งพาตนเอง เราเลยต่อสู้กับความคิดของคนอื่นไม่ใช่ด้วยการอธิบาย แต่ทำเป็นรูปธรรมให้เห็นจับต้องได้ ค้นพบคนที่มีความใจ แม้ว่าเงินเดือนแค่ 3,000 บาท แต่ทำ

ตลอดไม่มีวันหยุด พอย้ายโรงเรียนไปที่วัด ฝนก็ตก แดดก็ออก ตอนแรกใช้ร่มไม่ในการเรียน ตอนหลังปู้ฮูส แต่แดดก็ร้อนอยู่ไม่ได้ ไม่รู้จะทำงานดีก็ให้พ่อกู้เงิน ธกส. ทำเพิงหญ้าคา บวกกับทำผ้าป่าได้เงินมาอีก 70,000 บาท วันนี้เรามีพื้นที่เข้าร่วมเยอะมากกว่า 20 - 30 หมู่บ้าน แต่ไม่สามารถทำกับทุกคนได้จึงเป็นการทำงานกับผู้นำ ให้ผู้ใหญ่บ้านมาเป็นแกนนำทั้งหมู่บ้าน การเรียนรู้ มีกระบวนการที่คนหลายแบบ บางคนฟังแล้วเข้าใจเลย บางคนต้องลงมือทำแล้วค่อยเรียนรู้ คนเราแตกต่างกันมาก เพราะฉะนั้นการทำงานของเราต้องหลากหลายด้วย”

“บรรยากาศคือการเรียนรู้ เราไม่เชื่อว่าห้องเรียน ที่มีเขตจำกัดจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี การสร้างบรรยากาศ ที่ดีต่างหากทำให้คนพร้อมและมีความสุข โรงเรียนชุมชน ชาวนาไม่ได้สอนแค่เด็ก แต่สอนเกือบทุกวัย ตอนแรก เราให้เด็กฯ ทั้งประถมและอนุบาลเรียนรู้ด้วยการทำนา ไปแปลงบ้านคนไหนบ้างคนนั้นบ้าง ดูว่าเขาทำอะไรกัน แลกเปลี่ยนกัน กินด้วยกัน นั่งคุยกัน เรียนรู้ที่จะสานสัมพันธ์สร้างมิตรภาพ เสร็จแล้วไปซูดแปลงกับ เด็กมัธยม หรือผู้ใหญ่ก็จะมีคอร์สอบรม เช่น ทำผ้ามัดย้อม ทำอาหาร พื้นบ้าน ฯลฯ ผู้ใหญ่จะเห็นเองว่าเราทำอะไรกับลูกเขา

พอลูกเขาพฤติกรรมดีขึ้น เราไม่ต้องพูดเยอะเลย เขายอมรับเราทันที แต่ก่อนเด็กๆ เคยรู้สึกไม่ดีที่พ่อแม่ทำนา แต่วันนี้เขารู้ว่านาคืออะไร ตัวเขากำลังทำอะไร ซึ่งเราไม่ได้สอนตรงๆ แต่พาเขาทำ ที่นี้จะไม่สอนหลักสูตรปกติแบบโรงเรียนทั่วไป แต่มีเป้าหมายที่เกษตรกรรมต้นแบบ เขากังกันอยู่แล้ว เราทำแค่การประสานงานและจัดการ ความรู้ การขยายผล เกษตรกรรมแบบนี้จะอยู่กับวิถีของเขา นะ จากนั้นเขาจะเห็นคุณค่าในวิถีนี้ใหม่ เราต้องทำให้ เขาเห็นและยอมรับที่จะทำมันต่อ เป็นสิ่งที่ห้องเรียน ในระบบไม่ได้ทำ”

“จิตปัญญาที่มีทั้งภายในและภายนอก สิ่งที่เราทำ คือเรื่องภายใน ถ้ามัวไปสอบแข่งขันกับคนอื่นจะสู้ ไหวไหม แต่สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเขาเอง เราสอนให้เขามีความสุขกับการใช้ชีวิต ไม่ได้สอนเพื่อ ให้เป็นที่หนึ่ง มันคนละมุม ถ้าเรามีพื้นฐานภายในดี ถึงสังคม ภายนอกจะมีการแข่งขัน เขาก็จะไม่เป็นแบบนั้น อาจถูก บังคับภายนอกถึงไปบ้าง แต่ถ้าเขารู้ว่าตัวเขาเป็นใคร รากเหง้าคือใคร อะไรคือคุณค่าของเขา ถ้าทำตรงนี้ ให้แน่น ทำให้เขาเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดี เขาจะอยู่ตรงไหนก็ได้ สิ่งนี้ต่างหากที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต” ■

กตยา อุโกร

ปริญญาเอก / การพัฒนาพื้นที่ชนบท มหาวิทยาลัยเบสซ์ / ประเทศนิวซีแลนด์

“ทุน IFP ทำให้มีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงแต่เครือข่ายในแวดวงวิชาการ แต่ยังได้เครือข่ายในเวทีงานที่หลากหลายออกไป อาทิ กลุ่มองค์กรภาคประชาชน กลุ่ม NGO กลุ่มนักวิจัยอิสระ ที่มีใจรักในท้องถิ่น ทำงานเพื่อการพัฒนา ทำให้ตัวเองก็พัฒนาการทำงานที่มีการปรับประยุกต์ศาสตร์ องค์ความรู้ที่มี ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริงมากขึ้น โดยอาชีพตัวเองคืออาจารย์ นอกจากการทำวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ก็ได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในทุน IFP มาใช้ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนหลักสูตรในคณะบริหารศาสตร์ ซึ่งกลุ่มผู้เรียนประมาณ 60% ก็คือลูกหลานอีสานนั่นเอง”

อรุณ วัตรคอน

ปริญญาเอก / การศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง
มหาวิทยาลัยไอโอวา / ประเทศสหรัฐอเมริกา

เพชรรัตน์ แสนโกชน์

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมานีว /
ประเทศสหรัฐอเมริกา

พรรณิ แสนอากาศ

ปริญญาโท / การบริหารงานพัฒนา
สถาบันการบริหารแห่งเอเชีย / ประเทศฟิลิปปินส์
ถ่ายโดย มงคลสวัสดิ์ เหลืองวรพันธ์

สิริวิธนา ดงคำ

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“การได้รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิฟอร์ด และสามารถเรียนจบกลับมาปรับใช้และพัฒนาชุมชนของตนเอง ถือว่าประสบความสำเร็จตามที่ใฝ่ฝันแล้ว จากการเป็นที่ปรึกษาของชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพอนามัยและด้านการศึกษา ในอนาคตมีแผนในการสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนอีสาน รักการพูดภาษาอีสาน เนื่องจากพ่อแม่บางคนไม่ยอมให้ลูกพูดภาษาอีสาน”

อรนุช ปวงสุพ

ปริญญาโท / การพัฒนาการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย / ประเทศสหรัฐอเมริกา

จกกล พารา

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนากฎมภาคและพื้นที่ชนบท สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“บุคคลต้นแบบด้านจิตวิญญาณและการเรียนรู้ภายในตนเองคือ พระพุทธเจ้า ท่านเป็นบุคคลต้นแบบในแง่ของมนุษย์คนหนึ่งแสวงหาความหลุดพ้นจากความทุกข์ ไม่ใช่เพียงเพื่อตนเอง แต่ต้องการเผื่อแผ่สิ่งที่ท่านค้นพบให้กับผู้อื่นได้พ้นทุกข์ด้วย ส่วนบุคคลต้นแบบในด้านการอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมคือ เซ กูวารา ท่านดิช นัท ฮันห์ ท่านดาไล ลามะ และพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ซึ่งทั้งสามท่านหลังเป็นบุคคลต้นแบบที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้แนวทางสันติวิธีในการแก้ปัญหาสังคม”

“และบุคคลต้นแบบด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง คือ ท่านมหาตมะ คานธี ซึ่งท่านมีแนวคิดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเริ่มที่ตัวเราเองก่อนที่จะไปเปลี่ยนคนอื่น เพราะการเปลี่ยนตนเองก่อนง่ายกว่า เมื่อตัวเราเปลี่ยนแล้วคนอื่นก็จะเปลี่ยนตาม”

ซัง

* ในภาษาอีสานและ
ภาษาลาว แปลว่า
มหัสจรรย์ หรือ
น่าอัศจรรย์

แคน

เครื่องดนตรีพื้นบ้านสัญชาติจีน

อายุกว่า 2,000 ปี
ที่ได้รับความนิยม
จนกลายเป็นสัญลักษณ์
ประจำไทย-ลาว แทรกซึม
เข้าสู่วิถีชีวิตชาวอีสาน
ไม่ว่าจะในชีวิตประจำวัน
หรือในงานบุญพิธีกรรมสำคัญ
เป็นความผูกพันอันเหนียวแน่น
จนไม่อาจแยกออกจากคนอีสาน

อ้างอิง

<http://www.pongrang.com/web/data/a4/04/revival.snru.ac.th/pompanya/p4-1.htm>

http://student.spu.ac.th/~b48014693/prakob_can.html

<http://blog.eduzones.com/endoderm/355>

หนังสือ "ขอมแคน แคนอีสาน" จัดพิมพ์โดย จังหวัดขอนแก่น ตุลาคม 2549

แคน จัดอยู่ในประเภทเครื่องเป่ามีลิ้น ทำจากไม้กู่แคน ซึ่งเป็นพืชตระกูลไม้ที่มีลำขนาดเล็ก แคน 1 อัน เรียกว่า ‘แคน 1 เต้า’ สามารถเล่นได้หลากหลายบันไดเสียง จะเล่นเดี่ยวก็มีท่วงทำนองไพเราะจับใจ หรือนำแคนหลายๆ เต้าไปผสมผสานกับเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น ซอด้วง จะเข้ ซิม พิณ ไหวด โปงลาง หรือกับเครื่องดนตรีนานาชาติ เช่น กลอง เบส ก็ยังได้

แคนสามารถแบ่งได้ทั้งตามลักษณะการบรรเลง และตามขนาด โดยขนาดมาตรฐานจะมีตั้งแต่แคนหก แคนเจ็ด แคนแปด ไปจนถึงแคนเก้า แต่ก็ยังมีประติสร์แคนสิบหรือแคนที่แปลกใหม่มากว่านี้ออกมาเช่นกัน ซึ่งแต่ละแบบจะแตกต่างกันตามช่วงเสียง

เมื่อแคนถูกขับขาน อารมณ์ของแต่ละเพลงจะถูกกำหนดด้วย ‘ลายแคน’ หมายถึง ทำนองกัญแจเพลง จังหวะ ทำนอง เทคนิคการเล่น และอารมณ์ของแต่ละลายว่าจะให้รวดเร็ว เบิกบาน สนุกสนาน หรือเนิบช้า เศร้าสร้อย โดยบทเพลงจะมีทั้งการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงรถไฟ เสียงแมลงกู่ตอมดอกไม้ การเลียนเสียงลำ (บทลำ กลอน) รวมทั้ง ‘दैย’ ซึ่งหมายถึงบทเกี่ยวพาราสีด้วยเพลงรักสั้นๆ

สำหรับชาวอีสาน คำว่า ‘หมอลำ’ หมายถึงผู้มีชื่อเสียงชาวยุทธ์และทักษะสูง ‘หมอลำแคน’ จึงหมายถึง ศิลปินผู้มีทักษะเชี่ยวชาญในการเป่าแคน ทางสังคม หมอลำแคนจึงไม่ใช่แค่คนดนตรีหาเช้ากินค่ำ แต่เป็นบุคคลที่สร้างสรรคเสียงเพลงให้ขับขานในชุมชน ได้รับการยกย่องและยอมรับในฝีมือล้ำสมัย นอกจากนั้นยังมีบทบาทในการเล่นสนับสนุนหมอลำ (นักร้อง หรือ นักขับกลอนพื้นบ้าน) จนกลายเป็นการแสดงที่แพร่หลายไปทั่วภูมิภาค จนเกิดคำชานานนามพื้นที่ราบสูงแห่งนี้ว่า ‘เมืองหมอลำแคนแดนหมอลำ’

เป็น
ตง
จัง!

“ความจิตของแคน มันเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน คิดดูสิ ไม่ใฝ่เข้ามาทำเป็นเสียงดนตรีได้ยังไง แต่มยังถูกใช้เป็นดนตรีบำบัดอีก เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวภูไทนำมาประกอบพิธี ‘เหยา’ ซึ่งหมายถึง การเชิญผีมารักษาและให้กำลังใจคนป่วย ตอนเด็กๆ ผมป่วย แม่จะมาหอย (แอบย่องมา) เพราะกลัวลูกตื่น เอาไข่ต้มมาวางใส่มือ เอาฝ้ายมาผูกมือ มาอวยพรให้หายไข้ เานอนฟัง เราได้ยิน มันหายเลย กำลังใจขึ้นเลย ตื่นเช้ามาวิ่งปรี๊ด คือร่างกายอาจจะยังไม่แข็งแรงหรอก แต่ใจมันได้แล้ว”

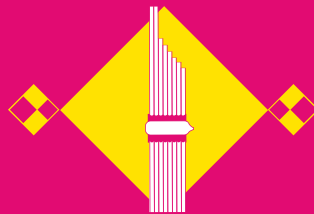
“ตอนผมได้ทุน IFP ไปต่างประเทศ ผมได้ยินเสียงแคนปี่บ ผมตื่นเลยนะ รู้เลยว่าต้องมีคนภูไท อยู่แถวนี้แน่ๆ จนไปเจอว่าที่จริงเป็นคนลาว ผมไปเป่าแคนโชว์ที่ห้องอาหารที่นั่น มีคนมาขอซื้อ 10,000 บาท ผมไม่ขาย ผมให้เขาไปเลย ให้เขาไว้ประดับ แล้วยังมีคนเดินมาทักว่าเรามาจากไหน มาจากอีสานบ่ เราก็บอกแม่นแล้ว เจ้าอยู่ใส เราอยู่กาฬสินธุ์ เขาอยู่อุบลฯ พุดง่ายๆ คือ แคนกลายเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกตัวตน ฟังแล้วคิดถึงบ้าน คิดถึงที่มาของเสียง เวลาคุยกันจะรู้เลยว่านี่แหละ เราพวกเดียวกัน”

- จุฬ่า ศรีบุตตะ

เสี่ย

จ๋น

สอ

ครูอินดี้

‘ครูอินดี้’ คือฉายาที่นักเรียนกลุ่มหนึ่งเต็มใจยกให้ ดาวเด่น เหลาผา โดยเฉพาะจากลูกคนที่ 7 ของครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่ห่างไกลของจังหวัดเลย ดาวเด่นเต็มเต็มตัวเองด้วยการเรียนอย่างมุ่งมั่น บวกความรักในวิชาคณิตศาสตร์ จนคว้า ‘เกรดเฉลี่ยสูงสุดของชั้นปี’ ในระดับมัธยมศึกษา และ ‘เกียรตินิยมอันดับที่ 2’ ในระดับปริญญาตรี จาก สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย มาเป็นรางวัลชีวิต ส่วนในบทบาทครูเขาเก็บเกี่ยวแรงบันดาลใจจากสิ่งรอบตัว แล้วนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนอย่างไม่จำกัดสาย ไม่แปลกเลยหากความเป็นกันเอง วิธีสอน นอกกรอบจากตำราและความตั้งใจจริง จะทำให้เขาถูกเลือกเป็นหนึ่งในผู้ได้รับทุนที่ IFP ภาคภูมิใจ และกลายเป็นขวัญใจของนักเรียนหลายคนในวันนี้

ดาวเด่น เหลาผา

ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ และครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย จังหวัดเลย

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยอ่าวไทย วิทยาเขตมานิลา / ประเทศสหรัฐอเมริกา

MATHS

ดาวเด่น เหลาพา

“ครอบครัวของผมย้ายจาก จังหวัดอุบลราชธานี มาตั้งรกรากที่ จังหวัดเลย ตั้งแต่ผมอายุ 4 ขวบ ตอนเด็กผมอยู่แต่ในไร่ ในสวน โอกาสทางการเรียนค่อนข้างน้อย ปัญหาคือ ทำยังไงถึงจะกินเพื่อน เพื่อนท้องได้ คิดได้หมดแล้ว ความขาดทำให้ผมพยายามฝึกอ่าน ฝึกเขียน กลัวอายุเพื่อนเลยต้องเร่งตัวเอง แต่ด้วยความเป็นเด็กบ้านนอกขาดทั้งอุปกรณ์และข้อมูล จึงต้องคิดว่าวิธีไหนที่จะทำให้เราไปถึงสิ่งที่หวังได้ มันมีวิธีจัดการ เช่น ชวนเพื่อนนั่งรถจากบ้านที่ ตำบลห้วยบ่อซืน เข้าไปโรงเรียน พวกหนังสือควดวิชาซื้อไม่ไหวเพราะราคาแพง เราก็ยืมครูบ้าง ยืมห้องสมุดบ้าง แลกเปลี่ยนในหมู่เพื่อนที่เรียนด้วยกัน คือ เรียนกันเป็นทีม”

“ปัจจัยหลักที่ทำให้ผมชอบคณิตศาสตร์เกิดจากคุณครูหนึ่ง เลิศคอนสาร ครูสอนคณิตศาสตร์ตอนนั้น ท่านสอนให้เราคิด ให้เรารู้และปลุกฝังให้เราสนุกกับมัน หลักการของคณิตศาสตร์จะตรงไปตรงมา ถูกคือถูก ผิดคือผิด อีกด้านคือ แรงสนับสนุนจากครอบครัว เพราะพ่อผมก็เก่งคณิตฯ พี่สาวและพี่ชายก็ชอบหมด อาจเป็นกรรมพันธุ์ติดตัวมา (หัวเราะ) และอีกปัจจัยคือ เพื่อนที่เรียนมาด้วยกันจะแข่งกันเรียน เราเป็นเด็กบ้านนอกก็จริง แต่เวลาจะสอบก็จะจับกลุ่มกันติว สนุกดี”

“การแก้โจทย์คณิตศาสตร์สักข้อ เราเพียงแค่เดินตามคนตั้งโจทย์ไปว่าเขาคิดอะไรอยู่ ซึ่งการขยับเข้าไปใกล้ความคิดของเขาไปเรื่อยๆ นั้นสนุก คล้ายการอ่านความคิดของคนอื่น การพยายามไขปมที่มีคนขมวดไว้เป็นสิ่งที่ท้าทาย ผมไม่ได้มองว่ามันน่าเบื่อ มันไม่ใช่เรื่องยาก เราต้องเปลี่ยนความยากเป็นความท้าทาย เป็นสิ่งที่ผมพยายามจะถ่ายทอดให้เด็กๆ ต่อไป”

“บอกตามตรง ตอนแรกผมไม่หวังเลยว่าตัวเองจะได้รับทุน ก่อนหน้านั้นผมสอนที่โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา จังหวัดสระบุรี ก่อนจะขอย้ายกลับมาสอนที่โรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย จังหวัดเลย ไม่คิดว่าจะได้โอกาสแบบนี้ในชีวิต เหมือนก่อนหน้านั้นผมจินตนาการสร้างความสำเร็จให้ตัวเองว่าคงไม่ได้ แต่ไหนๆ ก็มีสิทธิ์แล้วก็ลองสมัครดู ตอนคัดเลือก ทาง IFP ให้เราเสนอแผนงานในอนาคต ผมเสนอว่าการจัดระบบโรงเรียนว่าน่าจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์จากภายนอกบ้าง และชี้จุดว่าโรงเรียนเป็นต้นน้ำของความคิดที่จะออกไปข้างนอก โรงเรียนของเราได้เติบขึ้นมาได้แล้ว เราก็อยากจะมีประสบการณ์ที่ดีถ่ายทอดให้เด็กกลุ่มนี้ขยายผลออกไปในมวกว้าง”

“ตอนผลออก ผมเช็คอินเทอร์เน็ต ไม่มีชื่อผม ผมก็ทำใจแล้วว่าหมดหวัง เฮ้อ! ก็มันก้มตาเป็นครูที่ดีต่อไป สู้ต่อไปนะเรา แต่โชคดีตรงที่รุ่นที่ 2 มีคนสละสิทธิ์ สละสิทธิ์แล้วยังไม่ถึงผม เพราะผมเป็นตัวสำรองอันดับสอง แต่คนที่เป็นตัวสำรองอันดับหนึ่งเขาท้อง เลยมาถึงคิวผม อะไรจะดวงดีขนาดนั้น พอเจ้าหน้าที่ตอนนั้นโทรมา โอ้โฮ ผมดีใจมาก บอกพ่อกับแม่จะมีลูกเป็นนักเรียนนอกแล้วเด้อ (หัวเราะ) ท่านก็ดีใจมาก แล้วบอกให้ตั้งใจเรียน”

“ช่วงแรก ผมได้ไปเรียนเตรียมภาษาที่เวียดนาม 4 เดือน สิ่งแรกที่ได้รับคือ ภาษาอังกฤษ ผมยังจำบรรยากาศตอนสอบแบ่งห้องได้เลย เพราะผมได้อันดับสุดท้าย (หัวเราะ) สะใจมากกว่า โอ้โฮ เราไม่รู้เรื่องภาษาอังกฤษขนาดนี้เลยนะ (หัวเราะ) มันท้าทายมากกว่าจะท้อถอย เพราะเรามาจากจุดที่ต่ำ ตอนนั้นต้องคิดว่าจะแก้เกมยังไงดี ผมใช้วิธีแบ่งอ่าน ค่อยๆ ทำไป จะให้มันขึ้นพร้อมกันพรืดพราดทุกทักษะคงยาก เทียบกับช่วงท้ายๆ ผมมันใจขึ้นว่าพอเอาตัวรอดได้อีกเรื่องคือ การได้เห็นรูปแบบชีวิตของคนเวียดนาม เห็นความตั้งใจและความมุ่งมั่นของเขา เลขที่เราสอนว่ายากแล้ว แต่ที่เวียดนามสอนหนักกว่าเราอีก ที่นั่นเริ่มเรียน 7 โมง เด็กก็มาตั้งแต่ 7 โมง ทั้งหมดนี้เป็นแรงบันดาลใจที่เรานำมาเล่าให้เด็กของเราฟังได้ อ้ออย่างที่ขาดไม่ได้คือ ได้เพื่อน สำคัญมากครับ ถือเป็นกำไรชีวิตเลย”

“หลังจากนั้น ทุนส่งผมไปเรียนต่อระดับปริญญาโทที่ มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมานัว สาขาวิชาหลักสูตรศึกษา ประเทศสหรัฐอเมริกา อีก 2 ปี แรกๆ ติดเพื่อนแจ เหมือนเด็กขี้แยไม่กล้าไปไกลจากเพื่อน ก็ช่วยประคับประคองกันไป กลับไปเป็นเหมือนตอนเด็ก ไม่มีผิดเลย ที่ผมว่าเรียนเป็นที่ม เรียนเป็นกลุ่ม ใช้ระบบช่วยเหลือกัน”

“การอยู่อเมริกาเปลี่ยนรูปแบบชีวิตและการจัดการชีวิตผมไปเยอะ เราต้องวางปฏิทินกำหนดตัวเอง อยู่เมืองไทย เราเป็นคนเล่นตามเกมของระบบการศึกษา แต่อยู่ที่โน่นเราเป็นคนวางแผน เรามีอิสระในการเขียน การเลือกหัวข้อและศึกษาในเรื่องที่ตนเองสนใจ กำหนดสิ่งที่เราจะค้นหาเอง ต้องฝึกทำอาหารเอง ใช้เงินทำอาหารบ่อยมาก (หัวเราะ) แต่ประทับใจที่สุดคือ ระบบ-สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น รถเมล์ที่สะอาด ถ้าใครอยากเอาจักรยานขึ้นไปด้วย เขาก็มีตะแกรงไว้วางจักรยาน ด้านหน้า สำหรับคนแก่ก็มีแผ่นโอบโวลิกลมมารับรถเข็นขึ้นรถไปด้วยกัน ต้องขมว่าเขาคูแคลนของเขาดีมาก”

“การเรียนที่ฮาวายเปลี่ยนทัศนคติในการสอนของผมไปมาก แต่ก่อนผมเคยสอนมุ่งให้เด็กทำแก๊สตรแบบฝึกหัด ต้องทำได้ ต้องทำเป็น เน้นการทำโจทย์เยอะๆ ทำแล้วทำอีกคล้ายหุ่นยนต์ แต่กระบวนการเรียนการสอน

ที่นั่น โดยเฉพาะการเรียนกับอาจารย์แซนดี้ คอว์สัน ที่สอนให้เรารู้จักคิดโดยใช้สถานการณ์จริงเป็นฐาน ในการสร้างโจทย์ คล้ายๆ กับ Problem - Based Learning ปกติเราเคยสอนแค่นิกระดาษ แต่เขาสอนด้วยอุปกรณ์จริง สอนการทำกายทรงน้ำ ก็เอาแบ่ง เอน้ำ เอาของ มาสาธิตให้เด็กดูตามนั้น โดยใช้วิธีคิดทางคณิตศาสตร์ ถ้ากลุ่มไหนตวงผิด แบ่งที่ออกมาก็ใช้ไม่ได้ มันเป็น รูปแบบการสอนที่แปลกและสนุก ถ้าสอนแบบนี้เด็กคงไม่เบื่อ อาจารย์แซนดี้บอกว่า ทางไปไวก็กิน บิช มีหลายทาง คุณจะไปสายสั้นสุดให้ถึงไวๆ ก็ได้ หรือจะอ้อมไปอีกทางที่ วิวิวิท ศรีสวยกว่าก็ได้ ผมเลยเกิดแรงบันดาลใจว่า อยากสอนแบบที่อาจารย์เคยถ่ายทอดเรา เป็นการเรียน ที่ได้ไอเดียจากเพื่อนบ้าง จากอาจารย์บ้าง ทำให้รู้จักคิด พลิกแพลง แต่ก็ไม่ทิ้งแนวทางการฝึกแก้โจทย์แบบเดิมด้วย”

“การสอนบางครั้ง ผมจะให้นักเล่นเกมแข่งขัน และ จับเวลา จริงๆ แล้วผมรู้ว่าโจทย์ที่ให้ไปเด็กทำได้อยู่แล้ว แต่ผมอยากสอนเรื่องความละเอียด เช่น ลืมใส่หน่วยบาท

หรือองศาที่ถูกหัก 0.5 คะแนน คือ ในความรีบจะเกิดความลืมน แล้วในความลืมนทำให้เราได้สอนอะไรบางอย่าง ให้เด็ก บางครั้งก็นำเพลงมาเป็นสื่อ เล่นก็ตำรสอนสูตร คณิตศาสตร์บ้าง เอาความสามารถที่มีอยู่น้อยนิดมา ประยุกต์ (หัวเราะ) บางครั้งก็อัดคลิปไว้ให้เด็กๆ ได้ดู พัฒนาการของตัวเอง”

“ความยากในการสอนแบบนี้คือ ครูต้องเตรียมตัว เยอะ และเตรียมให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่ม ทำยังไง ให้เด็กกลุ่มนี้แก้โจทย์ได้ หรือเด็กกลุ่มอ่อนได้เจอโจทย์ที่ไม่ทำร้ายจิตใจเขาเกินไป เป็นการสอนที่มากกว่าการหยิบ หนังสือตำราเข้าไปสอน ซึ่งแบบนั้นผมสอนง่าย แค่อวดอย่างไปแล้วทำแบบฝึกหัด”

“นอกจากการสอน ยังมีโครงการที่เด็กๆ ขอให้ผม เป็นที่ปรึกษา ร่วมกับครูท่านอื่น เช่น โครงการประดิษฐ์ ‘มีดกรีดยาง’ ซึ่งสามารถปรับองศาในการกรีดได้ ทำให้กรีดสะดวกขึ้น หรือโครงการ ‘วิถีที่สั้นที่สุด’ ซึ่งนักเรียนจะเอาโมเดลทางคณิตศาสตร์มาคิด

ใช้วิชาทฤษฎีกราฟ มีจุดยอด เส้นทางเชื่อม ใส่สัญลักษณ์
เข้าสู่ตรรกะ คำนวณหาเส้นทางที่สั้นและสะดวกที่สุด
ในการมาโรงเรียนของเรา เป็นโครงการที่เริ่มจากปัญหา
ใกล้ตัวก่อน”

“ผมอยากพาเด็กๆ ตั้งชมรม ทำอะไรแปลกๆ
ถึงบางครั้งจะมีข้อจำกัด แต่เป็นครุภัณฑ์ศาสตร์จะ
หยุดนิ่งไม่ได้ ต้องหาอะไรใหม่ๆ ตลอด อีกอย่างคือ
มันช่วยปลูกฝังความรู้สึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดได้ด้วย
ตอนไปเรียนอเมริกาเห็นชัดว่า อัตราการกลับบ้านของ
คนๆ ไปเรียน คนไทยจะกลับเกือบ 100% ในขณะที่
บางประเทศไปแล้วไปเลย ผมว่าเราต้องทำให้ฐาน
ในจิตใจเขามั่นคง มันเกิดจากฐานของความรักที่เรามี
ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว ต่อภูมิสำเนา ต่อตัวเราเอง อย่าง
เราไปอยู่ที่อื่นไม่ได้ เพราะว่ารกรากและความผูกพันที่มี
ต่อบ้านเกิด ผมอยากทำให้เด็กผูกพัน ทำให้เด็กเห็นว่า
เรื่องของเงินไม่ใช่ปัจจัยใหญ่ในชีวิตเท่าไร บางครั้งก็ไป
ไหลดลลิลิของ คุณโจน จันโต มาเป็นสื่อการสอน”

“ผมรู้จักคุณโจน จันโต ไม่ใช่ทางส่วนตัวแต่รู้จัก
จากแนวคิด ผมเลยเริ่มศึกษาแนวคิดของเขาจากสื่อ
พบว่าเขาทำอะไรกินเอง ใช้เอง ไม่ต้องพึ่งทุนนิยม ผมสนใจ
‘บ้านดิน’ ที่เขาทำ ผมเลยหยิบมาสอนให้เด็กๆ รู้จักว่า
มีคนคิดแบบนี้อยู่นะ คุณจะเลือกเป็นเพื่อนทางความคิด
ของเขาก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเชื่อทั้งหมด ถ้าเด็กได้ลองคิด
ลองทำแบบนี้ จะรู้สึกว่าเขา ท้องถิ่นตัวเองมีคุณค่า รู้สึก
ว่าผืนดินที่พ่อแม่มีไว้ให้ ซึ่งมันอาจจะไม่ได้มากมาย
แต่ก็ทำให้เขามีอยู่ มีกิน สอดแทรกให้เขาได้คิดและได้
เห็นโลกหลายๆ มิติ บางทีผมก็เอาตัวเองเป็นตัวทดลอง
เช่น ในเฟซบุ๊ก ผมจะเป็น ‘ข้าวโพดนาโปรเจกต์’ ขึ้นเรื่อง
ไรรู้ของผมนะ เดือนนี้ลุ้นจังว่าผมนจะตกใหม่ เก็บภาพมา
สอดแทรกสอนเด็ก บางครั้งก็ร้องเพลง แอ๊ด คาราบาว
ให้ฟังว่า ข้าวที่กินได้มาจากไหน จะดีไหมถ้าย้อนมอง
กลับไป”

“หลังจากกลับมาจากทุน สิ่งที่ผมตั้งใจจะทำและ
กำลังอยู่ในระหว่างการทำ คือ อยากให้เด็กที่ผมนสอน
เป็นคนที่อยู่ได้ทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะเรื่องใกล้ตัว
ในปัจจุบัน เช่น ประชาคมอาเซียน เพราะเด็กมีความ
จำเป็นต้องใช้ภาษา ถึงเราจะพูดภาษาอื่นไม่ได้ทุกภาษา
แต่อยากให้รู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสื่อกลาง เวลา

สอนผมจะพยายามสอดแทรกภาษาอังกฤษไปด้วย
จริงๆ เป็นวิชาที่เพื่อนครูของผมนักพูดบ่อยๆ คือ ‘วิชาหอย’
(หัวเราะ) ถ้าไปไหนมาไหนไม่ถูกจะสะกิดให้ใช้วิชาหอย
เพราะหอยเดินทางด้วยปาก ซึ่งสิ่งสำคัญก็คือ การสื่อสาร
ด้วยภาษานั้นเอง ผมอยากให้เด็กพูดภาษาอังกฤษได้
แต่ผมไม่ได้บังคับใครภาษาอังกฤษ ตอนผมไปอเมริกา
ผมก็กลัว รู้สึกว่าทำไมเราต้องเรียน แต่ผมอยากเปลี่ยน
ให้มันเป็นความท้าทายแล้วสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กว่า
เวลาผมพูดภาษาอังกฤษ ผั่งฟังไม่รู้เรื่อง ออกเสียงคำว่า
Bag (กระเป๋) ยังผิดเลย แต่ผมมองมุมกลับ เวลาฝรั่งพูด

เราไปอยู่ที่อื่นไม่ได้ เพราะว่ารกราก และความผูกพัน ที่มีต่อบ้านเกิด ผมอยากทำให้ เด็กผูกพัน

ภาษาไทย เราฟังเขาไม่ออกก็มี แล้วถ้าฝรั่งฟังไม่ออกบ้าง
จะเสียหายตรงไหน คือ สอนให้เด็กกล้าที่จะพูดผิด เพราะ
ฝรั่งไม่ได้มาชี้เป็นชี้ตายเรา เราไม่ใช่เจ้าของภาษา ผมใช้
ความพยายามแล้ว คุณก็ใช้ความพยายามเข้าใจ
ผมหน่อย (หัวเราะ) ไม่อยากสอนให้เด็กเป็นรอง จะให้
คิดว่าตัวเองเป็นต่อ แต่ต้องพัฒนาตัวเอง กล้าพูด
กล้าแสดงออก”

“คำว่า ‘ครูเหมือนเรือจ้าง’ มันนานาจิตตัง คนอื่น
จะคิดยังไงก็แล้วแต่เขา เขาไม่ได้ผูกพันกับเรือที่เขาจ้างมา

ก็เรื่องของเขา แต่ส่วนผม มันเป็นความตั้งใจตั้งแต่วัยเด็ก ภาพอาชีพที่เด็กบ้านนอกเห็นจะมีอะไรบ้างในตอนนั้น จะมีใครใส่ชุดไม่เหมือนชาวบ้านมาให้ดู ก็เห็นแต่ครู ผมจึงฝังใจและเชื่อมั่นอย่างเดียวว่า อยากเป็นครู ยิ่งได้เรียนกับครูที่สอนแบบใส่ใจผม ครูชมผม ให้ตัวบีม ในการบ้านผม ผมก็ โอ้โฮ ดีใจ มีกำลังใจ ทุกวันนี้ผมไปนั่งร่วมงานวันครู ผมคิดถึงครูเก่าๆ บางครั้งแค่คิดถึงกันก็มีความสุขแล้ว บางเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับคำสอนของอาจารย์บางท่าน หรือการนั่งตรวจการบ้าน ผมยังคิดถึงสิ่งที่ครูเคยเขียนให้ผม แม้แต่งานเด็กบางงาน ผมก็ยังใช้คำพูดเก่าๆ ของครู เช่น ‘ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก’ หรือคนที่ทำผิดเยอะก็ ‘สู้ต่อไปนะ อาย่าอมแพ้’ คำพูดเหล่านี้ทำให้ผมคิดถึงคนที่เขาเคยให้มาและนำมาไปสู่การเรียนรู้ที่จะเป็นครูที่ดี ไม่ว่าจะเป็นความพยายามจำชื่อเด็ก การเก็บรายละเอียด ความใส่ใจในการตรวจงานเด็ก เด็กที่ท้อถอย ผมจะบอกว่า ถ้าหนูพยายามนิดหนึ่ง หนูจะทำได้นะ อย่าดูถูกตัวเอง ให้แรงบันดาลใจ แทนที่ตรวจการบ้านจะกาผิดก็ใส่เครื่องหมายคำถาม แล้วเอ๊ะ นี้อะไร ไปคิดตอนใดหนึ่ง ความรู้สึกเด็กจะต่างกันเยอะ”

“การได้ทุน IFP ทำให้ผมเสียตายอย่างเดียวคือ ผมไม่ได้ดูแลแม่และไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัวอย่างเต็มที่ เพราะท่านเสียตอนที่ผมไปพอดี พ่อผมหลังจากที่แม่เสียก็ตัดสินใจไปบวช ตอนนั้นยังไม่สึกเลย เราจึงรู้สึกว่าได้ทำหน้าที่ดูแลครอบครัวอย่างเต็มความสามารถ แต่สิ่งที่ทำได้ตอนนั้น คือ ระวังอยู่ทีไหนผมสามารถดูแลค่าใช้จ่ายทางบ้านได้ เพราะยังได้รับเงินเดือนของครูตามปกติ IFP เขาให้ทุกอย่างจริงๆ ผมไม่ต้องใช้เงินเดือนเลย และสามารถฝากแฟนให้กดเงินมาให้แม่ได้ ขณะเดียวกัน สิ่งที่ผมได้รับคือ รูปแบบชีวิตการทำงาน กลับมาแล้วกลายเป็นที่คาดหวังของโรงเรียน (หัวเราะ) เมื่อก่อนครูน้อยต้องสะสมประสบการณ์เยอะ กว่าจะเลื่อนขั้น แต่กลับมาคราวนี้มีอะไรสนุกๆ ให้เราทำได้ทำเยอะ และเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พอดี โรงเรียนจึงเปิดฟลอร์ให้เราเล่นเต็มที่ ผมเรียนหลักสูตรศึกษา กลับมาได้ทำ
หัวหน้างานหลักสูตร สังกัดวิชาการ ก็ตรงสายงานเลย ผมก็ลุยพาน้องๆ ค่อยๆ ทำ
กันไป ถ้าผมไม่ได้ไปอาจจะมีอายุจุดเดิมนานหน่อย”

“สำคัญที่สุดคือ วิธีคิด การได้เห็นโลกที่กว้างขึ้น มันเหมือนตอนที่ผมเป็นเด็ก
เข้ามาซื้อหนังสือในเมือง แล้วรู้สึกว่ายาวกว้างใหญ่ไพศาลมาก ตอนไปอบรม
ที่กรุงเทพฯ ครั้งแรกก็มองว่ากรุงเทพฯ กว้างใหญ่ไพศาล แต่พอเราข้ามจุดนี้ไป เราได้
ไปเห็นเวียดนาม ไปเห็นอเมริกา คล้ายกับว่าหัวใจเราใหญ่ขึ้น กรุงเทพฯ ไกลนะ
จังหวัดเลยก็ไม่ได้ใหญ่ขนาดนั้น เรามองเห็นมันได้กว้างขึ้นแล้ว ไม่ใช่แค่ความรู้
ที่ได้จากหลักสูตร แต่เป็นเรื่องประสบการณ์ชีวิต การได้เก็บเกี่ยวแรงบันดาลใจรอบตัว
แล้วได้เป็นวิธีคิดที่ตีกลับมา”

“เครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดจาก IFP เป็นเครือข่ายที่แข็งแกร่งมาก เขา
โครงการไว้ดีมาก ทำให้องค์กรยังเดินทางต่อไปได้แทนที่จะจบแค่การเรียน แต่มันยังไม่
จบ เพราะเครือข่ายของสมาคมศิษย์เก่ายังมีกระแสประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
ตัวผมจากที่ไม่เคยคิดจะทำการเกษตรหรือปลูกต้นไม้ ก็เริ่มสนใจและคุยกับคนอื่น
รู้เรื่องมากขึ้น ทั้งที่แต่ก่อนผมคิดอย่างเดียว คือ จะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน
อย่างเดียว แต่หลังจากกลับมา มีหลายอย่างที่ท้าทายมากกว่าการสอน โลกกว้างขึ้นแล้ว
ผมอยากสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กต่อยอดความคิดของตัวเองต่อไปครับ” ■

เวทีน^๒ ให้หัวใจกำกับ

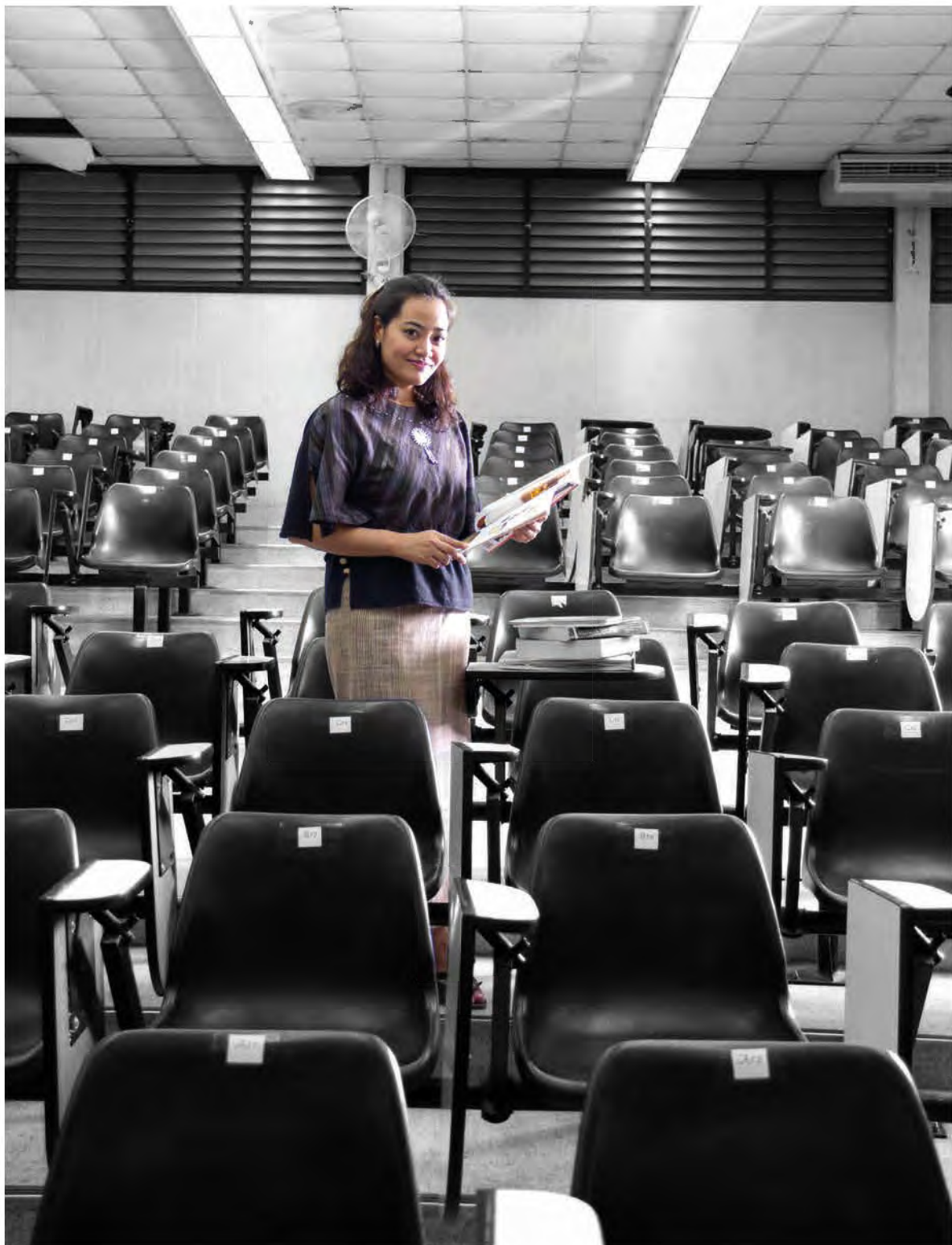
อาจารย์สาวผู้มีดวงตากลมโตและน้ำเสียงอ่อนหวาน เล่าถึงความรักที่เธอมีต่อภาษาและศิลปการละคร ด้วยท่าทางตื่นเต้นและเป็นสุข เธอเคยเป็นทั้งนักเรียนผู้คร่ำคร่ง และเด็กบ้ากิจกรรมที่เข้าร่วมการแข่งขันอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ถึงหลายครั้งเธอจะหลงไปอยู่ในทิศทางที่ไม่เหมาะกับตนเอง จนรู้สึกเป็น ‘สิ่งที่ไม่เข้าพวก’ แต่หัวใจและความรู้สึกต่อ ‘สิ่งที่ชอบ’ ก็นำทางให้เธอเดินต่อไปได้อย่างสนุกสนาน และตอนนี้หัวใจดวงเดียวกันนั้นก็พยายามนำทางให้นักเรียนของเธอได้สัมผัสกับความสุขแบบเดียวกันนี้

ดร. การดี ตั้งแต่ง

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาภาษาต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ปริญญาเอก / การแปลและวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยอริซона / สหราชอาณาจักร

ดร. ภารดี ช ดั่งแตง

“ตอนนี้รับผิดชอบวิชาแปลเป็นหลักค่ะ ทั้งการแปลอังกฤษ - ไทย และไทย - อังกฤษ ถือเป็นวิชาบังคับ เป็นความรับผิดชอบหลัก เพราะจบการแปลโดยตรงมาคนเดียว แล้วยังมีวิชาวรรณคดีกับการละครและวิชาวัฒนธรรมอังกฤษด้วย”

“เราไม่ได้เป็นคนเรียนดีมาตลอด ตอนมัธยม เรียนสายวิทย์ - คณิต ไม่เก่งเลย แค่อสอบควิซเล็กๆ วิชาฟิสิกส์ ตอนนั้นอยากรู้ว่าถ้าเราพยายามจนสุดชีวิตแล้วจะทำมันได้ไหม อ่านหนังสือทั้งคืนเฉพาะบทนั้นเพื่อจะสอบเก็บคะแนนแค่ 10 คะแนน แต่ก็ได้ครบเส้นแค่ 6 คะแนน เลย์รู้ตัวว่าไม่ใช่ทางแล้ว แถมเราเป็นเด็กประเภท ‘เด็กของคุณครูเอกภาษาไทย’ ทำกิจกรรมพวกประกวดอ่านทำนองเสนาะ เป็นนักเรียนดีเด่นทางการใช้ภาษาไทย สอบภาษาไทยได้ที่ 1 ของจังหวัด เราอยากเรียนคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ อยากเข้ากรุงเทพฯ หวังว่าจะได้เข้าทุนโครงการช้างเผือก แต่เลือกสอบเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะคิดว่าจะได้สอบไม่ติด แต่ปรากฏว่าติด ตอนนั้นภาษาอังกฤษใช้ไม่ได้เลย พุดไม่เอาอ่าว ต้องตั้งต้นใหม่จากศูนย์ เพราะคิดว่า จะเรียนแล้วต้องเอาให้ตีให้ได้”

“เลือกเรียนสายภาษา เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่เรานัดมากกว่า แล้วมันก็ใช่จริงๆ เวลาเรียนเรามีความสุข มีแรงจูงใจให้อยากรู้อยากเรียนไปเรื่อยๆ ชอบอ่านหนังสือ การเรียนวรรณคดีจึงเหมือนเข้าทาง เราจะทำได้ ไม่ใช่เพราะบ้าเรียนแต่เพราะเลือกทำสิ่งที่ตัวเองชอบ รวมทั้งเชื่อว่าเริ่มต้นดีก็จะได้ดี ทำกิจกรรมมาเยอะจนอึดตัวพอเถอะ ฉะนั้นอยากเป็นนักเรียนธรรมดาบ้าง ปี 1 เลยไม่ทำกิจกรรม เรียนแบบบ้าคลั่ง เนิร์ดสุดๆ เพื่อนไม่เคยเห็นหน้า อยู่แค่ในห้องเรียน หอดห้องเรียนไปห้องสมุด มองย้อนกลับไปที่คิดว่า ฉันท่าไปได้ยังไง เวอร์มาก สุดโด้งมาก (หัวเราะ) แต่ก็ได้เป็นนางนพมาศ เพราะเพื่อนแกล้งโหดให้ (ยิ้ม) ตอนปี 2 เริ่มกลับไปทำละครเวทีและประกวดร้องเพลงเวที Coke Music Awards จนได้แชมป์ระดับจังหวัดไปประกวดที่กรุงเทพฯ ปี 3-4 บ้ากิจกรรม ทำจนอลังการมาก (หัวเราะ) แต่ก็ไม่ได้ทิ้งการเรียนนะ ตอนปี 3 อาจารย์มาทาบทามให้สอบทุนพัฒนาอาจารย์ แต่ปฏิเสธ มาเรื่องจนไปสมัครวันสุดท้าย หมายเลขของเราคือ 0001 ก็ เฮ้ย! ทำไม่มีมีใครมาสมัครเลย มีเราคนเดียวเลยได้ทุนเรียนตั้งแต่ปี 3”

“เรียนจบปีบปีเดือนต่อมาเป็นอาจารย์ทันที เทอมที่แล้วเด็กยังไหวเรียกที่อยู่เลย 2-3 ปีแรก คือการเรียนรู้งานใหม่ สอนหนังสือให้ตีท้ายังไง ผึกพุดให้คนเข้าใจ ตอนนั้นเราเลี้ยงเด็กมาก นักเรียนไม่ค่อยเชื่อ อาศัยเฮฮา

ปาจิงโกะ สอดแทรกเล่นเกมกับเขาไป อีกอย่างคือไม่เคยไปเมืองนอก ไม่มั่นใจด้วยซ้ำว่าภาษาอังกฤษที่เราสอนถูกต้องพอจริงๆ ขาดความมั่นใจตรงนี้มาตลอด พอสอนไปจนอายุมากขึ้น เราไม่ต้องทำตัวบ้าๆ บอๆ เพื่อให้เด็กเชื่อถือแล้ว สามารถสอนด้วยองค์ความรู้ของเราโดยที่ไม่ต้องหะอะไรมากลบหน้าซ่อนความไม่มั่นใจ พยายามปรับตัวให้เข้ากับนักเรียนทุกแบบ มีทั้งคนที่เก่งมากและอ่อนมาก จะให้เรียนไปด้วยกันได้ มันยากจริงๆ การสอนคือ การซึมเข้าไปในหัว ให้เขารับให้ได้”

“เราไม่ชอบเด็กแบบ Teacher's Baby แบบคุณครูขา หนูเชื่อทุกอย่างที่ครูพูด มีสายตาศรัทธาเรามาก เหลือเกิน เงามองเด็กเป็นเหมือน audience (ผู้ชม) ส่วนหนึ่งเพราะเวลาเราสอนหน้าห้อง เราทำหน้าที่เป็นนักแสดง ไม่ได้เป็นตัวเอง 100% เพราะปกติเราไม่ใช่คนชอบพุด ไม่ชอบสอนเยอะเยาะ บางที่ไม่ต้องอธิบายก็ได้ แต่บทบาทของความเป็นครูต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด รู้สึกว่าเราเป็นกึ่งครูกึ่งนักแสดงตลอดเวลา”

“นักแสดงที่ดีคือ คนที่เล่นเต็มที่ค่ะ เราใช้พลังงานทั้งหมดเวลาเข้าห้องสอน บางช่วงสอนเยอะจนรู้สึกว่าการพุดเหงื่อแห้งโดนสูบไปหมด ก่อนเข้าห้องสอน เราจะยืนอยู่หน้าห้องแล้วสุดท้ายใจเพื่อปรับจูนปovitตัวเอง เพราะวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาแห่งการสื่อสาร ไม่ควรเข้าไปแล้วเบือ ทีม พุดแค่เล็คเชอร์ แต่ต้องใช้พลังตลอดเฮ้อ! พุดชิ ยังไง ต้องปovit”

“มาสอนวิชาการละครได้ เพราะเรียนละครมาตั้งแต่ปี 2 ตอนนั้น รศ. สุนันทินี จันทวิทย์ เปิดสอนการละครเป็นวิชาเลือก สมัยนั้นยังไม่มีการลงทะเบียนออนไลน์ เราอยากเรียนมากจนไปยื่นเกาะรั้วรอตตั้งแต่ปี 5 เป็นคนแรกของมหาวิทยาลัย (หัวเราะ) พอเรียนไปปั๊บ อาจารย์ท่านก็ให้เป็นผู้ช่วยสอน จบมาเป็นครูที่นี้ก็ยังช่วยสอนอยู่ ทำให้อยากเรียนละครอีก แต่เพราะเรา มาทางสายภาษาตั้งแต่ต้น ด้วยระบบราชการไม่ได้เอื้อทุกอย่างตามใจ พอได้ทุนรัฐบาลเลยเลือกการแปลที่ มหาวิทยาลัยมหิดล เข้ากรุงเทพฯ ได้ทำอะไรที่อยากทำหมดเลย ได้เปิดโลกทัศน์ ไปคัดตัวแสดงกับกลุ่มละครอิสระ มีเพื่อนสนิทคอยดึงเราไปที่นู่นที่นี้ อย่าง ‘รักนอกใจ’ ละครวิทยานิพนธ์ของนิสิตปี 4 คณะอักษรฯ จุฬาฯ รับสมัครวันสุดท้ายแล้วนะไปไหม เราอยู่ศาลา

ตอนแรกก็ไม่เอา ชี้แจง ยังเล่นเรื่องนี้ไม่จบเลย เพื่อนก็บอกว่าไปหน่อยสิ ขนาดโทรไปหาผู้กำกับให้เขารอ ผลักดันมาก (หัวเราะ) ทุกครั้งที่ไปไม่เคยรู้หรือว่าจะได้หรือไม่ ทำเต็มที่ ไม่ได้คาดหวังอะไร ปรากฏว่าได้เล่น ดีใจมาก โรงละครอักษรฯ เป็นเวทีแห่งความฝันเลย ตอนนั้นอายุ 25 แต่ต้องเล่นเป็นผู้หญิงที่คบผู้ชายวัย 40 มีลูกสาวอายุ 14 นึกภาพไม่ออกหรอก แต่เล่นไปตามความเข้าใจ ถ้าย้อนกลับไปคงเล่นดีกว่าตอนนั้น เพราะโตขึ้น เข้าใจมากขึ้น (ยิ้ม)

“พอเรียนจบแปล กลับมาสอน 2 ปี เคยสมัครทุน IFP ตอนรุ่น 1 แต่ไม่ผ่านเข้าสัมภาษณ์ เลยสมัครอีก เป็นรุ่น 2 เราอยากเห็นโลกกว้าง อยากไปตอนที่ยังมีพลัง อยู่ โชคดีเขาเรียกสัมภาษณ์ แค่นี้ได้เรียกสัมภาษณ์ก็รู้สึก เป็นพระคุณอย่างสูงแล้ว เพราะเป็นทุนที่แบบ... (นิ่งคิด) คือ ทำไม่มีทุนแบบนี้อยู่ในโลก ทุนที่ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง โดยที่ไม่เอาอะไรตอบแทนเลย และไม่ได้ให้แบบ กระเป๋ยัดกระดาษด้วยนะ ให้ทุกอย่างจริงๆ ยิ่งกว่าคุณ ล็อตเตอร์อีกนะ ถ้าได้ทุนนี้ก็สุดๆ แล้ว”

“จำได้ว่าวันที่ไปสัมภาษณ์ คนก่อนหน้าเรามี พอร์ตโฟลิโอหนาหนักมาก เราก็ โอ้! ฉันไม่มีอะไรมาฝากอย่าง สอนหนังสือเสร็จหัวฟูมาเลย (หัวเราะ) ไปนั่งรอ ตอนทราบผล จริงๆ เราสมัครปริญญาโท สาขาวรรณคดี ด้วยอีกใบ แต่ทาง IFP โทรมานถามว่า ถ้าเสนอให้ไปเรียน ปริญญาเอกจะพิจารณาเปลี่ยนใบสมัครไหม เราก็รู้สึก ว่าบ้าไปแล้ว ฉันสมัครปริญญาโท ให้ฉันเรียนปริญญาเอก ฉันจะไม่รับได้ยังไง (หัวเราะ) เป็นข้อเสนอดีปฏิเสธไม่ได้หรอก เราก็ลบล้างล้าลว้ารับคะ รับแน่นอน”

“ตอนนั้นยังไม่เห็นทิศทางเลยว่าจะไปเรียนละคร ได้ยังไง เพราะพื้นฐานปริญญาโทเรามาจากการแปล ถ้าจะย้ายไปเรียนการละครเลย ทางคณะคงไม่อนุมัติ แต่เหมือนพระเจ้าช่วย อย่างแรกคือ ที่เรียน มุลลินีฯ แนะนำว่าไปอังกฤษดีกว่า เพราะทุน IFP แค่นี้ 3 ปี อเมริกา เรียนอย่างน้อย 5 ปี ทุนจะหมดก่อน เขากลับเราจะลำบากแล้วจะอยู่ต่อยังไง เราก็ตามใจ เขาก็เลือก มหาวิทยาลัยให้เรา สุดท้ายเรียนสาขาวิชาการแปลและ วัฒนธรรมศึกษาที่มหาวิทยาลัยอวริค ประเทศอังกฤษ ซึ่งอวริคเป็นเมืองเชคสเปียร์ ฉันเขียนเสนอว่า อยากเรียนเกี่ยวกับเชคสเปียร์แท้ๆ เพิ่งมารู้ทีหลังว่า

เป็นบ้านเกิดเขา ไปถูกแหล่งมาก เป็นแหล่งกำเนิดเลย”

“ตอนแรกไปเรียนอยู่ที่ Center of Translation Studies จะทำเรื่องการแปลเชคสเปียร์ในเมืองไทย คิดว่าเราจะศึกษาอะไรดี แต่ยังไม่รู้หรอก ปรากฏว่าอาจารย์ เห็นเราเรียนการแปลมาแล้ว เลยบอกไม่ต้องเรียนแล้ว ให้เริ่มเลย เราก็เดินงไปทีห้องสมุด หยุดยีนอยู่ที่ชั้นเชคสเปียร์ แล้วที่อังกฤษนะ ทั้งชั้นใหญ่ๆ มีแต่หนังสือเชคสเปียร์ทั้งนั้น มีทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เกี่ยวกับเชคสเปียร์ เราก็หิบบ่มัวๆ ออกมาก่อน (หัวเราะ) ปี 1 ทั้งปีเป็นปีที่อ่าน หนังสืออย่างเดียวและเที่ยว เหมือนช่วงอันนั้นมุนะ ไปเมืองนอก อ่านหนังสือ เที่ยว ดูละคร ทำงานพิเศษ พอถึงเวลาก็กลับมาคุยกับอาจารย์ว่า ศึกษาแล้วมีอะไรที่สนใจ บ้าง พอเริ่มปี 2 ต้องทำงานจริงจัง เริ่มไม่มีความสุขแล้ว เพราะตอนนั้นเริ่มรู้สึกว่าฉันเรียนการแปลไปทำไม การแปล ก็มีแค่ต้นฉบับ แล้วคุณก็แปลให้ดีที่สุดเหมือนต้นฉบับ ทำไมนักวิชาการจะตั้งพูดอะไรอะแอะนั่นนั่นว่า ต้องมีเทคนิคนั่นนี่ มันไม่มีสูตรตายตัวหรอก มันเป็นศิลปะ และภาษา เลยเริ่มไม่มั่นใจว่าฉันมาถูกทางหรือเปล่า ยิ่งทำงานในโรงละคร ยิ่งรู้ว่ามันเป็นโลกของเรา มันใช่ ถูกที่ถูกเวลาและถูกทางมาก รู้สึกไม่ต้องฝันอะไรสักอย่าง แค่นี้ได้เป็นคนคู่ก็ยินดี ฉันก็มีความสุขแล้ว เลยยิ่งรู้สึกต่อต้าน ในใจ พอปี 3 รู้สึกแย่มาก อยากเลิกเรียนแล้ว ห่วงโครงการทุน IFP ก็ห่วง จะทำให้เขาคิดหวังหรือเปล่า เขาเลือกเรา ลงทุนกับเรามากมายเลยนะ แต่สภาพจิตตอน นั้นแย่มาก โทรมกลับเมืองไทยร้องไห้ทุกวัน เห็นเด็กสูงๆ อยากกระโดดตลอด หม่นหมองมาก แล้วอังกฤษเป็นประเทศที่อึมครึมอยู่แล้ว ยิ่งบิวต์เราหนักเข้าไปใหญ่ ต้องไปพบคุณหมอจิตแพทย์ที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัย และบอกอาจารย์ว่า เราไปต่อไม่ไหวนะ ขอพักก่อนได้ไหม อาจารย์เลยบอกว่า โอเค ภารตี่ จันคุณเบรคคอร์สไว้ก่อน แล้วกลับเมืองไทยไปทำให้ตัวเองสดชื่น กลับไปทำงาน ไปเปลี่ยนบรรยากาศซะตอนนั้นอาจารย์เราจะขอลาไปทำวิจัย 1 ปีพอดี ช่วงที่เขาไปเก็บข้อมูล เราก็กลับบ้านเมืองไทย พร้อมกันไปเลย แล้วอีกปีหนึ่งค่อยกลับมาเจอกัน”

“เรากลับมาปฏิบัติงานราชการปีหนึ่งเต็มๆ ตอนนั้นครบปีที่ 3 พอดี จึงหมดสัญญาในการเป็นเด็กทุน เราก็คิดว่าจะหาทุนมหาวิทยาลัยไปอีก แต่จุดเปลี่ยนคือ พอจะกลับไปอังกฤษ อาจารย์บอกว่าคุณจะปิดตัวไปแล้ว

**บทละครที่ถูกเขียนมาเพื่ออ่าน
และเล่นเป็นสุนทรียะ
เหมือนการได้ยินเสียงนกร้องจ๊อบๆ
มันอาจไม่จำเป็นต่อโลก
แต่มันช่วยชื่นชูใจเรา**

เราก็เหวอเลยลึคะ เข้าย ปิดไปแล้ว ฉันทจะกลับไปเรียนที่ไหน อาจารย์เราก็โดนให้ออกด้วย แต่เขารอส่งเราไปส่งกัตคณะอื่น วีซาก็โดนปฏิเสธ เลยติดต่อทางคุณจากรวัฒน์ บอกว่าเราอยากกลับไปเรียนต่อให้จบจริงๆ นะ รู้สึกว่าต้องขอใช้ให้ IFP อยู่ แต่เราไม่ได้เป็นเด็กทุนแล้ว มันเป็นความคาบเกี่ยวกับจะไม่ช่วยเราแล้วก็ได้ แต่เขาก็ช่วยจัดการจนได้วีซ่ามากลับไปถึงอังกฤษปั๊บ อาจารย์บอกว่าให้เลือกว่าจะไปเรียนไหน เพราะเชคสเปียร์ไปได้ 2 สาขาคือ วรณคดี กับการละคร เราก็ โอะ! ต้องเลือกด้วยเหรอ (ยิ้ม) เหมือนพระเจ้าแกล้งเรามาตลอดแล้ว สุดท้ายก็ให้เราไปอยู่การละคร แถมวอริคเป็นการละครมือหนึ่งของอังกฤษ เข้ายากมาก ถ้าสมัครเข้าปกติเราไม่มีทางได้แน่นอน ก็ดีใจมากไปเจอ ด็อกเตอร์มากาเริต ซูวริง อาจารย์ที่ปรึกษาคนใหม่ เหมือนไม่ต้องพูดอะไรกันเลย สื่อสารทุกอย่างง่ายมาก เป็นคนพันธุ์เดียวกัน ไม่ต้องไปอ่านทฤษฎีบ้างบอเติมไปหมดแล้ว เราผลิต Thesis (ดุชฎินิพนธ์) เสร็จภายใน 7 เดือน และจบได้แบบ no correction คือไม่ต้องแก้ไขอะไรก็แล้ว เรียนจบได้เลย คงเพราะทำ

ด้วยความรัก ตกหลุมรักดุชฎินิพนธ์ตัวเอง อินมาก (หัวเราะ)”

“เรื่องที่ชอบที่สุดของเชคสเปียร์คือ ‘The Comedy of Errors’ เรื่องราวซับซ้อนเพราะเกี่ยวกับฝาแฝด 4 คู่ พระเอก นางเอก คนรับใช้พระเอก คนรับใช้นางเอก ทุกคนมีคู่แฝดหมด เรื่องอื่นอย่าง ‘A Midsummer Night’s Dream’ ในอังกฤษทำบ่อยมาก เราได้ดูเกือบทุกโปรดักชั่นที่สามารถดูได้ ทั้งแบบโบราณดั้งเดิม กระโปรงบาน ทันสมัยสุดๆ ร็อก คือ ดูจนเบื่อ เลยอยากดูเรื่องที่ไม่เคยดูบ้าง และยังไม่เคยเห็นใครแปลเรื่องนี้ด้วยเลยยังเห็นช่องว่างที่จะทำอะไรกับมันได้อีก”

“ความลับอย่างหนึ่ง คือ เราได้ทุน IFP พร้อมกับทุนฟูลไบรท์ในปีนั้น ถือเป็นทุนที่เป็นเกียรติทั้งคู่ ของฟูลไบรท์เป็นคอร์สสั้น แต่ IFP เสนอให้เราเรียนปริญญาเอกกลับมาคราวนี้ เรามั่นใจในองค์ความรู้มากขึ้น ทุกอย่าง

ที่เขาส่งเราไปเรียน เราได้ใช้จริงๆ เลยรู้สึกว่ามันไม่สูญเปล่า เราสามารถพูดให้เด็กฟังอย่างมั่นใจ เพราะมันเป็นประสบการณ์ตรงที่ไปสัมผัสมาจริงๆ ทั้งโรงละครและโปรดักชั่น รู้สึกอยากถ่ายทอดมากกว่าการพูดตามตำรา มันเป็นการสอนที่ไม่มั่นใจ แต่ตอนนี้คือตำราด้วย เคยเห็นภาพด้วย ทำให้สอนด้วยความมีชีวิตชีวามากขึ้น มั่นใจว่าเด็กจะได้ความรู้เต็มเม็ดเต็มหน่วยจากเรามากขึ้น”

“เด็กอีสานไม่ได้ห่างไกลความเจริญขนาดที่ใครหลายคนคิดนะ บางทีเราต้องดิ้นขาด้วยซ้ำ ฝรั่งไม่ใช่พระเจ้านะแก เราเรียนความรู้ของเขาได้แต่เราไม่ได้เรียนเพื่อไปเป็นเขา เราเรียนเพื่อให้เรารู้เท่าทันเขา แต่เราไม่ได้ไปเดินตามกันเขาซะหน่อย เราก็คือเราแบบนี้ ไล่ชุดไทยมาสอน เด็กเคยถามว่าเราเป็นอาจารย์สอนภาษาไทยหรือคะ (หัวเราะ) แต่เราชอบผ้าไทย เพราะไม่รู้ண் ระบายอากาศดี เริ่มจากสิ่งที่ตัวเองชอบก่อน ไม่ได้แปลว่าเราต้องหัวโบราณหรืออนุรักษ์นิยมจนเปลี่ยนอะไรไม่ได้ วัฒนธรรมมันค่อยๆ ผสมกันได้ โลกเปลี่ยนเราก็ก่อนไปตามโลก เพียงแต่เลือกว่าเราจะเปลี่ยนอะไร”

“ถามว่าเช็คสเปียร์เอาไปทำอะไรได้ในโลกปัจจุบัน มันเป็นบทละครที่ถูกเขียนมาเพื่ออ่านและเสพเป็นสุนทรียะ เหมือนการได้ยินเสียงนกกร้อจริงๆ มันอาจไม่จำเป็นต่อโลก แต่มันช่วยชื่นใจเรา ระบายใจที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ มนุษย์ไม่สามารถขาดฝั่งนี้ของชีวิตได้ ไม่งั้นเราคงไม่เข้าโรงหนัง ไม่ฟังเพลง ไม่อ่านหนังสือ มนุษย์ยังทำสิ่งเหล่านี้ตลอด เพราะเรายังต้องการของหวานให้ชีวิตบ้าง เรากินแต่ของคาวไม่ได้ เราจะทำงานหาเงินอย่างเดียวก็ไม่ได้ ต้องมีอะไรมาชื่นชูหัวสมองให้รู้สึกชุ่ม รู้สึกอิมหายใจโล่งขึ้น ภาษาเพราะๆ เวลาอ่าน คุณบอกไม่ได้แต่คุณรู้สึกได้ หน้าที่ของเราคือ โก้ดเขาให้รู้สึก”

“อีกอย่างที่เคยทำคือ อ่านหนังสือให้คนตาบอด เพราะเพื่อนร่วมบ้านที่อังกฤษเป็นนักเรียนตาบอดอยู่ด้วยกันก็ดูแลกัน ช่วยสแกนหนังสือ พอกลับมาน้องบอกว่าอยากอ่านหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ แต่ยังไม่มีการอ่านเลย เลยลองอ่านเรื่อง ‘ตั้งดวงหฤทัย’ ‘คู่กรรม’ ‘ว้าวุ่น’ ‘แรงรัก’ เป็นหนังสือที่เราชอบทั้งนั้น อ่านเอง ข้าเองอยากเป็นนางเอกเรื่องไหนก็อ่านเรื่องนั้นแหละ (หัวเราะ) อัปเดตเป็นตอนๆ ใส MP3 น้องเขาก็กระจายไฟล์ไปในกลุ่มเพื่อนตาบอด จนเริ่มมีแฟนคลับติดตามว่าตอนต่อไป

เมื่อไหร่จะออกกะพี แต่ตั้งแต่กลับมาสอนก็อ่านน้อยลง หลังๆ จะส่งทั้งเรื่องไป คนฟังจะได้ไม่ต้องรอ (ยิ้ม)”

“ตอนนี้สนใจอยากทำวิจัยการละครอินเดียและการละครญี่ปุ่น ที่เรียกว่า ‘Takarazuka’ เป็นละครที่ใช้ผู้หญิงเล่นทั้งหมด อยากรู้ว่าทำไมละครในของไทยตายไปแล้ว แต่ละครของเขายังไม่ตาย มีปัจจัยอะไรที่ทำให้เขาอยู่ได้ ทำไมเราไม่ดูละครที่ผู้หญิงเล่น ไปดูละครชายจริงหญิงแท้เพราะอะไร” ■

คนสำคัญ ประจำห้องขงฉัน

เพราะเชื่อในคำของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผู้หญิงคนนี้เลือกเรียนสาขาพัฒนาชุมชน ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีในสถาบันราชภัฏสุรินทร์ และทำงานเพื่อสังคม มาตั้งแต่ศึกษาจบ การได้รับทุน IFP ไปศึกษาต่อที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ในสาขาการวางแผนและการพัฒนาภูมิภาคและท้องถิ่น จนคว้าปริญญาโท ใน พ.ศ. 2550 ยิ่งขัดเกลาให้เธอเชี่ยวชาญในศาสตร์นี้มากขึ้น

ปัจจุบัน สำเภาว์ งามเชย ทำงานอยู่ที่มูลนิธิชุมชนโคราช จังหวัดนครราชสีมา ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิจัย รูปแบบการทำงานเป็นระบบอันมาจากประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ประกอบกับความมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ดี เป็นพลังขับเคลื่อนให้เธอต่อสู้กับปัญหานานัปการที่ต้องเจออยู่ทุกวันโดยไม่รู้สึกย่อท้อ

และนั่นเองทำให้ สำเภาว์ งามเชย กลายเป็น ‘คนสำคัญ’ สำหรับอีสาน ไม่ว่าเธอจะสำคัญตุนเช่นนั้นหรือไม่

สำเภาว์ งามเชย

เจ้าหน้าที่วิจัยมูลนิธิชุมชนโคราช จังหวัดนครราชสีมา

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนาภูมิภาคและพื้นที่ชนบท สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

สำเนา ขามเขย

“งานหลักของเราเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำเป็นวิจัยด้วย แล้วก็มีส่วนงานปฏิบัติด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่เราทำงาน ซึ่งเป็นงานรับผิดชอบหลัก และก็มีหน้าที่ต้องเขียนรายงานออกมาเป็นรูปเล่ม บางเล่มก็พิมพ์จำหน่าย บางเล่มก็พิมพ์เพื่อเผยแพร่ เป็นเรื่องๆ ไป แล้วแต่เรื่องไหนใครสนใจ ถ้าเจ้าของทุนเขาสนใจ เขาก็จะพิมพ์ออกมาแจกคนอื่นๆ เพื่อเป็นความรู้กระจายต่อไป แต่กระบวนการทำวิจัยเราก็จะเน้นให้ประชาชนในพื้นที่ที่เราทำงานได้ประโยชน์สูงสุด เพราะว่ากระบวนการทำวิจัยเราไม่ได้เน้นแค่เราไปทำวิจัย แล้วก็กลับมา แต่เป็นกระบวนการที่ทำให้คนในท้องถิ่นได้รู้ว่า เขาเป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นเจ้าของความรู้ เป็นเจ้าของข้อมูล และเขาสามารถทำอะไรได้เยอะกว่าในสิ่งที่เขาเป็นอยู่ทุกวันนี้”

“ตอนนี้ที่เราทำอยู่คือที่เขายายเที่ยง กรณีอ่างเก็บน้ำลำตะคอง เป็นพื้นที่ที่เราทำมานานและรู้จักเขามานานแล้ว ตั้งแต่ก่อนสร้างอ่างเก็บน้ำเสียอีก แต่ช่วงนั้นเราไม่ได้ไปทำในฐานะนักวิจัย เข้าไปในฐานะอาสาสมัคร เข้าไปช่วยชาวบ้าน แต่ตอนหลังเขาก็จ้างให้เราไปทำวิจัยในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน กรณีความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับ กฟผ. (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย) เป็นเวลานานกว่า 15 ปี เวลาเราทำงานเราก็ไม่ได้บอกว่าเราเชี่ยวชาญ แต่ว่าเราดู

ข้อมูลทั้งสองฝั่ง แล้วเราก็พยายามโชว์ข้อมูลให้เห็นทั้งฝั่งชาวบ้าน ทั้ง กฟผ. ให้เขายอมรับโดยใช้ข้อมูลเป็นหลัก เราจะไม่นับกระบวนการทำงานที่ใช้เชิงทัศนคติ และใช้ความรู้สึกมากด้วยกัน คือ กระบวนการแก้ไขปัญหาเขายายเที่ยง ที่มันไม่สำเร็จเพราะว่าทุกคนใช้ความรู้สึก และใช้ข้อมูลจากมุมมองของตัวเองเท่านั้น แล้วก็ไม่ฟังข้อมูลจากคนอื่น ๆ ทุกคนก็มีความจริง แต่เป็นความจริงในมุมมองของตัวเอง ไม่พูดความจริงในมุมมองของคนอื่นด้วย ก็เลยเป็นกระบวนการที่ยืดเยื้อมานาน เราเข้าไปทำเมื่อประมาณ พ.ศ. 2551 - 2552 เป็นรอบแรก ระยะเวลาหนึ่งเป็นการทำข้อมูลล้วนๆ แต่กระบวนการทำข้อมูลคือให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการทำ หลังจากทำเสร็จแล้วตอนนี้อยู่ในระยะเวลาที่สอง คือ เป็นกระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลที่เราทำร่วมกันกับเขา ในเรื่องของការวางแผนพัฒนา แต่ว่าการพัฒนาเราเน้นเรื่องการพัฒนาคูณภาพชีวิต”

“ปัญหาในกรณีของรัฐไปพัฒนาโครงสร้างขนาดใหญ่ไม่ได้เกิดเฉพาะที่นี่ จากการไปทำงานด้วยจะเห็นว่าทุกที่มีปัญหาเหมือนกันคือ คู่ขัดแย้งจะเป็นรัฐกับชุมชนเสมอ ไม่ก็เป็นเอกชนกับชุมชน ไม่ว่าจะกรณีเหมืองแร่ก็แห่งที่เกิดขึ้นในเมืองไทยตอนนี้ จนปัจจุบันก็ยังแก้ไม่ได้ เพราะแต่ละคนต่างอยู่ในมุมมองของตัวเอง ที่นี้เราก็มองว่าเครื่องมือของเราเนี่ยมันสามารถทำได้ แต่ว่าคนต้องเข้าใจมัน ต้องมีใจเป็นกลางพอสมควร ไม่ใช่ฉันยืนอยู่ฝั่งชาวบ้าน หรือยืนอยู่ฝั่ง กฟผ. แต่ต้องทำข้อมูลให้ทุกคนได้เห็น ข้อดี ข้อเสีย ทั้งหมด หัวใจคือ คนที่ทำงานตรงนี้ต้องเป็นกลางพอสมควร ถึงจะทำให้ชาวบ้านกับ กฟผ. คุยกันได้ คือเราไม่หวังว่าชาวบ้านจะขัดแย้งกับเรา เพราะเราไม่ได้มีอะไรอยู่แล้ว ไม่ได้มีผลประโยชน์อะไรทับซ้อนอยู่ และเราก็ทำงานด้วยความสบายใจ”

“สิ่งที่เราทำคือ ทำอย่างไรให้ชาวบ้านได้ข้อมูลมากที่สุด แล้วตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่เขาวิจัยงานวิจัยมันเป็นการเอาความรู้ที่เราทำไปใช้จริงด้วย เพราะฉะนั้นงานที่เราทำจะเป็นเชิงปฏิบัติการหมด จะไม่ใช่วิจัยเฉยๆ มีกระทั่งกรณีที่เราไปส่งเสริมให้ชาวบ้านทำวิจัย กรณีของแม่ประณี แม่ประมวล นั่นเป็นผลงานครั้งแรกที่ชาวบ้านได้พิมพ์งานวิจัยของตัวเองขาย เราทำให้ชาวบ้านเขียนรายงานวิจัยเองได้ แล้วก็ทำงานบนฐานข้อมูล แม่ประณี

กระบวนการฝึกอบรม เราไม่ได้ถือว่าเราเป็น ผู้รู้ แต่เราเชื่อว่าทุกคน มีศักยภาพและทุกคน มีความรู้ และเอามาแชร์ กันได้

เคยเป็นหนึ่งในผู้นำมอบปากมูล เคยไปทำเนียบฯ มาแล้ว ถูกไล่มาแล้ว แยกเปลี่ยนมาทำงานฐานข้อมูล เพราะแกลบอภัยไปต่อสู้อันตรายคนยังแตกแยก ยิ่งไปต่อสู้อันตรายอาหารก็ยิ่งหมด ยิ่งไปต่อสู้อันตรายการก็ยิ่งถูกคนอื่นเอาไปเราก็เลยเสนอไปว่า มิ่งงานวิจัยจะทำใหม่ คือไม่ต้องทำเป็นวิจัยวิชาการจำ แต่แม่ทำเป็นข้อมูลให้เห็น ทำตั้งแต่ผลิตแบบสอบถามเอง ไปเก็บข้อมูลกันเอง ผักเขียวชน ผักผู้นำในหมู่บ้านให้เก็บข้อมูล ไปเก็บข้อมูลในป่า ไปเก็บใบไม้ทุกชนิดมา ให้เด็กเรียนรู้ว่าป่าของเรามีใบไม้ อะไรบ้าง กินอะไรได้บ้างในป่าแห่งนี้ ทำข้อมูลแบบนี้ ออกมา สุดท้ายก็ได้เอาข้อมูลไปใช้ในการฟื้นฟูป่า ว่าป่าของเรามีอะไรที่หายไป ป่าในแม่น้ำมันหายไปได้อย่างไร อีกชุดเป็นของแม่ประมวล แกลบทำเรื่องป่าชุมชนอยู่ที่บุรีรัมย์ นี่ก็จบ ม. 6 ทำเรื่องป่า 2,700 ไร่ หลังจากที่ทำก็ถูกผู้นำรอบข้างซูซ่า ต่ำทางหอกกระจายข่าว พอแกลบทำสำเร็จทุกคนสยบแกลบหมดเลย บอกยอมแพ้ และยอมคืนพื้นที่ให้ป่าด้วยนะ ทำจนได้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นมา”

“อีกส่วนที่รับผิดชอบอยู่คือการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ตอนนี้เราอบรมเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้กับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปีนี้เข้าปีที่สามก็เป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในเรื่องทำงานวิจัย ทีมงานก็จะเป็นทีมศูนย์ข้อมูล กระบวนการทำหลักสูตรของเราจะมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของทั้งนักวิจัยที่เป็นเจ้าหน้าที่ แล้วก็ชาวบ้านด้วย โดยเขามีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบหลักสูตรกับเราด้วย คือ เราก็ต้องดูความต้องการเขาดูศักยภาพเขาว่าขนาดไหน เพราะบางทีเราทำหลักสูตรไปพอไปเจอผู้เข้าอบรมเราก็ต้องปรับหมด เพื่อให้เขาได้มากที่สุดเท่าที่ฐานเขามี แล้วก็ต้องดึง เพราะกระบวนการฝึกอบรมเราไม่ได้ถือว่าเขาเป็นผู้รู้ แต่เราเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพและทุกคนมีความรู้ และเอามาแชร์กันได้”

“ที่เราสนใจคือ สนใจเรื่องพัฒนาคน เพราะถ้าเราพัฒนาคนได้ มันสามารถทำให้เขาขับเรื่องอื่นได้ ขับได้ทุกเรื่อง คือ ด้านคนมันมีจิตวิญญาณสาธารณะอยากจะทำอะไรเพื่อสังคมแล้วเนี่ย มันพร้อมที่จะก้าวข้ามทุกปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะเราก็ได้บทเรียนเยอะจากการทำงานปฏิรูปโครช และการทำงานที่ผ่านมาของเราด้วย เพราะที่ผ่านมาเราก็ทำเยอะ ทำหลักสูตรฝึกอบรม ทำยี่สิบแล้วคือ เราก้าวไม่ข้ามหอคอย ถ้าเราไม่พัฒนาคน มันไม่สามารถทำให้เมืองเราขับไปได้ในอนาคต”

“จริงๆ ก่อนที่จะได้รับทุน IFP ก็เคยจับเรื่องพัฒนาเยาวชนมาตลอด 4 ปี เรียกว่าพอมาทำงานที่นี้จับงานเยาวชนเลย ทำงานเคลื่อนเยาวชนอีสานได้มา 4 ปี ติดต่อกันก่อนไปเรียนปริญญาโท จนมีเครือข่ายเด็กอีสานได้ จัดงานมหกรรมใหญ่ปีละครั้ง เน้นเรื่องการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เราตั้งชื่อเครือข่ายว่า ‘พลังหัวใจเด็กเพื่อเด็ก’ แล้วก็ทำเรื่องต้นกล้าพลเมืองไทย เน้นเรื่องจิตสาธารณะของเด็ก ให้เขาครีเอททำได้เต็มที่ ในสิ่งที่เขาอยากทำ ภายใต้งบประมาณและทรัพยากรที่มีให้จำกัดมาก แต่เขาคิดได้ยิ่งใหญ่ และเขาก็ทำได้อย่างใหญ่จริงๆ เราเริ่มต้นกระบวนการจากการให้เขาฝันว่าเขาอยากเห็นเยาวชนในอีสานได้เป็นยังไง แล้วเขาอยากจะทำอะไร แล้วก็วาดเป็นภาพ พอมันออกมาเป็นภาพมันก็จะดูลึกลับ สวย ใหญ่ เรากล่าวว่าทำจริงได้ไหม

เขาก็เลือกทำในสิ่งที่คิดว่าทำได้ก่อนเลย พองานอีเวนต์ปีแรกจัดวันเด็ก เราก็เลยตั้งชื่องานว่า ‘พลังหัวใจเด็กเพื่อเด็ก’ ก็ให้จินตนาการว่าคุณอยากจะมีอะไรในงานวันเด็ก เขาก็ทำใหญ่โตมาก ทุกอย่างใช้ทรัพยากรธรรมชาติหมด ให้เงินกลุ่มละ 2,000 บาท มีตั้ง 10 กว่ากิจกรรม เราก็ไปหาเงินมาให้เหมือนสมัยเป็นนักศึกษาแล้วสิ่งที่เป็แรงขับของเขามันสามารถทำให้ไปถึงเป้าหมายได้ ทำงานได้ใหญ่จนเป็นที่ยอมรับของจังหวัดนครราชสีมา พอปีที่สองเทศบาลเขาสันับสนุน คนนั้นคนนั้นก็ให้เงิน มีคนลงขันเยอะ ก็ทำให้เรามีแรงขึ้น”

“จริงๆ สิ่งที่ได้จากการเรียนปริญญาโทที่ AIT คือทักษะใหม่ๆ ในการทำงานกับชุมชน เพราะบางทีเราเคยทำงานกับชุมชน เราก็ใช้ทักษะเดิม ความรู้เดิม แต่พอไปเรียนมันจะมีทักษะใหม่เกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนาชนบท ซึ่งก็จะมีเทคนิคในเรื่องของการทำข้อมูล ทำให้เราได้ทักษะตรงนี้มาเยอะ แล้วส่วนหนึ่งเราได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย เพราะมันเรียนเป็นอินเตอร์เนชันแนล ในห้องเราก็มีตั้งสิบกว่าประเทศ ก็จะมีวัฒนธรรม เห็นมุมมอง เพราะคนที่มาเรียนส่วนใหญ่ก็มีประสบการณ์การทำงานพัฒนาทั้งนั้นเลย เห็นมุมมองของคนทำงานกับคนจน สลัม เราก็เคยทำงานสลัมมาก่อน เราก็คิดว่าทำไมเราไม่ทำแบบนี้สมัยนั้น ได้เห็นมุมมองใหม่ๆ”

“รู้สึกว่าตัวเองเปลี่ยนไปเยอะในเรื่องของวิธีคิดและวิธีการทำงาน มีความคิดเป็นระบบมากขึ้น เมื่อก่อนเราคิดอยากทำแบบไหนก็ทำเลย สมัยเราทำวังน้ำเขียวก็ครีเอทมากเลย เพราะเราเป็นคนชอบคิดออกแบบเครื่องมือ เพราะฉะนั้นถึงทำหลักสูตรฝึกอบรมได้ การฝึกอบรมต้องไม่รู้สึกละก็ มันต้องมีเกม ต้องสร้างสอร์คิปที่ทำวังน้ำเขียว เราใช้คำว่า ‘ฝั่งชุมชน’ โดยชาวบ้านทำที่ผ่านมาเขาจะใช้แผนที่เดินดินโดยนักวิจัยทำ แต่เราให้ชาวบ้านทำ ชาวบ้านก็บอกว่ามีแล้วแผนที่ อาจารย์เอาไปเลยไม่ต้องทำ เราบอกไม่เอา ทุกคนต้องมานั่งทำเนใจเหวอว่ารู้จักบ้านเพื่อนดี รู้จักแคไหน อย่านี่เป็นต้น เราทำให้กระบวนการมันสนุก ไม่ใช่งานอบรม ต้องมานั่งฟัง แต่มันเป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติการ ที่คุณได้สนุกเรียนรู้จากการเล่นเกม แต่ถามว่าแรงบันดาลใจมาจากไหน ก็คงมาจากอยากเห็นสังคมที่ดีขึ้น เราทำนี่

ไม่ได้ทำเพื่อสังคม แต่ทำเพื่อให้ตัวเองได้อยู่ในสังคมที่ดี”

“บุคคลต้นแบบเราไม่ได้มองคนอื่นไกลเลย หัวหน้างานที่นี่แหละ อาจารย์ปรีชา อุตระภูกุล ท่านทำงานมานานแล้วท่านก็ทำงานที่ไม่เหมือนกับคนอื่น สวนกระแสกับคนอื่นตลอดเวลา แต่ท่านก็มุ่งมั่น แม้ตอนนี้จะเกษียณไปแล้ว ท่านก็ยังมีความฝัน คือทำงานไม่รู้สึกว่าคุณตัวเองเป็นภาระ และทำงานด้วยความมุ่งมั่น อยากทำให้สังคมเต็มที อันที่จริง ตัวอาจารย์ก็เป็นคนผลักดันให้พี่เข้ามาอยู่ตรงนี้ด้วย เพราะเขาจริงๆ แล้ว ถ้ามองว่าเป็นงานที่พี่อยากทำใหม่ เป็นงานที่ชอบที่สุดใหม่ ก็ธรรมดา นี่แหละ แต่เมื่อมาอยู่ตรงนี้แล้วคนอื่นทำได้เราก็ต้องทำได้ คือ มันไม่ใช่ว่าจะจะได้ทำงานที่เรารัก ที่เราชอบเสมอไป แต่เราก็ต้องรักงานที่เราทำอยู่เสมอ ถ้าเรารักงานที่เราทำ แม้จะไม่ใช่สิ่งที่เราชอบแต่ก็ทำให้เราทำงานได้เยอะ ทำงานได้ดี”

“แผนในอนาคตสุดท้ายเลยคืออยากกลับไปอยู่บ้านที่จังหวัดสุรินทร์ จริงๆ เราใฝ่ฝันว่าเราจะไปทำเรื่อง

เกษตรอินทรีย์ให้มากที่สุดในพื้นที่ แล้วก็ขยายการส่งออกข้าวอินทรีย์ออกไป ส่วนหนึ่งพอเราเองก็เป็นแรงผลักดันให้เราอยากกลับ เพราะพอจะเป็นคนที่เปลี่ยนอะไรในหมู่บ้านเยอะพอสมควร เริ่มต้นจากการที่ทำพืชไร่ จนคิดหนีติดสินมาส่งลูกเรียน แล้วก็เปลี่ยนมาทำแค่นี้ที่สองงาน จนปลดหนี้ได้ ส่งลูกเรียนจบ คือตอนพอเราปรับจากแต่เดิมปลูกอ้อย ปลูกมัน ทำมาทุกอย่างมันมีแต่หนี้ ตอนหลังน้ำแกปลูกดอกมะลิ แค่นี้ก็งานพอกก็เลยลองปลูก แล้วเราไม่ต้องใช้แรงงานเยอะ ดูแลได้ทั่วถึง ได้ผลผลิตมาก เหมือนกับเราทำข้าวอินทรีย์ ตอนนี้อะไรก็ได้ทำเยอะ ข้าวที่เราทำจ่านำเราก็ทำต่างหาก แต่ข้าวอินทรีย์มันต้องดูแล ก็จะไม่ทำเยอะทำแปลงเดียว เราอยากทำให้มันขยาย นอกจากข้าวแล้วมันมีพืชอย่างอื่นที่ชาวบ้านก็ไม่ได้ใช้อินทรีย์ทั้งหมดก็อยากทำด้วย”

กาสร บวงสร

ปริญญาโท / การบริหารภาครัฐ มหาวิทยาลัยอาทอปเอ เดอ เมนิลา / ประเทศฟิลิปปินส์

“ผมได้นำความรู้ที่เรียนมาปรับใช้ในการทำงานสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยงานวิจัยแบบนี้เป็นการเพิ่มอำนาจให้กับชุมชนเพื่อจะได้เรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มากกระทบกับชุมชนในแง่มุมต่างๆ เป้าหมายการทำงานไม่ได้อยู่ที่ผลงานวิชาการเป็นหลัก แต่เป็นการเน้นการเปลี่ยนแปลงของคนเป็นหลัก ผมมีความเชื่อมั่นในกระบวนการทำงานแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นว่าสามารถสร้างการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนได้อย่างยั่งยืนและจะปรับใช้ในงานทุกอย่างที่ไปทำไม่ว่าจะในปัจจุบันหรือในอนาคต”

ประเสริฐ วงศ์ภูธร

ปริญญาโท / การบริหารภาครัฐ มหาวิทยาลัยอาทอปเอ เดอ เมนิลา
/ ประเทศฟิลิปปินส์

ดร. สุขศิลป์ ประสงค์สุข

ปริญญาเอก / การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง
มหาวิทยาลัยเคนเนธอร์ / ประเทศออสเตรเลีย

สกุลวรรณ โพธิ์จิก

ปริญญาโท / เอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ
/ ประเทศสหรัฐอเมริกา

“ก่อนเข้าร่วมโครงการเป็นคนบุคลิกภาพปิด ถนัดทำงานเดี่ยว และทำงานได้ในระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่เมื่อได้ศึกษาร่วมกับเพื่อนนักเรียนทั้งจากอีสานด้วยกันและจากนานาประเทศ รวมทั้งการได้เรียนสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิภาคของตนเอง การได้อยู่ในที่ปรึกษาของอาจารย์ที่ใส่ใจและประสบการณ์ทางวิชาการสูง ก็ทำให้ศักยภาพในการทำงานเป็นทีมของเราสูงขึ้น ทำงานประสานงานได้ และก้าวขึ้นมาทำงานระดับสากลได้”

หมอลำ

หมอลำเป็นรูปแบบของเพลงลาวโบราณ
ในประเทศลาวและภาคอีสาน
ของประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น
หลายอย่าง ตามลักษณะทำนอง
ของการลำ เช่น ลำเต้ย ลำกลอน ลำเรื่อง
ลำเรื่องต่อกลอน ลำเพลิน ลำซึ่ง
รวมทั้ง ลำตัด ในภาคกลางก็จัดได้ว่า
เป็นหมอลำประเภทหนึ่ง คำว่า 'หมอลำ'
มาจากคำสองคำมารวมกัน ได้แก่
'หมอ' หมายถึง ผู้มีความชำนาญ และ
'ลำ' หมายถึง การบรรยายเรื่องราว
ต่างๆ ด้วยทำนองอันไพเราะ
ดังนั้น หมอลำ จึงหมายถึง
ผู้ที่มีความชำนาญในการบรรยาย
เรื่องราวต่างๆ ด้วยทำนองเพลง

อ้างอิง

<http://www.lukungmahlum.com/>

<http://th.wikipedia.org/>

<http://www.lib.ru.ac.th/journal/isar/art/index.html>

หมอลำ เริ่มแรกเกิดจากการชุมนุมลูกหลาน มีผู้เฒ่าผู้แก่นั่งเล่านิทานเกี่ยวกับจารีตประเพณี และ ศีลธรรมอันดี เมื่อลูกหลานมาฟังกันมากนิยมนั่งเล่า ไม่เหมาะสม ต้องยืนขึ้นเล่า เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่อง ที่มีในวรรณคดี เช่น เรื่องการะเกด สีนชัย เป็นต้น ผู้เล่า เพียงแต่เล่า ไม่ออกท่าทางก็ไม่สนุก ผู้เล่าจึงจำเป็นต้อง ยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็นพระเอก นางเอก เป็นนักรบ เป็นต้น จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การขับลำ ที่ต้องใช้สำเนียง สั้นยาว ใช้เสียงสูง-ต่ำ ประกอบการเล่า และหาเครื่องดนตรี ประกอบ เช่น ซุง ซอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสนุก ครั้นเครื่อง ผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชาย ดูไม่มีรสชาติเผ็ดมัน จึงจำเป็นต้องหาผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงเป็นการลำ แบบสมบูรณ์ เมื่อผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับ เรื่องต่างๆ ที่เล่า ก็ตามมา เช่น เรื่องเกี่ยวกับพาวาสี เรื่องชิงดีชิงเด่น ยาด (แย่ง) ชู้ยาดผัวกัน เรื่องโจทก์ เรื่องแก้ เรื่องประชันขันห้า และ เรื่องตลกไปกษา

ลักษณะของกลอนลำ มีลักษณะคล้ายกับกลอนแปด ร่ายยาว พัฒนาการของหมอลำนั้น จากการมี หมอลำฝ่ายชายเพียงคนเดียวค่อยๆ พัฒนาต่อมาจน มีหมอลำฝ่ายหญิง มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เพื่อความสนุกสนาน จนกระทั่งเพิ่มผู้แสดงให้มีเท่ากับ ตัวละครที่มีในเรื่อง มีพระเอก มีนางเอก ตัวโกง ตัวตลก เสนา ครบถ้วน โดยเริ่มจากหมอลำโบราณซึ่งเป็นการ เล่านิทานของผู้เฒ่าผู้แก่ให้ลูกหลานฟัง ไม่มีท่าทางและ ดนตรีประกอบ จากนั้นจึงพัฒนาการมาเป็นหมอลำกลอน หรือหมอลำคู่ การลำ มีหมอลำชายหญิงสองคนสลับกัน มีเครื่องดนตรีประกอบ คือ แคน การลำมีทั้งเรื่องนิทาน โบราณคดี อีสานเรียกว่าลำเรื่องตลกกลอน ลำทวย (ทวยโจทก์) ปัญหาซึ่งผู้ลำจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี สามารถตอบโต้ ยกเหตุผลมาหักล้างฝ่ายตรงข้ามได้ ต่อมามีการเพิ่มผู้ลำขึ้นอีกคนหนึ่ง อาจเป็นชายหรือหญิง ก็ได้

เป็น ต่ จิต?

“เสน่ห์ของหมอลำนั้น ประเด็นแรกอยู่ที่ องค์ประกอบของดนตรี พิณ แคน โหวด มันมีความเป็น อีสาน มีกลิ่นอาย ได้ยินแล้วจินตนาการไปถึงดอกคูณ ได้ยินเสียงโหวด คิดไปถึงกอไม้ กอหน่อไม้ มันมีที่มา ของเสียงดนตรี ทำให้จินตนาการถึงบางที่ที่เคยไป ประเด็นที่สองคือ หมอลำร้องยาก เสน่ห์จึงอยู่ที่ ความยาก ลูกเอื้อน ทำไมคนอายุ 70 ไปรำแล้วยัง ขายได้ เพราะเสน่ห์ไม่ได้อยู่ที่รูปลักษณ์ภายนอก แต่เป็นเสียงเอื้อน ประเด็นสุดท้ายคือ เนื้อหา ดนตรี เห็นความเป็นอีสานมาเลยครับ ความเป็นลูกทุ่ง ลึกๆ เนื้อหาที่หมอลำ เป็นความอ่อนช้อน (ความมหัศจรรย์) บางเพลงที่เศร้าก็เศร้ามากๆ จับใจ ฟังทีไร สะท้อนชีวิต แต่เพลงช่วยยามมิติเนื้อหาจะแคบ จะเป็นลักษณะ คนสามคน รักสามเส้ารูปแบบที่ตีแผ่วิถีชีวิตวนเวียน แค่นั้น แต่หมอลำจะมีมุม บางครั้งผมก็ใช้มุมแบบนี้ เป็นสื่อการสอนด้วย”

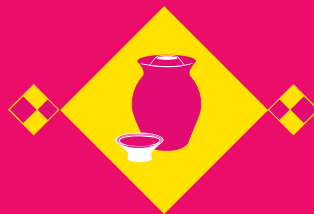
- ดาวเด่น เหลาพา

เลี้ยง

รุ่น

สาม

โจกโหลกฟ้านี้ มีเพียงคนเดียว

ด้วยบุคลิกสนุกสนานเป็นกันเอง คำพูดชวน ท้าทายทะมัดทะแมง พร้อมลุยทุกสถานการณ์ และวิธีการทำงานที่ไม่เหมือนใคร ไม่น่าแปลกใจ หากจะมีใครบอกว่า ศิริวรรณ อาษาศรี คือเจ้าหน้าที่ขวัญใจชุมชน และเป็นหนึ่งในผู้ได้รับทุนโครงการทุน IFP ที่มีสีสันที่สุด

จากการค้นหาสิ่งที่ชอบจนพบ ศิริวรรณมุ่งมั่นที่จะสร้างความรู้ และความเท่าเทียมให้ผู้ป่วยในพื้นที่ ภายใต้การทำงานในองค์กร SHARE (เปลี่ยนชื่อเป็นมูลนิธิเพื่อสุขภาพและการแบ่งปัน (มสป.) ในเวลาต่อมา) อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะการทำงานเพื่อผู้ติดเชื้อ HIV กลุ่มต่างๆ

สีสันในชีวิตและการทำงานของเธอจะดูคาดบาดตาขนาดไหน จึงได้ถูกเลือกให้รับทุนในรุ่นที่ 3

คำตอบอยู่ตรงหน้าคุณแล้ว

ศิริวรรณ อาษาศรี

ผู้จัดการ มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการแบ่งปัน (มสป.)

จังหวัดอุบลราชธานี

ปริญญาโท / การบริหารภาครัฐ มหาวิทยาลัยอาทอนไอ เดอ เมนิลา / ประเทศฟิลิปปินส์

ศิริวรรณ อาภาศิริ

“สมัยเรียนชอบการเข้าค่ายมาก ไม่รู้จะใส
ดลใจ ยิ่งทำยิ่งติดใจ (หัวเราะ) เหมือนว่าถ้าฉันทำ
แบบนี้ ฉันจะได้รับการยอมรับจากคนอื่น จากคน
ไม่กล้าแสดงออก ค่อนข้างเก็บตัวและไม่ค่อยพูด
กับใคร หน้าที่ในค่ายบังคับให้เราต้องทำ ต้องพูด
ฝึกพูดบ่อยๆ จนทำได้ รู้สึกมีคุณค่า ได้พัฒนา
ตัวเอง ทั้งสนุก ทั้งภูมิใจ เลยชอบงานสายพัฒนา
เป็นพิเศษ”

“เราเรียนจบพยาบาลจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น
ตอนแรกก็คิดอยู่เหมือนกันว่าจะไปทำอะไร เพราะ
ไม่อยากทำงานที่โรงพยาบาล จะบอกว่าไม่ชอบก็ได้นะ
ลองไปสอบข้าราชการติดแล้วด้วย พ่อก็ดีใจมาก แต่วัน
ที่เขาให้ไปรายงานตัว เรามัวไปด้านาช่วยชาวบ้าน ลืมใจ
พ่อได้ยื่นข่าวก็ถือมาเลยทั้งมืด ทั้งพรั้า ทะเลาะกันเลย
(หัวเราะ) แต่เราไม่ได้อยากเป็นข้าราชการอยู่แล้ว
มันไม่ค่อยอิสระด้านความคิด เราชอบความท้าทาย
ชอบคิดแล้วลงมือทำเลย พอมาเจอองค์กร SHARE รับ
เลยลองสมัครดู”

กลุ่มฟ้าสาบที่ริมโขง

เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2551 จากความร่วมมือกันระหว่างองค์กรแชน ประเทศไทย และ
กลุ่มฟ้าสาบที่ริมโขง (กลุ่มชายรักร่วม) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำงาน
เพื่อประโยชน์สาธารณะให้กับสังคมเพื่อความหลากหลายทางเพศในถิ่นที่ อำเภอเขมราฐ อำเภอมาตา
อำเภอโกสือไชย จังหวัดอุบลราชธานี

 โทร. 045-491412

“องค์การ SHARE ก่อตั้งโดยคนญี่ปุ่น เขาระดมทุนจากญี่ปุ่นมาช่วยไทย สมัยแรกๆ จะทำเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเน้นสุขภาพพื้นฐานเป็นหลัก เพราะคนอีสานส่วนใหญ่โภชนาการไม่ดี ทางองค์การจะดูแลติดต่อกับโรงพยาบาลและสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ถ้าเกิดปัญหาสุขภาพก็ลงพื้นที่ไปคุยกับคนในชุมชน ร่วมกับอาสาสมัครและหน่วยงานต่างๆ คือไม่ได้เอาความรู้ไปให้เขาอย่างเดียว แต่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาด้วย เช่นเกิดปัญหาโรคท้องเสีย เขาถ่ายกันเรียกรวด เราก็สร้างห้องส้วมให้เขาสิ แล้วดูว่าปัญหาคืออะไร พอคนในชุมชนทราบ เขาก็จะเริ่มทำความเข้าใจว่าแหล่งเพาะพันธุ์ยุงเป็นแบบไหน กำจัดเองและช่วยกันสร้างห้องส้วมเพื่อสุขภาพที่ดี”

“จนกระทั่ง พ.ศ. 2538 มีผู้ป่วยเอดส์เป็นคนอีสาน กลับมาอยู่ที่บ้านกันเยอะ กลุ่มอาสาสมัครที่เราเคยคิดว่าจะเป็นแกนนำช่วยเหลือได้ก็แตกหนีหมดเพราะรังเกียจคนเป็นเอดส์ ส่วนผู้ติดเชื้อก็จะไม่เปิดเผยตัว จนกระทั่ง

เขาป่วย คนจึงรู้เอง พอมาโรงพยาบาลเจ้าหน้าที่ก็รังเกียจอีก ต่อให้มาถึงก่อนก็ต้องนั่งรอคิวจนกว่าคนจะหมดรักษาเป็นคนสุดท้ายก็แล้วกัน เลยมีกรมมาพูดคุยกันว่าเกิดอะไรขึ้น เหมือนเป็นจุดเริ่มต้นของการทำกลุ่มผู้ติดเชื้อ ซึ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ มาคุยกันว่าเจอปัญหาอย่างไรบ้าง ชุมชนรังเกียจจะทำไมจึงดี ดึงเจ้าหน้าที่ อบต. และสถานีอนามัยเข้ามาร่วมคิดแก้ไขด้วย บางครั้งรุนแรงถึงขั้นผู้ป่วยเอดส์ถูกรังเกียจ ถูกไล่ให้ไปอยู่ที่อื่น เราไปสร้างกระท่อมให้อยู่แยกเลย หรือถ้ามีลูก ต่อให้ลูกไม่ได้ติดเชื้อเอดส์ ก็จะไม่ให้เข้าโรงเรียน งานตรงนี้จึงเป็นการสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน ให้ความรู้คนในชุมชน ในขณะเดียวกันต้องช่วยผู้ติดเชื้อด้วย เช่นทำอย่างไรถึงจะมีสิทธิการรักษาพยาบาลเท่าเทียมกับคนอื่น ทำอย่างไรคุณหมอถึงจะไม่มีทัศนคติด้านลบ ต้องปรับเปลี่ยนทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ติดเชื้อ ตัวเราเองก็เป็นเจ้าหน้าที่ภาคสนามคอยลงพื้นที่ให้ความรู้ ยังช่วง พ.ศ. 2541 - 2542 เรามาทำงานใหม่ๆ ทางองค์กรจะเน้นกลุ่มผู้ติดเชื้อ เราต้องคิดหารูปแบบที่จะสื่อสารเรื่อง

การดูแลสุขภาพให้กับผู้ติดเชื้อด้วย เพราะสมัยนั้น คนรั้งเกียจมีเยอะจริงๆ เราก็กลัวนะ แต่อยากลองทำดู”

“เราได้รับทุน IFP ใน พ.ศ. 2548 ปีนั้นเริ่มรู้สึก อิมตัวจากงาน เพราะอันนั้นฉันก็รู้แล้ว อันนี้ก็ทำได้ อยากไปหาสิ่งใหม่ที่ท้าทายกว่านี้ ตอนสัมภาษณ์ถูกถามว่า คุณคิดว่าคุณเหมาะสมที่จะได้รับทุนไหม เราก็บอกว่าเป็นนอนสิ ถ้าไม่คิดว่าเหมาะ ฉันไม่มาสมัครแน่นอน แบบใจไกลกฟ้าม้าคนเดียวกันนะ (หัวเราะ) คือ ‘ใจไกลก’ เป็นภาษาอีสาน หมายถึง ใต้ฟ้า กลั่นหยดออกมาแล้ว เป็นฉันนี่ละ ไม่มีใครอีกแล้ว มาย้อนคิดทีหลังว่า ตอบไปแบบนี้จะได้ไหมนะ เหมือนซีไม้ แต่ไม่เป็นที่พูดไปแล้ว (หัวเราะ) คือ คิดอย่างนั้นจริงๆ นะ เราคิดว่าเราเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ติดเชื้อ เราทำงานตรงนี้มาตลอด NGO ด้านนี้ มีน้อยมาก เราอยากเข้าไปร่วม แลกเปลี่ยน ประสบการณ์หรือหาสิ่งใหม่ๆ ถ้าเราไม่ได้ทุนนี้ ต่อให้คิดมาตลอดว่าอยากเรียนต่อก็คงทำไม่ได้ ถามว่าฉันไหม เราไม่ฉัน เรามีพอยพอกิน แต่ไม่มีถึงขนาดไปเรียนต่อเองได้ ถ้าได้เรียน เราจะเอาความรู้มาใช้พัฒนาพื้นที่แน่นอน”

“ตอนรู้ว่าได้รับทุน เราดีใจนะแต่หวังงาน คิดอยู่ว่า ถ้าฉันลาออกแล้วใครจะทำต่อ ทำแล้วจะเหมือนกับที่วางแผนไว้ไหม แล้วก็ไปบอกพ่อแม่ว่าได้รับทุน ท่านก็ดีใจขึ้นมาหนึ่งเลย บอกว่าได้ไปเมืองนอกด้วยนะ ก็ดูไฮโซขึ้นมาอีกนิด คือการยอมรับจากทางบ้านดีขึ้น เหมือนไปซุซตัว (หัวเราะ)”

“ก่อนไปจะมีการสอบวัดพื้นฐานภาษาอังกฤษ บางคนได้ไปเรียนเตรียมภาษาที่เวียดนาม แต่เราได้ไป

กรุงเทพฯ แล้วถึงไปเรียนต่อสาขาบริหารภาครัฐ ประเทศฟิลิปปินส์ ก่อนไปเราคาดหวังว่าจะต้องได้ภาษาอังกฤษแน่นอน คือเราเป็นคนเรียนหนังสือไม่เก่ง แต่พอเอาตัวรอดได้ เลยคิดว่าอย่างน้อยก็คงได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง พอไปถึงจริงๆ เราได้เห็นอะไรกว้างขึ้น ทั้งเรื่อง การเรียน การสอน การอยู่ร่วมและทำงานกับคน การอยู่ การกิน ต้องปรับตัวเยอะมาก ยิ่งภาษาอังกฤษเราไม่เก่ง ยิ่งกดดัน ถ้าเป็นภาษาไทยฉันรู้หมด แต่ภาษาอังกฤษ ต้องคิดก่อน บางทีก่อนพูดต้องแปลจากภาษาอีสาน

เป็นภาษาไทยก่อนด้วยนะ (หัวเราะ) บางทีก็พูดไม่ได้ อาจารย์ตบโต๊ะใส่เลย รู้สึกว่าเราไม่เคยโดนอะไรแบบนี้ อยู่เมืองไทยฉันได้รับการยอมรับมากเลย ต้องมาคิดว่าจะทำยังไง เรียนผ่านไปสักปีหนึ่งก็พอสื่อสารได้ ชานานไปกับการเรียนเชิงรัฐศาสตร์ กฎหมาย การเมือง การผลักดันเชิงนโยบาย”

“จนวันสุดท้าย สิ่งที่เราเปลี่ยนไปคือความรู้สึก มันใจมากขึ้น มันใจที่จะพูดและเข้าหาคน จะบอกว่าฉันต้องการอะไร สิ่งที่เราเรียนสามารถเอามาวิเคราะห์ได้ว่านโยบาย บ้านเราเป็นแบบไหน

งานพัฒนาที่เราทำอยู่สอดคล้องหรือด้านกระแายังไง รู้จักเรียงลำดับความสำคัญ รู้จักมองอะไรที่มันใหญ่กว่าในพื้นที่ จากแต่ก่อนทำงานในหมู่บ้านนี้ ติดต่อกับโรงพยาบาลในอำเภอ แต่พอมาเรียนแบบนี้ก็เหมือนเรามีกระบวนการในการคิดวิเคราะห์มากขึ้น อย่างการผลักดันเรื่องสิทธิการรักษของผู้ป่วยติดเชื้อ HIV ก็ต้องมองว่านโยบายของรัฐเป็นแบบนี้ จะร่วมกับเครือข่ายระดับภาคและระดับประเทศได้ยังไง ส่วนไหนต้องไปประสาน รู้จักวางแผนมากขึ้น”

ผู้ติดเชื้อไปช่วยเกียจแล้วเคียวบาดมือเลือดไหล ก็มาให้เราทำแผลให้เราก้ทำ เราารู้ว่ามันไม่ติดต่อกันหรอก เขาแค่อยากจะลอบดูว่าใจเรานะ ว่าคิดขยับไป

“กลุ่มที่เราดูแลมีกะเทย สาวร้านคาราโอเกะ และกลุ่มผู้ติดเชื้อ ซึ่งกลุ่มหลังนี้เรามีประสบการณ์รู้ว่าจะไปประสานใคร แต่สำหรับสาวๆ ร้านคาราโอเกะกับชายรักชาย เราไม่มีประสบการณ์ ต้องไปดูงานขององค์กรอื่นที่เขาทำอยู่แล้ว เช่น สถาบันลุ่มน้ำโขง ส่วนทางร้าน เราก็ไปแนะนำตัวกับเจ้าของร้านก่อนว่าเป็นใครมาจากไหน ใช้เวลาสร้างความสัมพันธ์เกือบปี เวียนไปคุยอยู่นั้นแหละ ระหว่างนั้นก็พัฒนาตัวเองไปด้วย เตรียมทีมและเนื้อหาว่าจะพูดเรื่องอะไร เวลาไปก็ไปแบบเนียนๆ นั่งกินไปคุยไป ต้องรู้ว่าใครเป็นหัวหน้าทีมในนั้น ค่อยๆ ถามว่ามีกิจกรรมแบบนั้นแบบนี้สนใจไหม 2 - 3 ครั้งแรก ก็นัดมาคุยกันเฉยๆ เรียกเพื่อนมาด้วยใหม่ ครั้งที่ 4 - 5 ก็เริ่มคุยเรื่องระบบบริการด้านสุขภาพ สมมติว่าเจ็บป่วยขึ้นมาเราจะไปไหนดี ความหวังความฝันเป็นยังไง ทำงานมาแล้วได้เงิน 50,000 - 60,000 ต่อเดือน แล้วถ้าเจ็บป่วยทำงานไม่ได้ต่อไปเราจะทำยังไง จะเป็นการคุยกลุ่มย่อยแบบนี้

และใช้สื่อที่เข้าถึงง่าย เช่น รูปภาพ คู่มือ ไปสเตอร์ติดไว้ในห้องน้ำ เวลาเงยหน้ามาก็เห็นเตือนใจเลย ที่มีกระจกส่องหน้าก็ติดสติ๊กเกอร์ข้อความให้เขาได้อ่านทุกวัน ถ้าเป็นคนลาวก็เป็นรูปภาพหรือแผ่นพับภาษาลาว สอนการใช้ถุงยางอนามัย ที่สำคัญเราต้องให้ความรู้กับเจ้าของร้านด้วย เจ้าของร้านก็แนะนำได้ว่าต้องใส่ถุงยางอนามัยนะ เจ็บป่วยยังงี้ก็มาบอก ให้เจ้าของร้านพาไปโรงพยาบาล มีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลไปสุ่มตรวจเลือด เราก็เหมือนตัวเชื่อมชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ”

“การดูแลน้องๆ เหล่านี้ก็เหมือนการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนด้วย เป็นประเด็นเข้าที่ประชุมของอำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเลย เพราะถึงคนจะมองว่าพนักงานบริการเป็นคนแพ่งเชื้อ แล้วถามว่าใครไปเที่ยวก็คนของเราแหละ แล้วใครที่มีโอกาสติดเชื้อต่อ ก็พนักงานบริการนะสิ ถ้าคนอื่นมาเที่ยวอีกก็ติดกันอีกวนเวียนอยู่อย่างนี้ การป้องกันให้คนกลุ่มนี้จึงเป็นเรื่องของ

ทุกคน ถามว่าคนไทยได้อะไร ได้ความปลอดภัยแน่นอน พนักงานก็ปลอดภัย คนที่ความปลอดภัย ถือว่า Win-Win นะ”

“เราอยากให้คนทั่วไปมองกะเทยในมุมอื่นๆ บ้าง ไม่ใช่เป็นแค่กลุ่มเอ็นเตอร์เทนเนอร์ให้ความบันเทิง การพัฒนาคนคนหนึ่ง พอเราพัฒนาแล้วเราก็ต้องดูด้วยว่าสังคมยอมรับไหม ตรงนี้เราคุยกับน้องกะเทยเลยว่า พัฒนาศักยภาพตัวเองแล้วจะทำยังไงให้คนอื่นยอมรับด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องคงความต้องการของตัวเองไว้ด้วย แทนที่จะถูกมองว่าเป็นคนสร้างสีสัน ให้เขา มองแบบอื่นด้วยได้ไหม สิ่งที่เราต้องการจะบอกจริงๆ คืออะไร ไม่ใช่แค่ตลกไปวันๆ นะ ฉันทก็มีสาระนะ ฉันทมีกิน มีสมองนะ เวลาเรามีกิจกรรมในพื้นที่เรื่องโรคเอดส์เราก็จะนึกถึงกลุ่มนี้ให้ไปเป็นวิทยากรให้หน่อย นอกจากสนุกแล้วถือว่า เป็นโอกาสไปซะ เธอสอดแทรกเรื่องโรคเอดส์ได้ไหม ทำให้คนได้ความรู้ด้วยได้ไหม”

“เราไม่ได้มองกะเทยว่าเป็นกะเทย แต่มองว่าเป็น ลักษณะของคนคนหนึ่ง เหมือนเรามองกันว่า เธอเป็นคน ฝมยวณะ คนนั้นเป็นผู้หญิง คนนี้เป็นผู้ชาย คนนี้เป็นกะเทย คนนี้เป็นผู้ติดเชื้อ ตอนแรกเลย เราก็กลัวติดเชื้อนะ แต่เหมือนโดนลงของ ผู้ติดเชื้อมาถามว่าเป็นเจ้าหน้าที่ใหม่ใช่ไหม แล้วหยิบน้ำขึ้นดื่มก่อนจะส่งต่อให้เรา เราก็บอกว่าไม่อยากดื่มตอนนี้ เขาก็บอกไม่เป็นไร ดื่มหน่อยๆ เราก็ดื่ม ดื่มแล้วก็คิดอยู่นานว่าจะดื่มไหม หลังจากที่เราดื่มแล้วก็คิดว่าเดี๋ยวกับเขา เขาก็ไม่ทำอะไรอีกนะ มีอีกครั้ง ผู้ติดเชื้อไปช่วยเกี่ยวข้าวแล้วเคียวบาดมือเลือดไหล ก็มาให้เราทำแผลให้ บอกเรียนจบพยาบาลมาไม่ใช่หรือ เราก็ทำ เราอยู่อย่างมันไม่ติดต่อกันหรอก เขาแค่อยากจะลองดูว่าใจเรานะ ว่าคิดยังไง”

“งานของเราต้องสร้างสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อ ไม่ว่าจะ HIV วัณโรค หรือโรคอื่นๆ บางคนอยู่หน้าทำนา เราก็ถามว่าไปเยี่ยมบ้านได้ไหม บางคนตัดปัญหา กลัวคน

จะนิทานอะไร แยกไปอยู่คนเดียวดีกว่า บางคนไม่ยอมเปิดบ้านรับเลย เพราะกลัวเพื่อนบ้านจะรู้ว่าป่วย เราถึงขนาดต้องปลอมเป็นสาวมิลิทิน บอกเขาว่าหนูมาขายของคะ (หัวเราะ) ถือแคตตาล็อกติดมือไปด้วย พอเขาเริ่มสนใจพูดคุยด้วยก็ค่อยๆ ให้ความรู้กันไป ตอนนีไปไหนมาไหนคนเขารู้หมดแล้วว่าเราทำงานด้านเอดส์ อยากรัดกิจกรรมกลุ่ม เขาก็อาจจะไม่สะดวกใจมา ต้องนัดไปเจอกันไกลๆ ไม่มีคนเห็นแทน มีแบบถ้าเจอข้างนอกทำเป็นไม่รู้จักรันด้วยนะ แต่จริงๆ แล้วรู้จัก แต่เขาไม่อยากจะให้คนอื่นรู้”

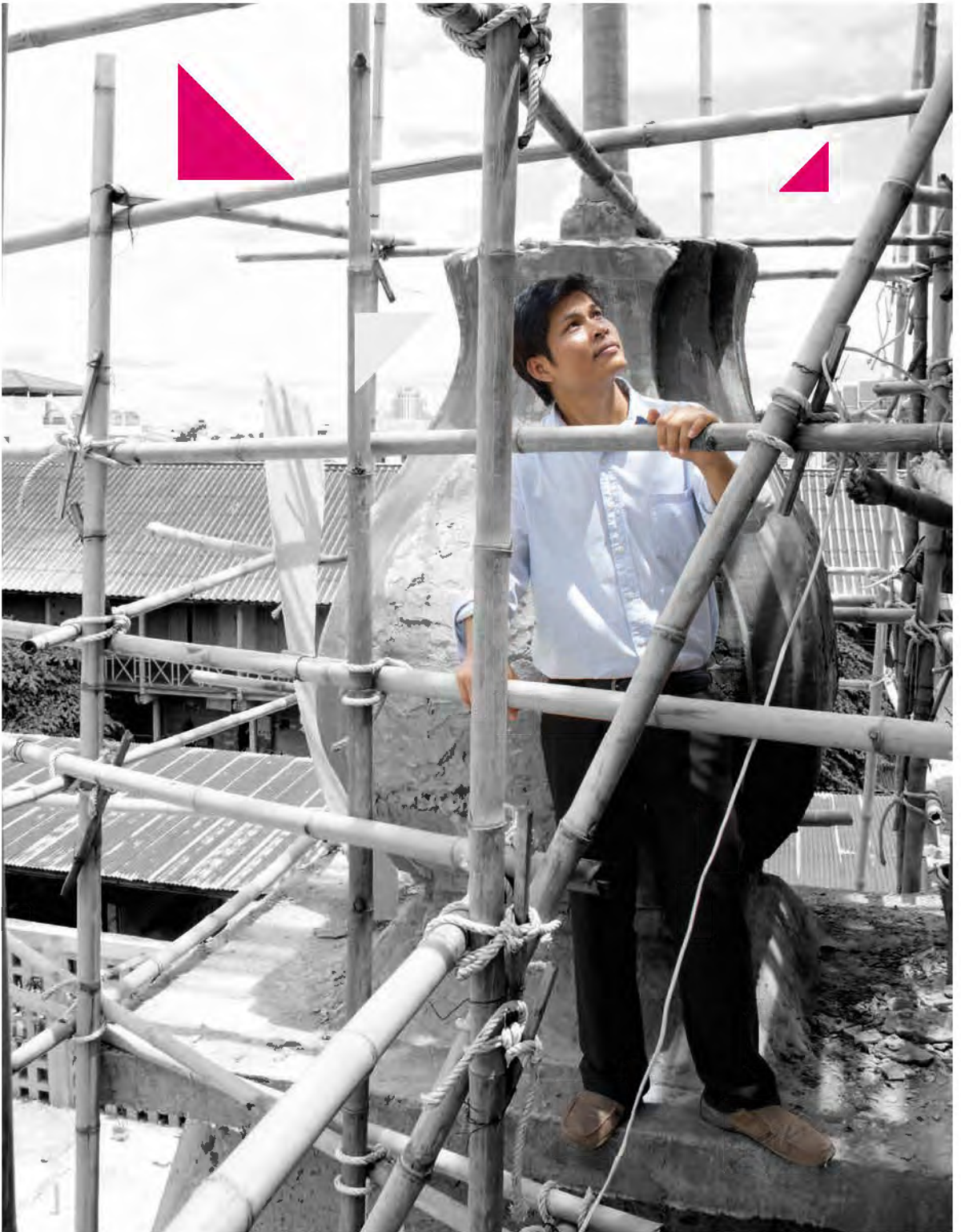
“ตอนนี้องค์กร SHARE เปลี่ยนชื่อเป็นมูลนิธิเพื่อสุขภาพและการแบ่งปัน (มสพ.) การทำงานตลอดมาก็จะเน้นเรื่องการแบ่งปันสุขภาพ แบ่งปันความรู้ แบ่งปันความสามารถ แบ่งปันทุกอย่างที่มีเพื่อช่วยเหลือกัน แต่ตอนนี้ทางญี่ปุ่นถอนตัวไปแล้ว สิ่งที่ต้องต่อไปข้างหน้าคือองค์กรนี้จะอยู่อย่างยั่งยืนและต่อเนื่องได้อย่างไร ต้องคิดว่าถ้าจะทำงานอยู่ที่นี่ เราจะมียุทธศาสตร์ในการบริหารงานต่อไปอย่างไร มันจะไปรอดไหม การระดมทุนนับเป็นปัญหาใหญ่ ก่อนระดมทุนต้องชัดเจนก่อนว่าเราต้องการอะไร ต้องคุยกันก่อนว่าเราจะทำอะไร แต่มันไม่ใช่สิ่งที่ทำคนเดียวก็เสร็จ คนอื่นๆ ในองค์กรเข้าใจตรงกันไหม มีกันอยู่ 5 คนเนี่ย เข้าใจไหม ถ้าเข้าใจไปที่ไหนก็คุยได้อันนี้คือความท้าทาย ขนาดตัวเราเองบางทีก็ไม่ชัด จะไปบอกให้คนอื่นชัดก็ยาก ต้องค่อยเป็นค่อยไป”

“ภาพลักษณ์ขององค์กรก็สำคัญ องค์กรพัฒนาเอกชนในบ้านเราไม่ค่อยได้รับการยอมรับนะ ถ้าถามว่ารู้จัก NGO ไหม รู้จักสิ มีอะไร ซึ่งจริงๆ NGO ไม่ได้มีแบบเดียวนะทำอย่างไรถึงจะดึงให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย อันนี้ก็น่าสนใจเพราะที่นี้ก็มีเครือข่ายและหน่วยงานเยอะอยู่ แต่มีปัจจัยหลายอย่างควบคุมอีกชั้น เช่น ถ้านโยบายไม่ใช่ประเด็นหลัก เขาก็ไม่ให้ความสำคัญเท่าไร งานเชิงรุกและงานพัฒนาชุมชนจึงไม่ค่อยเด่นชัด ของเราจึงต้องเน้นการระดมทุนเพื่อให้เกิดงานพัฒนาในพื้นที่และมีเครือข่ายองค์กรที่พร้อมทำงานต่อไป”

“มองย้อนกลับไป ถ้าวินั้นไม่ได้ไปทุน IFP คิดแล้วเราก็คงยังทำงานอยู่ที่นี่แหละ แต่ภาษาอังกฤษก็คงจะเหมือนเดิม ไม่ได้ไปไหนมาไหน ไม่ได้มีโอกาสไป

ต่างประเทศ ตอนนีสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นได้ชัดเจนขึ้น เมื่อก่อนพึ่งแต่คนแปล ไม่พึ่งทักษะ นี้ไม่ถึงว่าภาษาอังกฤษนี้มันสำคัญต่อชีวิตนะ การได้ทุนไปทำให้เรารู้สึกว่าเราอยากไปเรียนรู้อะไรใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอีก เหมือนกับแต่ก่อนจะมองแค่สิ่งที่ตัวเองสัมผัสได้ ว่าฉันเก่งแล้ว ฉันพอแล้ว แต่พอมันออกไปอีกโลกจากที่เราเก่งๆ ตอนอยู่เมืองไทย พอไปที่นู่นคุณเป็นใครหรือ ภาษาอังกฤษคุณก็ไม่ได้ มันทำให้รู้สึกที่เราไม่ใช่อะไรที่หนึ่งนะ คนที่เก่งกว่าฉันมีอีกตั้งเยอะ อย่าคิดว่าตัวเองแน่เสมอไป”

ปรัชญา จากฟองน้ำ

ชายหนุ่มบุคลิกอบอุ่นแต่แววตาแฝงความมั่นใจคนนี้มาจากครอบครัวชาวนา จังหวัดสกลนคร ด้วยบรรยากาศของทุ่งนาและธรรมชาติรายล้อม บวกกับคำสอนของพ่อ หนังสือของพี่ๆ และภูมิปัญญาของผู้เฒ่า-ผู้แก่ ทำให้เด็กชายสุรพงษ์หลงรักการอ่าน การวาดและศิลปะตั้งแต่อายุยังน้อยจนนำไปสู่การศึกษาต่อที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และผันตัวมาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่กองผังเมืองในปัจจุบัน เขาเป็นผู้ได้รับทุนโครงการทุน IFP รุ่นที่ 3 ผู้เคยถูกจำกัดความว่าเหมือน ‘ฟองน้ำ’ ซึ่งเป็นคำที่เราเห็นด้วยอย่างไม่มีข้อโต้แย้งและเจ้าตัวเองก็พึงพอใจ หากจะหาเหตุผล เรื่องราวของเขาต่อไปนี่คงเป็นคำตอบที่ดีที่สุด

สุรพงษ์ คำตานิตย์

หัวหน้าฝ่ายควบคุมอาคารและผังเมือง เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ปริญญาโท / สถาบันเคหะศาสตร์และการศึกษาการพัฒนาชุมชนเมือง (ไอเอสเอส)
/ ประเทศเนเธอร์แลนด์

สุรพงษ์ คำตานิตย์

“บ้านผมมีฐานะปานกลาง ไม่ถึงกับ
ลำบากแต่ไม่มีไฟฟ้าจนถึง ป. 3 (ยิ้ม) ตอน
เด็กต้องจุดตะเกียงอ่านหนังสือ จำได้ว่าไฟ
ไหม้ผมเพราะกับหน้ามากไปหน่อย เราทำ
การบ้าน ผู้ใหญ่จะนั่งอยู่ข้างนอก เป็น
บรรยากาศชนบทของแท้ โตขึ้นมากับชนบท
กับเรื่องผีสงฆ์และความเชื่อต่างๆ”

“ผมว่าเด็กที่อยู่นอกเมืองจะเข้าใจธรรมชาติ
และเข้าใจคนมากกว่าเด็กในเมือง ต่างกันตรง
คนชนบทจะแทบไม่มีเวลานั่งคิดอะไรเลย ตื่นมา
ก็เจอคนในครอบครัวหรือแม่แต่นอนกินนอน
ห้องเดียวกัน เจอเพื่อนบ้านตะโกนถามกัน เป็นบ้าน
ที่ไม่มีรั้วเหมือนครอบครัวขนาดใหญ่ เราจะรู้เลยว่า
คนนั้นพูดเรื่องอะไร ยังไง ไม่มีความเป็นส่วนตัว
ถ้าเป็นคนในเมืองคงไม่ชอบ แต่สำหรับคนอีสาน
ที่เกิดมาแบบนี้จะรู้สึกว่าเป็นครอบครัว”

“ตอนเด็ก ผมชอบ ลีโอนาร์โด ดา วินชี มาก เพราะ เขาวาดรูปได้ ปั่นก็ได้ เรารู้สึกว่าเขาเก่ง เราก็อยากเก่งบ้าง เวลาไปไหนจะลองเอาดินมาปั้นนูนปั้นนี่ดูว่าเป็นยังไง เล่นของเราไปตามประสาเด็ก วาดรูปวาดอะไรไปตามเรื่อง เห็นหนังสือที่มีภาพดอกไม้ ใบไม้ ที่เขาชอบวาดกันก็ลองวาดดู บางทีก็เล่นจัดสวน แต่จริงๆ เป็นคันนาที่น้ำไหล เราก็ลองเอาต้นไม้เล็กๆ ไปเสียบทำเป็นสวนน้ำตก ถึงจะเป็นการเล่นของเด็กแต่จริงๆ มันเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับเรานะ บางทีเวลาเดินไปแล้วมองเห็นท้องฟ้าสวยก็จะได้คิดว่าจะถ้ากระยะเฟรมขนาดนี้ ถ้าถ่ายรูปออกมาควรจะลักษณะยังไง หรือเวลาเดินจูงควายก็จะมองว่าพระอาทิตย์สวยจัง ถ้าถ่ายรูปเราจะถ่ายแบบนี้จะปรับภาพแบบนี้ เป็นเด็กที่มีจินตนาการ (หัวเราะ) แต่ถ้ามองย้อนกลับไปที่อดีตว่ามีพลังนะ คือ มองว่าถ้าเราอยากทำอะไรก็ทำได้สิ จะคิดอย่างนั้นตลอด พอเรียนมัธยมจะชอบหนังสือพวกผจญภัยทะเลได้ จนได้เรียนวิชาวาดรูป อาจารย์ท่านหนึ่งบอกว่าวาดรูปเก่งน่าจะเรียนสถาปัตย์ฯ นะ ทั้งที่เราไม่รู้เลยว่าสถาปัตย์ฯ คืออะไร แต่ก็คิดว่าน่าจะดี เลยหาหนังสือเกี่ยวกับความถนัดทางสถาปัตย์ฯ มาอ่าน ลองชี้ๆ เขียนๆ จนตอนนั้น คณะสถาปัตย์กรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดสอบโควตารับตรงเฉพาะเด็กอีสาน รับ 14 คน เราก็ติด 1 ใน 14 นั้นด้วย ไม่ต้องเอนทรานซ์”

“มองย้อนกลับไปที่ว่าผมโชคดีนะ เพราะทุกคนที่เรียนประถมด้วยกันไม่มีใครได้มาเรียนไกลๆ หลังจบป. 6 คนที่ได้เรียนต่อมีน้อยมาก ประมาณ 4 - 5 คน จากทั้งชั้น เป็นเพราะเศรษฐกิจด้วย เด็กคนไหนเรียนไม่เก่งพ่อแม่จะไม่ส่งให้เรียนต่อ ให้ไปเป็นแรงงานทำนา พอจบมัธยมก็เริ่มกระจายไปสายอาชีพ บางคนจบแค่ ม. 3 บางคนต่อถึง ม. 6 จะค่อยๆ หายไปตามความจำเป็นของชีวิตแต่ละคน เป็นการด้อยโอกาสในแง่มุมมองมากกว่าคือเขาไม่เห็นความสำคัญของการเรียน มองไม่ออกว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร ความรู้สึกของคนอีสานสมัยก่อนชอบมองว่าคนไปเรียนมักจะได้เสียคน เพราะเรียนในเมืองจะปรับตัวลำบาก พ่อแม่เลยระวังมาก ไม่อยากให้ลูกไปไกลตา โดยเฉพาะผู้หญิง เดียวก็ต้องแต่งงาน เลยจะให้เรียนเย็บผ้าทำผ้ามากกว่า แต่ผมมองว่าช่วงที่ผมได้เป็นช่วงที่อีสานกำลังเปลี่ยนแปลง อยู่ในระหว่างยุคเก่ากับยุคใหม่พอดี”

“ผมไม่เคยคิดว่าโตขึ้นอยากเป็นอะไร คิดแต่ว่าชีวิตต้องได้ดี ไม่มีมีความกังวลเรื่องอนาคตเลย เหมือนกับว่าต้องดีสิ เชื่อว่าจะดี สมัยเด็กมีพลังมาก แต่พลังมาหมดตอนมหาวิทยาลัย เป็นครั้งแรกที่เรารู้สึกว่าเราไม่เก่งจากเดิมที่อยู่ในชุมชนเล็กๆ เคยมั่นใจว่าตัวเองเก่ง แต่พอขึ้นปี 3 เริ่มออกแบบอาคารซับซ้อนขึ้น เลยรู้สึกว่าเราไม่ได้อยากเป็นสถาปนิก แต่ต้องเรียนให้จบ ตอนนั้นมองว่าเราอยากทำอะไรที่ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับผิดชอบคนขนาดนั้น แต่ไม่เอนทรานซ์ใหม่เพราะอยู่ปี 3 แล้วบ้านเราก็ไม่มีเงินเยอะพอจะไปเรียนใหม่ อีกอย่างผมเป็นนักเรียนทุนมาตลอดเลยนะ ตั้งแต่ประถม เรียนมหาวิทยาลัยก็ขอทุนทุกปี เราก็พยายามแบ่งเบาภาระทางบ้านเลยไปคุยกับพ่อแม่ว่า ถ้าไม่จบภายใน 5 ปีจะเป็นอะไรไหม พ่อก็บอกว่าไม่เป็นอะไร เลยรู้สึกสบายใจขึ้น ทำอยู่ที่สุดท้ายก็จบภายใน 5 ปี และรู้สึกว่าได้แล้วที่เรียนด้านนี้”

“เราเป็นเด็กบ้านนอก เพื่อนส่วนมากมาจากในเมืองเด็กจะแข่งว่าใครทันสมัยกว่ากัน ไม่รู้หรอกว่าอะไรจำเป็นหรือไม่จำเป็น เราก็ไม่ได้สู้กับใคร ไม่ได้แข่งกับใครมาก เรารู้ตัวว่าดีไซน์ไม่เก่ง ทำอะไรไม่เก่ง ไม่มีไอเดียแปลกๆ แต่เราจะถนัดพวกงานทำมือ อย่างพวก แอนด์เมด ตัดโมเดลเนียบๆ หรือจักสาน เราจะทำได้ดี ตอนเด็กๆ คุณตาसानกระต๊อบข้าวเหนียว ผมก็นั่งดูเลยสานเป็น หรือคุณยายทอผ้า เราก็ไปดู เราทอเป็นนะ ชอบงานพวกนี้ มันติดตัวโดยที่เราไม่รู้ตัว งานดีไซน์ของเราที่ออกมาแนวนี้แหละ”

“พอรู้ตัวว่าไม่เก่งด้านการออกแบบอาคารเลยเบนเข็มมาทำงานด้านผังเมือง เพราะมันน่าจะเป็นเรื่องวิชาการมากกว่าออกแบบ เลยไปสมัครทำงานที่กรมการผังเมือง เป็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ผังเมือง อยู่กรมโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดตาก ตอนนั้นไปไม่รู้อะไรเลย เขาก็สอนให้ทำแผนที่ตามหมู่บ้านกะเหรี่ยง สนุกมากครับ เรียนรู้อะไรเยอะ เช่น การทำแผนที่ การวิเคราะห์ข้อมูล ผูกอบรม ทำงานอยู่ได้สัก 4 - 5 ปี ก็ย้ายกลับมาสกลนคร แต่จริงๆ เราไม่ได้อยากอยู่บ้าน เรายังติดเพื่อนที่ขอนแก่น เลยขอโอนมาทำที่ทองถิ่น สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ความแตกต่างของผังเมืองคือ จะดูนโยบายทั้งจังหวัด แต่ส่วนท้องถิ่นจะต้องคอยปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับมาอีกที เพราะฉะนั้น เราจะมองเห็นมุมมองของทั้งสองที่ มองกลับไปจะเห็นว่า

งานเดิมมันเป็นงานกระดาษอย่างเดียวเลยนะ อยากเขียนอะไรก็ได้โดยที่ไม่รู้เลยว่าท้องถิ่นเป็นยังไง ไม่รู้ข้อเท็จจริง ใช้หลักวิชาการล้วนๆ แต่ในขณะที่ทางท้องถิ่นจะมองว่าตรงนั้นอยู่บนหอคอยงาช้าง ทางนี้เป็นผู้ปฏิบัติจากที่เคยคิดว่าเราทำประโยชน์สมัยอยู่ทางนั้นทำนู่นทำนี่เออะแอะ พอมาอยู่ที่นี้เรามองว่าตรงนี้ต่างหากที่ได้ทำจริงๆ สิ่งที่เราขีดเขียนลงไปออกมาเป็นของจริงทั้งหมด รับผลกระทบได้รวดเร็วมาก ดีไม่ที่จะเห็นเลย”

“ตอนผมโอนมาทำที่นี่ พ.ศ. 2546 มีโครงการ City Link ซึ่งจัดทำร่วมกับ 4 เมือง ได้แก่ ขอนแก่น เชียงใหม่ ภูเก็ต และพอร์ตแลนด์ รัฐโอเรกอน สหรัฐอเมริกา ผมได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของทีม ได้เห็นวิธีการทำงานของแต่ละเมืองและมีโอกาสได้ไปดูระบบการวางผังเมืองที่พอร์ตแลนด์ด้วย ทำให้ได้เปิดมุมมองและเห็นโลกกว้างขึ้น เช่น กฎหมายอาคารที่นี้เป็นยังไง ทำไมบ้านเมืองสะอาด น้ำสะอาดมาก ความคิดเราเปลี่ยนไปมากจนคิดว่าอยากเรียนต่อและต้องเป็นต่างประเทศด้วย ช่วงนั้นเพื่อนที่อยู่มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกว่ามีโครงการทุน IFP นะ เราเลยสมัครพร้อมเพื่อนอีก 3 - 4 คน และได้รับเลือก”

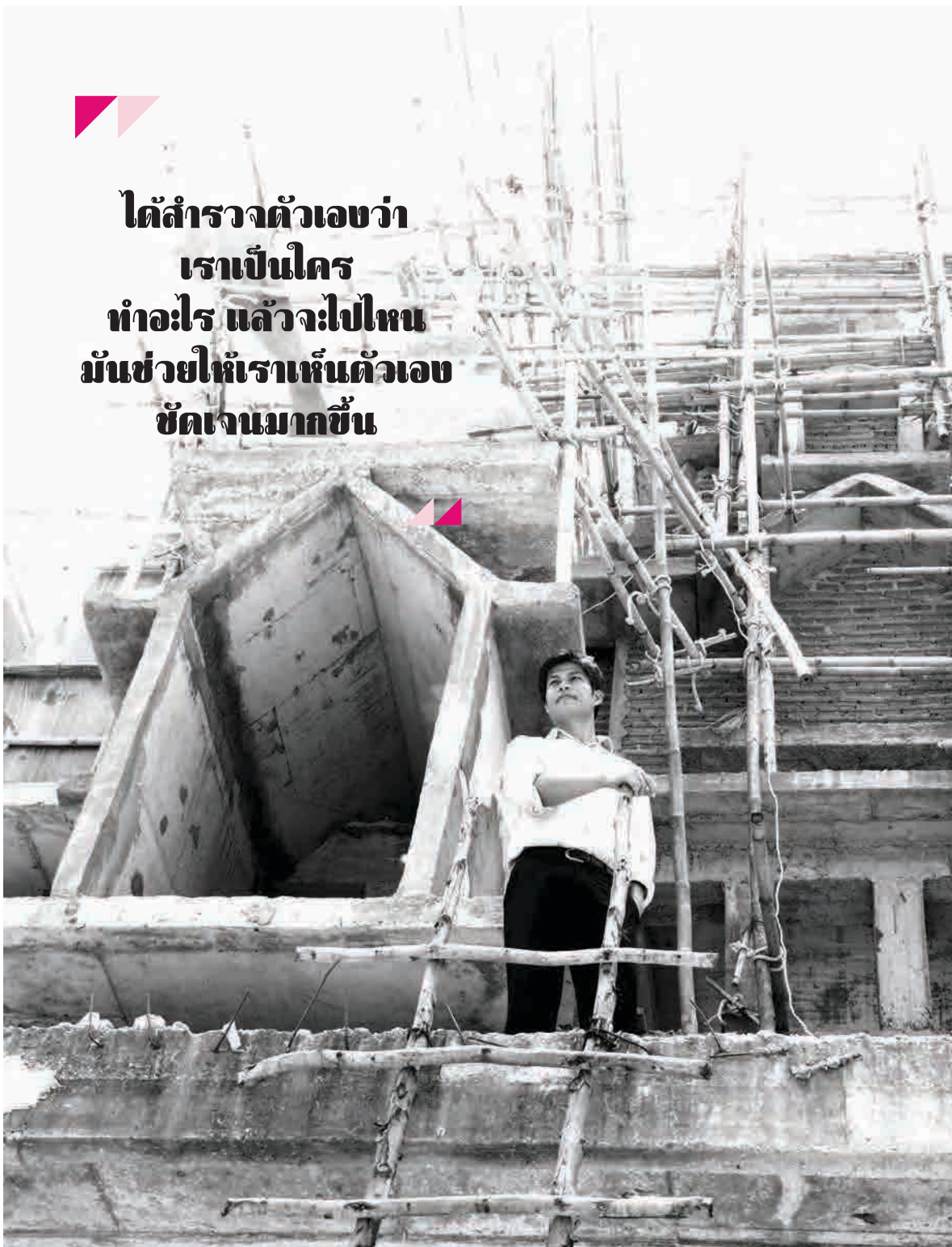
“ผมเป็นคนมั่นใจในการทำทุกอย่างมากนะ มั่นใจในโชคชะตาครับ (ยิ้ม) เหมือนที่ผ่านมาเราอยากได้อะไรมันก็ต้องได้ ส่วนตัวเชื่อเองว่าทุกสองปีเราจะมีดวงการเปลี่ยนที่อยู่ จังหวะนั้นมันต้องได้สิ อีกอย่างคือ ช่วงที่ทำงานกับพอร์ตแลนด์เราพูดอะไรกับเขาไม่ได้เลย ทำไมละ เราเกรด 4 ภาษาอังกฤษมาตลอดนะ แต่ทำไมเราพูดไม่ได้ อายมาก ผมเลยไปเรียนคอร์สการเขียนที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะจะได้อะไรมากกว่าการเรียนแค่การพูดอย่างเดียว พอเริ่มคุยกับทีมงานของอเมริกาได้มากขึ้น เขากถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมเราพูดได้ ก็เลยบอกว่าเราไปเรียนมาเพื่อให้คุยกับพวกคุณรู้เรื่อง ส่วนหนึ่งที่ได้ทุน ผมคิดว่าน่าจะเป็นเพราะจดหมายรับรองที่ทางนั้นเขียนให้ด้วย เขาเขียนว่า ‘สุรพงษ์เหมือนฟองน้ำที่พร้อมจะดูดซับทุกสิ่งทุกอย่าง’ ปกติผมชอบถามและพยายามจะพูด เขาบอกว่าประทับใจ เขาสัมผัสได้ว่าเราเป็นคนที่ยากรู้ทุกสิ่งทุกอย่างและมุ่งมั่น จากเดิมที่พูดไม่ได้เลยก็พยายามจนสื่อสารรู้เรื่อง ตอนนั้นก็ยังเป็นเพื่อนกัน ยังติดต่อกันอยู่นะ”

“เรื่องที่หวังแล้วไม่ได้ก็มีครับ เป็นธรรมดา แต่ช่วงหลังๆ เราได้อ่านหนังสือที่พูดถึงพลังจากความคิด ถ้าเราจินตนาการว่าทำได้ มันจะมีส่วนทำให้เราทำได้ เวลาเขียนหรือพูดคุยก็จะมีพลัง ตอนสัมภาษณ์ ผมบอกกรรมการว่า ผมขอบคุณมากที่มีทุนนี้ แม้ว่าผมจะได้หรือไม่ได้ก็ตาม แต่ผมได้ใช้เวลาในการเขียนใบสมัคร 2 - 3 เดือน ผมได้อะไรเออะเลย ตั้งแต่คิดว่าเขียนอะไร ต้องค้นคว้าอะไร ได้สำรวจตัวเองว่าเราเป็นใคร ทำอะไร แล้วจะไปไหน เหมือนเป็นการบันทึกตัวเรา แล้วมองตัวเราทะลุ มันช่วยให้เขาเห็นตัวเองชัดเจนมากขึ้น เรารู้แล้วล่ะว่าต่อไปเราจะทำอะไร แม้เราจะไม่ได้ทุน ตอบไปเหมือนนางงาม (หัวเราะ) แต่ก็มีความรู้สึกจริงๆ”

**ได้สำรวจตัวเองว่า
เราเป็นใคร
ทำอะไร แล้วจะไปไหน
มันช่วยให้เราเห็นตัวเอง
ชัดเจนมากขึ้น**

“ผมอยากไปเรียนที่ยุโรปเพราะเมืองสวย อเมริกาเราเคยไปแล้ว ถ้าจะเที่ยวในอเมริกา แต่ละที่ค่อนข้างไกลกัน แต่ถ้ายุโรปจะไม่ไกลกันมาก แต่มีแค่สองที่ที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ คืออังกฤษกับเนเธอร์แลนด์ แต่อังกฤษเป็นเกาะ เที่ยวไม่สะดวก เลยเลือกเรียนปริญญาโท สาขาการพัฒนาและการบริหารชุมชนเมือง ที่สถาบันเคหะศาสตร์และการศึกษาการพัฒนาชุมชนเมือง (ไอเอสเอส) ประเทศเนเธอร์แลนด์ ดีกว่า”

“ก่อนไปต้องไปเรียนเตรียมภาษาที่ AUA กรุงเทพฯ ประมาณ 4 เดือน ใช้ TOEFL คะแนนตั้งแต่แค่เกือบผ่าน แต่ไม่ผ่าน IFP เลยส่งเราไปเรียนที่เนเธอร์แลนด์อีก 4 เดือน เขาไม่ได้สอนแค่ภาษาอังกฤษ แต่สอนการเขียนงานวิจัย การพรีเซนต์หน้าห้อง การลำดับการพูด พาวเวอร์พอยต์ ต้องใช้ยังไง วิธีการทำงานกลุ่ม สอนละเอียดดีมาก ต้องปรับตัวเยอะเลยครับ จำได้ว่าขนของไปเยอะมาก ทั้งน้ำพริก มาล่า ของกิน แผ่นซีดีเปล่า ตั้งใจว่าจะไม่ซื้ออะไรเลยซึ่งเอาจริงๆ ก็ไม่ได้ใช้เท่าไร (หัวเราะ) ถูกตรวจตอนเข้าเมืองเยอะมาก ออกจากสนามบินฝนก็ตก มีคนแปลกหน้ามารีบไปส่งที่หอ มาถึงที่บ่มัธยมมากเลย

ครับ คืออาคารใหญ่ๆ เราไม่รู้จักใครเลย เปิดกระเป๋าเข้ามาจำได้ว่าร้องไห้ เพราะมันเหมือนความห่างไกลจากที่บ้านเต็มไปหมด (ยิ้ม)”

“หลักๆ ที่ผมเรียน คือ การบริหารจัดการเมือง เจอเพื่อนกลุ่มใหญ่มาก เกือบ 70 คน จากประมาณ 17 ประเทศ มีความหลากหลายมากและมีสำเนียงที่เราฟังไม่ออก ก็ค่อยๆ ปรับตัวไป การอยู่ที่นั่นเปลี่ยนวิธีคิดเราไปมากนะ เราว่ายิ่งไกลเท่าไร เรายังเห็นบ้านตัวเองชัดขึ้น มุมมองต่อประเทศเพื่อนบ้านก็เปลี่ยน ผมว่าพวกเขาเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเหมือนกัน คนเอเชียด้วยกันจะสนิทกันเร็วมาก ผมประทับใจในวิธีการสอน เขาจะแยกว่าเดือนนี้เรียน 2 วิชาแล้วสอบ เดือนหน้าก็เรียนวิชาใหม่ ไม่ต้องเรียนทั้งหมดแล้วสอบ อย่างนั้นแต่ละอันจะอยู่ในหัวเต็มไปหมด แต่อย่างนี้จะจบเป็นเรื่องๆ มีงานกลุ่มและการแชร์ประสบการณ์ของแต่ละคน แล้วอาจารย์ก็จะมาสรุปว่าเทรนด์ในเรื่องนี้เป็นยังไง จุดด้อยและจุดแข็งคืออะไร ข้อดีคือเราได้เรียนจากเรื่องจริง จากคนจริงๆ ส่วนมากจะเป็นสถาปนิกกับคนทำงานเรื่องเมืองนี้แหละมากคุยกัน”

“สำหรับผม ผังเมืองที่ดีควรจะทำให้คนมีความสุข อาจต้องมีข้อบังคับบ้าง แต่ไม่ใช่บังคับแล้วไม่ทำอะไร เขาเลย สมมติผมเสียสิทธิในที่ดิน ทั้งๆ ที่ตรงนี้แพงมาก แต่ผมทำอะไรไม่ได้ แล้วรัฐให้อะไรคืนผม ในต่างประเทศ ถ้าคุณสร้างโรงงานตรงนี้ เราสนับสนุนโดยการลดค่าน้ำ คุณเหลือครึ่งหนึ่ง หรือลดภาษีโรงเรือน เป็นต้น ไม่ใช่บังคับแบบไม่ให้ทำอะไรเลย ถ้าคุณเสียตรงนี้แล้วยังได้อะไร ชดเชยบ้าง มันก็จะอยู่ด้วยกันได้”

“วัฒนธรรมของเราอาจไม่เหมือนเมืองนอก ผังเมือง ไม่ได้เป็นระเบียบ ทุกอย่างเป็นสี่เหลี่ยมหมดขนาดเขา แต่ผมว่า ถึงของเมืองนอกจะดูสวยแต่ก็สวยแบบงานจัดสวน ไม่ได้สวยแบบมีชีวิตชีวา เราก็ค่อยเป็นค่อยไป ของเราแบบนี้แหละ เพียงแต่ความน่าเป็นห่วงของเมือง บ้านเราคือ การพัฒนาโดยไม่ดูมากกว่า เช่น ถมที่ดินแล้ว ทำให้ทิศทางน้ำเปลี่ยน หรือตอนนี้ ขอนแก่นกำลังมีปัญหา การสร้างคอนโดมิเนียมแต่ไปบังศาลหลักเมือง เรื่องอย่างนี้ เราควรจะปรับตัวยังไง ตามหน้าที่เราก็มองไว้กันชน เช่น กำหนดความสูงของอาคารบางส่วน แต่เรื่องนี้ต้องคุยกันยาวกับหลายๆ ฝ่าย ว่าจะร่วมมือด้วยไหม”

“เรากลับมาพร้อมกับความคาดหวังของคนที่นี่ ว่าจะต้องมีอะไรใหม่ๆ มานำเสนอ เรามองว่าขอนแก่น ต้องการปรับภาพลักษณ์ใหม่ ถ้าจะให้เห็นเมืองที่น่าลงทุน เราต้องไปโรมตเมืองนะ เราก็มองว่าหลายๆ เมืองมีการทำการตลาดยังไง ถึงบางอย่างจะหายไปก็เหมือนเดิม เพราะระบบบางอย่างใหญ่เกินความสามารถของเมือง และเป็นนโยบายที่ทุกคนควรจะเห็นตรงกันแล้วทำ

ด้วยกัน ดังนั้นมันยากกว่าที่คิด แต่เราก็ให้นำเสนอไอเดีย ได้ แต่ต้องดูว่าทิศทางจะไปทางไหน ความรู้จากการเรียน ที่ได้ใช้เยอะ คือ เทคนิคการเก็บข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การนำเสนองานให้กับคนที่ไม่รู้อะไรเลย เช่น ทำให้ชาวบ้าน กล้าพูดและมีส่วนร่วม”

“ขอนแก่นเป็นเมืองใหม่ ในที่นี้คือจะไม่เหมือน เชียงใหม่ที่มีอะไรเก่าๆ สวยๆ เยอะ แต่ถ้าเป็นจุดแข็ง ในฐานะเมือง ผมมองว่าเป็นเรื่องของที่ตั้งมากกว่าเชิงวัฒนธรรม เราอยู่ตรงกลางของอีสาน ไปมาสะดวก ยิ่งช่วงนี้ AEC กำลังจะเปิด คนมองว่าแรงงานจะทะลักเข้ามาส่วนหนึ่ง มีการเติบโตทางด้านที่อยู่อาศัย มีเส้นทางนำลงทุน อยากรู้ในปีที่ผ่านมามีคนโดมเนียมมาขออนุญาต ก่อสร้างเยอะมาก เยอะจนผมกลัวว่ามันจะเป็นฟองสบู่ของขอนแก่น ในขณะที่เราเป็นคนพื้นที่มองว่ารถเริ่มติดแล้วนะ มีคอนโดมิเนียมสูงๆ แล้วจะเป็นยังไง”

“ตอนนี้ผมสนใจเรื่อง Microclimate เกี่ยวกับการออกแบบสภาพอากาศในอาคาร เช่น ทำถังไอน้ำลมถึงจะเข้าเยอะ แต่ยังไม่ได้ดีศึกษาอย่างจริงจัง พยายามคิดว่าชีวิตเราต้องการอะไร มันไม่น่าจะซับซ้อนมาก ผมอยากเลี้ยงไก่ให้ลูกได้กินไข่ที่ไม่มีฮอร์โมน ก็เลี้ยงไก่หลังบ้าน ปลูกไม้ ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ อยากใช้แดดฟ้า หรือไม้ก็พื้นที่บางส่วนของออฟฟิศปลูกผักโชว์ให้คนเห็นว่าการปลูกผักกินเองทำได้ไม่ใช่เรื่องยาก ลองทำอาหารที่กินได้อย่างสบายใจดีกว่า เป็นเรื่องการหาจุดสมดุลระหว่างงานกับชีวิตให้เจอ” ■

ดร. ทภัย น้อยสมบัติ

ปริญญาเอก / การบริหารและการะผู้นำทางด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยคอ ลา ซาลส์ / ประเทศฟิลิปปินส์
“ประทับใจในความเป็นพี่น้องและครอบครัว IFP ที่อบอุ่น ทุกคนให้ช่วยเหลือเอื้อ-
อาทรเหมือนเป็นญาติ และจากประสบการณ์ศึกษาต่อก็ทำให้ตัวเราเปลี่ยนไปด้วย
ที่เห็นได้ชัด คือ การพัฒนาด้านวิชาการและภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นมุมมองที่มี
ต่อโลกก็เปลี่ยนไป สามารถปรับตัวและยอมรับกับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ดีขึ้น
ก็ตั้งใจจะนำความสามารถด้านภาษาอังกฤษมาพัฒนาทักษะให้กับชาวอีสาน และ
ระดมทุนจากต่างประเทศเพื่อช่วยสร้างสรรคกิจการกรรรมการศึกษา”

รุ่งวิชิต คำงาม

ปริญญาโท / พิศนาสังคม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
/ ประเทศไทย

มนัญญ มนุงจร

ปริญญาโท / การบริหารภาครัฐ
มหาวิทยาลัยอาเคอนีโอ เดอ มะนิลา
/ ประเทศฟิลิปปินส์

กิตติศักดิ์ เกตุนุติ

ปริญญาเอก / การศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
/ ประเทศไทย

พรพิศรา คลังภูเขียว

ปริญญาโท / การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

รักประชา ธิศาเวช

ปริญญาโท / พัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

พนา นาคราช

ปริญญาโท / การบริหารการบริการระหว่างวัฒนธรรมและภาวะผู้นำ
สถาบันบัณฑิตออส โอ ที / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“ประสบการณ์ศึกษาต่อในอเมริกา ทำให้ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน และมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป หลังจากกลับมาแล้วก็ทำให้เราสื่อสารภาษาอังกฤษได้ มีกลุ่มเพื่อนมากขึ้น มีแนวทางการทำงานที่ชัดเจนขึ้น และมีความมั่นใจมากขึ้นในการแสดงความสามารถด้านการทำงานด้วย”

สุจิน สิงวาลัยภนิเบต

ปริญญาโท / ทัศนศิลป์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
/ ประเทศไทย

ชีวิตสิบสอง

อ้างอิง

<http://www.oknation.net/blog/spj/2010/02/04/entry-1>

<http://student.nu.ac.th/isannu/isanculture/culture1.htm>

ฮีตสิบสอง ประกอบด้วยคำสองคำ คือ 'ฮีต' กับ 'สิบสอง' ฮีต คือ 'จารีต' หมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ตั้งงาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือ ฮีต 'สิบสอง' หมายถึง เดือนทั้งสิบสองเดือนในหนึ่งปี 'ฮีตสิบสอง' จึงหมายถึงประเพณีที่ประชาชนชาวอีสานได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมาในโอกาสต่างๆ ทั้งสิบสองเดือน ในแต่ละปี ประเพณีทั้งสิบสองเดือนที่ชาวอีสาน ถือปฏิบัติกันมานั้น ล้วนเป็นประเพณีที่ส่งเสริม ให้คนในชุมชน ได้ออกมาร่วมกิจกรรมพบปะสังสรรค์ กันเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและเพื่อความสามา สัมคคี มีความรักใคร่กันของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสืบทอดสิ่งที่ดีงามมาจวบจนปัจจุบัน ประเพณีอีสานส่วนใหญ่จะมีเอกลักษณ์แตกต่าง จากประเพณีภาคอื่นๆ เพราะได้รับอิทธิพลมาจาก วัฒนธรรมล้านช้าง จึงจะเห็นได้ว่าประเพณีของ ชาวอีสานและชาวลาวมีความคล้ายกัน เพราะมี ที่มาเดียวกัน ชาวอีสานและชาวลาวก็ไปมาหาสู่กัน เป็นประจำเยี่ยงญาติพี่น้อง ทำให้มีการถ่ายทอด วัฒนธรรมระหว่างกันด้วย

ฮีตสิบสองได้แก่

เดือนอ้าย (เดือนเจียง) - บุญเข้ากรรม (เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เมื่อถึง เดือนอ้ายพระสงฆ์จะต้องเข้ากรรม ซึ่งเป็น พิธีที่เรียกว่าเข้าปริวาส กรรม โดยให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) ได้สารภาพต่อหน้า คณะสงฆ์)

เดือนยี่ - บุญคูณลาน (การทำบุญคูณลานจะทำกันเมื่อได้เก็บเกี่ยว ข้าวแล้ว ในพิธีนี้จะมีการนิมนต์พระสงฆ์ไปเทศน์ที่ลานนวดข้าว)

เดือนสาม - บุญข้าวจี่ (เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตร ในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการ เวียนเทียนรอบพระอุโบสถ)

เดือนสี่ - บุญพระเวศ (คำว่าพระเวศ เป็นสำเนียงของชาวอีสาน ที่มาแผลงมาจากคำว่า 'พระเวส' ซึ่งหมายถึง พระเวสสันดร การทำบุญพระเวศ เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดร ชาดก หรือเทศน์มหาชาติซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์)

เดือนห้า - บุญสงกรานต์

เดือนหก - บุญบั้งไฟ

เดือนเจ็ด - บุญซำฮะ ('ซำฮะ' เป็นภาษาอีสาน หมายถึง การ- ทำความสะอาดเหมือนกับคำภาษาไทยกลางว่า 'ชำระ' ประเพณีนี้ เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไร อันจะทำให้ เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง)

เดือนแปด - บุญเข้าพรรษา

เดือนเก้า - บุญข้าวประดับดิน (เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศล ให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วซึ่งจะจัดขึ้นวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9)

เดือนสิบ - บุญข้าวสาก (เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย)

เดือนสิบเอ็ด - บุญออกพรรษา

เดือนสิบสอง - บุญกฐิน

เราเป็นภูมิภาคที่คนพูดภาษาลาวเยอะ และมีวัฒนธรรม ถิ่นที่เรียกว่า 'ฮีต 12 คอง 14' (ฮีต หมายถึง จารีต คือ ประเพณี 12 เดือน และ คอง หมายถึง แนวทางครองธรรม 14 ข้อ) มี ทรัพยากรป่าไม้ค่อนข้างเยอะ ทำการเกษตรกันมาก และมี ประชากรมากที่สุดกว่าภาคอื่นๆ

- พลุสมบัติ นามหล้า

เตี้ย

รุ่น

สี่

ครูผู้ให้ อิสระ

ท่ามกลางบรรยากาศร่มเย็น เราพบเธอที่อาคารเรียนไม้ไผ่ สถานที่ทำงานปัจจุบันของ แก่นศรี ไชยโคตร

จากเด็กสาวลูกชาวนา จังหวัดสุรินทร์ แก่นศรีค้นฝันที่จะเรียนหนังสือ จนได้รับทุนการศึกษาจาก Australian International Development Assistance Bureau (AIDAB) ให้เข้าศึกษาระดับอนุปริญญาที่มหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย เป็นเวลา 1 ปี ก่อนจะกลับมาเรียนปริญญาตรีคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และกลายเป็นหนึ่งในผู้ได้รับทุนโครงการ IFP ที่ออกไปสร้างผลงานและชื่อเสียงระดับโลก

แก่นศรี ไชยโคตร

ผู้ประสานงานโครงการ School-BIRD จังหวัดบุรีรัมย์

ปริญญาโท / การพัฒนานานาชาติและการเปลี่ยนแปลงของสังคม มหาวิทยาลัยคลาร์ค / ประเทศสหรัฐอเมริกา

แก่นตรี ไชยโคตร

“พ่อแม่เราทำเกษตร การส่งเสริมชาวบ้านให้มีชีวิตที่ดีขึ้นเป็นสิ่งที่ทำให้เราเลือกเรียนเกษตร จบมาทำงานกับ คุณมีชัย วีระไวทยะ เป็นสิบๆ ปี เป็นงานพัฒนาชุมชน ทำโครงการวิทยาลัยข้าว ส่งเสริมชาวนาด้านการเกษตรอบรมคน 4,000 กว่าคน เรื่องการปรับพื้นที่นาและการเพิ่มผลผลิตข้าว ทำโครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมสุชนบท เป็นจุดเริ่มต้นของการนำโรงงานมาอยู่ในต่างจังหวัด เพราะเมื่อก่อนโรงงานจะอยู่แต่ในเมืองทำให้คนย้ายถิ่นไปหมด โครงการนี้สามารถดึงคนให้ทำงานในพื้นที่และย้ายกลับมาอยู่กับครอบครัวได้หลายพันคน”

“เรามองว่างานด้านการพัฒนามีมาตั้งนานแล้ว แต่ทำไมคนของเราไม่ดีขึ้นเลย อยากรู้ว่าประเทศอื่นเป็นยังไงเลยลองสมัครโครงการทุน IFP จนได้ทุนไปเรียนปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนานานาชาติและการเปลี่ยนแปลงของสังคม มหาวิทยาลัยคลาร์ค ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการเรียนด้านการพัฒนาระดับนานาชาติ เจอเพื่อนจากหลายประเทศ เราอยากไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์ บางอย่างทฤษฎีอย่างเดียวใช้ไม่ได้ ต้องมาจากการประสบการณ์ของเพื่อนที่นั่นทำยังไง เพื่อนที่นั่นทำยังไง งานพัฒนามีชีวิตจังก้อยังไง เป็นส่วนที่เราเอามาประกอบกัน บูรณาการให้เกิดโครงการขึ้นมา”

“ระหว่างเรียนจะมีวิชาการเขียน Proposal (โครงงานวิจัย) เพื่อนชาวเนปาลเล่าให้ฟังว่า สิทธิมนุษยชนที่บ้านเขาไม่มีเลย เพราะสังคมแบ่งชั้นวรรณะ มีคาสติเป็นกลุ่มต่ำที่สุด ไม่มีสิทธิ์ทำอะไรทั้งนั้น ไปเปิดก๊อกน้ำสาธารณะยังโดนตี เลยทำให้เรากับเพื่อนเนปาลคนนั้น และเพื่อนอเมริกันอีก 2 คนช่วยไปหาข้อมูลมาเขียน เพื่อจะขอเงินงบประมาณจาก EU (European Union) ไปช่วยเหลือ ปรากฏว่าได้รับงบประมาณถึง 15 ล้านบาท เป็นงบที่เยอะที่สุดตั้งแต่มหาวิทยาลัยคลาร์คเคยได้รับ ตอนนั้นดังมาก นักข่าวสัมภาษณ์เต็มเลย (หัวเราะ) เราก็เอาไปมอบให้มูลนิธิที่เนปาล ประทับใจมากเพราะไม่เคยคิดว่าจะสามารถช่วยใครได้นอกจากประเทศเราเอง แต่กลายเป็นว่า โครงการที่เราเขียนกับเพื่อนๆ เพื่อส่งครู มันทำประโยชน์ให้กับคนที่เนปาลอีกไม่รู้เท่าไร เป็นความภูมิใจอย่างหนึ่งก่อนเรียนจบ”

“จบจากทุน IFP ก็มาทำโรงเรียนมีชัยพัฒนา ทำงานได้เป็นรองผู้อำนวยการ เราพยายามคิดว่า จะผสมผสานยังไงให้ไปถึงเด็กนักเรียน เพราะเด็กเป็นจุดสำคัญของการพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ ถ้าจะทำให้คนมีวินัย ก็ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก จนเกิดโครงการ School-BIRD (School-Based Integrated Rural Development) โดยมูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ เป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งด้านรายได้และด้านการศึกษา พื้นที่ดำเนินงานจะอยู่ที่ อำเภอลำปลายมาศ และอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และเพิ่งเปิดใหม่ที่จังหวัดระยอง เราก็มารับผิดชอบตำแหน่ง

อยากให้ฟ้าสีมisti อะไรบ้าง เสนอได้เลย ไม่จำเป็นต้องมีแค่ แดง เขียว เหลือง ฟ้า

ผู้ประสานงานในพื้นที่อำเภอนางรอง และจังหวัดระยอง อีก 6 โรงเรียน ใน 11 หมู่บ้าน”

“เริ่มตั้งแต่ยังไม่มื่ออะไรเลย ต้องจัดการภูมิทัศน์ สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน รับสมัครเด็กนักเรียน คือวางระบบตั้งแต่แรก เพราะเป็นโรงเรียนที่ไม่เคยมีมาก่อน ไม่มีที่ไหนทำ เลือกสร้างโรงเรียนที่อำเภอลำปลายมาศ เพราะตรงนี้เคยเป็นสวนเกษตรมาก่อน วิธีการสร้างคือ ไม่ตัดต้นไม้แต่ใช้ไม้ไผ่สร้างคร่อมอาคารเรียนหลักๆ รวมทั้งโดมก็สร้างด้วยไม้ไผ่ ไม่มีโรงเรียนไหนทำขนาดนี้ เป็นการออกแบบที่ผสมผสานธรรมชาติเข้ากับวิถีสมัยใหม่ ถึงบางคนจะบอกว่าไม้ไผ่อยู่ได้ไม่นาน แต่ไม่กี่ปีก็เสียหายแล้ว แต่เราไปศึกษาวิธีการดูแลไม้ไผ่จากต่างประเทศและจากหลายที่ ทดลองทำงานไม้ไผ่มีอายุการใช้งานอย่างต่ำนานถึง 40 - 50 ปี คือป้องกันไว้หมดแล้วค่อยนำมาสร้างที่นี่ มีสถาปนิกจากสิงคโปร์มาช่วยควบคุมการก่อสร้างทำผสมกับธรรมชาติ และ 90% ของผู้ปกครองทำพื้นที่เกษตร เพราะฉะนั้นต้องทำให้เขาเห็นว่าธรรมชาติคือสิ่งสำคัญ เราต้องปลูกต้นไม้เพื่อให้ฝนฟ้าตกตามฤดูกาล แล้วค่อยส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้กับ”

“โครงการนี้เปิดรับตั้งแต่ ม. 1 - ม. 4 วิธีการเรียนการสอนของเราจะไม่เหมือนที่อื่น เพราะใช้ระบบการเรียนการสอนแบบของเราเอง แต่ก็เป็นหลักสูตรที่อิงจาก

กระทรวงศึกษาธิการ เอาไปสอบเข้าที่ไหนก็ได้ หลักสูตรต่างๆ ก็ถูกนำไปส่งเสริมในโรงเรียนรัฐบาลเองด้วย เช่น ปลูกสวนเกษตรในโรงเรียน การสอนจะเน้นระบอบวิเคราะห์ด้วยการเรียนรู้เชิงบวก (Positive Learning) มีกระบวนการต่างๆ ที่ส่งเสริมนักเรียนตามชนบท มีการจัดอบรมครูและอบรมชาวบ้าน สร้างกิจกรรมให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน”

“โรงเรียนจะสอนแยกกัน ด้านวิชาการจะเป็นแบบบูรณาการ คือ เอาความรู้หรือศาสตร์ต่างๆ มาผสมผสานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เราจะไม่ท่องจำแบบสมัยก่อน แต่จะใช้ระบบคิดวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอนด้วย ไม่ใช่รอแต่คุณครู อยากให้กีฬาสี่มีสื่ออะไรบ้าง เสนอได้เลย ไม่จำเป็นต้องมีแค่ แดง เขียว เหลือง ฟ้า ไม่ยึดถือตายตัวว่าต้องเรียนจากตำราหน้านั่นหน้านี่ แต่ใช้หนังสือบางเล่ม อินเทอร์เน็ต วิทยากร จากหลายๆ สื่อรวมกัน อีกด้านเป็นงานพัฒนาซึ่งเป็นทีมที่เราทำอยู่ ต้องเข้าไปส่งเสริมอาชีพตามหมู่บ้านต่างๆ เพราะเรามองว่าผู้ปกครองมาจากหมู่บ้าน ถ้าเขามีรายได้ในชุมชน เขาก็จะมีโอกาสส่งลูกมาเรียนหนังสือได้ ต่างกับสมัยก่อนพอผู้ปกครองไม่มีรายได้ เขาจะให้ลูกออกจากโรงเรียน”

“เราไม่ได้สอนเด็กว่าต้องสอบได้ที่ 1 - 2 นะ เพราะผลการเรียนจะใช้วิธีประเมินจากผลงานที่ทำส่งครู ไม่ใช่การสอบ มีสอบบ้างแต่ไม่เน้นเป็นหลัก เน้นกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงมากกว่า เรามองว่าทุกคนจะต้องเอาชนะตัวเอง ไม่ใช่เพื่อนร่วมงาน ต้องแข่งกับตัวเองและจะมีจิตใจช่วยเหลือเพื่อนฝูง เวลาทำงานจะบอกว่าถ้าเกิดมีเพื่อนเรียนไม่ทันจะทำยังไงถึงจะช่วยเพื่อนได้ ตีวงกันตีใหม่ สอนให้เด็กมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งว่าทำไมเราถึงไม่รับค่าเทอม เราเป็นโรงเรียนเอกชนก็จริง ถือเป็นระดับนานาชาติได้เลย แต่เราจะให้ผู้ปกครองจ่ายเป็นการทำความดีแทน เช่น ปลูกต้นไม้ 400 ต้น หรือทำความดี 400 ชั่วโมง กวาดลานวัด เก็บขยะ ช่วยทำอาหาร ฯลฯ ฟังดูเหมือนเยอะแต่จริงๆ แล้ว เด็กหนึ่งคนก็ชวนคุณพ่อคุณแม่ ชวนน้องชาย น้องสาวญาติๆ มารวมกันทำกิจกรรมแล้วบวกชั่วโมงกัน เราจะมีสมุดทำความดีของตัวเอง ถ้าไปทำความดีในชุมชนก็จะให้กานันหรือผู้ใหญ่บ้านเซ็นรับรอง ไปทำที่วัดก็ให้พระผู้ใหญ่เซ็น และทีมพัฒนา

ของเราจะอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว เขาจะรู้จักทุกคนสามารถยืนยันให้เราได้ว่าคนนี้ไปทำจริง ไม่ได้กำหนดว่าเวลาไหนวันไหน กิจกรรมไหน ว่างเมื่อไหร่ก็ไปทำ พอสิ้นเทอมก็เอาสมุดนี้มาให้คุณครูดูว่าทำแล้วนะ”

“โรงเรียนทั่วไปจะไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เว้นแต่วันสำคัญต่างๆ แต่โรงเรียนเรามีรถทำความดีพาทั้งเด็กและคุณครูไปทำกิจกรรมกับชุมชนข้างนอก แต่ต้องเป็นสิ่งที่เขาขอมาให้ช่วยนะ เช่น จะพัฒนาวัดแต่ไม่มีกำลัง คนเผาคนแก่มารดบอย ไม่รู้จะทำอะไร เราก็เอาแปลงเกษตรไปปลงแล้วให้ท่านช่วยดูไป พอได้ผลผลิตก็เอาไว้ใช้ในวัด เป็นกิจกรรมเล็กๆ ของกลุ่มชุมชน เด็กนักเรียนจะไปช่วยทำความสะอาด ช่วยปลูกต้นไม้ หรือไปตามโรงเรียนข้างนอก เพื่อช่วยสอนภาษาอังกฤษกับเด็กนักเรียนอื่น เรียกว่ากิจกรรม ‘พี่สอนน้อง’ ซึ่งทำช่วงเสาร์ - อาทิตย์ คือ พยายามให้เด็กเรามีจิตสาธารณะช่วยเหลือคนอื่น ไม่คิดทุกอย่างเป็นเงิน บางคนคิดว่าจ่ายเงินง่ายกว่า แต่ถ้าผู้ปกครองคิดแบบนี้ก็เข้าโรงเรียนนี้ไม่ได้ ตอนนี้เด็ก ม. 1 ต้องมาเป็นนักเรียนประจำ ฝึกอยู่ต่างถิ่นโดยไม่มีพ่อแม่ต้องทำอะไรบ้าง เป็นความรับผิดชอบที่เด็กๆ จะได้เรียนรู้จากที่นี่”

“อีกอย่างที่สำคัญในสวนพัฒนา คือ สวนเกษตรเป็นส่วนที่ทำรายได้ให้กับโรงเรียน เราทำเป็นลักษณะ Social Enterprise (กิจการเพื่อสังคม) ทำแปลงมะนาว เลี้ยงเป็ด ไก่ ปลา เป็นจุดเรียนรู้ทางการเกษตรของนักเรียน รวมทั้งห้องผู้ปกครองและชุมชน มีแขกจากข้างนอกมาดูงานเยอะ ทั้งระบบการจัดการด้านภูมิทัศน์ ระบบการเรียนการสอน ระบบการเกษตร สวนเกษตรนี้จะเป็นตัวอย่างให้เขาดูได้ของจริง ด้านสุขภาพ เราก็มีทีมคอยดูแล ในหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการ ทั้งเด็กนักเรียนผู้ใหญ่ และคนชรา ตั้งคล้ายๆ ธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากข้างนอกก็ทำกิจการไป อย่างตอนนี้เราเปิดโครงการใหม่ที่จังหวัดระยอง คนจากที่นั่นก็มาดูงาน ดูระบบการเรียนและการจัดการ แล้วเกิดแรงกระตุ้นซึ่งเป็นเรื่องดี แต่การทำโครงการต้องมีผู้ให้การสนับสนุนและต้องอยู่ในพื้นที่ที่เราดูแลได้ บางอย่างทางโรงเรียนสนับสนุนได้ไม่มาก งบประมาณมีขีดจำกัด แต่ถ้าเราจับทุนมาแล้วบริหารจัดการให้ยั่งยืน เขาก็จะสามารถใช้ตรงนี้ไปบริหารจัดการต่อไปได้”

“การพัฒนาหยุดนิ่งไม่ได้ สมัยนี้เราต้องอบรมคอมพิวเตอร์ให้เด็กนักเรียน ต้องขายอะไรต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ตได้ พยายามสนับสนุนความรู้เด็ก ถ้าเด็กเราไม่มีคุณภาพ ประเทศชาติคงไปไหนไม่ได้ ยิ่งถ้ามองประเทศไทยตอนนี้ เราค่อนข้างตามหลังประเทศอื่น ทั้งที่แต่ก่อนก็อยู่นำหน้า แต่เพราะว่าเราไม่ได้ใส่ใจเรื่องการศึกษาเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นในโครงการ School-BIRD ทุกคนจะวางแผนกันว่าจะพัฒนาโรงเรียนไปทางไหน แทนที่จะมองว่าด้านสุขภาพหรือด้านรายได้เป็นส่วนของการพัฒนา โรงเรียนไม่เกี่ยวข้อง แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ ทุกอย่างในสังคมเกี่ยวพันกันหมด เพราะถ้า อบรมไม่รู้ ว่าโรงเรียนทำอะไรได้บ้าง ความคิดเขาก็จะแคบอยู่แค่นั้น แต่ถ้าเราถามรวมทุกคนในหมู่บ้าน แล้วทำเป็นแผนพัฒนาชุมชนและโรงเรียนรวมกัน เราจะเห็นแนวทางไปข้างหน้าได้ เป็นการสร้างเครือข่ายการทำงานที่ไปได้มากกว่าทำคนเดียว มารวมกันเพื่อที่จะให้เกิดกิจกรรมเคลื่อนไปข้างหน้า ซึ่งเราว่ามันได้ผลดีกว่าและควรขยายต่อไปที่อื่นด้วย”

“เราภูมิใจที่ได้รับทุนแล้วกลับมาทำงานช่วยพัฒนาชุมชนได้อีก IFP เป็นทุนที่มองตรงความตั้งใจ เขามองเห็น

ว่าเรากลับมาแล้วจะไม่ละทิ้ง เราเองก็ต้องพยายามทำให้มันเกิดขึ้น เขาไม่ได้บังคับ ทุนนี้ไม่มีการใช้คืนแม้แต่บาทเดียว แต่มันเป็นความมั่นใจสัญญาของเรา บางคนเคยท้วงว่าภาษาเขาก็ดี ทำไม่ไม่ไปทำงานที่สบายกว่านี้ จะต้องแบกจอบแบกเสียม ตากแดดตากฝน ทำงานกับชุมชนอยู่ทำไม เราตอบว่ามันเป็นความสุขทางใจ การมองเห็นเขาก้าวไปข้างหน้า จากที่ไม่มีมีแล้วเขามี เห็นความสำเร็จนั้นแล้วมีความสุข มันคงเป็นความสุขของเราเอง (หัวเราะ)”

“การได้ทุนทำให้เราโตขึ้นทางความคิด ได้แนวคิดมากขึ้น ไม่ได้ทำตามคำสั่งอย่างเดียว แต่สามารถสร้างสรรค์หรือใส่ความคิดลงไปในการบวนการพัฒนาได้ เราจะมองว่าพัฒนามันต่อไปอีกได้ไหม คนอื่นจะมีส่วนร่วมกับเราได้ไหม มีความเป็นผู้บริหารมากขึ้น ดูแลอะไรได้มากขึ้น จากที่เราไม่เคยเป็นผู้บริหาร พอต้องมาดูแลโรงเรียน ดูแลงบประมาณก็ทำให้เราพัฒนาตัวเองขึ้นมา จากที่เคยคิดว่าคงอยู่แค่นี้แล้วจบ มันไม่ใช่ มันขยายออกไปได้อีกเยอะ อย่างแนวคิดของโรงเรียนนี้ จากหมู่บ้านจุดเดียวที่อำเภอลำปลายมาศ ก็ขยายไปอีกไม่รู้ตั้งกี่ร้อยหมู่บ้านแล้ว อีกงานที่ได้ร่วมทำคือ เป็นที่ปรึกษาของโครงการ

PDA (Cambodia) ทำให้มีโอกาสได้ไปถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์การพัฒนาของเราที่นี่ให้กับกลุ่มชน ในกัมพูชา อบรมเรื่องการเกษตรและการจัดการ เราคิดว่า ถ้าเราสามารถช่วยพัฒนาไม่ใช่แค่ในประเทศของเราเอง แม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้าน เราก็ว่ามันเป็นสิ่งที่ดี เป็นจุด เริ่มต้นของการพัฒนาที่ดี”

“เราถือว่าเราได้รับโอกาส คนเรามีความรู้ ความสามารถเฉพาะตัวทั้งนั้น ขาดแค่โอกาส ขาดแหล่งทุน ขาดความรู้ โครงการทุน IFP เป็นการให้โอกาส ตัวเรา อยู่ดีๆ ได้ไปเขียนโปรเจกต์ ได้รู้จักเพื่อนฝูง มีเครือข่าย เป็นเพื่อนๆ หลายประเทศ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ จาก NGO ที่ได้แต่ร้องบประมาณ เราก็แลกเปลี่ยนกันว่า ทำอย่างไรจึงจะยั่งยืน อาจจะต้องเหนื่อยมากกว่าเดิม แทนที่จะให้เงินชาวบ้านแล้วจบ คือถ้าเราสร้างอะไรเพื่อ คนอื่นแล้วเอาไปให้เขาเฉยๆ โดยที่เขาไม่มีส่วนร่วม มันจะไม่ใช่ความยั่งยืนในชุมชน เราควรจะให้เขามีส่วนร่วม ตั้งแต่ตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ ถ้าทำ ขั้นตอนไปคืออะไร เขาจะได้ร่วมกิจกรรม รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบในหมู่บ้านของเขาเอง มีความยั่งยืนกว่า อย่างแปลงเกษตรในโรงเรียน ถ้าไม่มีผู้ปกครองมาร่วม ดูแล มันก็แค่แปลงแปลงหนึ่ง แต่ถ้าเขาต้องทำตั้งแต่ ขุดหลุม ปักเสาโรงเห็ด ทำหลังคา คุมผลผลิต มันจะมีความภูมิใจ ทำไปปลูกหลานก็ได้กินเป็นอาหารกลางวัน นี่คือสิ่งที่เราอยากให้เกิดขึ้นในชุมชน”

“ทำงานตรงนี้ จุดสำคัญต้องมีใจทุ่มเท เพราะการทำงานพัฒนาต้องใช้เวลาและความอดทนว่าจะมองเห็นผลสำเร็จ มันไม่ได้เห็นภายใน 1 - 2 วัน เหมือนเราทำอะไรไม่รู้ที่สลิปแล้ว ก็ยังต้องไปข้างหน้าต่อ กว่าจะให้คน ยอมรับได้เป็นสิ่งที่อยาก แต่ถ้าทำสำเร็จแล้วเราจะภูมิใจ เป็นความท้าทายที่ทุกคนควรมี แล้วจะทำให้รู้สึกภูมิใจ ไม่ได้ถึงทางตัน มันจะช่วยผลักดันเราไปได้เรื่อยๆ เห็น ประเทศนี้ดีขึ้นแล้ว เราก็ไปประเทศเพื่อนบ้าน ขยายไป ลาว เวียดนาม เหมือนที่เราไปกัมพูชา สิ่งคโปรก็มา แลกเปลี่ยน คือ ทำเป็นเครือข่ายไปเลย”

“ในอนาคต เราอยากให้โครงการลักษณะนี้เกิดขึ้น หลายๆ พื้นที่ เพราะช่วยพัฒนาคนตั้งแต่เด็กและทำให้ ทุกคนมีส่วนร่วมหมด ถ้าคนในประเทศเราคิดได้ทำเป็น จริงๆ บ้านเมืองก็คงเจริญและไปได้ไกลกว่านี้ งานพัฒนา ก็คงจะง่ายขึ้นเยอะ” ■

ลูกไม้โตต้น

“เรณูนคร ถิ่นนี้ช่างมีมนต์ขลัง” คือคำนิยามจากเพลง ‘หนาวลมที่เรณู’ มีต่อถิ่นฐานบ้านเกิดของ ‘เก๋อป๊อแก้ว - สิริยาพร’ หญิงสาวชาวภูเก็ต ผู้มีชื่อเล่นตั้งตามเครื่องดนตรีพื้นบ้าน (ไม่ใช่ถุงพลาสติกนะ) เธอเติบโตในบ้านที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการพ้อนรำแบบภูเก็ตไว้อย่างเข้มแข็ง เรียนรู้ฝึกฝนผ่านการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมี อาจารย์ชัยยงค์ สาลีพันธ์ ศิลปินพื้นบ้านชาวอีสาน คอยเป็นทั้งพ่อ ครู ผู้สนับสนุน และคู่หูในการทำงานอยู่เคียงข้าง หากจะเปรียบเขาเป็นไม้ใหญ่ที่ส่งมอบความรู้ทางวัฒนธรรม ความรักในชาติพันธุ์ และความทรงจำในการใช้ชีวิตจนแผ่กิ่งก้านยิ่งใหญ่สง่างาม เธอก็คือลูกไม้รสหวานหอมที่พร้อมจะเติบโต สุกหอมและเลือกหล่นไกลต้นอย่างน่ายินดีที่สุด

สิริยาพร สาลีพันธ์

อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยนครพนม

ปริญญาโท / พุทธบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

สิริยาพร สาตีพันธ์

“สิ่งที่เราเจอทุกๆ วันตอนเด็ก เราอาจไม่รู้ว่าชอบ รัก หรืออยากทำอะไร มันเป็นไปตามสตีปชีวิต โดยอัตโนมัติ อาจอยู่ในสายเลือด เพราะตั้งแต่จำความได้ก็เห็นคุณพ่อหัดร่ำให้เด็กๆ ในชุมชนแล้ว ตอนนั้นอายุเรายังไม่ถึงเกณฑ์ แต่ได้เห็นทุกวัน ถ้าไม่ห้อมร่ำก็ออกงาน เราก็ตไปด้วยตลอด เห็นแล้วก็อยากร่ำเหมือนรุ่นพี่ พอเรากลับบ้าน เราก็ไปแอบร่ำนั้กระจก พ่อมาเจอเลยพาไปหัดให้เป็นเรื่องเป็นราว คือเป็นเรื่องของรุ่นสู่รุ่นคะ สืบทอดกันมาเรื่อยๆ เคยถามตัวเองว่าเรารัก ชอบไหม ไม่รู้ละ ร่ำได้เรื่อยๆ มีซ้อมก็ซ้อม มีงานก็ออกร่ำ ถูกจับไปอยู่ในวงของรุ่นพี่หรือเพื่อนวัยใกล้เคียงกัน ปกติช่วงปิดเทอมจะมีคนสนใจ คนที่มีเชื้อสายภูไท เด็กๆ ที่อยู่ในกรุงเทพฯ หรือตามทีต่างๆ จะกลับมาอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือมาเยี่ยมญาติ เขาก็จะพามาหัด เราก็ตให้เขาบ้าง ชีวิตอยู่อย่างนี้ตลอด”

“จุดเปลี่ยนคือ วัย ม. 1 - ม. 2 เราเริ่มเป็นวัยรุ่น เริ่มอายุ อายากจะนัด จะทำ จะเล่นเหมือนเพื่อนๆ แต่ไม่มีโอกาส เพราะเสาร์-อาทิตย์ต้องขายสินค้าพื้นเมือง รอสแตนด์ขายหัดพ้อนำให้คนที่สนใจ มีช่วงหนึ่งคิดต่อต้านอยู่ลึกๆ ว่าทำไมเราไม่มีชีวิตเหมือนคนอื่น แต่พอเวลาเราออกงานบ่อยก็มีรายได้พิเศษ ไปแสดงตามวัด งานบุญ งานกุศล แล้วแต่จะมีคนจ้างวาน ไม่เคยขอเงินพ่อแม่ อยากได้อะไรก็เก็บเงินซื้อเอง มันก็เป็นความภาคภูมิใจนะ ความอายเริ่มหายไปช่วง ม. 3-มัธยมปลาย ตอนนั้นพ่อก็ซื้อเสียงระดับหนึ่ง พอคนเห็นพ่อทำ บางคนเคยอยู่วงเดียวกันก็แยกไปทำวงอื่น มีวงเพิ่มขึ้นเยอะเหมือนเป็นกระแสกลายเป็นข้อเปรียบเทียบในสายงานเดียวกัน เริ่มมีคู่แข่งโจมตีข่าวประกาศหรือพูดเชิงลบต่อเรา มันทำให้เราต้องอยู่ช่วยพ่อ ช่วยกันพิสูจน์ว่าเราจริงจังและจริงจังกับคนในชุมชน เราทำด้วยใจรัก เราต้องการลบคำสบประมาทต่างๆ บางคนอาจจะทำเพื่อชื่อเสียงเงินทอง ถ้าไม่มีอุดมการณ์เราคงรวยไปนานแล้ว เรารู้ว่าเราจะต้องเป็นกำลังสำคัญของพ่อ อยากสนับสนุนให้วงของพ่อโดดเด่น บวกกับพ่อเป็นคนก่อตั้งบ้านภูไท ทำกิจกรรมต่างๆ พาคนชมศิลปวัฒนธรรมการฟ้อน มีวงซันโตกพาแลง (สำหรับอาหารในถาดห้วยกลมของชาวอีสาน) มีงานแสดงเรื่อยๆ ก็ช่วยกันทำมาตลอด”

“พอเข้ามาวิทยาลัย เราชอบทางวารสารศาสตร์ การสื่อสารมวลชน ประวัติศาสตร์ โบราณคดี แต่เรียนสายวิทย์นะ (หัวเราะ) พอดีได้โควตาสาขาานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มาคิดว่าถึงเราไปเรียนอย่างอื่น ยังไงเราก็ต้องกลับมาสานต่อที่นี่ เลยเรียนให้ถูกสายไปเลยดีกว่า ถูกใจคุณพ่อเลย (ยิ้ม) พอไปเรียนนาฏศิลป์ เรื่องสไตล์ร่างกายเป็นปัญหาเหมือนกัน เพราะเดิมเรารำแต่แบบภูไทพื้นบ้าน คือการฟ้อนแบบพื้นบ้านดั้งเดิมมาจากรากฐานเดียวกันคืองานบุญและงานประเพณี งานเทศกาลเดือนห้าเดือนหก งานบุญบั้งไฟหลังจากการเก็บเกี่ยว มีการฟ้อนกันเหล่านี้เนี่ยหมายถึงตั้งแต่ก่อนเราเกิดนะ เป็นการตีหมึกกันตามประเพณี สมัยนี้ก็จะเรียกว่า ‘ม่วนหน้าฮ้าน’ คือพอมานิดๆ ก็เกิดความกล้าลุกขึ้นมาฟ้อนรำอดกันสนุกสนาน จนไปถึงฟ้อนเกี้ยวสาวตามบุญประเพณี รักใคร่ชอบใครก็ออกไปไค้สาว จนกรมศิลป์เข้ามาพัฒนาการรำ

รวบรวมทำพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์และจัดการให้การรำมีรูปแบบมากขึ้นจนเกิดนาฏศิลป์ ปัญหาคือ ช่วงแรกจะโดนอาจารย์บอกว่า รำยังไ้ก้ยังเป็นภูไท (หัวเราะ) รำไทยแบบกรมศิลป์จะเป็นสไตล์ยึด - ยึดตัว นับจังหวะเป๊ะๆ เป็นแบบแผน แต่การรำพื้นบ้านจะไหลๆ เลื้อยๆ เหมือนงู เป็นอิสระมากกว่า รำไปเรื่อยๆ พอคนแรกเปลี่ยนคนต่อๆ มาชำเลืองเห็นก็ค่อยเปลี่ยนตาม ไม่จำเป็นต้องพร้อมกัน แต่ละคนมีสไตล์ของตัวเองแล้วมันจะสวยงามกับการเยื้องและเอี้ยวตัวไป เวลาเรารำภูไท เราจะรู้สึกไปทั้งใจ เวลาได้ยินเสียงเพลง อารมณ์ ความรู้สึกจะไปของมันเป็น เหมือนใจกับดนตรีไปด้วยกัน แต่นาฏศิลป์เราต้องเตือนสติตัวเอง บางที อู๊ย! เพื่อนนับถึงไหนแล้ว มัวแต่ยิ้ม ต้องปรับตัวเอง สองกระแจก อัดวิดีโอแล้วไปดูว่าคนอื่นเขารำยังไง”

“ชาวภูไทจะผูกพันกับธรรมชาติ รวมถึงวิถีชีวิตและการทำมาหากิน อย่างแบ่งปะหน้า เวลาหนุ่มภูไทรำจะปะแป้งสื่อถึงดินซีโคลนจากท้องไร่ท้องนา บางทีก็ทำเป็นรูปตาข่ายสื่อถึงทุ่งนา เพื่อแสดงว่าหนุ่มคนนั้นขยันอดทนในการทำมาหากิน หรือแต้มจุดที่ตี่งหูเหมือนไก่แจ้ที่มีตี่งหู แสดงว่าหนุ่มคนนั้นขยันนะ ตื่นตั้งแต่เช้ามีดทำร้ายรำก็เช่นกัน มันดึงมาจากการฟ้อนกันเหล่า คิดทำสวยๆ เด่นๆ เลียนแบบธรรมชาติมาเป็นรำแบบภูไท เรณูนคร เช่น ท่านกกระบาบินเลียบหาด เลียนแบบนกชนิดหนึ่งที่จะบินเลียบหาดตอนเช้าเพื่อออกหากิน โยยบินไปเกาะตรงนั้นตรงนี้ ทำรำก็จะบินๆ น้อยๆ หรือจะเกี้ยวสาว รำก็มีรำจะเข้าพาดหางด้วยนะ (ยิ้ม) มันเป็นการแสดงความจงรักภักดีหรือขอความรัก หรือจะมีที่เรียกกันว่า ‘นายฮ้อย’ ไม่ใช่ขายร้อยตำรวจนะจะ (ยิ้ม) แต่หมายถึง ตำนานนายฮ้อยต่างๆ เวลาออกจากชุมชนไปค้าขายวัวควาย ไปเห็นประเพณีจากที่ต่างๆ เลยจดจำทำต่างๆ มาฟ้อนรำอดโชว์เวลากลับบ้าน หรือทำพ้อนาง ซึ่งต้องนุ่งผ้าเตี่ยวๆ ให้เป็นนางเพื่ออดความรำรวย การรำของภูไทแต่ละพื้นที่อาจจะต่างกันแต่มีพื้นฐานแบบเดียวกัน ทุกอย่างมีความหมายแฝงหมด”

“สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดฟ้อนภูไท เวลาที่งานที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ที่สกลนคร พ่อก็จะเรียกเรากลับไป แต่ถึงจะรำมาทั้งชีวิตก็ไม่ใช่ว่าปู่บ๊อบจะกลับมารำได้เลย ต้องกลับไปรำให้พ่อดูก่อน

เวลาเรารำภูไท เราจะรู้สึกไปทั้งใจ เวลาได้ยินเสียงเพลง อารมณ์ ความรู้สึก จะไปของมันเอง เหมือนใจกับดนตรี ไปด้วยกัน

เช็กความถูกต้อง (หัวเราะ) การแสดงต่อหน้าพระพักตร์ เป็นเกียรติสูงสุดของนักแสดงแต่ละคนและของตระกูลด้วย ไม่ใช่ว่าฉันเป็นลูกอาจารย์ชัยบดินทร์ ยิ่งไงฉันก็ได้รำนะ เราต้องทำให้มันสมศักดิ์และศรีด้วย หนึ่งเป็นต้นแบบ ที่ถูกต้อง สองไม่ใช่ได้รำเพราะเป็นลูกพ่อ เราต้องมาซ้อมเอง มาปรับตัวเราให้กลับมาเหมือนเดิมด้วย”

“เราไม่ได้เรียนนาฏศิลป์แบบเน้นพონรำโดยเฉพาะหรอก แต่เน้นเรื่องวิชาการและการลงพื้นที่ เช่น คิดการแสดงมาหนึ่งชุด ต้องตั้งหัวข้อและคอนเซ็ปต์ ศึกษาข้อมูลไม่ต่างจากทำวิจัยเลย แต่เป็นการอธิบายข้อมูลต่างๆ โดยสื่อสารผ่านท่าการแสดง มีทั้งในแบบงานอนุรักษ์ ที่คงแบบเดิมเป๊ะกับแบบคิดสร้างสรรค์ประยุคตีใหม่ สิ่งที่น่าสนใจจะต้องสอดคล้องกันหมด ไม่ใช่แค่สวย แต่ต้องมีที่มาที่ไป ต้องแสดงถึงชาติพันธุ์ของชนเผ่าต่างๆ เขียนบท เขียนฉาก ออกแบบแสงสีเสียงเหมือนงานโปรดักชั่นแฮนด์ดอนอยู่ปี 3-4 ก็รับงานฟรีแลนซ์มาเรื่อยๆ

ช่วงเรียนจบเคยคิดว่าอยากไปทำสายนั้นเลยนะ คิดว่า มันดี โก่ เก่ สนุก อยากใช้วิชาที่เรียนมาอยากได้ประสบการณ์แปลกใหม่ ได้เจอคนมีชื่อเสียง ได้มาอยู่กรุงเทพฯ แต่อยู่ได้ไม่ถึงปีเอามือก่ายหน้าผากอยู่ห้องพัก นอนคิดว่าอยู่เมืองใหญ่ทำงานเล็กตึกกว่าจะถึงห้อง ออกไปแต่เช้า รถติด เงินเดือนไม่พอใช้ เหมือนสุขภาพจิตเราไม่ดี บางครั้งทีมเราทำงานโฆษณาหรืองานครีเอทีฟ ทำสตอรี่บอร์ดไปเสนอ แต่ไปเจอคนที่ตาเหมือนหนูเหมือนหมาว่าคิดมาได้ไง คิดได้แค่นี้หรือ คำพูดบางคำทำให้รู้สึกว้า ที่ที่เราเคยอยู่มีคนเห็นคุณค่าและชื่นชมเรามาก ไม่ใช่เราไม่สู้นะ แต่อยู่ตรงนั้นภูมิใจกว่า มีคนให้เกียรติมากกว่า รู้สึกว่าคิดถึงบ้าน พ่อก็พยายามคอยเป่าหูบ่อยๆ ว่าอยากให้กลับบ้าน (หัวเราะ) แต่ยังไม่ได้กลับ จนกระทั่งคุณพ่อได้ทุนวิจัยของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ซึ่งสามารถจ้างผู้ช่วยทีมวิจัยเลยตัดสินใจกลับไป”

“เราทำบ้านเป็น ‘ศูนย์วัฒนธรรมบ้านภูไท’ เป็น ศูนย์วัฒนธรรมย่อยๆ เพราะพ่อมีความฝันว่าใครอยากดู ศิลปะแบบภูไทต้องมาที่นี่ ถึงจะยังตระเวนไปแสดง ตามที่ต่างๆ แต่เราอยากให้ที่นี่เป็นที่ประจำสำหรับเล่น สำหรับเผยแพร่วัฒนธรรม เป็นศูนย์รวมข้อมูล พื้นที่ตรงนี้เป็นของเราเอง ไม่ใช่ของชุมชน แต่พยายามทำให้คนใน ชุมชนรู้สึกร่วมกับเราด้วยช่วยกันสืบสานอนุรักษ์เห็นคุณค่า บ้านเราอาจไม่ได้ดูดีสวยงามเหมือนพิพิธภัณฑ์อื่นๆ เพราะไม่มีต้นทุนทำเป็นธุรกิจและไม่ได้รับเงินสนับสนุน จากหน่วยงานไหนเลย เราทำด้วยอุดมการณ์ กลับไป อยู่บ้านไม่มีเงินเดือน รายได้ส่วนหนึ่งมาจากพ่อทำงาน ราชการ แม่ทำงานเกี่ยวกับสินค้าพื้นเมือง ผ้าพื้นเมือง และทำผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) มีรายได้หลักจาก การทำ ‘เหล้าอู’ เป็นเหล้าชีวภาพจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำจากสมุนไพรโดยการหมัก เป็นเหล้าประเพณี จนระยะ หลังเปิดให้เขาพูดว่า พ่อมีงานในชุมชนคนก็จะมา เมื่อก่อน ให้นิยมฟรีแต่พ่อขาดมากๆ เราต้องควักเนื้อเอง เลยคิด เป็นค่าบำรุง 50 บาทแทน ราคานี้เป็นลิบปีเลยนะเพิ่งจะ ขึ้นเป็น 100 บาท ในขณะที่คนอื่นให้เช่า 400 - 500 บาท อีกด้านคือ เรากลับมาส่งเสริมเกี่ยวกับความรู้ลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งคุณพ่อก็ศึกษาเพราะความสนใจของตัวเองด้วย เป็นเรื่องของวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ประเทศและชนเผ่าที่มี จุดเชื่อมโยงกันทั้ง ไทย ลาว เวียดนาม คนที่สนใจเข้ามา ส่วนใหญ่จะเป็นนักวิชาการ นักศึกษามหาวิทยาลัย นักเรียนมัธยม นักท่องเที่ยวก็มี ตอนนั้นมันโหม เพราะไม่มี งบประมาณ แต่ยุคที่สร้างใหม่ๆ เคยมีบ้านจัดแสดง วิถีชีวิตคล้ายพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเกิดจากทุนสะสมของคุณพ่อ ส่วนหนึ่ง เราเน้นอยู่ตามอัตภาพ ขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม”

“หลังจากช่วยคุณพ่อทำงานวิจัยเหล้าอูครบ 3 ปี เราอยากเรียนต่อ เคยตั้งใจว่าเรียนให้สูงที่สุดเท่าที่จะ ทำได้ อยากเรียนการจัดการวัฒนธรรม จุฬาฯ หรือ การบริหารงานวัฒนธรรม ธรรมศาสตร์ ซึ่งต้องสอบ CU-TEP* และ TU-GET** ก็ตั้งใจจะสอบสองตัวนี้ให้ผ่าน ยืนอยู่ที่ชั้นในร้านหนังสือกำลังจะหยิบ 2 เล่มนั้น พอดี หันไปเห็นหนังสือ ‘ทุนเรียนฟรีมีทั่วโลก’ อยู่ข้างๆ จากที่ จะจับสันหนังสือเล่มนั้นกลายมาเป็นจับสันเล่มนี้เฉยเลย (หัวเราะ) เล่มเป็น 300 - 400 หน้า แต่เปิดมาเจอโครงการ ทุน IFP อ่านแล้วโดนที่สุด ไม่อ่านทุนอื่นอีกแล้ว ทุนนี้ต้อง ฉันทันแหละ (หัวเราะ)”

“ตอนทราบผลว่าได้ IFP เราจ่ายค่าเทอมจุฬาฯ ไปเมื่อสองวันที่แล้ว ตัดสินใจอยู่นาน เพราะเป็นที่ที่อยาก เรียน และพี่ชายเราก็เรียน เอิร์ทเหมือนกันนะ แต่การ เป็นนักเรียนทุนก็น่าภาคภูมิใจและเป็นโอกาสที่ดี ได้ไป เรียนเตรียมภาษาที่เวียดนาม ได้ใช้ชีวิตอยู่หอ ออกไป รายงานหน้าห้อง เอากูมิหลัง ประสบการณ์ทำงานของ แต่ละคนมาแล้ว เราได้เปิดโลกและเรียนรู้ศาสตร์อื่น เพิ่มขึ้น เราไม่เคยรู้ว่า NGO ทำงานต่อชุมชนยังไง องค์การ-เอดส์ องค์การอนามัยโลกทำอะไร คือเราก็คิดทำแต่ ด้านวัฒนธรรม แต่ที่นี้เราได้แชร์กัน ภาษาที่ดีขึ้น เมื่อก่อน เจอฝรั่งเราเดินหนีเลยนะ จากนั้นกลับมาเรียนปริญญาโท แขนงพิพิธภัณฑ์ศึกษา สาขาวิชาวัฒนธรรมการศึกษา คณะศิลปศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล สอดคล้อง กับความตั้งใจของเราที่อยากจะทำมาทำงานพัฒนา ด้านการจัดนิทรรศการและพิพิธภัณฑ์จำลองบ้านภูไท เรียนจบก็ยังคงกลับมาดูแลศูนย์ฯ และสอนที่สาขา- สังคมศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นอาจารย์พิเศษ ผู้ช่วยสอน วิทยากร ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยนาฏศิลป์ ในแถบอีสานบางแห่งก็เชิญคุณพ่อไป บางทีก็ไปเป็น แพ็กคู่ (หัวเราะ)”

*CU-TEP การสอบวัดระดับความรู้ภาษาอังกฤษของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** TU-GET การสอบวัดระดับความรู้ภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“สาขาสังคมศึกษา เป็นงานเกี่ยวกับโลกปัจจุบัน มนุษย์ สังคม การวิเคราะห์สถิติ ปัญหาสังคมที่ต้องแก้ไข อย่างเร่งด่วน ฯลฯ การได้ทุนไปอยู่ร่วมกับคนในศาสตร์ อื่นๆ ทำให้เรามีข้อมูลใหม่ๆ มาสอนเด็ก เด็กสมัยนี้อาจ จะชอบวัฒนธรรมเกาหลีมากกว่าของเราเอง ถามว่าเรา คิดยังไง อืม เราว่าเราเป็นคนเปิดนะ คนมักจะมองว่า คนอนุรักษ์จะโหยหาอดีต แต่จริงๆ เราก็ยอมรับความ เปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่ง การทำงานวัฒนธรรมต้องมี ทั้งงานอนุรักษ์และสร้างสรรค์ จะรักษาไว้แบบเดิมเป๊ะๆ สดๆไว้คงเป็นไปได้ เราต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง และหาวิธีที่จะปรับตัวให้มันอยู่ได้อย่างยั่งยืนด้วย”

“การอ่านประวัติศาสตร์เหมือนเราอ่านนิยาย เป็นการต่อจิ๊กซอว์ที่ละตัว รู้ตรงนี้ก็อยากจรรู้ตรงนั้น หรือ อ่านแล้วเกิดคำถาม แต่พออ่านไปสักพักก็จะเจอคำตอบ ของมัน เป็นเสน่ห์ของประวัติศาสตร์จริงๆ ประวัติศาสตร์ เปลี่ยนแปลงได้นะ ถ้ามีคนล้มล้างด้วยข้อพิสูจน์และ ทฤษฎีที่น่าเชื่อถือ เพราะฉะนั้นตัวเราต้องเป็นคนทันยุค ทันสมัย อ่านหนังสือเยอะๆ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการเป็น อาจารย์มหาวิทยาลัย”

“สำหรับทุน IFP สิ่งที่เราประทับใจที่สุด คือ ความแน่นแฟ้นระหว่างพี่น้องและสังคมของ IFP ทั้งระบบการดูแลจากเจ้าหน้าที่ เงินทุนที่ช่วยสนับสนุน สถานต่อโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน มันทำให้ เรายังมีโอกาสติดต่อกันได้ ถึงแม้แต่แต่ละคนจะจบต่างรุ่นกัน แต่เรามีสมาคมศิษย์เก่า ทำให้ยังมีโอกาสไปเจอกัน หรือ ถึงไม่เจอกัน บางคนหลุดหายจากวงโคจรไปแล้ว ก็ยัง โทรพูดคุยถามไถ่กันเหมือนเป็นที่เป็นน้อง การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการเรียนที่ทุนมอบให้ สุดท้ายயามันก็ไปช่วยต่อยอดความคิดเราในกระบวนการ ทำงานด้วย” ■

พิชรีสน์ พูนกลาง

ปริญญาโท / พัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/ ประเทศไทย

“ก่อนเข้าร่วมโครงการ IFP เป็นคนดันทุรัง และเชื่ออย่างแรงกล้าว่าชีวิตต้องทำให้ดีที่สุด ถึงจะคุ้มกับเวลาที่เสียไป จริงจังกับทุกอย่างที่เข้ามาในชีวิตเหมือนคนแบกโลก แต่ระหว่างใช้ชีวิตด้วยกันกับเพื่อน IFP ทำให้เข้าใจในความต่างของแต่ละบุคคล สังคมแบบ IFP ก็คือแบบจำลองในชีวิตสังคมไทย ถ้าเราเลือกที่จะอยู่ด้วยกัน ความเข้าใจเป็นสิ่งจำเป็น หลังเสร็จสิ้นโครงการถึงได้เรียนรู้ที่จะอยู่ในโลกอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยมากขึ้น โลกมีไว้ให้เรียนรู้ ไม่ได้มีไว้ให้แบกอีกต่อไป”

อัดดา ไวยวรรณ

ปริญญาโท / สังคมศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล
/ ประเทศไทย

“ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเป็นผู้ได้รับทุน IFP เป็นเรื่องแปลกใหม่ เหมือนกับมีเรื่องให้ลุ้นอยู่เรื่อยๆ ตั้งแต่การเรียนภาษาที่เวียดนาม การเลือกมหาวิทยาลัย จนกระทั่งการมีงานวิจัยเป็นของตัวเอง แต่ตลอดเวลาจะมีเพื่อนอยู่ด้วยกันเสมอ ทำให้รู้สึกอบอุ่น พอจบโครงการก็พบว่าตัวเองก็เกิดการพัฒนาขึ้น นอกจากความรู้ที่ได้ร่ำเรียน ทักษะก็เปลี่ยนไป จากคนที่ไม่มั่นใจในตัวเอง หวั่นไหวกับคำพูดของคนรอบข้าง ตอนนี้มีความรู้สึกพร้อมกับการทำงานมากขึ้น มั่นใจมากขึ้น กล้าเผชิญหน้ากับคนอื่น เจรจาต่อรองเรื่องงานและเรื่องอื่นๆ การได้รับการยอมรับจากคนอื่น เช่น หน่วยงานรัฐ ก็เพิ่มขึ้นด้วย”

ศิรินาฏ มาตรา

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนามัคคาและพันธกิจ-
ชนบท สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“IFP เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นสังคมแห่งการวิพากษ์วิจารณ์และยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย เป็นเครือข่ายที่มีพลัง และในทางปฏิบัติยังต้องใช้เวลาในการขับเคลื่อนงาน ประสบการณ์การเป็นผู้ได้รับทุน IFP ทำให้ได้ทั้งความรู้ทางด้านภาษา มีความคิดที่เป็นระบบมากขึ้น มั่นใจในการสื่อสารกับผู้อื่น และชัดเจนในการดำรงชีวิตของตัวเอง”

รัชชัย เบนจิรวิฒนพงศ์

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ / ประเทศสหรัฐอเมริกา

ศิริโชค นำสงษ์

ปริญญาโท / เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ / ประเทศสหรัฐอเมริกา

ไยยา pawang

ปริญญาโท / พัฒนาลิงคัม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

จําปลา และ เครื่องดอง

จํา เป็นภาษาอีสานแปลว่า
การนึ่งข้าวเหนียวเป็นคำใหญ่ๆ
จัมกับกับอาหาร
ส่วน 'จําปลา' เป็นอาหาร
ชนิดหนึ่งที่คนอีสานนิยมทำกัน
ในช่วงหน้าฝน

อ้างอิง

<http://www.kasetporpeang.com/forums/index.php?topic=33873.0>

<http://www.bedo.or.th/lcdb/biodiversity/view.aspx?id=5653>

<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=6a2c2e52e0657c00>

http://www.biogang.net/biodiversity_view.php?menu=biodiversity&uid=106&id=689

เหตุที่ต้องเป็นฤดูกาลนี้ก็เพราะ
ปลาอืดจะคืบคั้งและออกมาเล่นฝนมาก
เป็นพิเศษ ปลาอืดนั้นคล้ายกับปลานิล
แต่ก้างจะเยอะกว่า การกินจำปลาจะกิน
แบบดิบๆ แต่คนอีสานมีวิธีการที่ไม่ให้
มันมีกลิ่นคาว นั่นคือ จะเอามะนาว
มะม่วง หรือมะกอกเปรี้ยวๆ มาคั้นให้เป็น
น้ำแล้วรดบนปลาเพื่อล้างคาวออก แล้ว
จึงนำมากินกับผักพื้นบ้านหลายอย่างที่มี
รสเปรี้ยว เช่น ใบชะพลู ใบมะระ กระถิน
สระระแหง ผักแพรว (พริกม้า) ต้นหอม
ใบโงม ส่วนน้ำที่ได้ก็จะนำไปใส่ต้มปลา
ต่อ กลายเป็นขอสปรุงรส ตัวเนื้อปลา
มาห่อแบบเมี่ยงปลากินกับผัก ซึ่งปลา
เอาไปทำแจ่วซี้ปลา ที่สำคัญจำปลา
ต้องกินกับเครื่องตดหมา ซึ่งเป็นไม้เถาเลื้อย
ประเภทล้มลุกขนาดเล็ก ลำต้นและใบ
มียางสีขาวและขี้ต้มมีกลิ่นเหม็น
มีสรรพคุณรักษาอาการอักเสบ เป็นยา
ขับน้ำนม แก้บิด ไข้รากสาด แก้ไข้ รักษา
บาดแผล เป็นยาระบายอ่อนๆ ในเด็ก
รากแก้โรคติชาน ที่สำคัญมันมีส่วน
ในการฆ่าพยาธิในปลาอืดนั่นเอง

**เขิน
ตง
จืด!?**

“เครื่องตดหมา เป็นผักชนิดหนึ่ง กลิ่นเหมือน
ตดหมา ตอนกินไม่ได้กลิ่นหรอก แต่ตอนดมจะเหม็น
แต่มันมีฤทธิ์ในการฆ่าพยาธิ เพราะปลาอืดเป็นปลา
ที่มีเกล็ดซึ่งจะมีพยาธิใบไม้ในตับ เราจึงเอามาคั้น
แล้วกินกับผักที่มีฤทธิ์ในการถ่ายท้อง”
- ศิริวรรณ อาษาศรี

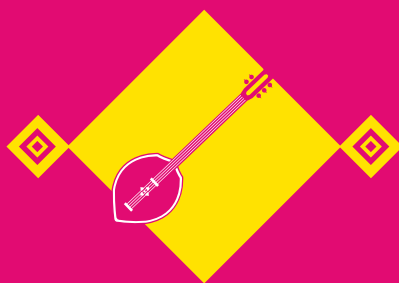

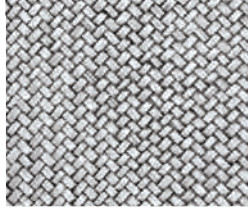

เดี่ยว

รุ่น

ห้า

มองโลก อย่างมีความสุข

ในขณะที่ใครหลายคนใช้ชีวิตเพื่อไล่ล่าความฝันอย่างเอาเป็นเอาตาย หนึ่งฤทัย หญิงสาวจากจังหวัดสุรินทร์ ผู้พิการทางสายตาแต่กำเนิดกลับเลือกใช้ชีวิตแบบสบายๆ ตามกำลังที่เธอพอจะทำได้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางร่างกาย แต่ส่วนใหญ่น่าจะมาจากความคิดด้านบวกของเธอเอง ก่อนหน้านี้เธอเคยเป็นเจ้าของที่พิสุจน์อักษรเบรลล์ มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดขอนแก่น และเป็นสมาชิกของ Thai Association of Blind (TAB) ทำหน้าที่อัดเทปและส่งข่าวกิจกรรมไปประชาสัมพันธ์ ยังสถานีวิทยุ 10 สถานีทั่วภาคอีสาน ดวงตาที่เห็นเพียงสี่องศา นั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดใจสู่สิ่งต่างๆ แคมยังทำให้เธอมองเห็นความสุขได้ชัดเจนกว่าใครหลายคนอีกด้วย

หนึ่งฤทัย พวงเพชร

นักวิชาการด้านพัฒนาการผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการหัวหน้าศูนย์เทคโนโลยีของคนตาบอด มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดขอนแก่น

ปริญญาโท / หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น / ประเทศไทย

ห้องบันทึกเสียง 1
AUDIO ROOM 1

หนึ่งฤทัย พวงเพชร

“การมองเห็นของคนตาบอดแต่ละคนไม่เท่ากับ
คะ การเรียนการสอนระหว่างคนที่มองเห็นกลางๆ
กับคนที่มองไม่เห็นเลยจะสอนสิ่งเดียวกันแต่ใช้อุปกรณ์
ต่างกัน เช่น ตั้งแต่อนุบาล ครูต้องตรวจเช็คระดับ
สายตาของนักเรียนว่าอยู่ระดับไหน เพราะผู้ช่วยชา
ทางด้าน การมองเห็นเลือนราง จะมองว่าคนที่ยังพ
มองเห็นควรจะใช้สายตาเท่าที่มืออยู่ให้เกิดประโยชน์
ที่สุด เลยจะสอนด้วยตัวอักษรปกติเหมือนกับคนทั่วไป
แต่ไม่ใช่เงาจะไม่มีปัญหาอะ เพราะคนกลุ่มนี้ยังไ้จับ
จะมองเห็นน้อยลง ต้องเรียนอักษรเบรลล์ให้ทั้งหมด
ส่วนการอ่านจะมีอุปกรณ์ช่วยให้ใช้แว่นขยาย
หนังสือตัวขยาย โปรแกรมช่วยอ่านหรือเครื่องช่วย
อ่านหนังสือ”

“ส่วนเด็กที่มองไม่เห็นตั้งแต่เกิดหรือตั้งแต่
3 - 4 ขวบ จะสอน ก- ข เหมือนเด็กปกติ มีการเรียน
บันเพื่อฝึกกล้ามเนื้อ ฝึกลากเส้นตัวหนอน สอนต่างกับ
คนที่มองไม่เห็นตอนโต อาจเพราะอุบัติเหตุหรืออะไร
ก็ตาม เพราะคนกลุ่มนี้มีความรู้อยู่แล้ว สามารถสอน
ให้เข้าใจได้เลย เช่น จ.จาน ออกเสียงเหมือนตัว ๖
โค้ดเบรลล์ก็จะเหมือนกันนะ เขาจะเข้าใจง่ายกว่ามาก
แต่ถ้าสอนเด็กเราต้องบอกทุกอย่าง”

“การปรับตัวของเราต่อสังคมมาจากประสบการณ์ค่ะ ตอนเด็กๆ เราเล่นกับพี่น้องที่เป็นคนตาดีอยู่แล้ว พอติ่มน้องชายที่มองไม่เห็นเหมือนกันอีกคน พี่น้องคนอื่นเขาก็ปรับตัวเข้าหาเรา เราก็ปรับตัวเข้าหาเขา เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกัน เขาพาเล่นอะไรก็เล่นด้วยหมด ชายของ กระโดดยาง ไม่เป็นอุปสรรคเลย เพราะอันไหนที่เป็นอุปสรรคเราคงไม่พาเราเล่นมั้งคะ (หัวเราะ) ไปโรงเรียนก็เป็นโรงเรียนตาบอด แม่บอกว่าเราโชคดีที่ยังพอมองเห็น เพราะว่าแม่ไปเจอคนที่มองไม่เห็นเลย และยังเป็นโรคด้วย แต่เราไม่ได้เป็นอะไร แค่มองไม่เห็นเฉยๆ ก็รู้สึกว่าตัวเองโชคดี ปิดเทอมก็กลับบ้าน เปิดเทอมก็ไปเรียน คุณครูพาออกนอกสถานที่บ้าง เสาร์-อาทิตย์ พ่อแม่รับไปเที่ยวข้างนอกบ้าง ไม่รู้สึกเลยว่าต้องปรับอะไร แต่พอจบ ม. 3 ต้องออกไปเรียนข้างนอก ร่วมกับคนปกติถึงเริ่มคิดหนัก เพราะเราอยู่แบบปลอดภัยมานาน ถึงเวลาจะต้องปรับตัว เราเข้า ม. 4 ที่โรงเรียนสิริธร จังหวัดสุรินทร์ไปแรกๆ ก็หงุดหงิด เพราะเพื่อนเยอะ โรงเรียนเฉพาะทางเด็กห้องหนึ่งไม่เกิน 10 คน แต่โรงเรียนปกติ เพื่อนห้องตั้ง 40 - 50 คน รู้สึกหนาวๆ เสียใจจัง ไม่มีสมาธิ ตรงนี้ไม่เคยมีใครบอกเรา คือเขาคงคิดไม่ถึงว่าเราจะหงุดหงิดมั้งคะ (ยิ้ม) เปลี่ยนคาบก็ต้องเดิน ย้ายไปเรียนห้องอื่น มีเวลาแค่ 5 นาที คนสวนกันเดินขึ้น เดินลงบันได กลายเป็นรู้สึกเหนื่อยที่ต้องดำรงชีวิตอยู่กับเขาค่ะ ตำราเรียนจะเป็นอักษรเบรลล์ ในขณะที่คนอื่นเป็นตำราปกติ เวลาซื้อต้องซื้อเหมือนเพื่อน 1 ชุด เพื่อจะได้รู้ว่าเขาเรียนอะไรกัน แล้วมาขอรับบริการที่ขอนแก่น และโคราช ให้เขาจัดตำราตัวอักษรเบรลล์ให้ เราไม่ต้องซื้อ พอปลายปีเราก็ก้อมาส่งคืน ถ้าคิวเยอะหาไม่ได้ ก็จ้างพิมพ์ บางครั้งคุณพ่อคุณแม่ก็บอกให้เราพิมพ์หรือจัดเอง”

“คนตาบอดจะมีปัญหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เข้าใจยาก มันเป็นสัญลักษณ์ เวลาอาจารย์อธิบายบนกระดาน เราไม่เข้าใจหรอก เขาเขียนอะไรบนกระดานก็ไม่รู้ พูดยังไม่พูดัง ถ้าเป็นโรงเรียนเฉพาะทางเขาจะพยายามอธิบายให้มากที่สุด จะทำสื่อภาพนูน สวมเหลี่ยม สีเหลี่ยม เราคณิต ทำกราฟ ทำแผนภูมิ ทำให้เราได้สัมผัสมากที่สุด ถึงอย่างนั้นเราก็มองว่าคนที่บกพร่องทางการมองเห็นควรจะ

เรียนร่วมกับคนปกตินะ แต่ควรมีอุปกรณ์ช่วยเหลือที่ดี เช่น ญาปนที่เชื่อว่าคนตาบอดเรียนคณิตฯ ได้ เขาก็มาจัดอบรมให้เรา เราก็มีความเชื่อแต่ก็ยังนึกด้านว่าไม่ได้หรอก เราไม่มีอะไรสนับสนุนขนาดเขา คนตาบอดที่ญาปนจะเรียนโรงเรียนเฉพาะทางจนถึง ม. 6 และเป็นโรงเรียนรัฐบาลโงะ ครูก็ไม่ค่อยลาออกไปไหน แต่ของเราส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนมูลนิธิ สังกัดการศึกษาเอกชน เป็นธรรมดาที่ครูจะอยากออกไปหาความมั่นคงให้กับตัวเอง ทำให้เราต้องฝึกคนใหม่อยู่เรื่อยๆ ไม่ต่อเนื่อง”

“สมัยเรียน เรามีเพื่อนที่พร้อมจะช่วยเหลือเราเสมอ เอาหนังสือมาให้บ้าง ฟังตามที่เราบ่นที่ท้อเสียบ้าง จริงๆ ก็ถือว่าใช้ชีวิตเหมือนเด็กปกติทั่วไปนะคะ เคยหวังว่าจะเรียนนั้นเรียนนี้ แต่พอ ม. 5 จบกับแม่ คุณแม่บอกว่าเรียนอะไรก็ได้ แม่ไม่ได้ซีเรียส แต่ทุกวิชาเราผ่าน เขาก็พอใจแล้ว ไม่ได้หวังมากมายเพราะเขาคงเหนื่อยเหมือนกัน (หัวเราะ) เคยไปเรียนพิเศษแต่ไปได้แค่ 2 เดือน แล้วเหนื่อย หรือเปิดเทอมมีตัวแต่บ้านเราไกลก็ไม่ไปนะ (หัวเราะ) คือ ทำเท่าที่ทำได้ ถ้าซีเรียสเรากลับจะกดดันเกินไปแล้วไม่ได้อะไรสักอย่าง”

“จนมีโควิดของ ม. ขอนแก่น เลยสมัครไปโดยเลือกสาขาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ เรียนเป็นครูประถม เพราะคิดผิดว่าสอนทุกวิชาคงไม่ต้องเน้นวิชาอะไร เป็นพิเศษหรอก แต่จริงๆ แล้วต้องรู้ทุกอันเลย (หัวเราะ) พอจะไปเรียนก็กลุ่มใจว่าต้องปรับสังคมใหม่ แต่เพื่อนและรุ่นพี่ก็ดูแลอย่างดี คอยผลักดันกันมาบนที่ท้อเสียให้แล้วเราก็อายมาแกะเทปเอง อาจารย์ก็รู้และเข้าใจเราดี ทำให้ใช้ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยได้อย่างปกติ จะไปงานเกษตร งานผ้าไหม ร้องคาราโอเกะไปหมด (หัวเราะ) แต่ไม่เห็นตัวอักษรหรอกนะคะ ใช้จำเอา เวลาสอบจะถือพิมพ์ดีดไฟฟ้าไปด้วย ต้องนั่งสอบคนเดียว อาจารย์จะบอกโจทย์ให้เขียนเป็นอักษรเบรลล์ก่อนแล้วเราก็อยทำด้านวิชาการไม่ยากเท่าไร แต่ยากตรงปฏิบัติ เช่น วิชา นาฏศิลป์ เราก็อทำได้นะแต่ไม่สวย จนไปทดลองสอนครั้งแรกได้สอนที่โรงเรียนสาธิตเลยคะ บางครั้งสอนเป็นกลุ่ม 3 คน เราก็จะคอยจัดอุปกรณ์ให้เพื่อน เราไม่สะดวกเขียนบนกระดานเลยใช้บัตรคำศัพท์ใส่บนผนัง เคยโดนเด็กแกล้ง เช่น ‘อาจารย์รู้ไหมเนี่ย ประโยคนี้อ่านว่าอะไร’ แต่เราติดอักษรเบรลล์ไว้ด้านหลัง เราก็มอง เด็กก็งงว่า

ทำไมเราไม่รู้ (หัวเราะ) พอปี 4 อาจารย์ก็บอกให้ไปฝึกสอนที่โรงเรียนที่คุณแม่เป็นครูอยู่ เลือกสอนภาษาอังกฤษกับสังคมให้เด็ก ป. 6 เป็นวิชาที่มีเกมเยอะดีค่ะ บางครั้งเราก็ซึ่มซับวิธีการสอนของอาจารย์มาใช้ เช่น อาจารย์ให้เอาโบรชัวร์ของโลดิส บิ๊กซี มาสอนวิชาสังคม เรื่องการประหยัด หรือประยุกต์สอนวิชาคณิตศาสตร์ เช่น แจกโบรชัวร์ไปแล้วถามนักเรียนว่า มีเงิน 200 บาท ซื้ออะไรได้บ้าง หรือจะซื้อสบู่ ภาษาอังกฤษเรียกว่าอะไร เน้นการบูรณาการในแต่ละวิชาให้ได้ทั้งกิจกรรมกลุ่ม ความสามัคคีและจริยธรรม เพราะบางครั้งเด็กๆ มักจะปฏิเสธคนที่ไม่เก่ง เราต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อสร้างกิจกรรมกลุ่มให้เขาเห็นความสำคัญของคนไม่เก่ง เช่น ใส่คำถามไว้ในลูกโป่ง ใครเป่าลูกโป่งแตกก่อนจะได้ตอบคำถามก่อนและได้คะแนนเยอะ ให้เขามีโอกาสได้ช่วยเหลือกันและกัน บางครั้งเด็กไม่เชื่อฟัง โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีบ้างที่ออกนอกห้องแล้วไม่บอก เป็นธรรมดาที่นอกห้องจะมีของน่าสนใจกว่า เราเลยบอกว่า เดี๋ยวคราวหน้าครูจะพาไปเรียนที่ได้ต้นไม้ มะละกานะ นักเรียนจะได้เปลี่ยนบรรยากาศบ้าง บางครั้งก็ให้เขาวิ่งสามขาตอบคำถาม”

“จนเริ่มทำงานมาหลายปี รู้สึกว่าอยากเรียนต่อปริญญาโทมากๆ ทั้งๆ ที่ไม่ได้เป็นเด็กชอบเรียน อาจเพราะอึดแล้วมั่งคะ เลยไปสมัครที่ ม. สุโขทัย-ธรรมราชา เพราะคิดว่าไม่ต้องไปเรียนมาก แต่จริงๆ มันต้องไปเรียนถึงนนทบุรีนะ อาจจะเป็นแค่ครั้งถึงสองครั้ง ตอนนั้นคุณแม่จ่ายค่าเทอมให้แล้วด้วย หนังสือมาเป็นตั้งเลย แต่เรารู้สึกว่ายังไม่พร้อม ไม่สะดวก พอแม่

ต้องติดตามไปกรุงเทพฯ ด้วย เลยเลือกที่จะไม่ไป จนมีรุ่นพี่ที่เป็นคนตาบอด เขาเจอทุน IFP เลยมาบอกน้องชายเราเลยได้สมัครค่ะ”

“ตอนสมัคร เราย้ายมาทำงานที่ศูนย์ฯ แล้ว ตั้งใจว่าอยากจะเรียนเทคโนโลยีสำหรับคนตาบอดเพื่อผลิตสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับงาน แต่มหาวิทยาลัยที่เลือกไม่เปิดสอนเพราะคนสมัครน้อย ต้องไปเรียนภาษาอังกฤษที่ AUA ขอนแก่นก่อน โชคดีที่เอกสารภาษาอังกฤษทำเป็นอักษรเบรลล์ง่าย สนุกดีค่ะ ไปเรียนไม่เคยเบื่อเลย ถ้าพูดว่าเหมือนไปพักผ่อนจะผิดไหมคะ (หัวเราะ) เพราะปกติทำงานตั้งแต่เช้าจรดเย็น เสาร์-อาทิตย์ก็ต้องรับแขกและดูแลเด็ก พอไปเรียนก็เหมือนได้ผ่อนคลาย จนได้เรียนปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและ

ทำเท่าที่ทำได้ ถ้าซีเรียส เรากลัวจะกดดันเกินไป แล้วไม่ได้อะไรสักอย่าง

การสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น รู้สึกว่าดีที่เป็นที่นี่จะได้กลับมาช่วยงานที่โรงเรียน อาจารย์ก็เคยสอนเรามาก่อน และเดินทางสะดวก ถึงจะต้องไปอยู่หอพักข้างนอก แต่ถือเป็นการผ่อนคลายครั้งใหญ่ (หัวเราะ) คือมีงานส่งเราก็ทำ ไม่มีเราก็กลับบ้าน เพราะเวลาทำงานจริงๆ ไม่ค่อยได้กลับ เพื่อนและอาจารย์ดูแลดีมาก มีความสุขกับการเรียนจนสงสัยว่าตอนปริญญาตรี ทำไมเราไม่ได้เรียนมีความสุขขนาดนั้น”

“สิ่งที่เรียนจากปริญญาโท อาจไม่ได้ใช้สอนโดยตรง แต่มันทำให้งานเปลี่ยนไปเลยล่ะ จากที่เคยผลิตสื่อ

อยู่กับหนังสือ ไม่ค่อยได้ไปยุ่งเกี่ยวกับคนมากมาย ตอนนี้เป็นงานที่มีหลักบริหารมาเกี่ยวข้องมากขึ้น ต้องติดตามผู้บริหารโรงเรียนไปเน็ตโรงเรียนอื่น ต้องกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น บางโรงเรียนครูบอกว่า เด็กมองไม่เห็นเลยไม่ให้ร่วมกิจกรรม เราก็บอกว่า จริงๆร่วมได้นะคะ ให้เขาเดินไปกับเพื่อนหรือให้ใช้ไม้เท้า ไม่มีหนังสือเรียนเราก็เสนอว่าที่โรงเรียนมีให้บริการ เครื่องบันทึกเสียงอยู่ มายืมได้นะคะ ถือเป็นทักษะที่ได้จากการเรียนปริญญาโททั้งนั้น คือถึงจะค่านใจแค่ไหน เราต้องบอกตัวเองให้ใจเย็น เราต้องเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ลูกน้องบางคนแต่ก่อนก็เป็นเพื่อนร่วมงาน บางคนเคยเป็นคนประเมินให้เราผ่านงานตั้งแต่แรก ด้วยซ้ำ แต่โชคดีที่เขาเองก็ปรับเราและให้เกียรติเรา เราเองจึงต้องปรับเข้าหาเขาและให้เกียรติเขาอย่างดี จะคอยถามเขาว่าอย่างนี้ดีไหมคะ วันนี้ไม่สะดวกจะเปลี่ยนเป็นวันไหนได้บ้างคะ ฯลฯ พยายามทำงานไม่ให้เกิดครบครอครบครวเขา สิ่งที่เคยทำตามใจตัวเองก็ทำไม่ได้แล้ว ต้องให้เกียรติและเข้าใจบทบาทของหัวหน้ามากขึ้น”

“อีกส่วนคืองานเทคโนโลยีการผลิตสื่อ การให้บริการ และการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ ดูแลการซื้อขายอุปกรณ์ เพราะของคนตาบอดบางอย่างต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น ‘โปรแกรมตาทิพย์’ ซึ่งใช้อ่านจอภาพ เมื่อก่อนจะผลิตในต่างประเทศเท่านั้น ภายหลังคนไทยก็พัฒนาโปรแกรมตาทิพย์ให้อ่านได้ทั้งไทยและอังกฤษ หรือโปรแกรมชুম ขยายข้อความสำหรับคนมองเห็นเลือนราง เราจะดูข้อมูลตรงนั้นว่าอะไร ราคาเท่าไร ชื่อได้ที่ไหน ต้องบริการและดูแลให้พร้อมใช้งาน ศึกษาโปรแกรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่คนตาบอดสามารถนำมาใช้ได้ ดูว่าพัฒนาอะไรบ้าง ตรงนี้ยังถือว่าตัวเองทำไม่ได้ดีมาก เพราะบางอย่างเราก็ยังไม่ถนัด ยังไม่ใช่สิ่งที่เรารู้ทั้งหมด”

“สำหรับคนพิการ โรงเรียนแบบนี้ในภาคอีสาน มีอยู่ 3 - 4 แห่ง เขามาเรียนได้แต่ขึ้นอยู่กับว่าเขารู้ใหม่ว่า มีโรงเรียนนี้ และพอรู้แล้วพ่อแม่ยอมปล่อยให้ลูกออกมา อยู่หอพักใหม่ บางครั้ง อดทน หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีส่วนสำคัญในการช่วยแนะนำให้คนในชุมชน แต่พอเขาแนะนำแล้ว พ่อแม่เองจะยอมไหม ถ้าไม่มีเงินเลยทางโรงเรียนก็ไม่ได้ทำอะไร เพราะเรามีทุน มีข้าวให้กิน

มีที่อยู่หลับนอน ชูคนนักเรียน เครื่องใช้อุปกรณ์ต่างๆ ทุกอย่าง เราตั้งใจจะทำงานพัฒนาครูและพัฒนาเด็ก เพราะยังขาดบุคลากรครู ด้วยโรงเรียนมีข้อจำกัดในเรื่อง ค่าตอบแทนและความมั่นคง เราจึงไม่สามารถคาดหวังจะให้ครูมาอยู่กับเด็กนานๆ ครูบางคนอาจไม่มีทักษะ เช่น จบเอกคณิตศาสตร์แต่ต้องมาเริ่มเรียนอักษรเบรลล์เพื่อสอนคนตาบอดใหม่ แต่เราเชื่อว่าพัฒนาการของสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น ขณะเดียวกัน เด็กนักเรียนก็ต้องขวนขวายเองด้วย อย่าคิดว่าเดี๋ยวคุณครูก็เอามาให้ หรือบอกแต่ว่า ‘ก็หนูไม่มี’ อาจมีบางส่วนที่เขาไม่พร้อม หรือเพื่อนเองก็เป็นเด็กจึงไม่พร้อมที่จะช่วยเขา ทำให้เกิดอคติหรือไม่มีความสุขในการเรียน เรียนไปก็ไม่มีความสุข เราก็ต้องช่วยเขาด้วย”

“เราประทับใจในทุน IFP ตั้งแต่เริ่มต้น เพราะมีหลากหลายอาชีพและเป็นอาชีพที่เราชอบทั้งนั้น ในที่นี้หมายถึงเป็นอาชีพที่ทำงานเพื่อสังคมจริงๆ ไม่ใช่ทำเพื่อตัวเอง ยอมรับว่าการคัดคนมารับทุนนี้คัดได้ดีค่ะ เราเสียอีกที่คิดว่าตัวเองทำงานเข้าจวดค่า ยังทำไม่ได้เท่าที่เขาทำกันเลย บางคนทำโครงการไม่เกิด เงินไม่ได้ เราก็คิดว่าขนาดนั้นเลยเหอ มูลนิธิ เราถือว่าดีแล้วนะ เหมือนโลกเปลี่ยน ได้เจอคนในกลุ่มสังคมใหม่มากขึ้น เจอเพื่อนที่ดูแลเราอย่างดี ที่สำคัญคือได้มองเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรามีมากขึ้น (ยิ้ม)”

ครู นักพัฒนา

หนุ่มใหญ่ชาวภูเก็ต จังหวัดกาฬสินธุ์คนนี้ มีเครื่องหมายการค้าที่รอยยิ้มมุมปากและบุคลิกอบอุ่นเป็นมิตรและกระฉับกระเฉงว่องไว รวมทั้งชอบผูกผ้าขาวม้าพันเอวในชุดผ้าไทยต่อให้ยืนอยู่ที่ไหนก็มองเห็นก่อนเพื่อน

ใครหลายคนเรียกเขาว่า ‘อาจารย์จุฬา’ ในขณะที่บางคนเรียก ‘พีจู้’ (และ ‘ป้าจู้’ ในบางโอกาส) แต่ไม่ว่าจะเรียกชื่อไหนผู้ชายคนนี้ก็ ‘จัดเต็ม’ กับทุกสิ่ง!

ทั้งการลงมือทำเรื่องต่างๆ ในชีวิตอย่างเต็มกำลัง เริ่มจาก ‘ความไม่มี’ ไปสู่การร่วนววย เต็มเต็มและต่อยอดให้ตนเอง จนถึงวันนี้ที่เขาสามารถเติมเต็มและต่อยอดให้ผู้อื่นได้อย่างงดงาม

จุฬา ศรีนุดตะ

ครูโรงเรียนนาโคร์ประชาสรรค์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ปริญญาโท / พัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

จูป้า ศรับุดตะ

“ครอบครัวผมเป็นชาวกูไท ยึดอาชีพชาวนา
กันหมด ผมเป็นลูกชายคนสุดท้าย สมัยเด็ก
ยังไม่มีโรงเรียน ต้องไปเรียนหนังสือที่ศาลาการเปรียญ
วัดบ้านโคกโก่ง จบแค่ ป. 4 อยากเรียนต่อแต่ไม่มีเงิน
บอกพ่อว่าขอเรียนได้ไหม พ่อบอกว่าถ้าเรียนจะไม่มีเงิน
ค่าเช่าบ้าน ถ้าอย่างนั้นต้องไปอยู่วัดจะไปไหน ผมก็ไป
อยู่วัดบ้านหนองห้าง อยู่กับหลวงพ่อ ท่านสอนแต่สิ่งดีๆ
และมีของกินเยอะ ปีแรกตั้งใจเรียนมากเพราะเราเรียนสู้
เขาไม่ได้ ปรึบตัวสู้เขาไม่ได้ เครื่องไม้เครื่องมือก็ไม่มี
แต่พระอาจารย์เพิ่งท่านเคียวเพ็ญบอกว่าต้องอ่าน
ต้องเขียนนะ สุ จี ปุ ลี พุทธกรอกหุดตลอด ถ้าท่องแล้ว
ไม่จำก็ต้องท่องกลับไปกลับมา ปีต่อมาเราเลยสอบ
ได้อันดับหนึ่งและสอบได้อันดับต้นๆ มาตลอด ผมไม่ใช่
คนสมองดีแต่เป็นเพราะขยันมากกว่า จนได้ไปเรียนต่อ
โรงเรียนปียมหาราชาลัย อยู่วัดมหาธาตุ หลวงพ่อ
ท่านก็เอ็นดูเพราะเราเป็นคนไม่ยอมแรงแ เป็นคนทำอะไร
ทำจริง ท่านให้เงินเดือน ทำฐานพระ สร้างพระใหญ่
ไปรับท่านเสร็จแล้วถูกฎิ ถูงศพพระ เราทำหมด ได้รับ
แต่สิ่งดีๆ ที่ท่านสอน ผมว่าอยู่ใกล้ธรรมะก็ดีขึ้น
ทำให้จิตใจเราอ่อนโยนไม่กระด้าง”

“พอจบ ป. 6 ได้ทุนเรียนดีแต่ยากจนมา 1,500 บาท สมัยนั้นถือว่าเยอะมาก ยิ่งนึกว่าเขาให้ผิดหรือเปล่า เอาไปแบ่งแจกนักเรียนได้ 5 คนเลยนะ (หัวเราะ) ผมก็เอาไปให้หลวงพ่อกับไปซื้อจักรยานเก่ามาซ่อมหมดไป 300 บาท บั้นไปกลับโรงเรียนประมาณ 8 กิโลเมตร อยู่ 3 ปี เด็กคนอื่นใส่เสื้อนักเรียนสวยๆ ของผมเป็นผ้าฝ้าย ผ้าทอมือออกเหลืองๆ น้อยๆ เพราะสบู่และผงซักฟอกไม่ค่อยมี มีแต่รอยปะชุน บ้านเรามีเสาไม้ต้นละ 30 บาท พ่อก็ตัดขายเตรียมเงินให้เรามาเรียนกว่าจะได้เงินมาไม่จ่าย คิดแล้วรักพ่อกับแม่มาเลย ร้องเพลงค่าน้ำนมไม่เคยจบสักที น้ำตาไหลก่อนตลอด (หัวเราะ)”

“เป็นเด็กวัดบางวันทานข้าวอิ่ม บางวันก็ไม่อิ่ม บางวันเขาหุงกันแต่เช้ากว่าจะได้กินข้าวบูด เราจึงกลายเป็นคนที่ไม่กลัวอะไร ไม่กลัวความจน จะรู้สึกสงสารคนที่ด้อยโอกาสเพราะเราเคยลำบากสุดๆ มาแล้ว ตอนนั้นเราอยากเรียนเพราะเห็นลูกเศรษฐีเขามีทุกอย่าง ไปโรงเรียนก็เท่ ได้ใส่ชุดนักเรียนสวยๆ มีมอเตอร์ไซค์ขี่ รู้สึกว่าเขาดูดี เก่ง ทำอะไรก็ปัง เป็น อานนท์ก็คล่องแต่เอ๊ะ! เราทำได้นี่นา ไม่ได้ใจฉานนะ แต่มองเป็นมุมบวก บอกกับตัวเองว่าถ้ามีโอกาสเราจะทำบ้าง”

“จบ มศ. 3 พ่อบอกว่าไม่มีเงินแล้วจริงๆ เรียนไม่ได้แล้วนะ ร้องให้เลยครับ ผมไม่เคยโกรธพ่อกับแม่นะ คนไม่มีก็คือไม่มี ต่อให้ร้องให้น้ำตาเป็นเลือดก็ไม่มีจริงๆ ทำได้แค่ลาออกจากโรงเรียนไปทำงานกับพี่ชายซึ่งเป็นลูกจ้างของกรมทาง จังหวัดน่าน ไปช่วยเผ่ารถได้วันละ 100 - 200 บาท ช่วยเผ่าสำนักงาน ออกไปต่อยมวยหาเงินใช้ ชื่อ ‘น้ำทิพย์ ลูกเอราวัณ’ (หัวเราะ) เก็บเงินเพราะอยากกลับมาเรียนต่อ ใจมันท้ออยู่ตลอด ขอให้ มีค่าเทอม ขอให้ได้กลับไปเรียน จนในที่สุดถึงได้เขียนจดหมายมาขอพ่อ ว่าจะกลับมาเรียนต่อที่วิทยาลัย-พลศึกษามหาสารคาม และได้เรียนต่อปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ-กาฬสินธุ์”

“จบออกมาเป็นครูพละ แต่ขอย้ายกลับมาสอนที่โรงเรียนโคกโก่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพราะคิดถึงพ่อกับแม่ ได้เงินเดือนกลับมาซื้อจักรยานให้หนึ่ง กลับมาช่วยชุมชนทำสหกรณ์ อยากทำงานให้ชุมชนเพราะเขาดีโอกาส ไม่มีใครเติมเต็มให้ นึกถึงตัวเองตอนเด็กทำไม่ไม่มีคนหยิบยื่นให้ ผมมาสอนที่โรงเรียนนาโคก-ประชาสรรค์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ยังมีอาคารแค่หลังเดียว เป็นโรงเรียนขนาดเล็กเสียจนจะถูกยุบ

คนไม่มีก็คือไม่มี ต่อให้ร้องไห้หน้าตา เป็นเลือดก็ไม่มีจริงๆ

อยู่แล้ว โรงเรียนนี้สร้างมาจากเอกชน มหาวิทยาลัย-เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ก่อสร้างให้ด้วยเงินทุนจากของผ้าป่าของชาวบ้าน ผมวิ่งไปขอไม้จากคนนั้นคนนั้น เพราะฉะนั้น อย่ายุบแล้วย้ายผมไปไหนเลย ผมหวังตรงนี้ เด็กที่ด้อยโอกาสยังมีอีกเยอะ”

“ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่อำนวย เราก็ต้องทำ ต้องสร้างขึ้นมาเอง หาสิ่งต่างๆ มาสอนแล้วให้เด็กทำ เอามาส่งครูนะ ตรวจแล้วถ้าไม่ถูกเพราะอะไร เหนื่อยไหม ถ้าเหนื่อยเอาเท่าที่แรงเรามี ง่ายๆ คือทางสายกลาง เอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ เราพยายามทำงานให้ดีที่สุด ไฟฟ้าเคย น้ำเคย ถนนหนทางไม่มีลาดยาง ผมไปติดต่อกกรมทางหลวง อะไรไม่มีเราก็พยายามทำให้มี ยืดง่ายๆ ตามหลักปรัชญา คือ ความจำเป็นในการมีชีวิตอยู่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ต้องเริ่มคิดก่อนว่าอยากทำอะไร หาความรู้และหาตัวช่วยว่าใครพอจะมีศักยภาพช่วยเราได้”

“ผมรู้จักโครงการทุน IFP ได้เพราะมีอาสาสมัครหน่วยสันติภาพชาวอเมริกัน ชื่อ แดเนี่ยล มาวิ่งออกกำลังกายที่โรงเรียนทุกเช้า ตอนนั้นผมเป็นครูอยู่ที่นั่น 2 ปีแล้ว ไม่รู้จักเขาหรอกแต่ก็ร้องทักเขาอยู่เรื่อย ชวนเขามาห้องพักครู เขาเลยขอเข้ามาเล่นอินเทอร์เน็ต เขาอยู่มาเป็นปีเคยเห็นผมทำเรื่องวัฒนธรรม จัดผ้าป่าเล่นดนตรี เป็นพิธีกร ทำงานช่วยชาวบ้าน เลยแนะนำจุฬาน่าจะขอทุนนะ สนใจไหม เรียนฟรีนะ ผมบอกว่าสนใจ เขาก็ช่วยตั้งแต่เสิร์ชข้อมูล ดูความถูกต้องของ

เรื่องความ ผมไม่เก่งอังกฤษ ไม่เคยรู้จัก TOEFL แดเนี่ยลก็เป็นคนซื้อหนังสือมาให้ ต้องขอบคุณที่เขาช่วยทุกอย่าง วันสอบผมออกกรวดวิ๊ก็คันหนึ่งโดยมีแดเนี่ยลนั่งลั่นไปกับผม เขาบอกว่าตั้งแต่เจอครูมา ไม่เคยเห็นใครทุ่มเทขนาดนี้ เป็นทุกอย่าง ทั้งภารโรง ช่างประปา บังเอิญคะแนน TOEFL ผมไม่ผ่าน แต่เจ้าหน้าที่บอกว่า ต้องหาที่เรียนให้อาจารย์จุฬาฯ ให้ได้ ผมคิดว่าเป็นเพราะด้านวัฒนธรรมเราทำเต็มร้อย ได้รับรางวัลระดับประเทศ ถวายรางวัลบ้านคู่มือ”

“ผมต้องไปเรียนเตรียมภาษาที่เวียดนามก่อน 6 เดือน ผมชอบนิสัยของคนเวียดนามเรื่องความตรงต่อเวลา เจอครูคนอื่นเขาเก่งนะ เรียนได้เกียรตินิยม เราไม่มีอะไร แต่เรามั่นใจในคำว่า ‘Take’ and ‘Care’ ถ้าใจให้กันแถมมองตาก็งู้อั้ว เหมือนเวลาขับรถแล้วเปิดไฟสูง อีกคันจะกะพริบไฟสูงกลับหาเราทันที ถ้าเราทำคืนตอบโต้อีก ใจมันถึงกันเลยนะ แต่อันนี้เราหวังดี มองแค่นี้เขาก็รู้แล้ว ผมพูดไม่เป็นแต่ผมเพื่อนเยอะ ใช้วิธีสื่อด้วยภาษาใจและภาษาตา เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของคนอีสานที่เรียกว่า ‘บักเสี่ยว’ คือ เพื่อนตาย คนรักกัน มองตาก็งู้อั้ว ไม่ใช่คำล้อเลียนนะ ใครคิดเชิงลบก็ปล่อยให้ไป แต่จริงๆ แล้วความหมายมันน่ารัก เพื่อนรักจะพูดหวานๆ ใส่กันไม่ได้ มันต้องแบบนี้ (หัวเราะ)”

“อยู่เวียดนาม IFP ดูแลค่าเล่าเรียน ค่าที่พัก ค่าอาหารให้ ผมมีเงินเหลือมาให้พ่อแม่ ให้ลูกเรียนได้ช่วยน้องๆ ที่เงินเดือนน้อย พอกลับไทย IFP ก็หาที่เรียนให้ ผมอยากเลือกสาขาพัฒนาสังคม เพราะเราอยู่กับชาวบ้านเลยอยากพัฒนาอะไรๆ ให้ก้าวหน้า เชื่อมกับโลกภายนอกได้ ให้ชาวบ้านมีความมั่นใจ เลยเลือกเรียนปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลายคนพูดว่าผมไม่จบหรอกเพราะไม่เก่งภาษาอังกฤษ เเทมแรกสอบไม่ผ่าน ผมเอาอีก แก้ใหม่จนผ่าน IFP ไม่ได้กดดันเราเลยนะ แต่เรากดดันตัวเองว่าต้องประพฤติตัวดี ยิ่งเราเป็นครูด้วยจะต้องเป็นตัวอย่าง ถ้าเรียนไม่จบจะไปพูดกับเด็กนักเรียนยังไงล่ะ จนกระทั่งทำวิทยานิพนธ์ ลองปรึกษาเพื่อนและอาจารย์ว่าจะทำเรื่อง Homestay (การท่องเที่ยวโดยพักอาศัยอยู่กับชาวบ้านในท้องถิ่น) ผมรู้ว่าจะทำยังไงให้ชุมชนดีขึ้น เราไม่อยากหยุดแค่นี้ จะต่อยอดให้ยาวกว่านี้”

“สนใจการทำ Homestay เพราะชาวบ้านมีต้นทุนดั้งเดิมอยู่แล้ว ทั้งอาหาร การแต่งกาย ภาษาพูด ภูเขาน้ำตก ไม่ต้องลงทุนมาก แต่คุณปรับชีวิตความเป็นอยู่ให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ทำชุมชนให้น่าอยู่ ไม่สกปรก มีการจัดการที่ดี เป็นสิ่งที่ผมเรียนรู้จากการอยู่เวียดนาม จากการท่องเที่ยวและศึกษาวิถีชีวิตเขาและอยากนำมาปรับใช้กับบ้านเรา”

“การเป็นชาวภูไท ทำให้ผมอยากรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและการแต่งกายของเราเอาไว้ทุกอย่างที่เราทำมันถูกแล้ว คนข้างนอกมองเห็นก็ชื่นชมเราไม่ทำให้ใครเดือดร้อน เราพึ่งพาตัวเองเหมือนแนวพระราชดำริ คือ เศรษฐกิจพอเพียง ใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเหมาะแล้ว ความท้าทายแบบใหม่สำหรับผมคือ การทำให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อนักท่องเที่ยวมา เราจะจัดพิธิบายศรีสู่ขวัญ มีผู้เฒ่าผู้แก่มาผูกข้อมือให้พร การบายศรี คำว่า ‘บาย’ คือ ข้าว ‘ศรี’ คือ ขวัญที่อยู่ในตัวของเรา เป็นพิธีกรรมที่ทำเพื่ออวยพรให้อยู่ดีมีสุขภาพแข็งแรง ให้คุณหายป่วย คุณรวยอยู่แล้วก็ขอให้คุณรวยยิ่งๆ ขึ้นไป นอกจากนี้ยังมีการแสดงฟ้อนรำแบบภูไท ไชว์การจักสานและ

มีกิจกรรมต่างๆ คือ มาชุมชนนี้แล้วดำนานเป็นไหม รวงข้าวเคยเห็นไหม เคยเห็นแต่ข้าวในงานใช้ไหม อยากให้มาเที่ยวแล้วได้สิ่งเหล่านี้กลับไป”

“ปัญหาคือจะทำยังไงให้ชุมชนของเราเองเข้าใจกัน เพราะคนคิดต่างเยอะ การปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างอาจจะง่ายที่สุดในมุมมองผม ถึงเราจะเป็นคนภูไท แต่เราก็เป็นคนไทย เป็นญาติทางวัฒนธรรมกัน เราต้องฟังกันมากขึ้น ถ้าอยากได้คนดี เราก็ต้องเลือกคนดีมาทำงานให้เรา ถ้าผมบอกๆ ไปแต่คุณยังเลือกเงินมันก็เท่านั้นแหละ”

“หลังจากนั้น IFP ส่งผมไปเรียนภาษาที่ Spring International Language Center ที่รัฐอาร์คันซอร์ สหรัฐอเมริกาอีก 2 เดือน ผมก็ยังเอาแค่นไปด้วณะ อยู่ ที่นั่นเขาบอกอยากลัวที่จะสนทนาภาษาอังกฤษ ไม่ว่าเพื่อนที่เป็นผู้จัดการร้านอาหารไทย เพื่อนชาวเวียดนามและจีน หรือเพื่อนที่ไปอยู่ก่อนก็ไม่ได้พูดแข็งแรงแง พูดผิดพูดถูกทั้งนั้น แต่เราพยายามจะสื่อสารออกไปก็เข้าใจกันนะ รุ่นเรามีทั้งอิรัก ซาอุดีอาระเบีย ตะวันออกกลาง เราก็มีความรู้เพิ่มขึ้น อยากรู้อะไรก็ตามเพื่อน อย่าเอาความคิดเราเป็นตัวตั้งแล้วปิดกั้นเพื่อน เพื่อนอเมริกัน

ก็มีเยอะ ทุกวันนี้ก็ยังติดต่อกันกลายเป็นเครือข่ายของศิษย์เก่า IFP แลกเปลี่ยนถามข่าวคราวกัน การเรียนที่นี่จึงได้รับมากกว่าภาษา เพราะได้ทั้งความกล้าและความมั่นใจ พอเปิดโลกทัศน์ได้ ใจก็เปิดตาม”

“การได้ทุนทำให้ผมมีพลัง มีความคิดใหม่ๆ อยากพัฒนาในส่วนที่เขาคาด ด้านการศึกษาเราด้อยแต่เราพยายามเติมเต็ม อินเทอร์เน็ตไม่มี ตอนนี้งานมีใช้ความเร็ว 7 Mbps. ไม่มีใครจ่ายใช้ใหม่ คิวเงินจ่ายเองก็ได้ การได้ทุนทำให้เรากว้างขึ้น เราชู้ชีวิตว่าจะทำยังไงต่อ ใครมีไอเดียดีๆ มาแชร์กันแล้วมาร่วมให้ตกผลึก ผมอยากตั้งซุ้มสอนเสาร์-อาทิตย์ แต่ตอนนี้ติดไปอบรมลูกเสือและเป็นวิทยากรยาเสพติดของจังหวัด อภิกิจกรรมที่นัดว่าจะทำคือ แต่งเนื้อเพลงภาษาอังกฤษ เช่น Sunday วันอาทิตย์ Monday วันจันทร์ แต่ใส่ทำนองเพลง ‘สาวอีสานอรชร’ หรือเพลง ‘ส้มตำ’ เด็กจะได้จำง่าย และรู้ค่าแปลไปด้วย แล้วค่อยมาเติมเต็มเรื่องรูปประโยคและไวยากรณ์ให้เขาที่หลัง เรียกว่ารู้จักคิดพลิกแพลงมากขึ้น”

“หลังจากกลับมา ผมยื่นมองโรงเรียน มองดูตัวเอง มีหลายคนอยากดึงเราให้ไปช่วยงานการศึกษาที่เขต เราก็บอกว่าตรงนี้ก็ช่วยได้ครับ ผมไม่ไปดีกว่า ถ้าผมไปตรงนี้ใครจะเติมให้เขา ถึงทั้งโรงเรียนจากเด็ก 54 คน จะเหลืออยู่แค่ 18 คน แต่เขาเคັงเลยนะ โรงเรียนใหญ่ๆ มีแต่คนยื่นมือให้ อุกรณ์ครบหมดเลย ‘การให้’ ทำไม่ต้องให้คนที่เขากินอิ่มแล้ว เขาได้รับเขาก็กินทั้งกินขำไม่เห็นคุณค่า แต่คนที่หิวกระหาย แคน้ำแก้วเดียวหรือครึ่งแก้วก็ยังดี ทำไม่ไม่แบ่งให้เขาบ้าง เขาจะจำคุณไปตลอดชีวิต”

“สิ่งที่ผมอยากเปลี่ยนแปลงที่นี่ ไม่ใช่แค่การเปลี่ยนสังคม แต่อยากปรับแก้แนวโน้มสังคมที่กำลังคิดกันคนละฝ่าย คนละขั้ว ผมอยากแก้ไขแบบผม คือเอาใจไปให้เขา คิดบวกกับเขา ทำให้ดูว่าเราไปช่วยเขาจะไม่ได้คิดเรื่องเอาเงิน ถ้าพวกคุณคิดเห็นแบบนี้ ผมขอไปเติมตรงนี้ดีไหม เราจะไม่ขัดเขาทันทีเพราะขัดแล้วจะเกิดความขัดแย้งและแบ่งพรรคแบ่งพวก เช่น เขาชอบใช้ปุ๋ยเคมี ถ้าไปบอกเขาเลยว่าอย่าใช้ มันไม่ดี จะเหมือนหักด้ามพร้าด้วยเข่า ต้องค่อยๆ บอกเขาว่า ปุ๋ยเคมีที่ใส่มีผลกระทบต่อตัวเองและผู้บริโภค ถ้าอย่างนั้นเรามาตั้งกลุ่มกันดีไหม เช่น กลุ่มเกษตรพอเพียง คือการ

เปลี่ยนคนนั้นเปลี่ยนยาก เราต้องหาทางเลือกให้เขา และทำให้เขาศรัทธา อย่าไปกดให้เขาจนมุม ต้องเปิดช่องให้เขาว่าถ้าไปทางนี้ ผมว่าน่าจะดีนะ ผมทำให้ดูก่อนว่า มันได้ผล ยกตัวอย่างคนที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ เช่น พ่อบ้านเป็นเกษตรกรดีเด่นของจังหวัดนะ”

“ในอนาคต ผมอยากทำห้องสมุด ICT* คอมพิวเตอร์ เรายังมีไม่มากนัก หลายเครื่องได้รับบริจาคจากศิษย์เก่า บางครั้งเพื่อนไม่มี มายืมเขาก็ให้ แต่พอเสียก็อยู่ที่เรา เราทำอะไรไม่ได้มาก ถึงเด็กจะน้อยแต่ไม่เกี่ยวกับการทำ หรือไม่ทำห้องสมุด ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาให้เขาตามอัธยาศัย เด็กเลิร์ชอินเทอร์เน็ตได้ใหม่ ใช้พรินเตอร์เป็นใหม่ ตอนนี้งานสอนให้เขาใช้อินเทอร์เน็ตค้นคว้าเพิ่มเองบ้าง และสอนใช้โปรแกรม เช่น PowerPoint, Word และ Excel เด็กทั้ง 18 คนนี้ ไม่ได้ด้อยนะ ความคิดของเขาต่อยอดได้ เพียงแต่เขาไม่มีทางเลือกเยอะนัก”

“ถ้าผมไม่ได้รับทุน IFP วันนั้น ผมคงไม่ได้เรียนต่อปริญญาโทและมีความคิดเดิมๆ แค่นั้น แต่แทนที่ไฟจะดับมอดไปเฉยๆ ก็มีคนเติมไฟ มันทำทนาย ผมคิดอยู่เสมอว่าผมจะทำอะไรดี ยังบอกว่าผู้ใหญ่บ้านว่าผมจะทำให้ผู้ใหญ่ยอมรับผมให้ได้ สิ่งที่เขาทำมานั้นคืออยู่แล้ว แต่ผมอยากเข้ามาเติมเต็มและต่อยอดขึ้นไป”

“ไม่ว่าอะไรก็ตามอย่าท้อ ปัญหามีอยู่ทุกที่ ขึ้นอยู่กับว่าใครจะเจอมากเจอน้อยเท่านั้นเอง คุณทนไม่ได้ คุณก็แพ้ คือไม่บรรลุอย่างที่คุณหวัง ญุณแจสำคัญคือความใฝ่รู้และความมุ่งมั่น อยากเก่ง อยากรู้ อยากได้ ต้องพยายามสร้างมันให้ได้”

* Information and Communications Technology (เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

ปรัชชา งามดี

ปริญญาโท / พัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

“สิ่งที่จะเป็นทางเลือก-ทางรอดให้กับคนอื่นสาน คือการยึดมั่นในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ต้องผลักดัน ส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์และมีการสร้างเครือข่ายและมีการทำตลาดที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตก็มีกำไรอยู่ดีกินดี การที่ผมได้รับทุนทำให้มีโอกาสและสร้างเครือข่ายคนที่ทำงานด้านนี้มากขึ้น ทำให้ตัวเองมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมากขึ้น”

พรทิพย์ โอชชีเวช

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ /
ประเทศสหรัฐอเมริกา

วนิดา เจียมรัมย์

ปริญญาโท / วัฒนธรรมและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

มิถนา พงษ์ใหม่

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร
มหาวิทยาลัยอ่าวเวสต์เทคนาโอ
/ ประเทศสหรัฐอเมริกา

พิณทอง เล่ห์กันต์

ปริญญาโท / การพัฒนามาชาตและการเปลี่ยนแปลงของสังคม
มหาวิทยาลัยคลาร์ค / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“ชอบออง ซาน ซูจี ผู้นำพรรคฝ่ายค้านของพม่าค่ะ ด้วยความมุ่งมั่นของคุณซูจี และบุคลิกที่แข็งแกร่งของเธอ ทำให้ดิฉันมีแรงบันดาลใจที่จะทำได้อย่างเธอ ในบริบทของประเทศไทย และสังคมอีสานของเรา”

สมพร นากกลาง

ปริญญาโท / สาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยอายาวา วิทยาเขตมานัว / ประเทศสหรัฐอเมริกา

ร้อยตำรวจตรี อภิวัฒน์ แสนรัตน์

ปริญญาโท / รัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ / ประเทศไทย

“ภาคอีสานจะเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาในทุกๆ ด้านของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การคมนาคม สาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ ดังนั้นประชาชนภาคอีสานในอนาคตจะมีบทบาทสำคัญในทุกเวทีทั้งระดับชาติ และนานาชาติ ปัจจุบันผมได้นำความรู้มาปรับใช้ในการทำงาน โดยเฉพาะด้านการบริหาร ประสานงานกับเพื่อนร่วมงาน หน่วยงานข้างเคียง การฝึกอบรมให้ความรู้ประชาชนเยาวชน นักเรียน นักศึกษาในพื้นที่ (ด้านอาชญากรรม ยาเสพติดและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน) ส่วนในอนาคตก็ยังจะยึดแนวทางนี้ต่อไปและขยายขอบเขตของงานให้เพิ่มมากขึ้น”

ชมเชยศักดิ์ วงศ์คำจันทร์

ปริญญาโท / รัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ / ประเทศไทย

นิคม รอมสิทธิ์

ปริญญาโท / การบริหารงานพัฒนา
สถาบันการบริหารแห่งเอเชีย / ประเทศฟิลิปปินส์

ณิชกานต์ ยืนยาว

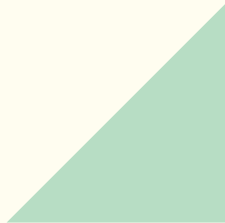
ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนาภูมิภาคและพื้นที่ชนบท
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ประสบการณ์ตอนได้รับทุน IFP ทำให้มีทักษะด้านการวิจัยมากขึ้น มีวิธีคิดที่เป็นระบบมากขึ้น และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีดำเนินงานพัฒนามากขึ้น ปัจจุบันได้ใช้ความรู้จากการเรียนมาใช้ในงานวิจัย และศึกษาองค์ความรู้ต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ในอนาคตมีแผนทำวิจัย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่ต่อไป โดยน่าจะได้ใช้ประโยชน์จากมิตรภาพอันดี ความสัมพันธ์ในเครือข่ายร่วมมือ และช่วยเหลือกัน”

อดิศร สุนทรารักษ์

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนาภูมิภาคและพื้นที่ชนบท
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

ผ้าไหม มัดหมี่

ไหมมัดหมี่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของอีสาน โดยเฉพาะที่จังหวัดขอนแก่นที่มีวิธีการสร้างลายผ้าไหม ด้วยวิธีโบราณสืบทอดกันมานาน โดยการนำเส้นไหม มามัดแล้วย้อมสีต่างๆ ตามที่กำหนด และเมื่อนำ เส้นไหมที่ย้อมสี แล้วไปทอ จะได้ผ้าไหมที่มีลวดลาย สีเส้นสวยงาม กรรมวิธีมัดและย้อมเส้นไหมนี้ชาวอีสาน เรียกว่า 'มัดหมี่' อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เป็น อำเภอที่ทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมหลัก เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวมักจะแวะชมกรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจนถึงนำรังไหมมาต้ม เพื่อ สดวกเส้นไหมเล็กๆ สีทองออกมามัดหมี่ย้อมลวดลาย จนกระทั่งทอเป็นผืนผ้าสำเร็จ

นอกจากไหมมัดหมี่แล้ว ไหมแพรวาที่บ้านโพธิ์ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็ได้รับความนิยม ไม่แพ้กัน จนถึงกับยกย่องกันว่าเป็น 'แพรวาราชาินี แห่งไหม' คำว่า 'แพรว' หมายถึง 'ผ้า' และ 'วา' หมายถึง ความยาว 1 วา หรือ 2 เมตร ผ้าแพรวาจึงหมายถึง 'ผืนผ้าที่มีความยาว 1 วา' เหตุที่ผ้าแพรวานั้นมีลวดลาย ที่แปลกและโดดเด่นจากผ้าไหมที่อื่นเพราะมีลวดลาย ต่างกันถึง 60 ลาย และในปัจจุบันมีการทำสีเส้นให้ หลากหลายมากขึ้นนอกจากสีแดงที่เป็นเอกลักษณ์แล้ว เพื่อให้เกิดความหลากหลายและรองรับความต้องการ สามารถนำไปใช้ได้จริงในหลายโอกาส

เป็น
ตง
จัด!?

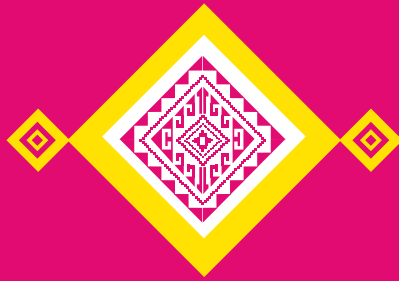
“ผ้าไหมของอีสานจะสวย เราอยู่กับมันมา ตั้งแต่เด็กนะ ทั้งปลูกหม่อน กว่าจะเก็บใบหม่อน เลี้ยงตัวไหม เราจะไต่ยีนว่าญาติๆ คุยกันว่า มัดหมี่ ลายนั่นลายนี่ ลายผ้าไปดูที่หมู่บ้านต่างๆ เราก็ฟังซิมซับ มา ตอนอยู่ ม. 4 คุณแม่จะมีผ้าไหมเยอะ บางผืน ก็ซื้อมา แล้วคุณยายทำให้บ้าง คุณแม่นำไปตัดชุดก็มี แต่คนชมแม่ว่าผ้าไหมแม่สวย เลยรู้สึกประทับใจ ตอนเรียนอยู่ปี 4 ได้ของขวัญจากการช่วยฝึกสอน เป็นผ้าไหม คุณแม่ก็ตัดชุดให้เราใส่ แล้วบอกว่า ผ้าไหม ไม่ใช่ของคนแก่ นะ มันสามารถตัดชุดวัยรุ่นเราได้ ไปอบรมที่อเมริกาก็ได้ มีคนชม หลังๆ มีโอกาสไปซื้อ ผ้าไหมที่ขอนแก่น แล้วแม่ชอบมาก เป็นชิ้นที่ถูกใจที่สุด เลยรู้สึกว่ามันเป็นของดีของภาคอีสาน”

- หนึ่งฤทัย พวงเพชร

เสี่ย

รุ่ง

ภา

ดอกไม้ เหล็ก

ผู้หญิงตัวเล็กชาวอุบลฯ คนนี้ ชื่อเล่นว่า ‘นิด’ แต่สิ่งที่เธอทำไม่ได้
น้อยนิดเหมือนชื่อ

แกร่ง อึด ลุย! คงไม่ใช่คำกล่าวเกินจริงกับบทชีวิตผจญภัย
ในหลากหลายตำแหน่งงานที่เธอเคยปฏิบัติ บางสถานที่ที่เธอไปและบางสิ่ง
ที่เธอทำ ผู้หญิงหลายคนอาจไม่เคยมีโอกาสอย่างกราย หรือได้สัมผัส
เลยสักครั้งในชีวิต ในวันนี้ พิษณุทิวา หรือนิด ยังคงเดินหน้าปกป้องสิทธิ
อันเท่าเทียมของหญิงขายบริการ ต่อต้านความรุนแรงจากการถูกกระทำ
รวมทั้งดูแลกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์และวัณโรคอย่างไม่รังเกียจจริงจน จนได้รับการ
การันตีความรักและนับถือจากคนรอบข้าง ด้วยคำว่า “คุณแม่” ตามที่ใคร
หลายคนเรียก

พิษณุทิวา มาลาหอม

นักวิชาการ พยาบาล และสาธารณสุขผู้ชำนาญการ จังหวัดอุบลราชธานี

ปริญญาโท / มานุษยวิทยาการแพทย์ มหาวิทยาลัยอิมสเตอร์ดัม / เนเธอร์แลนด์

พิมณฑิพา มาลาหอม

“เริ่มแรกคุณพ่อเป็นโรคหัวใจจนต้องเกษียณก่อนอายุ มีพี่ชาย 3 คน คนหนึ่งประสบอุบัติเหตุ อีกคนเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวเสียชีวิต เรามองว่าทำไมคนใกล้ตัวเราถึงเจ็บป่วยแบบนี้ พ่อเราเรียน ม.ศ. 4 - 5 แม่ถามว่าจะเรียนอะไร เราก็ไม่รู้ เรามีแผนพี่ แต่เขาเรียนเก่ง เรียนร้อย กนิศวิชาการ ส่วนเราชอบดีไซน์ แต่เราเรียนเก่งไม่เท่าเขาเลย ไปสอบติดสำรองพยาบาล เรียนแล้วรู้สึกว่ามันน่าจะทำได้ คิดแต่ว่า ต้องรักและต้องเรียนให้ได้นะ จนได้ทุนจากสาธารณสงฆ์ จบมาแล้ว คิดว่าจะถือคติ ‘3 ม.’ คือไม่โกงกิน ไม่คอร์รัปชั่น และไม่แย่งชิงของใคร”

“ตอนเรียนจบไปอยู่ไกลถึง อำเภอน้ำยั้น จังหวัด อุบลฯ ติดชายแดนไทย - กัมพูชา ต้องเก็บศพทุกวัน บางวันลึบกว่าศพ ฝีมือเย็บศพสวยมาก (หัวเราะ) เพราะเย็บด้วยใจ คิดว่าลูกเสียเขาไม่ได้มาปิดตาสามี เราก็อยากทำให้ดีที่สุดจริงๆ ตอนนั้นก็กลัวนะ ร้องไห้เลย พี่สาวถามว่าลาออกไหม จะจ่ายเงินให้ แต่ตอบไปว่า อย่าเลย คนอื่นยังอยู่ได้ เราเลือกทางนี้แล้วต้องลองดู ลักตั้ง ต้องร้อยศพด้วยเข็มเบอร์ใหญ่ที่สุดกับด้ายขาว-แดง ที่ปกติใช้ส่งพัสดุจนเราเกลียดการส่งพัสดุไปเลย บางคน กำลังจะแต่งงาน บางคนกำลังกินมาमाแต่โดนระเบิด เข้าไป มามายังคาอยู่ที่พัก เรากินมามาไม่ได้เป็นเดือน บางวันมีนายทหารมาโบกรถให้ ตกเย็นคนนั้นตาย เจยเจย ตอนนั้นเราก็อ้างงานนี้มากขึ้นนะ ได้อยู่ใกล้กับความตาย คือได้เห็นชีวิตคนมาก เห็นว่าชีวิตไม่มีอะไร แนนอน เก็บศพอยู่ 3 ปี พอดีคุณพ่อเป็นมะเร็งต่อม- ลูกหมากเพิ่มเลยต้องขอย้ายกลับมา”

“ชีวิตเราเหมือนผู้ถูกเบิก ตอนอยู่อำเภอ น้ำยั้น ก็ตั้งหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ ลักพักก็ย้ายไปอยู่ อำเภอลำโรง จังหวัดอุบลฯ ไปนอนคุยกับคนงาน ช่างเครื่องปั่นไฟ (หัวเราะ) กลายเป็นหัวหน้ากลุ่ม- พยาบาล เป็นพยาบาลวิชาชีพคนเดียว เพราะคนมีน้อย นอกนั้นเป็นน้องๆ ฝ่ายเทคนิค ตอนนั้นอายุ 22 เอง แต่เหมือนถูกบังคับว่าคุณต้องเป็น ไม่มีทางเลือกนะ ตำแหน่งว่างก็จะต้องทำ ต้องสร้างกรอบทางเดินของเราเอง ไม่มีใครให้เดินตาม เรียนรู้จากการอ่านและจากลูกน้อง พอเราเป็นหัวหน้า เราต้องมีความเป็นผู้นำ ชื่อสัตย์ ทุกข์สุขเราต้องรับ อยาให้ลูกน้องตาย ไม่พองนาย ไม่ขายเพื่อน เวลาเมื่อไรต้องออกไปรับก่อน แล้วค่อย มาเคลียร์ทีหลัง”

“สิ่งหนึ่งที่เห็นคือ ปัญหาของผู้หญิง ทั้งติดเชื้อ HIV มะเร็งปากมดลูก ลูกป่วย ปัญหากับสามี ความรุนแรง ในครอบครัว แต่งงานไปหลายปีเพิ่งรู้ว่าตัวเองเป็น เมียน้อยตอนคลอดลูกเพราะเมียหลวงโทรมาด่า หรือ การฝังยาคุม ทำไม่ต้องเป็นผู้หญิงฝัง ทำไม่ผู้ชายไม่ฝัง เวลาไปเรียกผู้ชายมาทำหมัน ผู้หญิงมักเก็บร้อย ผู้ชายมาแค่คนเดียว ทำไม่เป็นแบบนี้ ผู้หญิงจะถูกกระทำ ตลอด ไม่แพร่เลยนะ คุณทำเขาท้อง แต่พอลคลอดลูก ก็ให้เมียดูแลลูก ผู้ชายไม่ทำอะไรเลย บางครั้งเราพา

ผู้หญิงไปทำหมันแล้ว ผู้อำนวยการขับรถไปส่งบ้าน แม่งหน้า ตัวเราช่วยอุ้มลูกให้ ขับกันไป 30 - 40 กิโลเมตร ถนนและมาก สามีเมาแอดูบ้าน”

“ถึงสังคมทั่วไปจะมองว่าพยาบาลไม่เท่ากับหมอ แต่เราว่าคนละบทบาท หมอมีหน้าที่รักษาคนไข้ก็รักษา ไปสิ หน้าที่พยาบาลคือให้ความรู้ชาวบ้าน ดูแลให้เขา ช่วยตัวเองได้ เสร็จแล้วก็ถอยออกมา คุณไม่มีสิทธิ์ตำหนิ คนไข้เพราะเขาไม่รู้ เขาป่วยเพราะอะไรเขาก็ไม่รู้ ถ้าเขา รู้เขาจะป่วยทำไม อยู่มา 10 กว่าปี ยังต้องไปประชาสัมพันธ์ ว่าโรงพยาบาลตั้งแล้วนะ ให้ไปใช้บริการกันไม่ต้อง ไปถึงอำเภอวารินทรชีราบแล้วนะ ขับกันไปรถติดหล่ม ก็ต้องช่วยเข็น (หัวเราะ) เริ่มพบคนไข้เอชดี พ.ศ. 2535 เขาโกรธว่าไม่มีใครยอมรับ คือหน้าหมู่บ้านจะมีตม่น้ำ และฝาครอบ ชาวบ้านไม่ให้แกกินน้ำ ทูบหมอน้ำแล้ว เอาไปโยนทิ้ง แกเลยกระโดดลงบ่อน้ำไม่ให้คนกินทั้ง หมู่บ้าน เราก็ต้องไปช่วยพูด”

“การดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์จะแยกเป็น 2 กรณี คือ ลูกที่ติดจากแม่ และคนที่ติดโดยพฤติกรรมเสี่ยง ไม่ว่าจะ เป็นนักเที่ยว เป็นผู้ซื้อหรือผู้ชาย เรามองว่าร่างกายของเรา เรามีสิทธิ์จะขายได้นะ อยาจะนอนกินนอนไป คุณมีสิทธิ์เลือกฉัน ฉันมีสิทธิ์เอาเงินคุณ แต่เธอไม่มีสิทธิ์ เป็นเจ้าเหนือชีวิตฉัน ฉันไม่ขายจิตวิญญาณ”

“เราไม่ได้สนับสนุนอาชีพนี้ แต่อยากป้องกัน ผู้หญิงเหล่านี้ ตอน IFP ส่งเราไปเรียนที่เนเธอร์แลนด์ เราเห็นเด็กๆ พวกนี้ไปเช่าตู้ ได้เงินเดือน 200,000-300,000 บาท จากการขายบริการ สวัสดิการรัฐดูแล เปิดเป็นช่องแวดล้อมโบสถ์ แปลกใหม่ละ แต่มันเป็น งานสุจริต ไม่ได้โกง ไม่ได้เป็นเมียหย้อยใคร ได้เงินดูแลตัวเอง คนมาเที่ยวก็เสียภาษี เจ้าของร้านก็เสียภาษี แล้วทำไมเราจะช่วยคนเหล่านี้ไม่ได้ อีกมุมคือ ถ้าเราดูแล เขา ถึงเขาจะขายบริการแต่ก็จะเป็นโรค ไม่แพร่เชื้อ ผู้ชายที่ไม่มีเมียน้อย แต่เขามาเพราะภรรยาตอบสนอง ความสุขไม่ได้ เขามาระบาย ถามว่าผู้หญิงเหล่านี้ ถ้าเลือกได้จะอยาขายบริการไหม เราว่าไม่มีใครอยา เปลื้องตัวให้คนอื่นเห็น ไปลงอ่างนอนกับใครก็ไม่วอก เราถามเด็กทั้งไทยและลาวที่ทำงานตามชายแดนกว่า ร้อยคนว่า นอนกับผู้ชายเคยถึงจุดสุดยอดไหม เขาตอบ ว่าไม่เคยหรอก สิ่งที่ทำให้มีความสุขคือซื้อเสื้อผ้า รองเท้า

เพื่อนบอกไม่สวยก็โยนทิ้ง ต้องนอนกับแขก 7 - 8 คน ต่อคืน เครียดก็กินเหล้า เป็นโรคหรือมีลูก ผลจากแอลกอฮอล์ก็ทำให้เด็กปัญญาอ่อนได้ แต่เขาไม่รู้ เราไม่ได้สนับสนุนเขาแต่อยากให้คุณดูแลตัวเอง เคยเจอไหม สามีเป็นคนขับรถพากรรยาไปขายบริการทำงานคาราโอเกะเองเลย เที่ยงคืนก็มารับกลับบ้านแล้วก็นอนกับภรรยาตัวเอง ทำได้ยังไง เพราะเขาคิดว่าภรรยาทำอาชีพเหมือนค้าขายทั่วไป ไม่ได้มองว่าไปขายบริการถ้ามว่าเป็นความรุนแรงใหม่ รุนแรงสี รุนแรงต่อจิตใจนะ”

“เราลาออกจากอำเภอสำโรงมาเป็นผู้ช่วยฝ่ายควบคุมโรค จังหวัดอุบลฯ พยายามจางจังหวัด ได้เป็นหัวหน้างานแม่และเด็ก โชคดีมากปีนั้นเจอแม่ตาย 16 คน ต้องออกไปสอบสวนโรคอีก งงว่าทำไมฉันเจอแบบนี้ทุกที (หัวเราะ) ทั้งคลอดตายทั้งกลม ตกเลือด เสียชีวิต แต่ไปหาหมอฝึกีร์ตลงอาคมเอาเด็กออกไปในหม้อแล้วฝัง พอสอบสวนพบว่าจริงๆ เพราะมดลูกแตก เราเป็นพยาบาลแต่มาอยู่งานสังคม มันไม่ถนัด ก่อนหน้านั้นมันเป็นการแพทย์ หมอรักษา หาย จบแต่ลงวัน แต่งงานนี้ บางทีรู้ปัญหาไปถึงต้นตอแต่ทำอะไรไม่ได้ พูดยอะไรไม่ได้

พอดีมีศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐฯ ด้านสาธารณสุข (TUC) เข้ามา เขาดูแลเรื่องโรคเอดส์ โรคติดต่อเพศสัมพันธ์ และวัณโรค เราก็ไปทำอยู่ 6 ปีจนหมดโครงการ อาจารย์ก็บอกว่าไปเรียนต่อเถอะ นิดควรจะไปเรียนต่อแล้วนะ เพราะความรู้มันมีแล้ว นิดต้องไปไกลกว่านี้ ต้องช่วยคนได้มากกว่านี้”

“ทุน IFP ส่งเรามาเรียนเตรียมภาษาอังกฤษที่ AUA ขอนแก่น จริงๆ แล้วอยากไปเรียนต่อด้านอนามัย-เจริญพันธุ์ แต่คะแนนไม่ถึง เลยได้เรียนสาขามานุษยวิทยาการแพทย์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญธรรม ประเทศเนเธอร์แลนด์แทน สิ่งที่ผิดคาดคืออากาศหนาวมาก ไปเจอคนหลากหลายเชื้อชาติมากแล้วฉันจะอยู่ได้อย่างไร ต้องพูดภาษาอังกฤษอีก แล้วเนเธอร์แลนด์เลือกปฏิบัติ นะ นักเรียนอินโดนีเซียมาก่อน ไทยแลนด์ทีหลัง ชั้น 1-2 เป็นห้องครัวและห้องรับแขก นักเรียนไทยจะได้นอนชั้นบนสุดและชั้นใต้ดินซึ่งหนาวมาก เด็กอินโดฯ ได้เลือกห้องก่อนก็นอนชั้น 3 เขาไม่ชอบไทยเท่าไร บอกว่าเพราะไทยถูกแบล็กลิสต์เรื่องยาเสพติดกับผู้หญิง เราโกรธมาก ร้องให้ไปหาไปเลย ส่วนเรื่องประทับใจคือ เราได้เห็นว่า

ผู้หญิงขายบริการที่นั่นมีความเป็นมนุษย์ บ้านเราเองเขาเหมือนเป็นสัตว์เลี้ยง เป็นคนไม่ดี เป็นโลภเอนี่ แต่ที่นั่นเขาให้เกียรติและมีศักดิ์ศรี”

“จนเปลี่ยนวิชาเอกไปเรียนด้านสิทธิมนุษยชน ไปฝึกงานเลยได้เปลี่ยนความคิดจากที่เคยมองว่า ตะวันตกมีแต่คนรวย ก็มาเห็นว่าคนจนก็มีนะ คนเลวก็มีนะ ไม่ใช่มีแต่คนดี มนุษย์มันก็หลากหลาย ไม่ต่างกันหรอก ได้เข้าไปดูช่อง ทั้งเอเชีย เวียดนาม จีน ลาว ยุโรป โซเวียต อยู่ที่นั่นดีหน่อยคือ แมงดาจะไม่ดี ถ้าคุณเอาเราไปแต่คุณไม่สุขภาพ เราไม่อยากจะนอน เรากดออกเรียกเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่มาจับโยนออกไปได้เลย กฎหมายเป็นกฎหมาย ได้เรียนรู้ว่ามนุษย์ก็คือมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็คนผิวสีอะไร อยู่ที่จิตใจคุณต่างหาก วิทยานิพนธ์ของเราก็ได้ใช้ประโยชน์ คิดว่าน่าจะๆ พยาบาลก็เข้าใจมากขึ้น”

“เรามีคุณแม่ออกมาให้กำลังใจ เวลาทำอะไรหาแม่ แม่บอกว่าอยากได้อะไร ไปให้ถึงแล้วทำให้ได้ดี เราเลือกทำในสิ่งที่รัก แม้ว่ามันจะไม่ได้รับการตอบ เกเรมันจะออกมาไม่ดีเหมือนที่เราอยากได้ แต่ก็รักในตัวมัน ในสิ่งที่เรารู้ เกเรไม่ได้เป็นตัวตัดสินว่าเราจะเป็นคนดีหรือคนเลว ไม่ได้ตัดสินว่าเราจะล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จในชีวิต เกเรเป็นเพียงตัววัดว่าคุณทำตามที่เขาคาดหวังไหม เขาจึงให้คุณแค่นี้ แต่สิ่งที่เราหวังคือความรู้ที่จะได้กลับมาบ้านเราต่างหาก”

“พอกลับมาแล้วผิดหวังนิดหน่อย คืออยู่ที่นั่นเรามีอิสระทางความคิด คิดอะไรก็ได้ ไม่มีกรอบกลับมาแล้วรู้สึกว่าเราต้องเข้ากล่องนะ กล่องเล็กกว่าเดิม กล่องที่เราพูดอะไรไปคนจะหาว่าเราโอเวอร์ ลืมตัว จบปริญญาโทจริงหรือเปล่า ชื่อปริญญามาใหม่ เราถูกถามนะ แต่เราให้อภัย เรารับผิดชอบหน้าที่ของเรา กลับมาก็อยากทำเรื่องเยาวชน แต่มีคนทำอยู่แล้ว ซึ่งก็ดีแล้วนะ เลยอยากทำหลักสูตรอนามัยเจริญพันธุ์ ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและกลุ่มหญิงบริการรู้หลักอนามัยและความหลากหลายทางเพศ ตอนนั้นหันมาทำเรื่องเกย์และกะเทยด้วย เพราะความรุนแรงไม่ได้เกิดแต่ในผู้หญิง บางทีเกย์และกะเทยก็ถูกกระทำ เด็กเหล่านี้จะถูกมองเป็นคนผิดปกติ เกิดมาไม่ปกติและติดเชื้อ HIV กันเยอะ

เรารู้แค่ว่าตอนนี้ เราอยู่ตรงนี้ ไม่รู้ว่า ความตายจะมาถึง เมื่อไหร่ ถ้าความรู้ ของเราไม่ได้ถูกแชร์ ออกไป มันหายไปหมด เลยนะ

เราพยายามเชื่อมต่อกับสากล ทำให้ประเทศลาวยอมรับด้วย เรารู้แค่ว่าตอนนี้อยู่ตรงนี้ ความตายไม่รู้ว่าจะมาถึงเมื่อไหร่ ถ้าความรู้ของเราไม่ได้ถูกแชร์ไปหมดเลยนะ”

“สิ่งที่ทำตอนนี้คือช่วยเหลือคนที่ต้องการความช่วยเหลือ มีกลุ่มเพื่อนที่ทราบที่เราทำเรื่องนี้แล้วบอกต่อกัน แหล่งทุนก็เสนอเงินมา เชิญเราไปฟังบ้างไปเป็นวิทยากรบ้าง บางครั้งต้องปลอมตัวเป็นหญิงขายบริการ เป็นนายหน้า เป็นแม่เฒ่าไปดูเด็กไปขออนุญาตสัมภาษณ์เจ้าของหรือผู้จัดการคาราโอเกะเพื่อสำรวจความต้องการของเขา อยากได้ถูกยางอนามัยขนาดไหน แบบไหน จำนวนเท่าไร พนักงานตรวจร่างกายบ้างไหม เพื่อเราจะได้เตรียมถุงยางมาแจกและให้ความช่วยเหลือเขาได้อย่างเหมาะสม”

“นอกจากนี้ เรายังจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับการขายบริการตามชายแดน วัตถุประสงค์คืออยากปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในข้าราชการชาย เพราะเป็นกลุ่มผู้ซื้อ เล่าเป็นเรื่อง ‘สมชาย’ ทำคู่กับ ‘ทางเดินของดอกไม้’ ซึ่งเป็นมุมมองหญิงขายบริการ เช่น ทำไม่ถึงมาขายบริการเจอผู้ติดเชื่อแล้วกลัวไหม บางคนไม่กลัวตาย ไปสร้างบ้านให้พ่อแม่แต่ตัวเองไม่มีโอกาสใช้เงิน พอป่วยก็ต้องรักษาตัวเอง เราไปหาข้อมูลเหมือนงานวิจัยและประสานงานกับประเทศลาวด้วย ผลคือเด็กตื่นตัวกันมาก อ่านง่ายเหมือนอ่านการ์ตูนผีเล่มละบาท (หัวเราะ) แปลทั้งภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาอังกฤษและจะนำไปใช้ที่ประเทศสาธารณรัฐโมซัมบิก ทวีปแอฟริกาด้วย”

“เราไม่ได้เกลียดผู้ชายนะ เราก็รักผู้ชาย (หัวเราะ) ไม่ได้คิดว่าผู้ชายเลว เรื่องแบบนี้ถ้าผู้ชายรู้ เขาคงไม่ทำที่สำคัญคือเวลาแก้ปัญหาต่างๆ ต้องเอาผู้ชายมาร่วมด้วย ต้องฟังความคิดเห็นของผู้ชาย คำนึงมเป็นยังไง เราไม่ได้สนับสนุนให้ผู้ชายไปนอนกับผู้หญิงบริการ แต่มองว่าถ้ามีทางเลือก ผู้หญิงบริการก็เป็นอาชีพหนึ่ง แต่ต้องทำให้มันถูกกฎหมาย ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ เกียรตินี้สังคมต้องเป็นคนให้ ทำไม่บ้านอื่นเมือง

อื่นให้ได้ละ เราพยายามจะให้ความรู้กับผู้หญิง ทั้ง 20 จังหวัดในภาคอีสาน เป็นตัวแทนผู้หญิงในชุมชน เชื่อมกับกฎหมาย คุยกับอัยการ ผู้พิพากษา ตำรวจ หรือคนที่สนใจ”

“บางคนอาจจะอยากย้ายงาน ไม่อยากอยู่แล้ว แต่เราว่างานนี้น่าสนุก ชาวบ้านจริงจังมาก พอถึงฤดู เขาจะชนมะละกอ มันล่าปะหลัง อ้อย ใส่มอเตอร์ไซด์ มาให้ เขาไม่มีจะกินยังอุตสาหะมาให้เรา เราเป็นใครไม่รู้ ไม่ใช่ญาติเขาซะหน่อย ทำไมเขาถึงจริงจังกับเรามากมาย เราไม่ชอบสังคมเมืองหลวง อยู่ที่นี่สบายมาก”

“ต้องขอบคุณบุญคุณของโครงการทุน IFP ที่ทำให้เราเติบโต เราเคยเติบโตมาในระดับหนึ่ง แต่ IFP ทำให้เราเติบโตด้านมนุษยธรรม ด้านการมองโลก มองสังคม มองมนุษย์เป็นมนุษย์ เราไม่ได้เอาธรรมะมาให้เขา แต่เราเรียนรู้จากทุนที่เขาให้ ได้เห็นคน เห็นความหลากหลาย ความจริงใจ เห็นว่าความรู้ที่คุณมีอยู่ต้องเอาออกมาใช้ เอาไว้กับตัวก็ไม่ได้ประโยชน์จะเอาไปเป็นตำแหน่ง

เพื่อให้สังคมยอมรับหรือ ไม่ต้องหอก เพราะเกียรติเป็น สิ่งที่คนอื่นต้องมอบให้ เราอยากไปต่อยอด และ แลกเปลี่ยนให้คนอื่นรู้ว่าตัวเราเองก็ไม่ได้ด้อยหรือ ใจเฝ้าแต่ตุนอยู่ในโลกมืด นี่คือนี่ IFP ให้โอกาส ให้เกียรติและทำให้สังคมยอมรับเรา ทำให้เราคิดเป็น ระบบมากขึ้น ทำงานแบบฝรั่ง ตรงไปตรงมา ทำให้เสร็จ เร็วคือจบ และอย่าหวังวิชาความรู้ อันนี้ IFP ก็ให้อีก เพราะ IFP ไม่ได้หวังนะ ให้เงินประกันชีวิตตั้งเยอะ ไม่เคยใช้ (หัวเราะ) ให้โอกาสญาติมาให้กำลังใจ มีทุนไหนให้แบบนี้ ไม่มีหรอก เขาให้เราเพื่อให้เรา มา ดูแลคนในพื้นที่ เพราะฉะนั้นเราก็อยากทำให้เต็มที่ เหมือนกัน” ■

เสี้ยวรุ่น 6

ศรีสุดา ชมพันธ์

ปริญญาโท / การศึกษาและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยอีสต์เทกซัส / สหราชอาณาจักร

อุมาพร คำพรหม

ปริญญาโท / สุภาพนานาชาติ มหาวิทยาลัยอีสต์ / สหราชอาณาจักร

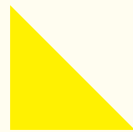
“ก่อนเข้าร่วมโครงการทุน IFP จะมีความคิดที่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนตลอดโครงการทำให้เรามองโลกกว้างขึ้นจากหลายมุม เพราะได้รู้จักผู้คนหลากหลาย และวิเคราะห์ภาพโดยรวมมากขึ้น ตอนนี้อยู่ได้นำทักษะดังกล่าวมาใช้กับงานประจำ โดยการคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการดูแลผู้ป่วยเฉพาะราย การพัฒนาบุคลากร ซึ่งเชื่อว่าน่าจะทำให้ชุมชนที่อยู่อาศัยดีขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาอีสาน”

เด่นดวง บัวทองหลาง

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“โครงการ IFP ทำให้เรามีวิสัยทัศน์ในการมองชีวิตที่กว้างขึ้น และได้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่น ได้รู้จักตัวตนของตัวเองมากขึ้น ได้พบปะเพื่อนใหม่ๆ ทั้งจากต่างประเทศและเพื่อน IFP ด้วยกัน เข้าใจคำว่ามิตรแท้ที่พร้อมให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจและสนับสนุนกันตลอดเวลา ปัจจุบันได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาทัศนคติด้านการศึกษาของนักเรียนในชุมชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่านักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีกับการศึกษา และเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป”

นกุล กิ่งแก้ว

ปริญญาโท / การวิจัยประชากรและอนามัยเจริญพันธุ์
มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

พีระ พิลากุर्थ

ปริญญาโท / หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น /
ประเทศไทย

“สิ่งที่ผมประทับใจและจะขอจดจำไว้ในใจจนกว่าชีวิตจะหาไม่ก็คือ ความเสียสละความมีน้ำใจของเจ้าหน้าที่ ‘IFP Thailand’ ที่คอยเอาใจใส่ คอยถามอยู่เสมอว่า ‘เป็นยังไงบ้าง ขาดเหลืออะไรบ้าง เรียนทันเพื่อนไหม ต้องการให้ทาง IFP ช่วยอะไรบ้าง’ คำถามและความห่วงใยอีกมากมายที่ทางเจ้าหน้าที่ IFP Thailand นั้นมีให้ด้วยดีตลอดมา สิ่งเหล่านี้ทำให้ผมประทับใจมากและจะขอจดจำไว้ในใจตลอดไป”

สมนึก เกียมโทสง

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอ /
ประเทศสหรัฐอเมริกา

เลี้ยวรุ่น 6

กมล หอมกลิ่น

ปริญญาโท / พัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

“ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ ความชัดเจนในเรื่องการนำเสนอความคิด รู้สึกมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น อาจจะด้วยมีประสบการณ์ทั้งจากการเรียนในห้องเรียนและได้เดินทางไปต่างประเทศทำให้มีมุมมองที่กว้างมากขึ้น อีกทั้งสังคมเพื่อนๆ ที่ทำงานด้วยก็ให้ความเชื่อถือในความเป็นวิชาการ เนื่องจากในช่วงก่อนที่จะได้รับทุนมีแต่ทำกิจกรรมแต่ไม่ได้ศึกษาหลักสูตรวิชาการทำงาน แต่พอหลังได้รับทุน ก็สามารถเติมเต็มและอธิบายในสิ่งที่กำลังทำได้ อย่างชัดเจน เช่น การทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน ซึ่งในช่วงก่อนได้ทุนก็ลังเลแต่จะทำให้งานสำเร็จเป็นรูปธรรมในพื้นที่ แต่ไม่สามารถอธิบายในเชิงนโยบายหรือเชิงโครงสร้างเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาในระดับประเทศหรือระดับโลกได้”

นันทนา กัททะมาตย์

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยอ่าวไทย / ประเทศไทย

“กลับมาสนุกกับการทำงาน และกำลังริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรกับนักเรียนในหลากหลายรูปแบบ หนึ่งในกิจกรรมที่กำลังทำ ที่คิดว่าท้าทายความสามารถ คือ การดำเนินงาน บริษัท พฤษภา มีเดีย จำกัด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาทักษะการหาความรู้วิทยาศาสตร์ผ่านทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และสื่อสารวิทยาศาสตร์ให้กับผู้รับสารที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่แตกต่างกัน โดยสืบเนื่องมาจากผลของการทดลองใช้หลักสูตรฯ ในปี 2554 ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาทักษะการสื่อสารวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเรียนรู้วิทยาศาสตร์อีกทางหนึ่ง ซึ่งมีงานวิจัยจากนักศึกษากลุ่มคนแนะนำไว้ว่า การพูดสามารถเพิ่มความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ให้กว้างและลึกขึ้น”

คุชฎี งามเหลือ

ปริญญาโท / การสื่อสาร มหาวิทยาลัยอ่าวไทย เดอ เม-บัล / ประเทศไทย

ประชาธิป กะกา

ปริญญาเอก / มานุษยวิทยาการแพทย์
มหาวิทยาลัยอิมสเตอร์ดัม / ประเทศเนเธอร์แลนด์

ครุณี บุตรรส

ปริญญาโท / การบริหารทรัพยากรมนุษย์
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิกายาเทมาฮู / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“ภาคอีสานกำลังจะเป็นเมืองท่าของการพัฒนา เป็นอาเซียน เศรษฐกิจโดยรวมน่าจะโตไวมาก ซึ่งช่วยขยายคลอง สาธารณูปโภคคงเพียบพร้อม วัฒนธรรมคงปนเปหลากหลายจนมั่ว

อาชญากรรมคงเยอะขึ้น ข้าวอาหารหลักคงถูกแย่งตลาดในเชิงราคาที่เพื่อนบ้านทำได้ถูกกว่า

ชวานาก็คงโดนเต็มๆ สรุปคืออีสานจะเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญมากของประเทศ แต่ต้องแลกกับความเสื่อมโทรมทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะไม่เกิดขึ้นถ้าผู้ปกครองบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

กoon กิกกัน

ปริญญาโท / การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

กระติบข้าวไม้ไผ่เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านชั้นเอก
อีกหนึ่งภูมิปัญญาของชาวอีสานที่กินข้าวเหนียว
กันมาแต่มนาน ดั้งนั้นคนอีสานจึงค้นหาสิ่งที่จะมา
ปรับปรุงให้ข้าวเหนียวสุกน่ากินและเก็บไว้ได้นาน
ในภาชนะที่ไม่ทำให้ข้าวเหนียวแข็ง สิ่งที่ทำให้ข้าวเหนียว
อ่อนนุ่มอยู่ได้นานก็คือไม้ไผ่ โดยนำมาจักสาน
จนกลายเป็นท่องข้าวจนถึงทุกวันนี้

กระติบ

อ้างอิง

<http://esanindy.com/otop/t340/>

http://kratipbelliza.blogspot.com/2012/01/blog-post_18.html

การเตรียมไม้ไผ่สำหรับสานกระติบข้าวนั้น ควร มีอายุไม่เกินหนึ่งปี โดยเลือกไม้ที่โตเพียงผ่นเดียว มาทำก่องข้าวหรือสานกระติบ สำหรับไม้ที่ใช้ทำกระติบ ได้ดีที่สุดจะมีอายุประมาณ 4 - 5 เดือน การเลือกไม้ไผ่ จะเลือกไม้ที่มีข้อปล้องยาวและตรง มีผิวเรียบเป็นมัน นำมาตัดข้อปล้องทางหัวและท้ายออก โดยใช้เลื่อยตัด รอบไม้ไผ่เพื่อป้องกันผิวไม้ฉีก ขนาดของปล้องไม้ไผ่หนึ่ง ควรมีความยาวประมาณ 30 - 40 เซนติเมตร จากนั้นจึงใช้ มีดโต้ผ่าออกเป็นชิ้นๆ แล้วใช้มีดตอกจกเป็นตอกขูด เบื้องหลังเขียวของมันออกและตากแดดเพื่อเก็บรักษา เอาไว้ก่อนจะทำงานสาน

เมื่อเราเหลาไม้ไผ่จนมีขนาดเหลือความหนา ประมาณ 0.05 เซนติเมตร เราจะขูดเส้นไม้ออก เพื่อให้ ตอกมีความเรียบและอ่อนบางที่สุด กระติบที่ได้ก็จะสวย และเวลาสานถ้าหากว่าเป็นตอกอ่อนก็จะทำให้สานง่าย ไม่เจ็บมืออีกด้วย และเมื่อได้ตอกมาประมาณ 100 - 150 เส้น แล้ว ก็จะเริ่มสานกระติบ หรือ 'ติบข้าว' ได้ เวลาที่ลงมือ สานมักจะเริ่มต้นสานโดยใช้ตอก 6 เส้น แล้วสาน ด้วยลายสอง โดยทิ้งชายตอกให้เหลือประมาณ 5 เซนติเมตร เมื่อสานได้ยาวจนชายตอกอีกด้าน เหลือประมาณ 3 เซนติเมตรให้นำชายทั้งสองข้าง มาประกบกันโดยใช้ลายสอง และเมื่อนำมาประกบกัน ได้แล้วด้วยลายสอง ก็จะม้วนชายตอกที่ไม่ต้องการอีกที ด้วยการสานลายสองเวียน

การสานกระติบให้ประกบซ้อนกันเป็นสองชั้น เพื่อช่วยเก็บความร้อนให้อยู่ได้ชั่วขณะหนึ่งพอที่จะทำให้ ได้กินข้าวเหนียวที่ไม่แข็งเกินไป นอกจากนั้นกระติบข้าว ที่ทำจากไม้ไผ่ยังช่วยดูดซับเอาหยาดน้ำที่อยู่ภายในที่จะ เป็นตัวทำให้ข้าวเปียกหรือแฉะได้อีกด้วย

ขั้นตอนต่อไปคือการขึ้นลายกระติบ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความต้องการของคนที่สานว่าต้องการใช้ลายอะไร เพราะแต่ละลายจะขึ้นต่างกัน ลายกระติบที่นิยมสาน คือ 'ลายข้างกระต่ายขึ้นและสามขึ้น' การขึ้นลายสอง นั้น จะยกตอกสองเส้นแล้วทั้งสองเส้น และเมื่อขึ้นลาย ไปได้ประมาณครึ่งหนึ่งของความยาวของตอกแล้ว ก็จะ สานต่อด้วยลายสามขึ้นหรือลายคูป จากนั้นจึงสานด้วย ลายสองขึ้นอีกครั้งเพื่อความแข็งแรงของกระติบข้าว แล้วจึงม้วนเก็บชายตอกด้วยการพับครึ่งเข้าไปข้างใน ทั้งสองข้างและบีบเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

เป็น ตก จัด!?

“ผมถามแม่ว่าทำไมต้องนั่งข้าวเหนียวเยอะ ขนาดนี้ จะมีข้าวที่เรียกว่า 'ข้าวเหนียว' และมีข้าว ก้นกระติบที่เรียกกันว่า 'ข้าวเย็น' เงามองว่าทำไมต้อง นั่งข้าวเหลือทุกวันเลย ทำไมต้องมาอุ่นทุกครั้ง ทำไม เราไม่กินข้าวใหม่ทุกวัน เรายินแค่นี้ทำไมต้องหงะเยอะ ขนาดนี้ แม่บอกว่า เผื่อมีคนมาขอ มีไม้ก็ไม่ต้องทำเพื่อ อย่างคนมานอนวัด ขอข้าวชาวบ้าน หรือเพื่อนบ้าน นั่งข้าวไม่พอมานขอ แสดงความเป็นอีสาน ทุกวันนี้ ก็ยังหงะเยอะอยู่”

- สุรพงษ์ คำตาบัตย์

ส่วนกันของกระติบข้าวนั้นจะสานเป็นแผ่นแบน สองอันมาประกบกันเข้าแล้วผูกติดกับส่วนตัวกระติบ เรียกขั้นตอนนี้ว่า "อัดตุ้" ซึ่งมีการเย็บอยู่สองวิธีคือ การเย็บโดยใช้หวาย กับเย็บด้วยการใช้ด้ายเย็บ แต่การ เย็บด้วยหวายนั้นให้ความสวยงามตามธรรมชาติ และ มีความแข็งแรงกว่าการเย็บด้วยด้าย แต่ปัญหาก็คือ หวายจะหายากในปัจจุบัน

ส่วนต่อไปคือฐานของกระติบ ซึ่งคนอีสานจะ เรียกว่า 'ตีนติบข้าว' เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรับน้ำหนักและ จำเป็นที่จะต้องทำให้แข็งแรง ดังนั้นส่วนใหญ่จึงใช้ ก้านตาลมาเหลาแล้วโค้งให้เป็นวงกลมเท่ากับขนาด ของก้นกระติบข้าว ก้านตาลที่ใช้จะต้องตรงไม่คดเบี้ยว และมีความยาวประมาณ 1 เมตร ขึ้นไป นำก้านตาล ที่ตัดได้มาเหลาเอาหนามตาลออก ผ่าตามความยาว ของก้านตาล ซึ่งก้านตาล 1 ก้านใหญ่ สามารถทำ ตีนกระติบได้ 1 - 2 อัน จากนั้นจึงผ่าเกลาให้เรียบเสมอกัน นำมาม้วนแล้วทิ้งไว้ให้แห้งโดยใช้เวลาประมาณ 15 - 20 วัน เป็นอย่างน้อย

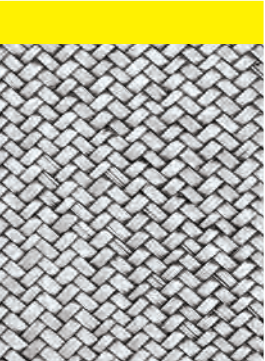

เสี่ย

รุ่น

เจ้า

ครู ผู้เป็น ทุกอย่าง

ครูสอนภาษาอังกฤษ หัวหน้าเวรประจำวัน หัวหน้างานพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา คือตำแหน่งอย่างเป็นทางการของผู้ชายคนนี้ เขาดูแลตั้งแต่เรื่องเล็กๆ อย่างการแต่งกายของนักเรียน เวรทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน อบรมหน้าเสาธง ควบคุมระเบียบวินัย ไปจนถึงการประกันคุณภาพการศึกษา ยังไม่นับตำแหน่งในอดีตอย่างหัวหน้าฝ่ายปกครอง และหัวหน้าฝ่ายธุรการ และงานนอกโรงเรียนอย่างการสอนหนังสือสามเณร นักแปล ล่าม วิทยากร ผู้พิพากษาคดีชาวบ้าน ช่างไฟและสารพัดภารกิจที่เขาบอกว่าครูอย่างเขาทำอะไรทำเต็มที่ ผู้ได้รับทุนโครงการทุน IFP คนนี้เอาพลังในการใช้ชีวิตมาจากไหน และสิ่งที่เขาทำนั้นคืนอะไรกลับสู่สังคมและตัวเขาเองบ้าง มาติดตามกัน

อุดม นิลใส

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ปริญญาโท / ภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

อดมนิลไสล

“ความอยากเรียนเกิดจากคำสอนของครู ครูบอกว่าการสอนคนทำให้เราได้บุญกุศลมากกว่าอย่างอื่น เลยเกิดความประทับใจว่า เออ เราอยากได้บุญ (หัวเราะ) ตอนนั้นไม่รู้หรือกว่าบุญคืออะไร แต่เราชอบที่ครูสอนแต่สิ่งดีๆ สอนให้ทำตัวให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมแล้วชีวิตจะมีความสุข เพราะฉะนั้นการจะช่วยเหลือคนอื่น แม้ว่าไม่มีเงินไปช่วยคนอื่น วิธีที่ดีที่สุดคือการเป็นครู เราต้องเรียนหนังสือ เราถึงจะเป็นครูได้ ถ้าไม่ได้เรียนหนังสือก็ไม่มีความรู้”

“ตอนออกจากโรงเรียนไปบวชเป็นสามเณรที่มหาวิทยาลัยกษัตริย์ราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรที่นั่นตอนเช้าจะเรียนนักธรรม สลับกับบาลี ตอนบ่ายเรียนสายสามัญ วิทยฯ คณิต อังกฤษ ภาษาไทย สังคมศึกษา เรียกได้ว่าเป็นสถานที่ที่ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง ให้ทั้งแรงบันดาลใจ ความรู้และโอกาส ล้ำฟ้าแค่ตัวเองคงทำไม่ได้ ต้องขอบพระคุณท่านสมเด็จพระวันรัต วัดมกุฏกษัตริยาราม ซึ่งเป็นผู้ดูแลและขอบคุณครูบาอาจารย์ท่านอื่นด้วย แม้แต่ท่านสมเด็จพระญาณสังวรฯ สมัยนั้นท่านสอนอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ผมก็ไปเรียนกับท่าน”

“สาเหตุที่วัดให้เรียนทั้งทางโลกและทางธรรม เพราะมีแนวคิดว่า คนเราโดยเฉพาะพระเณรยุคนี้ ควรจะมีนัยน์ตาทั้งสองข้าง คือรู้ทางโลก และรู้ทางธรรม ถ้ารู้ทางโลกเราก็จะสามารถสอนประชาชนได้ ถ้ารู้ทางธรรมเราก็จะปฏิบัติตนให้ถูกต้องได้ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องมีความรู้ครอบคลุม ถ้าเราเป็นพระ เราก็จะเป็นพระที่มีคุณภาพ ถ้าเป็นฆราวาส เราก็จะสามารถเป็นพลเมืองดีของสังคมได้”

“ผมเป็นลูกชาวนา 100% พ่อแม่มีลูก 8 คน ที่บ้านไม่มีใครได้เรียนหนังสือเลยเพราะไม่มีเงิน ตัวผมได้เรียนเพราะไปบวช ไม่ใช่เพราะพ่อแม่อยากให้บวชด้วยนะ แต่เป็นความใฝ่ฝันว่าอยากเรียน แต่จะไปเรียนแบบปกติอย่างคนอื่นก็ทำไม่ได้ เลยคิดอย่างนี้ก็แล้วแต่จงให้ได้เรียนหนังสือ พ่อมีคนบอกว่าถ้าบวชเป็นสามเณรก็จะได้เรียนหนังสือ- ตอนนั้นจบ ป. 4 จึงตัดสินใจเลย”

“ตอนบวช เราไม่รู้เหมือนกันว่าเป้าหมายคืออะไร คิดอย่างเดียวคืออยากเรียน อยากรู้ อยากทำ เขาว่าบาลียากก็อยากจะเรียน รู้สึกสนุก เคยคิดว่า เอ๊ะ ทำไมเราอ่านภาษาอังกฤษไม่รู้เรื่อง เรายาน่าจะรู้อ่านนะ ไม่ใช่เขาเขียนว่าแม่เรา แต่เราไม่รู้ยังเอามาตั้งถอดไว้เฉยเลย มันเป็นความท้าทาย ต้องพิสูจน์ให้ได้ นึกชมตัวเองว่าเราก็คิดดีเหมือนกันนะ (หัวเราะ) แต่อยู่ต่างจังหวัด สื่อการเรียนน้อย บังเอิญอาจารย์เสาวรส ที่กรุงเทพฯ สมัยนั้นท่านเป็นโยมอุปัฏฐากของวัดมกุฏฯ ตามเจ้าคุณสมเด็จฯ มาว่าน่อยประจำ ท่านจะเอาหนังสือจากโรงเรียนประถม-มัธยมมามอบให้โรงเรียนวัด เราก็เรียนรู้จากตรงนั้น”

“ตอนผมเป็นเนรคณีนั่งรถทัวร์จากกรุงเทพฯ ไปชลลบุรี เราเป็นสามเนรคณเลยได้นั่งเบาะด้านหน้า แต่เห็นฝรั่งเดินไปนั่งหลังสุด เราก็ลุดตามไปนั่งใกล้ๆ พอมีคนลุกเราก็ขยับไปนั่งข้างเขา ทักเขาเป็นภาษาอังกฤษว่ามาจากไหน พูดไม่เป็นหรือ พูดได้นิดเดียว เขามองหน้านิ่งๆ แต่ก็ตอบ เราเลยขอที่อยู่เขาอีก เขาเขียนให้แล้วก็นั่งเสียบกันไป หลังจากนั้นเกือบ 3 เดือน มีจดหมายฉบับหนึ่งส่งมาที่โรงเรียน เป็นลายมือฝรั่ง จำหน้าของมาเลย เพื่อนมาเห็นก็ โอ้โห! มีฝรั่งเขียนมาหาด้วย ขอดูหน่อย เราก็ดูเพื่อนนะ ยังไม่ได้เปิดอ่าน อย่าเพิ่งจนวายจะทำการบ้าน ที่จริงในใจคิดว่า เดียวขอไปแปลก่อน จะได้ถอดเขาได้ว่าตัวเองรู้ (หัวเราะ) ไปหาอาจารย์ให้ช่วยแปลแล้วจ้ะมาบอกเพื่อนวันรุ่งขึ้น เขาก็ชื่นชมว่าเราเก่ง กลายเป็นเรื่องมหัศจรรย์มาก แต่ในความรู้สึกของเรามันหลอกลวงเพื่อน เราไม่ได้เก่งจริง เลยคิดว่าจะทำยังไงถึงจะเก่งจริงได้ ปลอมๆ แบบนี้ไม่ได้นะ เลยตั้งใจเรียนใหม่ ปีต่อมาสอบได้ที่ 1 เลยเพราะคนที่เก่งกว่าเวลาออกไปแล้ว (หัวเราะ)”

“บวชอยู่ประมาณ 10 ปี สึกตอนอายุ 20 ปี สาเหตุที่สึกเพราะตอนนั้นคุณพ่อคุณแม่ก็อายุเยอะแล้วอยากดูแลท่านให้เต็มที่ สึกออกมาได้วุฒิอนุปริญญา ตอนนั้นไปทำงานบริษัทเยอรมัน ช่วยเขาซื้อขนเปิดไปทำเสื้อกันหนาว หน้าที่ไม่มีอะไรมากแค่รับโทรศัพท์ ตอบจดหมาย แต่พอได้ไปดูกระบวนการของเขาแล้วก็รู้สึกว่าจะอยู่ไม่ได้ สงสารเปิด ทำได้เดือนกว่าๆ เลยออกไปสอบบรรจุครูที่หนองคาย ไปเป็นครูประถมอยู่ปีหนึ่ง แต่อยู่บ้านนอกมันไม่ได้เรียนต่อ เรายังอยากเรียนต่อเลยไป

สมัครเรียนรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ แล้วก็ลาออกจากโรงเรียนประถมมาสอบบรรจุใหม่ของกรมสามัญศึกษาและสอบของกรมอาชีวศึกษาไปพร้อมกัน ผลออกมาว่าได้ที่ทั้งคู่ แต่ของกรมอาชีวฯ เขาบอกว่าวิชาของเราเป็นวิชาสามัญ สอบอาชีวฯไม่รู้หรือหอก ในขณะที่ของกรมสามัญฯ ผมอยากมาอยู่ที่บึงกาฬ เพราะจากที่นั่นนั่งรถไฟเรียนที่กรุงเทพฯ ได้ เลยตัดสินใจเลือกงานนี้”

“วิธีสอนที่คิดว่าดีที่สุดคือให้เด็กมีส่วนร่วม ถ้าเราอ่านนำให้เขา เขาก็อาจจะอ่านตามได้แต่ไม่ถูกใจเรา อาจไม่เข้าใจ ไม่ทันใจ เราอ่านให้ฟังเดี๋ยวก็ผ่านไป อีกสองวันก็ลืม แต่ถ้าได้ลงมือฝึกด้วยตัวเอง เขาจะจำแม่นและเข้าใจกว่า ยิ่งภาษาอังกฤษเดี๋ยวนี้ยิ่งสำคัญมาก การได้ทุน IFP ไปเรียนต่อทำให้รู้ว่าโลกนี้แคบมาก ภาษาอังกฤษอย่างเดียวอาจไม่พอแล้ว เราควรจะรู้ อีกสักภาษาด้วยซ้ำ ยกตัวอย่างหียบปากกาขึ้นมาแท่งหนึ่ง ถامنักเรียนว่าปากกาของใครมีภาษาไทยบ้าง ในห้องจำนวน 10 กว่าคน ปรากฏว่ามีคนเดียว บางห้องไม่มีเลย เราเรียนภาษาอังกฤษไม่ใช่ที่เราจะไปเป็นคนอังกฤษ หรือไปยึดถือวัฒนธรรมเขา แต่เราเรียนรู้เพื่อจะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ เพราะตำราดีๆ ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ เราต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อพัฒนาตนเอง มันอยู่ในชีวิตประจำวัน เราแล้วแต่เราไม่รู้ตัว”

“การเรียนภาษาอังกฤษควรเน้นทุกด้าน เพราะฟัง พูด อ่าน เขียน สัมพันธ์กันหมด บ้านนอกมีสื่อน้อย มีตำราก็อ่านไม่ค่อยออก บุคลากรก็น้อย บึงกาฬเพิ่งได้ตั้งเป็นจังหวัด อาจารย์บรรจุใหม่พอเก่งๆ ก็จะถูกย้ายออก การสอนจึงขาดความต่อเนื่องทำให้เด็กเสียโอกาส ต้องรอคนใหม่เข้ามากว่าจะมาปรับตัวได้ เคยอ่านหนังสือเจอว่า ความรู้ในโลกนี้มีเยอะ เราจะหามาให้เด็กเรียนตลอดคงไม่ได้ สำคัญที่สุดคือนักเรียนจะต้องสามารถหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง เราต้องพยายามปลูกฝังความชอบ คอยถามเด็กว่าเธออ่านหนังสือภาษาอังกฤษวันหนึ่งกี่หน้า ก็ชั่วโมง เด็กบอกว่าประมาณ 5 นาที รวมๆ แล้วประมาณ 2 ชั่วโมงต่อเดือน ซึ่งมันไม่พอ ถ้าอยากเก่งเราต้องให้เวลากับมัน เราควรจะมีเพื่อนต่างประเทศบ้างนะ มี Penfriend (เพื่อนทาง-

รักจะเป็นครูต้องมีความเมตตา เป็นหลักธรรมที่ใช้ได้ทั่วโลก

จดหมาย) โหม เขียนจดหมายหรืออีเมลก็ง่าย คุยแชตกันก็ได้ แต่อย่าไปหลงกลอะไรเขา พูด้วันละนิดวันละหน่อย”

“รักจะเป็นครูต้องมีความเมตตา เป็นหลักธรรมที่ใช้ได้ทั่วโลกและใช้ได้ตลอดเวลา เวลาเมื่อไรก็บอกกันด้วยเหตุผล ผมบอกนักเรียนว่า เราไม่ได้มาเป็นศัตรูกันนะ ต่างคนต่างปรารถนาดีต่อกัน เธอมาเรียน ครูก็จะตั้งใจสอน ถ้าเธอไม่ตั้งใจเรียน ครูก็ไม่รู้จะสอนยังไง เพราะฉะนั้นขอให้ตั้งใจ ถ้านักเรียนไม่เข้าใจก็ค่อยๆ อธิบาย ไม่ใช่ดูว่า เราก็อดทน อดทนต่อคำพูดของเด็ก บางคนบ่นไม่รู้เรื่องเลย บางคนก็กวนเรา บางคนมีภาวะครอบครวัทำให้เรียนไม่ได้ แต่เขาไม่เคยบอก เราก็ต้องพยายามเข้าใจ ให้อภัยและอดทน”

“นอกจากจะสอนที่โรงเรียนบึงกาฬ ตั้งแต่ 5 โมงเย็นถึง 1 ทุ่ม ผมจะไปสอนสามเณรที่วัด เป็นโรงเรียนที่ผมริเริ่มตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ร่วมกับหลวงพ่อดีซึ่งมรณภาพไปแล้ว ตอนนั้นก็เข้าไปหลายรุ่นแล้ว ต้องเข้าใจว่าสามเณรคือนักเรียนที่พ่อแม่ฐานะยากจนและด้อยโอกาสด้วยสำนึกที่ว่าตัวเองก็มาจากสามเณร ได้ดีเพราะว่าบวชสามเณร เพราะฉะนั้นชีวิตนี้ทั้งชีวิตจะต้องรับใช้

ศาสนาเพราะศาสนาช่วยเรา เราก็อยากช่วยศาสนา และสังคม ทำทุกอย่างตั้งแต่ภารโรงไปจนถึงครูใหญ่ จนแฟนบอกว่าเลิกทำเถอะ เเรามีเงินเดือนพอใช้ ไม่เห็นต้องลำบาก เราก็อธิบายให้ฟังว่าเรามาจากไหน จนเขาชินแล้ว ตอนนั้นก็ตั้งใจไปช่วยสอนด้วยซะเลย (หัวเราะ)”

“นอกจากงานสอน บางครั้งต้องไปเป็นวิทยากรสอนภาษาอังกฤษให้กับคลังจังหวัด เป็นกรรมการผ้าป่าการศึกษา อยู่บ้านนอกมันไม่เหมือนอยู่ในเมือง ที่นี่ครูจะเป็นทุกอย่าง เป็นผู้พิพากษาด้วย ชาวบ้านทะเลาะกันก็มาเรียกครูไปตัดสิน ต่อไฟฟ้าไม่เป็นก็เรียกครูเราทำไม่เป็นหรือก อาศัยนักเรียนที่บ้านอยู่ใกล้ๆ ไปทำให้เขาก็เลี้ยงข้าวเลี้ยงน้ำ บางคนมีแฟนฝรั่งเขียนจดหมายมาแปลไม่ออกก็มาให้เราแปลและเขียนตอบ เราก็รับทำทุกอย่าง”

“ปัจจุบันครูบ้านนอกกับครูในเมืองไม่ต่างกันนะ การพัฒนาของสื่อช่วยได้เยอะ อยู่บ้านนอกก็สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ หากความรู้จากเว็บไซต์ ได้ความรู้มาให้ให้นักเรียน การสอนทำให้เรามีความสุขนะ จากลูกชวานาก้าวมาอยู่ตรงนี้ได้ถือว่ามีความสุขเพียงพอแล้ว

เพราะฉะนั้นเราก็อยากแบ่งปันให้เขาบ้าง ถ้าเราย้ายไปที่อื่นใครจะดูแลตรงนี้ นี่ก็ได้แบบนั้นเราเลยไม่หนีไปไหน อธิบติกรมสามัญฯ เคยชวนไปอยู่ที่โรงเรียนวัดหัวลำโพง โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม หรือสามเสนวิทยาลัย ที่กรุงเทพฯ เราก็ไม่ไป เราถือว่าเราอยู่ตรงนั้นโอเคแล้ว ประชาชนต้องการเรา นักเรียนต้องการเรา เพราะฉะนั้นเราก็ให้ใจเขาเต็มๆ ไปเลย”

“ผมตัดสินใจสมัครเข้าโครงการทุน IFP เพราะอยากจะได้พัฒนาภาษาอังกฤษของตัวเอง ต้องลาราชการ 2 ปีแต่ก็ยอม แด่ขอให้ได้ไปเรียน ผมเลือกเรียนที่ฮาวาย สหรัฐอเมริกา แต่ทางนั้นส่งหนังสือกลับมาว่า เราสมัครไปไม่ทัน ให้ไปเรียนภาคเรียนที่ 2 แทน ตอนนั้นผมลาราชการออกมาแล้ว ถ้าเราไปตอนเทอม 2 เราจะเหลือเวลาเรียนได้แค่นี้เดียวจะจบไม่ทัน เลยไปสมัครที่มิดเดิล หลักสูทริอินเตอร์เนท”

“การเรียนที่มิดเดิล เราไม่ได้สอนภาษาอังกฤษนะ เพราะถือว่าควารู้แล้ว เราจะสอนทฤษฎีจากต่างประเทศอย่างเดียว อาจารย์ให้ไปเปิดดูวารสารทางวิชาการ (journal) แล้วมารายงานอาจารย์ บางที่เราก็ไม่ได้รู้เรื่องที่อาจารย์พูดทั้งหมด ระยะเวลาที่เราต้องกลับมาช่วยตัวเองเยอะมาก เหนื่อยและลำบากหน่อย อาจเพราะทักษะเราไม่พอ พอมาเทอม 2 เราก็เริ่มชินแต่งานหนักเหมือนเดิม ทำได้ไม่เท่าที่เราอยากจะทำ ด้วยข้อจำกัดของเวลา เพราะเวลาเราอ่านวารสารของฝรั่งต้องใช้เวลาเยอะมาก บางทีแค่สรุปงานวิจัย 20 - 30 แผ่น อ่านเป็นอาทิตย์ยังไม่รู้เรื่องเลย เราต้องสรุปให้อาจารย์ฟัง ว่าเราจะเอามาใช้ยังไง แล้วไม่ได้มีวิชาเดียว แต่สุดท้ายก็จบภายในสองปี พอจบปีก็ต้องรีบไปเรียนคอร์สต่อที่รัฐอาร์คันซอ สหรัฐอเมริกา เวลาเราไม่มีแล้วเพราะลาราชการมาแค่นั้น ที่อาร์คันซอ เราได้เรียนทั้งภาษาอังกฤษและภาวะการเป็นผู้นำ ตอนเช้าถึงเที่ยงเรียนภาษา ตอนเย็นไปร่วมกิจกรรมชุมชนและเทศบาล ไปดูสถานีวิทย์ เรียนปั้นรูป วาดรูป ไปดูไลฟ์สไตล์ของคนอเมริกัน ดูว่าเราช่วยเหลือคนพิการยังไง เด็กที่นั่นทำอะไรบ้าง ไปเรียนรู้วัฒนธรรมสังคมเพื่อจะได้เอามาพัฒนาของเรา”

“หลังจากเรียนจบ เรารู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้น พุดจามั่นใจมากขึ้น ไปเรียนแบบเต็มเวลาทำให้ความรู้เราแน่นนะ กล้าพูดขึ้น ถ้าให้พูดเรื่องงานวิจัยเราก็ไม่กลัวหรือโรงพยาบาลบึงกาฬพักจะมีชาวต่างชาติมาดูงาน

เขาก็ให้เราเขียนสคริปต์ให้เราก็ได้ใช้ความรู้เป็นประโยชน์ต่อสังคม แม้กระทั่งตำรวจจับผู้ร้ายยาเสพติดได้ แต่พูดไทยไม่รู้เรื่องก็ให้เราไปช่วย คลังจังหวัดจะต้อนรับเจ้าหน้าที่อาเซียน บุคลากรที่ใช้ภาษาอังกฤษได้มีน้อยมาก ต่อจากนั้นยังมีเหตุการณ์คำจังหวัด และอีกอีกเยอะมากมาย เราก็จัดทีมไปทำงานแทน ออกแบบว่าต้องทำยังไง ต้องสอนอะไร เขาก็เชื่อเรา”

“การเตรียมภาษาเพื่อเข้าสู่อาเซียน เบื้องต้นควรจะพูดกันให้ได้ก่อน ตอนนี้อยู่หน่วยงานทำนบป้องกันน้ำท่วมให้เวลาเราสอนครูหน่อย เพราะต้องเตรียมครูสู่อาเซียนเหมือนกัน เราอาจจะเรียนแค่ทักทายกัน ฟีกในชีวิตประจำวันก่อน เช่น Good morning. How are you? How was your weekend? เบื้องต้นให้ได้ตรงนี้ก่อน พอเกิดความมั่นใจจึงเริ่มขั้นต่อไป จะนำเสนอสินค้าของตัวเองต้องพูดยังไง ทำพรีเซนเทชันนำเสนอท้องถิ่น นำเสนอข้อมูลให้กับคนที่เขาจะมาตีใหม่ เขาจะได้รู้จักพอได้เบื้องต้นแล้วเราก็สอนวิธีการนำเสนอ”

“จริงๆ แล้ว ผมเป็นคนที่ไม่พยายามพัฒนาตัวเองตลอดเวลา ถึงจะเป็นครูบ้านนอก แต่ที่สมัครเป็นสมาชิกหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นหรือบางกอกโพสต์ ไปเข้าอบรมและเข้ากรุงเทพฯ ตลอด ถ้าวันนั้นไม่ได้ทุนคิดว่าคงจะไม่มั่นใจเท่าปัจจุบัน อาจจะมีหยุดระดับตัวเองไว้แค่นั้น เรื่องทุนต้องขอขอบคุณจริงๆ โครงการทุน IFP มีวิสัยทัศน์ที่ดีมาก ผมชื่นชมที่เขาไม่ได้เลือกว่าเราเป็นใคร มาจากไหน เขาอาจจะดูที่เราเคยทำประโยชน์ แม้จะไม่เท่ากับที่เขาคิดแต่เขาก็ให้ทุนแบบให้เปล่า ให้เรามีโอกาสได้เรียนหนังสือ ยิ่งเราทำประโยชน์ให้สังคมอยู่แล้ว พอเราไปตรงนั้นเราก็ยิ่งกลับมาทำประโยชน์ให้กับสังคมได้มากขึ้น เกิดความมั่นใจมากขึ้น กว้างขวางขึ้น มันก็เป็นประโยชน์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผมว่าเขาเดินถูกทางนะ ตรงกับใจเรา แต่เราไม่มีความสามารถจะทำเองได้ IFP ให้ทุนนักเรียนทั่วโลก อย่างตอนไปอาร์คันซอจะมีคนที่ได้ทุนแบบเดียวกันมาอยู่ด้วยกัน เช่น ประเทศโบลิเวีย เม็กซิโก บราซิล ฯลฯ ทุกคนได้มาเรียนด้วยกันมาคุยกันและเป็นเพื่อนกันทำให้โลกนี้มันแคบลง ทำให้เราเข้าใจกันได้ เรายังอยากจะทำกับคนที่ก่อตั้งทุนนี้เลยนะว่าคุณได้แรงบันดาลใจอะไรมาจึงทำโครงการนี้สักวันหนึ่งจะเขียนจดหมายไปถาม ผมคิดไว้นานแล้ว (ยิ้ม)”

เปิดใจ ด้วยใจ

ต้องขอบคุณคนบ้าแก้วบ้านและความรักการอ่านในวัยเด็กที่ทำให้ ดวงรัตน์ แผ้วพลสง สนใจพฤติกรรมและความคิดอันซับซ้อนของมนุษย์เป็นพิเศษ จากบุรีรัมย์บ้านเกิด เธอเลือกเรียนระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาคลินิก คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก่อนจะเข้าทำงานที่ โรงพยาบาลสุรินทร์ เพื่อให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตและทำจิตบำบัดตลอดหลายปี สิ่งที่เราค้นพบไม่ใช่แค่การโง่หึสในใจผู้ป่วย แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างสุดความสามารถ สิ่งนี้เป็นเหตุผลสำคัญให้เธอเลือกเรียนต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผ่านการสนับสนุนจากโครงการทุน IFP

ดวงรัตน์ แผ้วพลสง

นักจิตวิทยา โรงพยาบาลสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ปริญญาโท / สุขภาพจิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ประเทศไทย

ดวงรัตน์ แพ้วพลสง

“ตอนเด็กมีคนบ้านแถวบ้านเยอะ คอยกันไปรู้เรื่อง เราสงสัยว่าเขาคิดยังไง อยากรู้ว่าทำไมถึงเป็นแบบนี้ ตามใครก็ตอบไม่ได้ เราเลยสนใจคนกลุ่มนี้ตั้งแต่เด็ก อีกอย่างเพราะชอบอ่านหนังสือ ตอน ป. 4 - ป. 5 อ่านตั้งแต่การ์ตูนไปจนถึงนิยาย นักเขียนที่ชอบมีทั้ง ชาติ กอบจิตติ, คำหมาน คนโค, คำพูน บุญทวี, สโธ ตอลสตอย รวมถึง คอลัมน์ ‘ตอบปัญหากับสัปดาห์’ ซึ่งเป็นคอลัมน์สุขภาพจิต ไม่ได้อ่านแบบเครียดนะ แต่อ่านด้วยความสนุก”

“การอ่านมันได้ทุกด้าน ทั้ง Conceptual Thinking (การคิดเชิงมนทัศน์) คือรับข้อมูลหลายๆ อย่าง มาประสานให้เป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้รอบความคิดเรา ชัดเจน ได้ทั้งจินตนาการ แยกยอดความคิด ความคิดเรา จะหลากหลาย ไม่ได้มีแค่มุมเดียว ทำให้เข้าใจอะไร ได้ง่ายขึ้น”

“งานหลักๆ ตอนนี้จะมีส่วน 2 ส่วน คือ ส่วนการบริหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารทั้งหมด และส่วนปฏิบัติการ รับผิดชอบการตรวจวินิจฉัยต่างๆ การตรวจทางจิต การตรวจทางเซาวิปัญญา การตรวจพาริสภาพทางสมอง รวมทั้งการบำบัดรักษา ในส่วนของการส่งเสริมป้องกัน จะมีออกไปชุมชน เป็นวิทยากรเกี่ยวกับงานสุขภาพจิต ด้านวิชาการจะสอนนักศึกษาแพทย์ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกับศูนย์แพทย์”

“คนใช้ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมือง มีหลายเชื้อชาติ ทั้ง ส่วย ลาว ฯลฯ คนสุรินทร์จะพูดภาษาเขมรเป็น ภาษาดั้งเดิมเพราะอยู่ติดชายแดน วัฒนธรรมจึง ผสมผสานกันแต่ก็ยังมีลักษณะเฉพาะของตัวเองปนอยู่ ปัญหาที่ตามมาคือหลายคนจะฟังภาษาไทยไม่เข้าใจ เราต้องแยกแยะระหว่างการไม่เข้าใจภาษากับปัญหาบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือ LD (Learning Disability) ต้องวัดไอคิวดูก่อนว่าสติปัญญาปกติไหม ใช้แบบทดสอบที่ไม่เกี่ยวกับภาษาหรือการอ่านเขียน หรือถามด้วยการใช้ภาพแทน ถ้าผลออกมาว่าปกติแล้วทำไมถึงเรียนไม่ได้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจวินิจฉัย”

“เด็กกลุ่ม LD จะเป็นเด็กที่มีสติปัญญาปกติ บางคนไอคิวสูงเลยนะ แต่พอเรียนรู้ไม่ได้ อ่านเขียนไม่ได้ ต้องใช้การฟังมากขึ้น เวลาอยู่ในโรงเรียนก็จะถูกมองว่า สติปัญญาไม่ดี เรียนไม่เก่ง หลายคนจะหลุดจากระบบโรงเรียนไปเลย พอเราไปทำงานในเชิงจิตความร่วมมือกับ ตำรวจด้วย จะพบว่าหลายคนกลายเป็นผู้กระทำผิด เป็นหัวโจก เพราะพอหลุดระบบการศึกษาไป ก็เข้าไป อยู่ในสังคมอีกแบบหนึ่ง กลุ่มนี้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้พิการได้

แต่ความรู้ของคนในพื้นที่ยังมีน้อย เหมือน ฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ทอม ครูซ หรือ วอลต์ ดิสนีย์ ก็มีปัญหาร่องนี้ถามว่าเขาใจไหม เขาไม่ได้ใจนะ แต่ฝรั่งเขาอยู่ในประเทศที่เจริญแล้วจึงได้รับการดูแล จริงๆ แล้วถ้าประเทศเราจัดระบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเขา เราจะได้เด็กเก่งๆ เยอะเลย มันเป็นปัญหาที่เราควรเอาใจใส่พอๆ กับออสติติก เพราะออสติติกรักษาไม่ได้ ทำได้แค่ฟื้นฟู แต่กลุ่มนี้ยังเรียนรู้ได้”

“บางครั้งต้องตรวจวินิจฉัยเพื่อทำคดีร่วมกับตำรวจ เคสคดีจะกดดันกว่าเพราะต้องละเอียดมาก ต้องดูทั้งแรงจูงใจ เรื่องแวดล้อมที่สำคัญคือต้องเป็นกลางที่สุด ทั้งต่อคนก่อคดีและต่อคนถูกกระทำ การคุยกับผู้กระทำ เราจะใช้ความเป็นมนุษย์และให้เกียรติเขาคนที่ทำความผิดเขาก็จะให้ข้อมูลว่าข้อเท็จจริงเป็นยังไง เข้าใจว่าสิ่งที่ทำอาจมีเหตุผลใจ แต่กฎเกณฑ์สังคมเป็นแบบนี้ ต้องดูด้วยว่าเขากระทำเพราะอะไร บางคนมีอาการทางจิตหรือเสี่ยงสั่งให้ทำ เราคิดว่าทุกคนมีเหตุผลของตัวเอง เราไม่มีสิทธิ์ไปตัดสินใคร แต่เราก็ต้องให้เขาพูดหาตัวเองให้เจอ มันไม่ใช่การพูดธรรมดา แต่เป็นการพูดด้วยทักษะการสะท้อนกลับ ให้เขาค้นพบตัวเอง ให้เขาระบายออกมา การทำจิตบำบัดที่แท้จริงไม่ใช่การบอกว่าคุณต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ บางคนไม่เข้าใจว่าตัวเองรู้สึกยังไง เราก็ต้องคลี่ออก เป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ต้องเข้าใจ ต้องนั่ง ร่วมกับประสบการณ์”

“อีกปัญหาคือการฆ่าตัวตาย ซึ่งทุกวันนี้รุนแรงมากขึ้น ในพื้นที่เราจะฆ่าตัวตกรวมในครอบครัวหรือฆ่าตัวตายทั้งบ้านเยอะ ทั้งจากปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจนและวัฒนธรรมดั้งเดิม เมื่อก่อนผู้ชายจะเหมือนเทพ แม่แต่การซักเสื้อผ้า ของผู้ชายก็จะไม่ปนกับผู้หญิง เขาจะไม่เล่นกับลูก สมัยนี้อาจจะดีขึ้นแต่ก็ยังมียอยู่ในบางพื้นที่ อันนี้ก็เป็นหน้าที่ที่ความรับผิดชอบเราเหมือนกัน เราต้องแก้ปัญหาโดยการรักษาคนที่มีอาการซึมเศร้าก่อนเพื่อป้องกันการฆ่าตัวตาย บางรายก็ต้องลงพื้นที่ไปคุยกับเขา มีอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหรือสถานีอนามัยไปอบรมให้ ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เขาถึงจะกล้าพูด แต่การจะพูดให้ใครสักคนฟังไม่ใช่เรื่องง่าย เราต้องดูด้วยว่าเขาเปิดหรือเปล่า ถ้าเขาไม่เปิดก็อาจจะตอบไม่จริง บางคนเป็นที่รู้จัก

ของสังคมก็ต้องเป็นความลับ เป็นงานละเอียดอ่อน”

“การรักษาคนไข้ไม่ยาก สิ่งที่ยากที่สุดในการทำงานนี้คือ การปรับใจของคนข้างนอกที่มองเข้ามาไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวหรือสังคมแวดล้อม สำหรับคนไข้ ถ้าเราคุยกับเขาด้วยความรู้สึกที่ดีก็ไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง เพราะส่วนใหญ่เขาเป็นผู้ถูกกระทำ เขาไม่ได้อยากเป็นแต่อาจเพราะกรรมพันธุ์ อุบัติเหตุทางสมองหรือเป็นโรค แต่คนรอบข้างไม่เข้าใจ การที่เราจะเผยแพร่ความรู้ตรงนี้เพื่อให้ทุกคนมองคนป่วยอย่างเหมาะสมยิ่งยากกว่า”

“บางครั้งเราต้องออกแบบวิธีทำงานของเราด้วย เคยมีเคสที่ต้องบอกข่าวร้าย เป็นเคสที่ลำบากใจกว่าหลายๆ เคสที่เคยทำ คือแม่กับลูกที่มอเตอร์ไซด์ชนกันด้วยกันแล้วประสบอุบัติเหตุ แม่ยังนอนรักษาตัวอยู่โรงพยาบาลแต่ศพลูกถูกเผาไปแล้วญาติปิดเป็นความลับไม่กล้าบอกเลยให้เราเป็นคนแจ้งข่าวซึ่งเราก็ลำบากใจ เราไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรขึ้นจึงต้องทำงานหลายขั้นตอนมากกว่าจะแจ้งเขาได้ ต้องประเมินสภาพของแม่ก่อน สร้างสัมพันธ์ภาพ ถามไถ่อาการ แต่ด้วยความที่เป็นแม่เขาจะมีเซนส์นะว่าลูกไม่อยู่แล้ว แต่เราต้องเนียนไปก่อน ต้องคุยกับญาติว่า เราคิดว่าเราไม่ควรเป็นคนบอกข่าวนี้ แต่ควรเป็นคนในครอบครัว ต้องเรียกญาติมาแจ้งเพราะยังไงก็ต้องออกจากโรงพยาบาล พ่อเขาเองก็ทำไม่ได้ เพราะสูญเสียเหมือนกัน คนที่ลงตัวที่สุดน่าจะเป็นคุณป้า เราเลยเลือกคนนี้มาวางแผนกัน คิดแม่กระทิงจะนั่งมูมไหนด ต้องคิดให้ละเอียดเลย สามีสี่มีชะตากรรมร่วมกันนั่งติดกับเขา แล้วเราก็นั่งติดกับคนไข้เพื่อมีอะไรฉุกเฉิน ให้ญาติห้อมล้อมไว้โดยเราจะเป็นคนเปิดประเด็นค่อยๆ พูด แล้วบอกให้คุณป้าเป็นคนแจ้ง พ่อแจ้งไปเขาก็บิบบมือแล้วชบปลงที่สามี่ อาจเป็นเพราะเราเตรียมการไว้ดี ทุกคนพร้อมสนับสนุน ทุกอย่างจึงผ่านมาได้ด้วยดี”

“อีกเคสที่ยากที่สุดเป็นเคสของคบดีที่ทานหนึ่งเป็นคนจีนที่มาตั้งรกรากทำธุรกิจในเมืองไทย ตอนเด็กเคยอยากเรียนหนังสือแล้วไม่ได้เรียน ไม่เคยได้ใช้ชีวิตของตัวเองเลย ทำธุรกิจเก่งมากจนประสบความสำเร็จ แต่ซึมเศร้าไม่มีความสุข ไม่มีใครสามารถคุยกับเขาได้เลย เพราะเชื่อมั่นในตนเองสูงแต่ทักษะทางสังคมค่อนข้างน้อย คนนี้กว่าจะได้ไฉยจากมากแต่ก็ยอมเปิดกับเรา

**การทำจิตบำบัดที่
แท้จริง ไม่ใช่การบอกว่า
คุณต้องทำอย่างนั้น
อย่างนี้ บางคนไม่เข้าใจ
ว่าตัวเองรู้สึกยังไง เรา
ต้องคลี้ออก เป็นศิลปะ:
อย่างหนึ่ง ต้องเข้าใจ
ต้องนิ่ง**

คือเรามีประสบการณ์ชีวิตเยอะแต่ขาดความละเอียดอ่อน
ในจิตใจ มันไม่ใช่ความผิดของเขา ชีวิตเดินทางมาแบบนั้น
เราก็ฝึกให้เขาคลายเครียด ปลดปล่อยและพูดถึงสิ่งที่
อยู่ในใจมานาน”

“เวลารับฟังปัญหาของคนใช้มากๆ เราจะอินมาก
ไม่ได้ มันคือ Sympathy (ความสงสาร) ถ้าอินปั๊บ เราจะ
ดูแลเค้าไม่ได้ คุณเข้าใจสิ่งที่เขารู้สึกแต่คุณต้องออกมา
มองข้างนอก คุณถึงจะช่วยเหลือได้ สิ่งนี้คือ Empathy
(ความเข้าใจ) เป็นเรื่องที่ถูกฝึกตั้งแต่สมัยเรียน”

“ความจริงคนใช้จิตเวชไม่ได้ก่อปัญหาสังคมได้
เท่าคนปกติด้วยซ้ำไป แค่ปฏิบัติต่อเขาด้วยความรัก
และความเมตตา ทำไมคนใช้ถึงคุยกับหมอรู้เรื่อง แต่คุย
กับคนอื่นไม่รู้เรื่อง มันอยู่ที่ท่าทีของเราด้วย ถ้าคุยกับเขา
เขาก็คุยปกติ แต่บางทีสารเคมีในสมองกำเริบขึ้นมาบ้าง
เท่านั้น (ยิ้ม) แต่ถ้าคุยกับเขาแบบเขาป่วย คุณก็จะได้รับ
การตอบสนองแย่ๆ กลับมา”

“การบำบัดมีทั้งการพูดคุยให้คำปรึกษา การทำ
กลุ่มบำบัด ครอบครับบำบัด จิตบำบัด พฤติกรรมบำบัด
ฝึกหายใจและผ่อนคลายกล้ามเนื้อ กระตุ้นการใช้
จินตนาการด้วยเก้าอี้คลายเครียด ลักษณะคล้าย
เก้าอี้นวดแต่ไม่ได้เน้นการนวด จะเน้นการผ่อนคลาย

โดยให้หนึ่งคนละ 40 นาที สำหรับคนไข้ที่ปวดหัว เครียด หรือปวดเมื่อยตามตัว จะสอนให้เขารู้เทคนิคที่นำไปทำ ด้วยตนเองที่บ้านได้ บางรายต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เคยมีบางวันอากาศร้อน แล้วคนไข้หนีออกไปว่ายน้ำ ที่สระโบราณกลางโรงพยาบาล ว่ายน้ำแต่ว่ายกลับไม่ได้ ต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้ชายว่ายน้ำไปช่วยกลับมา แต่เดี๋ยวนี้ไม่มี แล้วนะ เพราะดูแลเข้มงวดขึ้นและทางโรงพยาบาล ก็ทำขอบสระกันไว้แล้ว (ยิ้ม) ”

“แม้การลงคลุกคลีชุมชนอาจจะไม่ใช่งานของเรา โดยตรง เพราะมีอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่คอยดูแล อยู่แล้ว แต่ตัวเราก็ไปทำความเข้าใจในกลุ่มเล็กๆ แต่กับ กลุ่มใหญ่จะไปพูดให้ความรู้ในฐานะวิทยากร คนที่มาฟัง จะเป็นกลุ่มผู้ป่วย กลุ่มญาติผู้ป่วย ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ กลุ่มแพทย์และพยาบาล แล้วแต่ว่าจะป็น งานสัมมนาอะไร นอกจากระบบแพทย์ ยังต้องประสาน งานกับโรงเรียนและวัด มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน มีการส่งเด็กมาประเมินระดับสติปัญญาว่าปกติใหม่ จะช่วยเหลืออย่างไร ส่วนวัดจะเป็นการฟื้นฟูด้านจิตใจใน กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มผู้ป่วยสมองเสื่อมหรือผู้ป่วย-เรื้อรัง มีวัดศาลาลอยเป็นศูนย์ของชุมชนคอยดูแล ผู้สูงอายุและผู้พิการ”

“ทำงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนได้รับทุน IFP ใน พ.ศ. 2552 ก่อนหน้านี้ไม่เคยคิดจะเรียนต่อเลย พอดี มีน้องที่เคทำงานด้วยกันมาบอกว่าทุนนี้ดีนะ เราเลยลอง สมัครดู คิดว่าอาจเป็นจังหวะที่ดีนะ น่าจะไปเปิดหูเปิดตา บ้าง ที่แรกตั้งใจอยากขอไปเรียนต่างประเทศ แต่คิดไป คิดมา ตอนนั้นคุณแม่ไม่สบาย แล้วตัวเราเองก็ไม่ช่วย แสวงหาแล้วเลยคิดว่าเรียนตรงไหนก็ได้ อยู่ที่การนำมา ใช้มากกว่าเลยเลือกเรียนในไทยนี่แหละ”

“ในตอนแรกเราสนใจเรื่อง ‘เทคโนโลยีผู้พิการ’ เพราะเชื่อในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ไม่ต้องใช้เทคโนโลยี มากมาย แต่เอาสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ เคยเห็นคุณตาคุณตา หลานที่มีปัญหาทางสมอง แขนขาลีบ คุณตาก็เอาไม้ไผ่ ตามขาและทำราวให้ฝึกเดิน ทำให้เด็กพัฒนาการ ดีขึ้นมาก เป็นเรื่องที่เราประทับใจมาก เราจึงอยากเรียน ทางนี้แต่ไม่มีที่ไหนเปิดสอนเพราะคนสนใจน้อย เลยเลือก เรียนด้านสุขภาพจิตที่จุฬาฯ แทน”

“ตอนทราบผลมีของมาแจ้ง เราคิดว่าไม่ได้หรอก

คิดลบไว้ก่อนเพื่อความสบายใจ (ยิ้ม) คิดว่าเขาคงส่ง ข้อมูลเรากลับมาเพราะของหนามาก พอเปิดมาได้เราก็ ดีใจ ที่นี้ก็คิดหนักเพราะจะต้องจัดการงานให้หมด หาคณาธิการการแทน ที่แรกเกือบไม่ได้รับอนุญาต ให้ไปเพราะภาระงานเยอะ สำหรับงานสาธารณสุข เจ้าหน้าที่คนหนึ่งมีความสำคัญมาก แต่สุดท้ายก็ได้ไป เพราะถือว่าไปเรียนแล้วกลับมาพัฒนางาน”

“สิ่งสำคัญที่ได้รับจากการรับทุน IFP คือแนวคิด ถึงเราจะมีประสบการณ์จากการทำงานมาก่อน แต่ มุมมองของอาจารย์ก็ช่วยไขบางประเด็นที่ยังไม่เคยรู้ สอนเทคนิคการบำบัดใหม่ๆ ได้รู้สิ่งที่ไม่เคยรู้ เช่น กรณี ผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำนั้นมีเยอะมาก เดินสวนกันไป ซัก 10 คน จะเจออย่างน้อย 2-3 คน อีกอย่างคืองานวิจัย ต่างๆ ทำให้เรารู้ระบบมากขึ้น คิดก็เป็นระบบขึ้น ไม่ยึดติด กับสโตล์เดิมที่เราเคยทำ ได้ไปเห็นของอาจารย์อีก หลายท่าน หลายสโตล์ รวมทั้งระบบจัดการและระบบ- วิชาการ ทำให้เราทำงานมีมาตรฐานมากขึ้นและมีความ เป็นสากลมากขึ้น”

“โรงพยาบาลสุรินทร์แตกต่างจากโรงพยาบาลจุฬาฯ ในกรุงเทพฯ เพราะที่นี่มีคนไข้มากกว่าแต่มีนักจิตเวช แค่ 5 คน เราจะรับเคสหนักๆ ไม่เกิน 2 เคสต่อวัน ไม่อย่างนั้นสมาธิเราจะไม่ไหว ความใกล้ชิดระหว่างญาติ กับคนไข้ก็ไม่เหมือนกัน ที่นี้ญาติเพียบเลย (หัวเราะ) แต่บางรายญาติก็ไม่เอาเลยนะ ส่วนใหญ่ที่กรุงเทพฯ จะเป็นโรคทางอารมณ์ แต่ของที่นี่จะเป็นโรคทางกรรมพันธุ์ และการติดเหล้า การดูแลจึงต่างกัน”

“กลับมาคราวนี้เราอยากพัฒนาด้าน Palliative Care (การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง) เป็นการดูแลผู้ป่วย ระยะเวลาสุดท้าย โดยป้องกันและบรรเทาอาการ รวมทั้งความทรมานทั้งทางกาย ใจ และสังคม พุดง่าย ๆ คือทำยังไงให้คนไข้จากไปด้วยดี เราเห็นว่าเวลาคนตาย ที่โรงพยาบาล มันไม่สมศักดิ์ศรี ทุกคนอยากกลับบ้าน ทั้งนั้น พอดีโรงพยาบาลสุรินทร์ให้ความสำคัญด้านนี้ อยู่แล้ว บวกกับเราได้ไปอบรมกับเครือข่ายพุทธิกา ของพระไพศาล วิสาโล เลยยิ่งสนใจ รู้สึกว่ามันเป็น สุดยอดของการช่วยเหลือ แต่ยังไงก็ยังสนใจเรื่อง เทคโนโลยีผู้พิการอยู่นะ เพราะเกี่ยวข้องกับงานของเรา อยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่มีโอกาสเรียนเท่านั้นเอง (ยิ้ม)” ■

กิตติพงษ์ ภาษี

ปริญญาโท / การสื่อสารเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

“ความมุ่งมั่นในการทำงานพัฒนาทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ IFP ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่เรามีความชัดเจนมากขึ้น มั่นใจมากขึ้นที่จะกลับไปทำงานพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน ในภูมิลำเนาจังหวัดเลยของตัวเอง นอกจากนี้ยังรู้สึกดีและอบอุ่น กับมิตรภาพของเพื่อนๆ ผู้ได้รับทุน แม้ว่าเราจะทำงานแตกต่างกัน แต่ดีใจทุกครั้งที่ได้มาเจอกันและนำมามิตรภาพดีๆ กลับไป ตอนนี้แผนในอนาคตคือการพัฒนาคณะรุ่นใหม่ในชุมชนให้ทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของตัวเอง อาจตั้งเป็นองค์กร หรือกลุ่มแบบดำเนินการเพื่อชุมชนโดยชุมชน”

ว่าที่ร้อยตรีสมโภชน์ ดาศรี

ปริญญาโท / อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

“IFP คือผู้เปิดโลกกว้างให้เรา ก่อนหน้านี้ก็มีพี่น้องในพื้นที่ อยู่พอสมควร แต่เดี๋ยวนี้มีพื้นที่มากขึ้น มีพี่น้องที่ทำงาน หลากหลาย มีเครือข่ายเสียวยุติธรรมพื้นที่อีสานบ้านเฮา จากนี้ไป คงได้เคลื่อนงานกันเต็มที่ โดยมีเครือข่ายคอยสนับสนุนทุก เครือข่ายงาน นอกจากนี้การศึกษาต่อยังได้เติมเต็มเรา มากขึ้น ทำให้เราได้ทำงานในภารกิจหลักได้สมบูรณ์ขึ้น สิ่งที่ทำอยู่ประจำตอนนี้คือการแบ่งปันข้อมูลสิทธิชุมชน และดูแลธรรมชาติ สายน้ำ และป่าเขารอบตัว เพื่อให้อีสานมันคง มากขึ้น”

กัญญา กิลาวิกย์

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนากฎภาคและพื้นที่ชนบท
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ความประทับใจระหว่างเรียนทุน IFP คือการได้ต่อสู้กับตัวเอง ในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าเป็นไปได้ยากและยากที่จะเอาชนะ ในสถานศึกษาที่ไม่เคยคิดว่าตัวเองจะได้ไปศึกษาเล่าเรียนมองไปรอบๆ ก็มีแต่ชาวต่างชาติและเด็กไทยระดับหัวกะทิ ซึ่งถูกคัดสรรมาอย่างดี ทำให้เรารู้สึกประหม่า แต่วันนี้เราทำได้ แม้จะไม่ดีเลิศ แต่เราก็ทำได้ และได้รู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาเพิ่มเติมด้วย ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยรู้อะไรเลย แต่ได้มาเรียนรู้หลายอย่างที่นี่ และมันจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้เรานำไปใช้ในงานพัฒนาต่อไป”

ชวกร์ ศรีโสกา

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนากฎภาคและพื้นที่ชนบท
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ก่อนเข้าร่วมโครงการ ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเอง เป็นคนมองในแง่ลบ ทำให้ขาดแรงบันดาลใจและยึดติดกับความล้มเหลว หลังจบโครงการ เรามีความมั่นใจมากขึ้น พบศักยภาพของตัวเองในด้านบวก คิดวิเคราะห์ได้เป็นระบบมากขึ้น ที่ได้มากกว่านั้นคือ มิตรภาพของเพื่อน IFP ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย ทำให้เราเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ เครือข่ายความสัมพันธ์แบบนี้แหละที่จะมีประสิทธิภาพในการรับใช้สังคมและพัฒนาประเทศต่อไป”

ธีระพงษ์ จันเปรียง

ปริญญาโท / การบริหารการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

“บุคคลต้นแบบของผมคือพ่อและแม่ ผู้กล้าแดนฝนบนผืนดินอีสาน พลิกผืนดินหว่านไถปักดำทำนามาตลอดชีวิต ในท้องถิ่นท้องไร่ ที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และไม่เคยเปลี่ยนวิถี อุดมการณ์แห่งชาวนา ชาวไร่”

สมบัติ มูกลา

ปริญญาโท / การบริหารองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร สถาบันบับบิตตอส โอ ที / ประเทศสหรัฐอเมริกา

รุ่งรัตน์ พละไธ

ปริญญาโท / การพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

อุทิศ สมใจ

ปริญญาโท / การจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น / ประเทศไทย

มิถนา แยมใส

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมาเนอู / ประเทศสหรัฐอเมริกา

อิทธิวา พลเยี่ยม

ปริญญาโท / โรคติดเชื้อและระบาดวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

“ปัจจุบันได้มาทำงานที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ-
พนทอง มีหน้าที่รายงานการควบคุมโรคสอบสวนโรค และ
เฝ้าระวังโรคที่อาจจะเกิดในชุมชน รวมทั้งร่วมกับหน่วยควบคุม
เคลื่อนที่เร็ว ในอนาคตกำลังจัดทำโครงการอำเภอเข้มแข็ง
ควบคุมป้องกันโรคด้วย เป้าหมายในชีวิตของผมคือทำงาน
ไปเรื่อยๆ ให้ประชาชนมีสุขภาพดีรวมทั้งตัวเองก็มีสุขภาพที่ดี
แข็งแรง ดูแลคุณพ่อคุณแม่ในยามแก่ชรา เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทร
ให้แก่ลูกหลาน อยู่อย่างพอเพียงก็น่าจะถือว่าประสบความสำเร็จ
ในการเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว”

พิณ

หากแคนเป็นเปียโนของ
ชาวอีสาน
พิณก็คงเปรียบได้กับ
กีตาร์ไฟฟ้า

พิณของชาวอีสาน ซึ่งแม้แต่ชาวอีสานเองก็เรียกชื่อเครื่องดนตรีชนิดนี้แตกต่างกันออกไป เช่น อุบลราชธานี เรียกว่า ‘ซุง’ ชัยภูมิเรียกว่า ‘เต่ง’ หรือ ‘อีเต่ง’ หนองคาย เรียกว่า ‘ซจ๊ับบี’ เป็นต้น แต่ชื่อสามัญที่คนทั่วไปใช้เรียก คือ ‘พิณ’ นั่นเอง

สมัยก่อน มีเฉพาะพิณโปร่ง นิยมทำจากไม้ขนุน เนื่องจากให้เสียงกังวานใสดี เกิดกำทอนดี ไม้ขนุน เนื้อไม้แข็งมาก ใช้มีด ใช้สิ่วเจาะทำพิณได้ไม่ยาก จริงๆ แล้วไม้ชนิดอื่นๆ เช่น ไม้มะหาด ไม้ยุง ก็ให้เสียงกังวานใสดีเช่นกัน แต่เนื้อไม้ค่อนข้างแข็งมาก และค่อนข้างหายาก จึงไม่นิยมนำมาทำพิณ ไม้ชนิดอื่นๆ เช่น ไม้มะเกลือ ไม้จ๊ากา เป็นต้น ก็ทำพิณได้เช่นกัน แต่เสียงอาจจะไม่แน่นดี ซึ่งหากจะเอาแค้ตัดแล้วมีเสียงดัง จะใช้ไม้อะไรก็ได้ที่ซึ่งสายแล้วตัวพิณไม่หัก นอกจากนั้น ช่างทำพิณบางคน อาจทำเต้าพิณจากกะลา น้ำเต้า บั้งไม้ไผ่ กระจดองเต้า ใช้หนังสัตว์ เช่น หนังงู เป็นต้น ทำเป็นแผ่นประกบปิดเต้าพิณ

พิณสมัยปัจจุบัน มีทั้งพิณโปร่ง พิณไฟฟ้า และพิณโปร่งไฟฟ้า

สายพิณ สมัยโบราณ เข้าใจว่า คงใช้เชือกหรือหนัง จากนั้น เมื่อมีรถจักรยานแล้วก็หันมาใช้สายเบรกรถจักรยานแทน แต่ปัจจุบัน เนื่องจากมีผู้ผลิตสายกีตาร์จำหน่าย จึงหันมาใช้สายกีตาร์โปร่งสำหรับพิณโปร่ง สายกีตาร์ไฟฟ้าสำหรับพิณไฟฟ้า

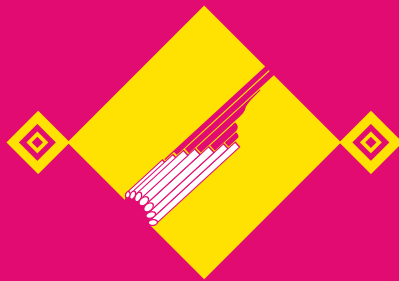
พิณ มีเสียงกังวานสดใส สามารถบรรเลงเพลงได้ทั้งจังหวะอ่อนหวาน เศร้าวันทและสนุกสนานครื้นเครง เข้าถึงอารมณ์แบบพื้นบ้าน พิณจึงเป็นเครื่องดนตรีชิ้นเอกอีกชิ้นหนึ่งของคนอีสาน

เป็น
ตง
จัด!?

“ผมชอบเล่นพิณ เล่นเครื่องสายเป็นหลัก แตกต่างกับเครื่องดนตรีอีสานอื่นๆ ตรงที่ มันระบายความทุกข์ แต่ยังร่าเริง ดนตรีออกมาสนุกสนาน แต่มีเนื้อหาบางเพลงที่รันทด คือ ทำให้เห็นว่าคนอีสานสู้ชีวิต แต่ยังสนุกสนานกับชีวิตได้”

- เกียรติยศ คำภีเดช

เสี่ยว
รุ่น
แปด

แผนที่
จังหวัดขอนแก่น
คำชะอี
เมืองนครราชสีมา

นวัตกรรม สู่ชุมชน

หนุ่มวิศวะชาวอุบลราชธานี ผู้เลือกที่จะสวอนกระแสเพื่อนร่วมรุ่นและคนร่วมอาชีพส่วนใหญ่ โดยการหันหลังให้กับระบบโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทเอกชน ออกไปพัฒนาชุมชนในฐานะ NGO มานานกว่า 10 ปีจนคุ้นเคยกับการวางแผนด้านพลังงานและการเป็นวิทยากรควบคู่กับการยึดหลักธรรมและการ ‘เจริญสติ’ อยู่เสมอ เขาคือผู้ได้รับทุนรุ่นสุดท้ายที่ได้รับเลือกจากโครงการทุน IFP ให้ไปเรียนต่อระดับปริญญาโทที่ประเทศอังกฤษ และกำลังจะกลับบ้านเกิดในอีกไม่ช้า แน่ใจว่าหลายสิ่งหลายอย่างในตัวเขาได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

เที่ยงทน คำกิตติเดช

**อดีตเจ้าหน้าที่ประสานงานพลังงานและสิ่งแวดล้อม
สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม (อาศรมพลังงาน) จังหวัดนครราชสีมา**

ปริญญาโท / การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยอีสต์แองเกลีย
/ สหราชอาณาจักร

เทียนทน คำภีเดช

“ผมจบภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตอนนั้นเลือกเรียนตามกระแสนะอย่างที่คุณอื่นเขาเรียนกัน อาจารย์บอกว่าเกรดขนาดนี้ควรเรียนวิศวกรรม เราก็สมัครเอนทรานซ์ แต่พอเรียนไป เราเกิดความรู้สึกว่าทำไมเด็กวิศวกรรมส่วนใหญ่จบมาแล้วต้องไปทำงานที่โรงงานไม่ก็บริษัทเท่านั้น เหมือนวิศวกรถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมมากเกินไป น้อยคนที่จะเลือกไปเป็นวิศวกรเพื่อชุมชน ทำงานให้ชาวบ้าน รุ่นพี่ที่ทำงานด้านนี้ก็ยังมีน้อย ผมเลยมาทางนี้คิดว่า โชคดีที่บ้านไม่ได้คาดหวังว่าผมจะต้องร่ำรวย ผมก็ไม่ได้คิดว่าผมจะต้องร่ำรวย แค่พอมีพอใช้ก็พอแล้ว และตัวเองก็ชอบงานสโตร์นี้ได้ทำเพื่อคนอื่นบ้าง ทำเพื่อตัวเองบ้าง”

“ตอนแรกผมไม่รู้อะไรเลย รู้แต่ว่าตัวเองอยากลองทำงานพัฒนา แต่ 4 ปีในมหาวิทยาลัยผมเรียนแต่สายวิศวะ เป็นงานสายช่างและเรียนกับเครื่องจักร ไม่รู้เลยว่างานพัฒนาคืออะไร ชุมชนต้องพัฒนาด้านไหน ต้องทำงานกับคนเยอะๆ จะทำยังไง ไม่รู้สักอย่าง แต่อยากลองดู คิดว่าถ้าได้ลองก็น่าจะทำได้ พอดีที่มหาวิทยาลัยมีคนมาสัมภาษณ์เพื่อรับสมัครหาคนไปทำงานที่สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม (อาศรมพลังงาน) อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เขาถามว่าทำงานแบบนี้ น่าจะทำได้ไหม ผมว่าเราก็น่าจะทำได้บวกกับความเชื่อว่าสังคมยังต้องการเรื่องนี้อยู่ เลยลองดู”

“สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม (อาศรมพลังงาน) ก่อตั้งโดยนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ตอนแรกเป็นแค่ชุมนุม รวมกลุ่มทำงานเพื่อสังคมจนตั้งเป็นสมาคมทำงานเกี่ยวกับการวางแผนพลังงานระดับท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับสาขาที่ผมเรียนด้วย เพราะเป็นเรื่องของการใช้พลังงาน เราสามารถเรียนรู้เรื่องการใช้พลังงานอย่างถูกวิธี จะประหยัดพลังงานได้ยังไง ทำเรื่องการวางแผนพลังงานกับชาวบ้าน”

“งานของสมาคมฯ มีทั้งส่วนที่ลงพื้นที่และการอบรมคน เน้นเทคโนโลยีพลังงานหมุนเวียน ดีเซล เครื่องจักร โบอิดีเซล การผลิตไฟฟ้าใช้เองในชุมชนด้วยเครื่อง Gasifier ซึ่งเป็นระบบการเผาไหม้ด้วยพลังชีวมวล การทำเตาเผาถ่าน สร้างหลักสูตรต่างๆ เช่น หลักสูตรการทำน้ำร้อนด้วยพลังงานแดด ถ้าทำงานกับชาวบ้าน เราจะเอาความรู้เรื่องการใช้พลังงานและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรก แต่ต้องปรับวิธีสอนให้เขาเข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น การสอนชาวบ้านทำโบอิดีเซล ถ้าเราเอาอุปกรณ์พวกขวดแก้วในห้องทดลองไปอธิบายว่า ตวงขนาด 500 ml. เราจะกลัวไม่อย่างทำ เราก็ต้องปรับมาใช้ขวดน้ำอัดลม ตวงแบบ 2 ถ้วยกาแฟ หรือถ้วยอะไรก็ว่าไป คือใช้วัสดุที่ใกล้ตัวและเข้าใจง่ายเป็นสื่อการสอน รวมทั้งปรับภาษาไม่ให้มันเป็นวิทยาศาสตร์เกินไป เช่น แทนที่จะเรียกถังว่า ‘ไซเดียมไฮดรอกไซด์’ ก็เรียกง่ายๆ ว่า ‘ไซตาไฟ’ แทน”

“การทำงาน NGO ที่นี้จะไม่มีตำแหน่งแน่ชัด ปีแรกผมเป็นเจ้าของหน้าที่ฝ่ายการวางแผนพลังงาน เป็นทั้งผู้ช่วยในการวางแผนและประชุมร่วมกับชาวบ้าน อบรมในฐานะวิทยากร เช่น วางแผนว่าเราจะทำ 10 ขั้นตอน มีอะไรบ้าง ต้องทำยังไง ซึ่งแจกว่าพลังงานมีความสำคัญและส่งผลกระทบกับชีวิตเขา ต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อม มันใกล้ตัวเรานะ เราให้อายุทุกวัน พ.ศ. 2545 - 2546 เริ่มมีคนสนใจมากขึ้น บวกกับภาวะ

น้ำมันแพง เราก็เข้าไปกระตุ้นได้ง่ายขึ้น เพิ่มมิติของสิ่งแวดล้อมและเงินที่หมุนเวียนในชุมชน เงินทุกบาทที่หามาประมาณ 20% ของรายได้จ่ายไปเพื่อค่าแก๊ส ค่าไฟ ค่าน้ำมัน ค่าพลังงาน เราสูญเสียไปจากจุดไหน จะประหยัดได้ยังไงบ้าง ที่สำคัญคือจะทำยังไงให้เขาทำด้วยตัวเองต่อไปได้ พวกเราก็เหมือนพี่เลี้ยงคอยแนะนำหาทางออกและช่วยคิดทางออกให้เขาเลือก”

“เราต้องคุยกับผู้นำในชุมชนก่อนทั้งทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอบต. ไม่เป็นทางการ เช่น หัวหน้ากลุ่มต่างๆ ที่ชาวบ้านนับถือ บอกว่าจะทำแบบนี้สนใจไหม ถ้าสนใจก็เข้าไปชี้แจง รวมทั้งหมด เอาวีดีโอให้ดู เอาบอร์ดไปเขียน ยุคนั้นโปรแกรม PowerPoint ยังไม่มีเลย เอาไปบอกให้ชาวบ้านเข้าใจ ถ้าเขาโอเคแล้ว เราก็พาทีมแกนนำไปดูงานที่อื่น แรกๆ ไม่ค่อยมีที่เห็นให้ดู เราก็พามาดูที่สมาคมฯ นี้แหละ”

“งาน NGO เกิดขึ้นได้จากการขอทุน เราเคยได้รับทุนจากรัฐบาลเดนมาร์กทำโครงการชื่อ ‘พลังงานยั่งยืน’ โดยกำหนดขอบเขตใน 5 พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เป็นจังหวัดนำร่อง ได้แก่ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ขอนแก่น และนครราชสีมา พอกลายเป็นกระแส มีสื่อหนังสือพิมพ์หรือรายการทีวีเข้ามาถ่ายว่าเราทำแบบนี้กับชาวบ้าน มีเตาเผาถ่านอิวาเตะที่ลดการใช้พลังงานได้ สามารถเผากิ่งไม้ ไม่ต้องตัดต้นไม้ได้ ทางกระทรวงพลังงานของรัฐบาลก็เลยสนใจมาทำ เขาก็ได้ทุนจากรัฐบาลเดนมาร์กเหมือนกัน จึงมีการส่งเจ้าหน้าที่มาอบรมความรู้กับเรา ทั้งทางทฤษฎีและลงพื้นที่ทำจริง”

“10 ปี ที่ทำงานมา ผมว่าตัวเองเปลี่ยนไป พบว่าเราทำงานกับคนได้ เราพัฒนาศักยภาพ โน้มน้าว กระตุ้น หรือจูงใจเขาได้ งานที่ทำมีประโยชน์ในตัวของมันอยู่แล้ว ในตำบล ถ้า 100% จะมีสัก 1-2 คน ที่สนใจจนออกไปทำต่อก็ถือว่าสุดยอดแล้ว แต่จริงๆ แล้วใน 1 ตำบลไม่เกิน 10 คนหรอก ในที่นี้หมายถึงกลุ่มคนที่เราไม่ต้องไปทำอะไรต่อแล้ว เขาสามารถไปคิดเองทำเองต่อได้เลย ซึ่งผมไม่ได้คาดหวังนะ มันไม่ได้อยู่ที่เราทั้งหมด ถ้าสมาคมฯ ทำแต่เขาไม่รับก็ทำอะไรไม่ได้ แต่ผมเชื่อว่าการโน้มน้าวคนที่ดีที่สุดคือ ทำงานให้เกิด ให้เขาเห็นจริง เราทำไว้เป็นรูปเป็นร่าง วันหนึ่งเขาอาจมาดูตรงนั้นแล้วก็ไปทำต่อ มีบางคนแรกๆ ทำท่าเหมือนไม่สนใจ แต่มาแอบดูแล้วก็ไปทำ เรายินดีนะ เขาอยากไปส่งเสริมต่อ”

“ผมเชื่อเรื่องการทำเพื่อคนอื่น มันเป็นเหตุผลพื้นฐานนะ มนุษย์เราไม่อยากจะของคนอื่นหรอก เวลาให้ทานหรือเสียสละ เราก็สบายใจและมีความสุข ไม่เดือดร้อนอะไร โชคดีที่สมาคมฯ มีผู้บริหารที่ดีคือ อาจารย์ชาญชัย ภูมิพยากร ท่านสนใจเรื่องธรรมชาติ ผมเองก็สนใจนิดหน่อยอยู่แล้ว เพราะทางบ้านศึกษารธรรมชาติคือเขาไม่บังคับให้เราทำอะไร แต่จะทำให้ดูก่อน ไปปฏิบัติธรรมหรือไปวัดก็ไปด้วย จนเริ่มตั้งคำถามว่า เอ คนเราเกิดมาทำไมเนี่ย (หัวเราะ) เราต้องเรียนสูงๆ หางานเงินเดือนเยอะๆ มีบ้าน มีรถ แต่งงาน มีลูก พอแก่แล้วก็ตาย ทำไม่ต้องเป็นอย่างนี้ทุกคน นี่คือนิเวศน์แบบพุทธแบบนะครึบ แต่ศาสนาตอบเราได้ว่า ไม่ต้อง มีบ้านมีรถใหญ่โตก็ได้เนี่ย เราทำสิ่งที่เราทำได้ เป็นคนดี ต่อไปก็แค่นั้น พอมาทำงาน อาจารย์ชาญชัยพาไปฝึกเจริญสติคือการอยู่กับความรู้สึกตัว ความคิดมันหมุน

อยู่ทุกวัน ทำให้เราทำโน่นทำนี่ เราไม่เห็นตัวเองว่า
มีอารมณ์โมโห พระอาจารย์ที่วัดก็บอกให้ค่อยๆ ตัดไป
ฝึกไปจนเห็นจิตในตัวเอง ไปแรกๆ วุ่นมาก หัวทิ่มเลยต้อง
เอาหัวไปจุ่มน้ำ หัวไปโขกกำแพง ไปเดินจงกรม (หัวเราะ)
ทางสมาคมที่ทำงานให้ไปปฏิบัติธรรมได้ปีละ 1 - 3 ครั้ง
ไม่เรียกว่าลาด้วยนะ จะไปไหม ถ้าไปก็สลับให้คนอื่น
มาทำงานแทน เพราะอาจารย์ชาญชัยให้ความสำคัญ
กับการพัฒนาคน คนคิดเป็น เห็นตัวเอง เป็นงานของเรา
หัวหน้าจะสร้างให้เราเป็นคนที่ยึดตัวเองและทำงาน
เพื่อคนอื่นได้ เป็นส่วนที่ตอบว่าทำไมผมทำอาชีพนี้แล้ว
มีความสุข เวลาไม่สบายใจ ส่วนหนึ่งได้จากงาน อีกส่วน
คือกรรมมีหัวหน้าที่ดีที่ให้คำปรึกษาที่เป็นสังฆกรรม ไม่ใช่
อารมณ์กับเรา”

“โครงการทุนของ IFP ส่งข่าวมาที่สมาคมฯ หลายปี
แล้ว ผมไม่ได้สมัคร แต่เคยมีเพื่อนสมัคร ผมลองสมัคร
ครั้งแรกแต่ไม่ได้ พอเห็นว่า IFP จะให้ทุนปีนี้เป็นปีสุดท้าย

**ผมเชื่อว่า
การโน้มน้าวคน
ที่ดีที่สุดคือ
ทำงานให้เกิด
ให้เขาเห็นจริง**

เลยตัดสินใจสมัครอีกครั้ง ตอนสัมภาษณ์ มีอาจารย์
ท่านหนึ่งถามผมว่า เป็นวิศวกรแล้วทำไมมาทำสาย NGO
ผมตอบว่า อุตสาหกรรมมันมีแนวโน้มกินตัวเอง
มันทำลายตัวเรา อย่างยุโรปเมื่อก่อนเฟื่องฟู เดียวนี้
ก็เศรษฐกิจตกต่ำ เพราะทรัพยากรหายากขึ้น อุปสงค์-
อุปทานก็ไม่สมดุล ราคาแพง ค่าครองชีพแพง ค่าแรงแพง
ของไม่สะพัต ระบบก็ไม่ไป หมุนวนอยู่กับที่
ระบบทุนที่ดีคือทุกคนต้องกินต้องใช้ ให้เศรษฐกิจ
มันหมุนเวียน ถ้าเงินไม่หมุนก็ต้องล่มไป ที่สำคัญคือ
ทรัพยากรมันตอบโจทย์ไม่ได้ เพราะเราใช้มันมากไปกว่า
จะหมุนเวียนกลับมาทัน ผมไม่ได้บอกว่ามันไม่ดี
ข้อดีของระบบทุนนิยม คือให้โอกาสทุกคนที่มีศักยภาพ
แต่คนที่ไม่มีศักยภาพก็ไม่ใช่นักดีทั้งหมด ถ้าทุกคนเป็น
คนดีแล้วคิดถึงคนอื่น คิดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม
ระบบนั้นมันก็ดีนะ แต่มันยาก เพราะคนมีหลายแบบ”

“ผมไปเรียนคอร์สภาษาที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3 เดือน ก่อน IFP จะส่งผมมาเรียนต่อระดับปริญญาโท
สาขาวิชาการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและการพัฒนา
ในระดับนานาชาติ มหาวิทยาลัยอีสต์แองเกลีย ที่ประเทศ-
อังกฤษ เป็นหลักสูตรการเรียน 1 ปีครึ่ง ตอนนี้งากำลังจะจบ
แล้วครับ รอส่งวิทยานิพนธ์ก่อน”

“ภาษาอังกฤษผมไม่ได้เลิศอะไร แรกๆ ก็เดา
หลายๆ ก็ฟังออกเยอะขึ้น แต่ผมชอบแคมป์ที่นั่นนะ อากาศ

ดีมาก ผมไม่ชอบอยู่ในเมือง ห้องสมุดที่นี่
เปิด 24 ชั่วโมง คุณเข้าไปอ่านจนตายเลยก็ได้ (หัวเราะ)
มีโซนให้พักให้กินข้าวได้ มีทะเลสาบให้เราทำกิจกรรม
ได้ในมหาวิทยาลัย ธรรมชาติดีกว่าบ้านเรา ถ้าเทียบ
ปริมาณต้นไม้ต่อพื้นที่ เขามีมากกว่า และตั้งอยู่ในชุมชน
อยู่ในเมือง เป็นส่วนหนึ่งของเมืองและของชีวิต ไม่ได้
เป็นกระจุกวนอุทยานแบบบ้านเรา”

“Rural Policy เป็นวิชาที่ผมชอบมาก ว่าด้วย
การคิดนโยบายจากการดูเมืองก่อนว่าเป็นยังไง ได้ไปดู
คนทำเกษตร Organic Farm (เกษตรอินทรีย์) ของอังกฤษ
ต้องยอมรับว่าเกษตรกรของที่นี่รวยนะ มีบ้านเอนี่แหละ
ที่คนทำการเกษตรจน หรือในยุโรป ถ้าไม่รวย อย่างน้อย
ก็พอกิน วิชานี้ทำให้เราได้ไปดูว่าเขาทำเกษตรยังไง
มีระบบสหกรณ์ช่วย มีการตลาดยังไป เห็นแล้วชอบมาก
อยากทำแบบนี้บ้าง ส่วนวิชาอื่นๆ เช่น การเจรจาปัจจุบัน
เกี่ยวกับสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง เรียนเกี่ยวกับสัญญา
และข้อตกลงจากการเจรจาเป็นยังไง การเจรจาโลกร้อน
จะจัดขึ้นทุกปี หรือวิชา Tools and Skills in Environment
and Development เกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อทำงานกับ
คนและชุมชน ถึงจะเป็นการเรียนจากเมืองนอก
ที่ทุกอย่างนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้จริง การพัฒนา
ก็เหมือนกันทั่วโลก คือทำให้คนคิดเป็น แต่เทคนิคต่างกัน
เพราะคนที่เราจะเข้าไปพูดคุยต่างกัน คนที่นี้

มีพื้นฐานการศึกษา มีระบบคิดที่เป็นเหตุเป็นผลมากกว่าคนไทย สมมติคนไทยคิดว่า อยากรวย เราก็ทำเยอะๆ ปลูกเยอะๆ แต่ฝรั่งเขาอยากรวยเหมือนกันนะ แต่เขาจะคิดถึง ประสิทธิภาพในการผลิต คิดถึงการลดต้นทุนก่อน”

“ผมเป็นคนเรื่อยๆ สบายๆ อยู่อังกฤษเลยปรับตัวง่าย ทำกับข้าวกินเอง การใช้ชีวิต เราก็หาเพื่อนได้ ไม่ยากเท่าไร แม่ผมก็คิดถึง แต่แม่คิดว่าผมมาทำงานนะ (หัวเราะ) เพราะ 10 ปี ที่ทำงานก็เดินทางตลอด มาที่นี้ผมไม่ได้คาดหวังอะไรมาก มันคงได้มาจากการเจริญสติ คือ อยู่กับปัจจุบัน เราแค่อยากมาเรียนรู้ว่ายุโรปหรือ ประเทศที่พัฒนาแล้วคิดยังไง เขาสร้างสังคมขึ้นมายังไง แล้วระบบการเรียนของเขา เป็นยังไง แต่ประทับใจอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นพิเศษ เขาสอนเกี่ยวกับ Water Security คือความมั่นคงทางน้ำ ถ้ามีโอกาส ผมอยากเรียนเรื่องนี้อีก เพราะน้ำเป็นทรัพยากร ที่อาจทำให้เกิดสงครามโลกได้เลย เรามีพอเพียงในการใช้ชีวิต ในอุตสาหกรรมและ ในโลกนี้ยังไง เป็นเรื่องที่น่าสนใจ”

“การได้ทุนทำให้ผมได้โอกาสที่ดี จะมีที่ทุนที่ให้ทุกอย่างโดยไม่สนใจเกรดแต่สนใจ คุณค่าของงานที่คุณทำ คงมีทุนเดียวนะผมว่า มาที่นี้เราได้เห็นโลกอีกมุม เห็นทั้งแง่บวก และลบ เช่น ถ้าโลกร้อน คนมักคิดว่าประเทศพัฒนาแล้วต้องรับผิดชอบเพราะเขา เป็นประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมมาก่อน ซึ่งผมว่าคนเราก็หาความสุขความสบาย ให้กับสังคมทั้งนั้น แต่เราคิดไม่ถึงว่ามันจะร้อนแบบนี้ขนาดนี้ เขาก็พยายามหาทางออก อยู่ สิ่งที่ได้คือเขาทำให้คนคิดเป็นระบบ และเคารพในสิทธิ์คนอื่น อีกเรื่องคือ ขนส่งมวลชน ถือเป็นจุดเด่นของที่นี่ เป็นการออกแบบที่เชื่อมโยงถึงกันและประหยัด พลังงานได้มาก”

“ผมวางแผนว่า กลับไปแล้วอยากพักสักเดือน กลับมาทำที่สมาคมฯ อีกสัก 3-4 ปี แล้วค่อยกลับไปอยู่บ้าน อยากทำ ‘เกษตรประณีต 1 ไร่’ โดยเอาพลังงานเข้าไปเกี่ยว เป็นแนวคิดการผสมผสานของแพทย์หญิงทานทิพย์ และนายแพทย์อภิสิทธิ์ อึ้งรวงวรกุล คล้ายการทำเกษตรพอเพียง คือภายใน 1 ไร่ควรใส่ใจต่อรายละเอียด ต่อองค์ความรู้ ที่ใช้ วางแผนการปลูก เช่น ปลูกป่าไปด้วย ทำสวนไปด้วย มีผลไม้และไม้ยืนต้นเป็น พื้นฐาน”

“ถ้าจะพัฒนาอีสานในแง่พลังงาน เราต้องดูศักยภาพของอีสานว่าเรามีอะไร เรามีนาข้าว มีข้าวเปลือก มีฟางข้าว มีดินไม่แต่น้อย เราจึงต้องเก็บไว้ เหตุผลที่ผมอยาก สนับสนุนเกษตรประณีตเพราะการมีต้นไม้ในพื้นที่ทำกิน จะช่วยให้ระบบเกื้อหนุนกัน อย่าไปทำเกษตรเชิงเดี่ยว ปลูกมันปลูกอ้อยอย่างเดียว มันไม่ใช่ป่า คำว่าป่าต้องมีความหลากหลาย ส่งผลดีต่อชุมชน สังคมและโลกด้วย โลกต้องการป่าเพราะทุกอย่าง ที่ใช้พลังงานปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ แต่มีต้นไม้อย่างเดียวที่ดูดซับสารพิษนี้ได้ ทำให้เรามีอากาศที่ดีหายใจ ถ้าเราไม่เอาต้นไม้เข้ามาอยู่ในชีวิตแต่ต้นต้นไม้ไปอยู่แค่เขตนอรักรัษ์ สุดท้ายก็มีแค่คนลักลอบบุกรุก สังคมมันไม่ยั่งยืนและจะไปสู่ทางตัน ในที่สุด”

สุภารัตน์ พรใสเรศ

ปริญญาโท / การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ-
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
/ สหรัฐอเมริกา

“ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตั้งแต่ได้รับซองจดหมายตอบรับจากทุน IFP เพราะเป็นการเปิดโลกให้เรียนรู้การทำงานในระดับกว้างขึ้นทั้งในและต่างประเทศ การเชื่อมโยงประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนที่มีศักยภาพ ทั้งในรุ่นเดียวกันและระหว่างรุ่น จะนำไปสู่การพัฒนาทั้งในระดับชุมชนและประเทศ ส่วนตัวตั้งใจจะนำความรู้และข้อมูลที่ได้เรียนมาไปประยุกต์ใช้กับการปรับตัวเพื่อรองรับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป และโครงการพัฒนาต่างๆ ร่วมกับเครือข่ายนักเรียนทุน IFP ในอนาคต”

กอมบน สิตำการ

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนามาภูมิภาคและ-
พื้นที่ชนบท สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ความรู้จากการศึกษาต่อในโครงการ IFP จะช่วยเหลือและสนับสนุนองค์กรได้ในแง่การทำงานด้านวิชาการ นำไปสู่การเจรจาต่อรองด้านงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ สร้างการยอมรับและความเชื่อถือที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานได้ ส่วนมิตรภาพของผู้ได้รับทุน IFP ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ความคิดเห็นที่แตกต่าง สร้างทัศนคติที่กว้าง และหาแนวทางคลี่คลายปัญหาด้วยแนวคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป”

ชามาต อ้นทรระโก

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัย-
อาวาย วิกาเขตมาเนอ / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“ก่อนเข้าร่วมโครงการ คิดว่าคงได้โอกาสเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น แต่สิ่งที่ได้มากกว่านั้นคือความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมของแต่ละชาติ มิตรภาพระหว่างกันคือสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น ตอนนี้อยู่ระหว่างศึกษา เป้าหมายในอนาคตคือการทำงานที่ตนเองรัก และทำเพื่อคนอื่นสูงสุด ความสามารถของตัวเอง ตั้งใจว่าจะใช้ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการสอนเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยให้ความรู้กับทุกคนทั่วไปและองค์กรใหญ่ต่างๆ”

ลักณา แสนบุ๋งค้อ

ปริญญาโท / บกบาทหญิง - ชาย กับการพัฒนา
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“หลังจากเข้าร่วมโครงการ IFP มีมุมมองที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือมองสังคมกว้างขึ้น เข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับการทำงานด้านสังคม ภาษาอังกฤษก็พัฒนาขึ้นด้วย ตั้งใจจะนำความรู้จากการเรียนไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน เช่น การทำศูนย์พัฒนาเยาวชน สร้างเครือข่ายให้กับคนในชุมชน เชื่อว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ IFP ด้วยกันเอง เพราะเราเปรียบเสมือนครอบครัวที่แลกเปลี่ยนคอยบอก คอยสอน และมีความห่วงใยซึ่งกันและกัน”

กัลลิกา อินวิรุฬห์ศิริทรัพย์

ปริญญาโท / อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม
มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

“ตอนนี้อยู่ศึกษาอยู่ แต่ที่เห็นได้ชัดคือได้พัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการร่วมงานกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางแนวคิด อาชีพ และกล้าพูดคุยภาษาอังกฤษด้วยความมั่นใจมากขึ้น ในอนาคตตั้งใจจะใช้ความรู้ความสามารถกลับไปพัฒนาท้องถิ่นแน่นอน เพราะตัวเองมีเป้าหมายในชีวิตอยู่แล้วว่า ต้องเป็นที่พึ่งพิง ช่วยเหลือและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นให้ได้”

กิพวัลย์ โภกกา

ปริญญาโท / บกบาทหญิง - ชาย กับการพัฒนา
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ทุน IFP เปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีเครือข่ายที่รู้จักและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้ความแตกต่าง ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นด้วยกัน จากประสบการณ์ทั้งหมด ตั้งใจว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะนำความรู้ไปขยายผลในงานที่ทำอยู่ โดยการจัดฝึกอบรมด้านสุขภาวะทางเพศสำหรับหญิง-ชาย ร่วมพัฒนาองค์ความรู้ของบทบาทและความเท่าเทียมของหญิง-ชายกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น”

กรรยา จิตพุง

ปริญญาโท / หลักสูตรเอ-การสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น / ประเทศไทย

“ประทับใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการทุน IFP เพราะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆ สาขาอาชีพอื่นๆ ทำให้ได้เรียนรู้ ขอบข่ายงานเพื่อสังคม แนวคิด ทักษะคิดต่อการพัฒนาภาคอีสาน ส่วนตัวเองก็เกิดการพัฒนา ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ และตระหนัก ในพันธกิจของการเป็นลูกอีสานมากขึ้น จึงอยากจะนำความรู้หลัง เรียนจบไปพัฒนาวงการศึกษากันแก่ลูกหลานอีสานให้เป็นสมาชิก ที่ดีของสังคม และส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด ให้กลับมา พัฒนาภูมิภาคของตนต่อไป”

คุณกร ศรีสุนทร

ปริญญาโท / พิศนาลังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / ประเทศไทย

“ทุน IFP เป็นเครื่องหมายแห่งมิตรภาพของสังคม เป็นที่ รวมของสมองและเป็นความหวังของอีสานที่จะไปพัฒนาในด้าน ต่างๆ ตามที่ผู้ได้รับทุนไปร่ำเรียนมา เป็นทุนที่ดีมากทุนหนึ่งที่ เปิดโอกาสให้ผู้รับทุนเลือกพัฒนาศักยภาพของตนเองในสาขา ที่สนใจ และนำมาใช้พัฒนาสังคมในงานที่ทำอยู่ เราตั้งใจจะนำ ความรู้ ระบบความคิด การบริหาร และพัฒนามาปรับใช้กับงาน ให้ดีขึ้น เพราะในเมื่อเรามีโอกาส เราก็ต้องค้นหาโอกาสและทำงาน ให้กับสังคมต่อไป”

ราตรี จุมวันกา

ปริญญาโท / การบริหารงานพัฒนา สถาบันการบริหารแห่งเอเชีย
/ สหรัฐฟิลิปปินส์

“พ่อคือบุคคลต้นแบบ เพราะพ่อเป็นคนที่มองว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชีวิตของลูกๆ เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น พ่อบอกพวกเราเสมอๆ เมื่อยังเด็กถึงการตั้งใจเรียน ให้มีความซื่อสัตย์ และความมีคุณธรรม ฉันไม่เคยอายุที่มีพ่อเป็นชานา และไม่เคยอายุที่เป็นคนอีสาน และคำสอนของพ่อที่เป็นกำลังใจเสมอเมื่อเจอปัญหาหรือยามท้อแท้ ‘ปัญหา มา ปัญญาเกิด’ ซึ่งทุกครั้งเมื่อเจอปัญหาท่านบอกว่าปัญหาจะทำให้เราเกิดปัญญา ดังนั้น ‘จงอย่ากลัวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เพราะเมื่อไหร่เรายังดำเนินชีวิตอยู่’ ดังนั้นคำสอนของพ่อจึงทำให้ฉันสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานมาโดยตลอด”

ชัชวาลย์ ชูวา

ปริญญาโท / สังคมศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

“หลังจากได้ศึกษาต่อ ทำให้เข้าใจเรื่องการคิดเป็นระบบ และการทำวิจัยมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานด้วยการพัฒนาโครงการและขอสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งทุน นอกจากนี้ยังได้พัฒนาตัวเองด้านการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้ภาษาอังกฤษ การมองปัญหาสังคม และแนวทางแก้ไข ที่สำคัญยังได้พบกับเพื่อนๆ ที่มีพื้นฐานความเสียสละเพื่อชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือกันต่อไป”

ศาสนา สอนพา

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนาภูมิภาคและพื้นที่ชนบท สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ถึงแม้ตอนนี้จะยังไม่จบ ยังอยู่ในช่วงการศึกษาอยู่ แต่ความตั้งใจที่จะกลับไปทำงานพัฒนาในพื้นที่ที่ได้ทำมายังไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งคาดหวังว่าความรู้ต่างๆ ที่ได้ในช่วงการรับทุนนี้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ ด้วยความหวังว่าจะเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน และสังคมที่เป็นสุขได้”

ปัญญาเดช สิงห์โก

ปริญญาโท / การวางแผนการพัฒนาภูมิภาคและพื้นที่ชนบท
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย / ประเทศไทย

“ผมชอบมิตรภาพระหว่างผู้ได้รับทุน ที่มาจากหลากหลายอาชีพ หลากหลายวัย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหนุ่มสาวสมาชิก เหล่านี้ล้วนผลิดอกผล และหวานด้าเมล็ดพืชแห่งความงดงาม อันเป็นภาระเกี่ยวเนื่อง ที่ผู้ได้รับทุนได้สร้างเครือข่ายแห่งการช่วยเหลือ อันรัดร้อยด้วยหน้าที่ที่เราจะร่วมกันประสานตามศักยภาพและความสามารถที่มนุษย์คนหนึ่งควรจะมีต่อโลกใบนี้”

สุรชาติ ราชจันทคา

ปริญญาโท / การบริหารและวางแผนนโยบายภาครัฐ มหาวิทยาลัยเซาเทิร์นแคลิฟอร์เนีย / ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประกาศรี ภูผายาง

ปริญญาโท / การเจริญพันธุ์และการวางแผนประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล / ประเทศไทย

“เราได้เรียนรู้ว่าการอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุขในความคิดเห็นที่แตกต่างต้องทำอะไร นั่นคือต้องรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างเพื่อที่เราจะได้อยู่อย่างมีความสุขในสิ่งที่ตนเองมี พอใจในสิ่งที่ตนเองเป็น และอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข”

อมรรัตน์ เศษฤทธิ์

ปริญญาโท / การศึกษาด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยอ่าวเวียงตนบานี / ประเทศสหรัฐอเมริกา

“การได้โอกาสศึกษาต่อภายใต้การดูแลของทุน IFP ช่วยให้เราได้เติมเต็มและเปิดรับความรู้ใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน การเรียนรู้จำเป็นอย่างยิ่งต่อการฝึกฝนตนเองให้กลายเป็นครูมืออาชีพ โดยวิธีการสอนที่แปลกใหม่ สนุกสนาน ทำให้เกิดแรงกระตุ้นที่จะนำไปใช้กับนักเรียนต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังเข้าใจในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนภาษาต่างประเทศ การวิจัยคุณภาพการศึกษา รวมทั้งมั่นใจในตัวเองมากขึ้นด้วย”

โคมะมัวด

เป็น
ต
จัด!?

“ถึงเราทำงานเกี่ยวกับการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์ แต่พิธีกรรมก็ยังมีผลต่อจิตใจ ถ้ามองให้ดีมันเป็นศิลปะ มันเป็นจิตวิทยาขั้นสูงของคนสมัยก่อน แต่คนรุ่นถัดมากลับมองว่างมงาย แต่พี่ว่าถ้าทำจากจิตใจที่ดี มันเป็นประโยชน์ไม่ว่ามีหรือไม่มีแต่เขาคงคิดมาดีแล้วว่ามันได้ผลทางใจนะ”

- ดวงรัตน์ แผ้วผลสง

อ้างอิง

<http://www.muangboranjournal.com/modules.php?name=Sections&op=viewarticle&artid=174>

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=235637>

<http://www.msos.nu.ac.th/webmsos/index.php?name=news&file=readnews&id=366>

แต่เดิม 'โจลมะมีวด' เป็นพิธีกรรมความเชื่อที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนเขมร มาจากคำว่า 'บันโจลมมีวด' เป็นภาษาเขมร คำว่า 'บันโจล' แปลว่า 'การเข้า' มมีวด แปลว่า 'แม่มด' ดังนั้น บันโจลมมีวด แปลว่า การเข้าทรงแม่มดที่จัดขึ้นเพื่อการรักษาผู้ป่วยที่ไม่สามารถหาสาเหตุของการป่วยได้ ซึ่งมักเชื่อว่าผู้ป่วย ถูกคุณไสย หรือ ถูกกระทำจากสิ่งเร้นลับตลอดถึงวิญญาณร้ายสิงสู่ โดยญาติพี่น้องจะเชิญ 'แม่หมอ' มาประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการขจัดปัดเป่าสิ่งเลวร้าย หรือ ขอขมาลาโทษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ป่วยอาจล่วงละเมิดโดยไม่ตั้งใจ โดยการไช้ดนตรีเป็นสื่อในการประกอบพิธี เพื่อเป็นการบูชาครู และสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ป่วย

อุปกรณ์ในการแสดงจะประกอบด้วยเครื่องเช่นสังข์วง และเครื่องบวงสรวง ซึ่งทำจากก้านกล้วยจำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 มี 3 ขา ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของดวงวิญญาณที่เป็นเพศชาย ชุดที่ 2 มี 4 ขา จะเป็นตัวแทนของดวงวิญญาณที่เป็นเพศหญิง พร้อมทั้งมีดอกไม้ธูปเทียน อาวุธ (มีดดาบ) 1 เล่ม ข้าวสาร 1 ชัน

แม่หมอจะอัญเชิญดวงวิญญาณประทับร่าง ในขณะที่เดียวกันนักดนตรีก็จะบรรเลงเพลงในจังหวะเร่งเร้า และนางรำก็จะรำร่ายบูชาครู ตลอดถึงเทวดาฟ้าดินสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ช่วยดลบันดาลให้ผู้ป่วยหายจากอาการป่วยไข้ ส่วนอาวุธซึ่งเป็นมีดดาบที่ใช้ในพิธี ถือว่าเป็นอาวุธที่ใช้เพื่อการข่มดวงวิญญาณร้ายที่สิงสู่อยู่ในร่างของผู้ป่วย

ปัจจุบันพิธีกรรมเหล่านี้ยังมีอยู่ในบางชุมชน ซึ่งหากไม่มีผู้ป่วยไข้ในชุมชน ก็จะจัดพิธีกรรมนี้ขึ้นเพื่อเป็นการบูชาครู ตลอดถึงเทวดาฟ้าดิน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือดวงวิญญาณบรรพบุรุษเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้คนในครอบครัว ในชุมชน โดยพิธีกรรมจะเริ่มขึ้นเมื่อดนตรีเริ่มบรรเลง ผู้ที่อยู่ในพิธีจะมีอาการเคลิบเคลิ้ม ก่อนที่ลุกขึ้นพ้อนรำกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งแต่ละครั้งผู้ร่วมพิธี จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกมาพ้อนรำ กินเวลายาวนานถึงกับข้ามวันข้ามคืน โดยไม่รู้จำเหน็ดเหนื่อย และเชื่อกันว่าผู้ที่ร่วมร่ายรำในพิธีโจลมะมีวดนี้ จะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีอายุยืนยาว ทั้งนี้เชื่อกันว่าเป็นเพราะได้ออกกำลังกาย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างทั้งสุขภาพกายและกำลังใจนั่นเอง

จังหวัดเลย

- ดาวเด่น เหลาผา - เสี่ยวรุ่นสอง
- อดิศร สุนทรารักษ์ - เสี่ยวรุ่นห้า
- กิตติพงษ์ ภาชี - เสี่ยวรุ่นเจ็ด

- ลักขณา แสนบุงค้อ - เสี่ยวรุ่นแปด
- ศาสนา สอนผา - เสี่ยวรุ่นแปด

จังหวัดหนองบัวลำภู

- ภาสกร บัวศรี - เสี่ยวรุ่นสอง

จังหวัดชัยภูมิ

- สมนึก เนียมโทสง - เสี่ยวรุ่นหก

จังหวัดบึงกาฬ

- คุณุฎิ งามเหลือ - เสี่ยวรุ่นหก

- อุดม นิลไสล - เสี่ยวรุ่นเจ็ด

จังหวัดอุดรธานี

- สิริวัฒนา ดงคำ - เสี่ยวรุ่นหนึ่ง
- เพชรรัตน์ แสนโกชน - เสี่ยวรุ่นหนึ่ง

- อภิวัฒน์ แสนรัตน์ - เสี่ยวรุ่นห้า
- คุณกร ศรีสุนทร - เสี่ยวรุ่นแปด

จังหวัดขอนแก่น

- จกมล พารา - เสี่ยวรุ่นหนึ่ง
- ดร. การดี ตั้งแต่ง - เสี่ยวรุ่นสอง
- ประเสริฐ วงศ์ภูธร - เสี่ยวรุ่นสอง
- ดร. หทัย น้อยสมบัติ - เสี่ยวรุ่นสาม
- กิตติศักดิ์ เกตุบุตร - เสี่ยวรุ่นสาม
- สุรพงษ์ คำตานิตย์ - เสี่ยวรุ่นสาม
- ไชยา พลวาง - เสี่ยวรุ่นสี่
- ศรินาฏ มาตรา - เสี่ยวรุ่นสี่
- พิณทอง เส่ห์กันต์ - เสี่ยวรุ่นห้า

- นิคม รอมสิทธ์ - เสี่ยวรุ่นห้า
- หนึ่งฤทัย พวงเพชร - เสี่ยวรุ่นห้า
- พีระ พิลาฤทธิ์ - เสี่ยวรุ่นหก
- ศรีสุดา ชมพันธ์ - เสี่ยวรุ่นหก
- อุทิศ สมใจ - เสี่ยวรุ่นเจ็ด
- สมบัติ นูลภา - เสี่ยวรุ่นเจ็ด
- ทิพอุษา ทิลาวิทย์ - เสี่ยวรุ่นเจ็ด
- ทิพวัลย์ โภกภา - เสี่ยวรุ่นแปด
- ภคมน สีคำภา - เสี่ยวรุ่นแปด

จังหวัดนครราชสีมา

- สำเกาว์ งามเขย - เสี่ยวรุ่นสอง
- พนา นาคราช - เสี่ยวรุ่นสาม
- ธวัชชัย เนติบริวัฒน์พงศ์ - เสี่ยวรุ่นสี่
- เด่นดวง บัวทองกลาง - เสี่ยวรุ่นหก
- ธีระพงษ์ จันเปรี๊ยะ - เสี่ยวรุ่นเจ็ด

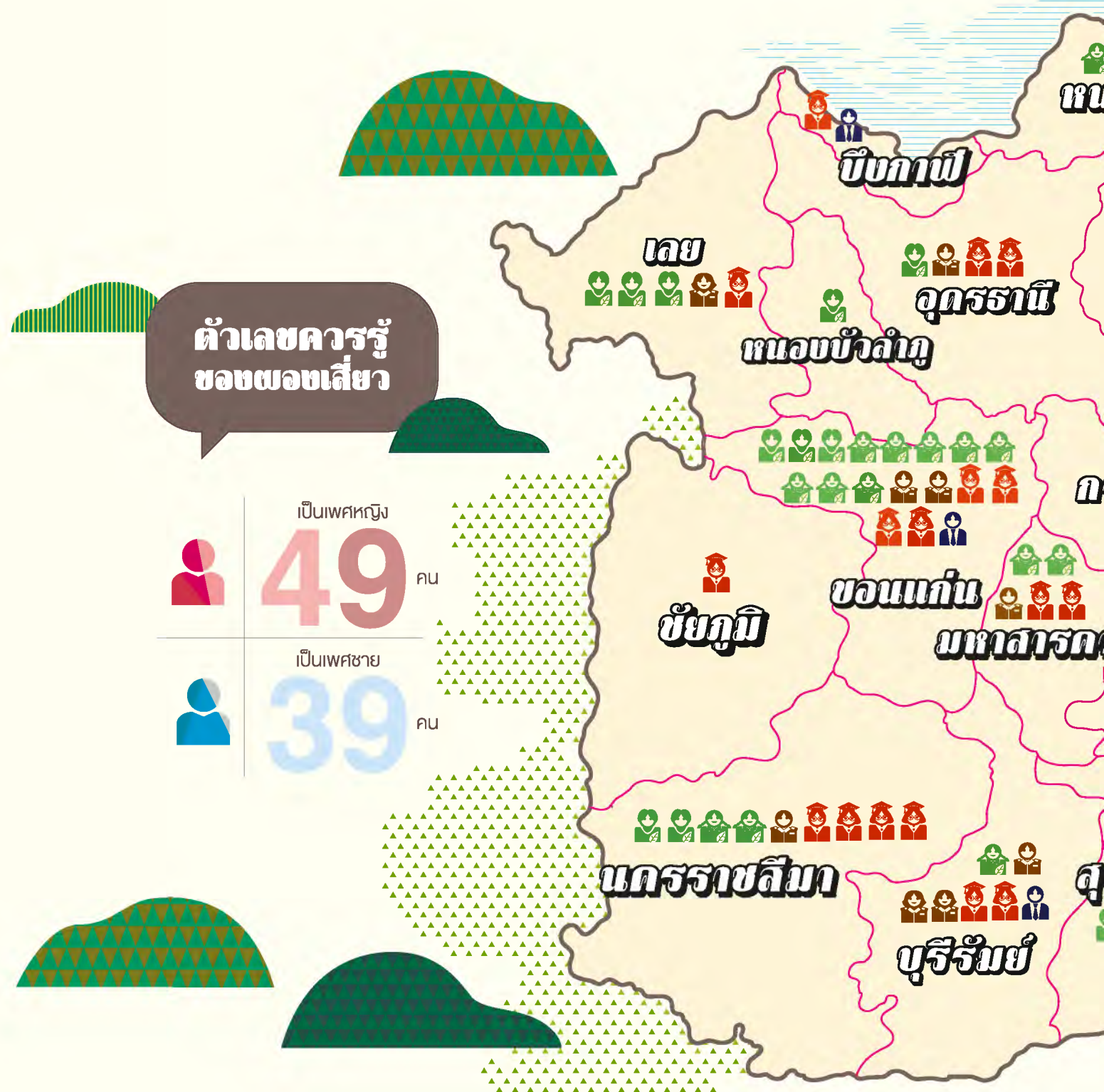
- ชามาต อินทรกระโทก - เสี่ยวรุ่นแปด
- กรรยา จิตพั้ง - เสี่ยวรุ่นแปด
- สุรชาติ ราชจินดา - เสี่ยวรุ่นแปด
- เก๋ียงกาน คำกิตเดช - เสี่ยวรุ่นแปด

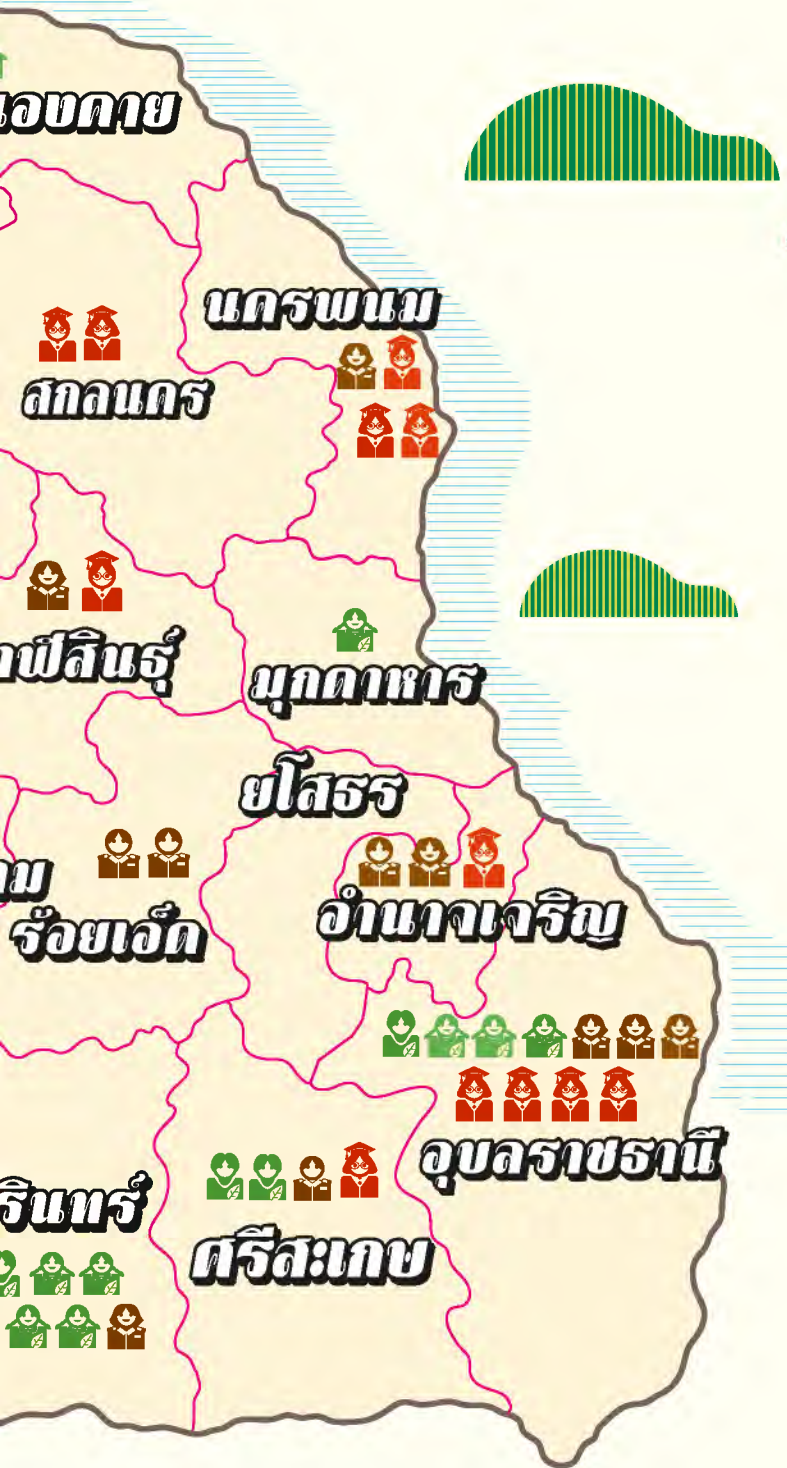
จังหวัดบุรีรัมย์

- มบุญ มบุญจร - เสี่ยวรุ่นสาม
- สุจิน สังวาลย์มณีเนตร - เสี่ยวรุ่นสาม
- แก่นศรี ไชยโคตร - เสี่ยวรุ่นสี่
- พัชรินทร์ พูนกลาง - เสี่ยวรุ่นสี่

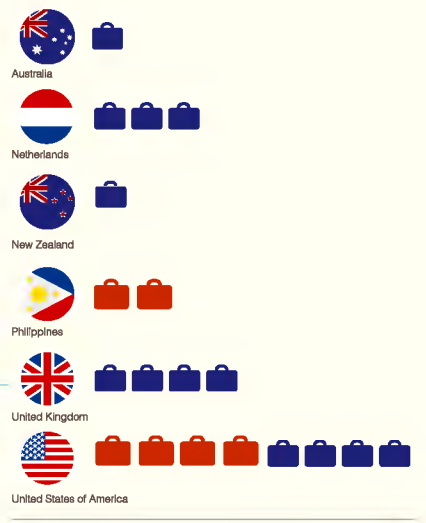
- บัณฑา พงษ์ใหม่ - เสี่ยวรุ่นห้า
- สมโกชน ดาศรี - เสี่ยวรุ่นเจ็ด
- กัลลิกา อินวิรุฬห์ศิริกริพย์ - เสี่ยวรุ่นแปด

**ตัวเลขความรู้
ของพอขเสี่ยว**

เสี้ยว 43 คน
โท อินเตอร์ฯ ประเทศไทยกันบ้าง?

* 1 คน 5 คน

จังหวัดหนองคาย

ดรุณี บุตรรส - เสี้ยวรุ่นหก

จังหวัดสกลนคร

ศิโรโชค นำสงข - เสี้ยวรุ่นสี่

จังหวัดนครพนม

สิริยาพร สาลีพันธ์ - เสี้ยวรุ่นสี่
ภูชนะ ทักกัน - เสี้ยวรุ่นหก

จังหวัดกาฬสินธุ์

จุฬา ศรีบุตรตะ - เสี้ยวรุ่นห้า

จังหวัดมหาสารคาม

อรุณ วัตรดอน - เสี้ยวรุ่นหนึ่ง
ธรรดา นามโ - เสี้ยวรุ่นหนึ่ง
ดร. สุขศิลป์ ประสงค์สุข - เสี้ยวรุ่นสอง

จังหวัดอำนาจเจริญ

รักประชา ธิศาวช - เสี้ยวรุ่นสาม
ประชาธิป ทะกา - เสี้ยวรุ่นหก

จังหวัดร้อยเอ็ด

สมพร นากลาง - เสี้ยวรุ่นห้า

จังหวัดสุรินทร์

พูลสมบัติ นามหล้า - เสี้ยวรุ่นหนึ่ง
ณิษกานต์ ยืนยาว - เสี้ยวรุ่นห้า
ชวกร ศรีโสภาค - เสี้ยวรุ่นเจ็ด

จังหวัดศรีสะเกษ

รุ่งวิชิต คำงาม - เสี้ยวรุ่นสาม
ชมเชยศักดิ์ วงศ์คำจันทร์ - เสี้ยวรุ่นห้า

จังหวัดอุบลราชธานี

กฤตยา อุกโร - เสี้ยวรุ่นหนึ่ง
อรนุช ปวงสูง - เสี้ยวรุ่นหนึ่ง
พรรณิ สมอภาค - เสี้ยวรุ่นหนึ่ง
สกุลพรรณ โพธิจักร - เสี้ยวรุ่นสอง
ศิริวรรณ อาษาศรี - เสี้ยวรุ่นสาม
ลัดดา ไวยวรรณ - เสี้ยวรุ่นสี่

จังหวัดมุกดาหาร

ราตรี จูมวันทา - เสี้ยวรุ่นแปด

นันทนา ทักพะมาตย์ - เสี้ยวรุ่นหก

อุมภาพร คำพรหม - เสี้ยวรุ่นหก
อมรรัตน์ เศษฤกษ์ - เสี้ยวรุ่นแปด

ประกาศศรี ภูผายาง - เสี้ยวรุ่นแปด

พรพิชิตรา คลังภูเขียว - เสี้ยวรุ่นสาม
ปรีชา งามดี - เสี้ยวรุ่นห้า

นฤมล กิ่งแก้ว - เสี้ยวรุ่นหก

อภิทธิพล พลเยี่ยม - เสี้ยวรุ่นเจ็ด

ดวงรัตน์ แผ้วพลสง - เสี้ยวรุ่นเจ็ด
ชัชวาลย์ ชูวา - เสี้ยวรุ่นแปด
สุภารัตน์ พระโนเรศ - เสี้ยวรุ่นแปด

มัทนา แยมใส - เสี้ยวรุ่นเจ็ด
ปัทมจิตต์ สิงห์โท - เสี้ยวรุ่นแปด

วนิดา เจียมรัมย์ - เสี้ยวรุ่นห้า
พรทิพย์ โอษฐ์ใจ - เสี้ยวรุ่นห้า
กมล หอมกลิ่น - เสี้ยวรุ่นหก
พิมพ์กิตา มาลาหอม - เสี้ยวรุ่นหก
รุ่งรัตน์ พล-ไกร - เสี้ยวรุ่นเจ็ด

ไอ เฮล

ในภาษาอังกฤษ คำว่า 'ไอเฮล' หมายถึงการจับกลุ่มพูดคุยหรือการล้อมวงสนทนากัน อาจเป็นการถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร จับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ หรือแม้แต่การพูดจาเล่นหัวเพื่อคลายเครียด เหล่านี้ล้วนเป็นการ 'ไอเฮล' ได้ทั้งนั้น

ในการคัดเลือกผู้ได้รับทุน IFP ก็เช่นกัน เหล่าคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิต่างมาพบและ 'ไอเฮล' กันหลายครั้งเพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้เหมาะสมที่จะได้รับทุนในแต่ละปี และเมื่อเหล่าอาจารย์มาล้อมวงคุยกันทั้งที่เราจะปล่อยให้โอกาสนี้ผ่านเลยไปได้อย่างไร 'เสีย' จึงไปร่วมพูดคุยกับกรรมการโครงการทุน IFP ประเทศไทย 5 ท่านในแบบ 'ไอเฮล' เพื่อดูว่ากรรมการแต่ละท่านมีความคิดเห็นและมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับอีสานบ้านเฮาอย่างไร และคาดหวังสิ่งใดกันบ้าง

พศ. ดร. บัญชร แก้วส่อง

ตำแหน่งบนนามบัตรของ
พศ. ดร. บัญชร แก้วส่อง ระบุว่า
ท่านดำรงตำแหน่ง 'ผู้อำนวยการ
ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น' ประจำสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย แต่ใน
อีกด้านหนึ่ง พศ. ดร. บัญชร ยังเป็น
หนึ่งในคณะกรรมการคัดเลือกผู้ได้รับ
ทุนโครงการทุน IFP

“คุณทำอะไร
คุณคิดยังไง”

“ความสัมพันธ์กับพื้นที่และอุดมการณ์จะเป็นสิ่งแรกที่ผมมองนะ”
อาจารย์บัญญัติให้คำตอบเมื่อเราถามถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ
“เวลาถาม เราเลยมักยกปัญหาขึ้นมาแล้วถามเขาว่าคุณมองปัญหานี้ยังไง
เพื่อจะได้ดูว่าเขาคิดอะไร เพราะเวลาเลือก เราก็อยากได้คนที่ทำงาน
เพื่อสังคมจริงๆ จะดูว่าทำงานในลักษณะไหน เป็นงานเชิงกิจกรรม
หรืออุดมการณ์ และไม่ใช่แค่ดูว่ามีกิจกรรม แต่อยากดูวิธีคิดของคุณกับ
เรื่องพื้นที่ด้วย มองเชิงอุดมการณ์ว่าเขาคิดยังไงถึงทำแบบนี้ ไม่ใช่เห็น
คนอื่นทำแล้วก็อยากทำตาม ดูว่าเขาเห็นคุณค่าของอีสานตรงไหนไหม”

“ยกตัวอย่างครูที่ไปสอนภาษาอังกฤษให้เด็ก เราอยากรู้ว่าทำไม
เขาถึงไปสอน ไม่ใช่แค่รู้ว่าทำกิจกรรมก็ถือว่าทำงานเพื่อสังคมแล้ว มันไม่ใช่
แต่ที่เขาไปสอนภาษาอังกฤษให้เด็กนั่นเพราะอะไร คำว่า ‘เพราะอะไร’
นี่แหละที่ทำให้เวลาเลือกเราจะเลือกคนที่มีฐานคิดดีๆ เพราะเราหวังว่า

ถ้าเขามีฐานคิดดีแล้วไปต่อเติมความคิดมา เขาจะกลับมาทำงานเพื่อสังคมจริงๆ” อาจารย์บัญญัติยกตัวอย่างที่ทำให้เราแยกระหว่างงานเชิงกิจกรรมและอุดมการณ์ได้อย่างชัดเจน

เมื่อถามถึงคนที่อาจารย์บัญญัติอยากให้ได้รับทุนนี้ กลุ่ม NGO และภาคประชาชนคือบุคคลที่เขาเลือกมา “แต่กลุ่ม NGO เราก็ต้องเลือกนะ ต้องดูด้วยว่าเขาทำอะไร เราจะได้พอประเมินได้ว่าเขามีอุดมการณ์ใหม่ จะทำงานต่อเองได้หรือไม่ หรือมาเพื่อจะเอาทุนไปเรียนต่อยกระดับตัวเองเท่านั้นเอง มันต่างกันนะ” ด้วยประสบการณ์ที่เทียบเท่าทั้งด้าน NGO และนักวิชาการที่ลงทำงานในพื้นที่จริง อาจารย์บัญญัติจึงสามารถมองคนออกได้อย่างไม่ยากเย็นนัก “แต่ความคิดเชิงอุดมการณ์ไม่ได้หมายความว่าต้องเสียสละอยู่แบบนี้ตลอดเวลา นะ คือจะไปทำงานตรงไหนก็ได้ ไปเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ได้ แต่อย่างมีกิจกรรมที่ทำงานเพื่อประชาชน เพื่อคนยากคนจน และยังคงมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ยกระดับงานจากความรู้ที่เรียนมา”

“ผมว่าจุดแข็งของภาคอีสานคือรวมตัวกันง่าย” อาจารย์บัญญัติเล่าถึงประสบการณ์ที่ผ่านการทำงานร่วมกับคนมาจากทุกภาคนั้น “อาจเพราะธรรมชาติของเขา ดูจากการตั้งถิ่นฐานก็ได้ คนอีสานจะขึ้นบ้านโน้นลงบ้านนี้ก็ได้ มีความเป็นมิตรสูง เพราะฉะนั้นมีโอกาสรวมตัวกันง่าย พื้นที่อื่นจะยากกว่า” อาจารย์บัญญัติยังเสริมอีกว่าจุดแข็งต่อมาคือการฟื้นฟูทางด้านวัฒนธรรม “ถ้าคนทำเป็นจะสามารถนำวัฒนธรรมประเพณีไปสร้างพลังได้ ไม่ใช่พื้นเพอย่างเดียว เราสามารถพื้นเพที่มีคุณค่าและความหมายดั้งเดิมที่เขาเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันก็ยกระดับความหมายใหม่ขึ้นมาด้วย ตัวนั้นเป็นการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ เรื่องสุขภาพ เรื่องเด็กดีกัน ถ้าจับให้ตีมันช่วยเรื่องตรงนี้ได้” และจุดเด่นของภาคอีสานอีกอย่างหนึ่งในสายตาของอาจารย์บัญญัติก็คือความมั่นคง “ผมมองว่าในอนาคตอาหารจะเป็นอาวุธสำคัญของโลก ฐานความมั่นคงทางอาหารของคนไทยอยู่ที่ไหน แน่นนอนอยู่ที่ข้าว คนไทยแคมีข้าว และกับข้าวก็โอเคแล้ว ในภาคอีสานนั้นข้าวยังคงอยู่ในครอบครองของเกษตรกรรายย่อย ในขณะที่ภาคกลางส่วนใหญ่อยู่ในกำมือนายทุน”

แต่อาจารย์บัญญัติขอร้องว่าหากมองด้านปัญหาภาคอีสานที่กำลังประสบปัญหาใหญ่อยู่เช่นกัน “ปัญหาตอนนี้ก็คือเริ่มมีคนเข้าไปซื้อที่ดินในภาคอีสานแล้วทำให้เราสูญเสียพื้นที่ไป” แต่ถึงกระนั้นในเรื่องการใช้ที่ดินของภาคอีสาน อาจารย์บัญญัติก็ยังมองว่าใช้ได้ดีกว่าภาคอื่นๆ ถึงแม้รูปแบบจะปรับเปลี่ยนมาเป็นการทำนาทางโทรศัพท์ แต่ก็ถือว่ายังไม่ได้ทิ้งร้างไปแบบภาคอื่นๆ “อะไรที่เขามองกันว่าเป็นจุดอ่อนผมกลับมองว่ามันเป็นจุดโอกาสในการเคลื่อนอีสาน เพียงแต่ว่าเราจะหยิบมาใช้ได้ไหม ถ้าหยิบมาใช้ไม่ได้ก็กลายเป็นจุดอ่อน เพราะฉะนั้นถ้าจะพัฒนาภาคอีสานต่อผมมองว่ายังพัฒนาได้อีกเยอะ”

และหากเรามองไปอีกไม่ถึง 3 ปีข้างหน้า การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่จะมาถึงเราทุกคนนั่นคือการเปิดรับประชาคมอาเซียน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีผลกระทบต่อภาคอีสาน อาจารย์บัญญัติได้ตั้งคำถามที่น่าสนใจเอาไว้ต่อเรื่องนี้ด้วย “ถ้าจะเปิดรับประชาคมอาเซียน ต้องถามก่อนว่าตอนนี้ประชาคมอีสานรู้จักตัวเองหรือยัง ชุมชนส่วนใหญ่แทบไม่รู้จักตัวเอง ไม่เคยทบทวนว่าตัวเองเป็นใครมาจากไหน ไม่เคยศึกษาตัวเอง กรุงเทพฯ มีอะไรที่วิ่งตามกรุงเทพฯ พอวิ่งตามไปแล้วถามว่าเป็นยังไง ชุมชนก็จะอ่อนแอและล้มสลายไป เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญคือต้องให้ชุมชนทั้งหลายรู้จัก และเรียนรู้ตัวเอง แล้วค่อยรับกระแสเข้ามา จะได้มาจับกันดี”

“เพราะฉะนั้นผมขอฝากไปถึงผู้ได้รับทุนของ IFP ทุกคนว่าเมื่อกลับมาแล้วช่วยดูตัวเองหน่อยว่าได้ทำอะไรให้กับสังคมบ้างหรือยัง” นี่คือประโยคสุดท้ายที่จากอาจารย์บัญญัติฝากไปถึงผู้ได้รับทุนทุกคน ก่อนจะต้องแยกย้ายเพื่อเดินตามความฝันและอุดมการณ์ของตัวเองกันต่อไป

รศ. ดร. บัวพันธ์ พรหมพักพิง

ทันทีที่เราเดินเข้ามายังอาคารของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ท้องฟ้าที่ก่อนหน้านี้ยังดูสดใส ก็โปรยเม็ดฝนลงมา ก็ว่าเราโชคดีที่มาก่อนฝนและมากับพบกับ รศ. ดร. บัวพันธ์ พรหมพักพิง คณะกรรมการอำนวยการของโครงการทุน IFP

“โอกาสของคุณ
คือโอกาสของ
สังคม”

“ผมไม่ได้เป็นกรรมการมาตั้งแต่แรก แต่อาจารย์รัตนานุญมัตถะ ท่านแนะนำมาว่าเป็นโครงการที่น่าสนใจ แต่ว่าท่านไม่ว่างก็เลยแนะนำให้ผมเข้าไปทำตรงนี้” อาจารย์บัวพันธ์ เริ่มเล่าถึงที่มา “ส่วนมากผมจะอยู่ฝ่ายคัดเลือกนะ มีอยู่ปีหนึ่งที่เขาให้ไปเป็นกรรมการส่วนกลาง แต่หลังจากนั้นก็กลับมาเป็นคณะกรรมการฝ่ายคัดเลือกอีกจนหมดโครงการนี้แหละ”

เกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกผู้เข้ารับทุนนั้น อาจารย์บัวพันธ์ได้บอกกับเราไว้ดังนี้ “เวลาเราคัดเลือกเรามองถึงคนที่เขามีโอกาสกลับไปสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับผู้คนได้มากน้อยแค่ไหน ผมคิดว่ามันก็เป็น การสร้างโอกาส ไม่ใช่แค่กับคนที่เราคัดเลือก แต่มันเป็นการให้โอกาสกับสังคมด้วย”

เมื่อเราถามถึงสายงานที่อาจารย์ยังอยากที่จะ สนับสนุนต่อ อาจารย์บัวพันธ์ตอบว่า “ผมคิดว่าภาค NGO นี้ยังมีความสำคัญนะ น่าส่งเสริมต่อไป แต่ว่า ภาคประชาสังคมถ้าเราไปดูหลักสูตรในมหาวิทยาลัย มันไม่มีเลยนะครับ อย่างหลักสูตรการพัฒนาที่เราสอน อยู่นี้เราก็ไม่ได้สอนคนให้ไปทำงานในภาคประชาสังคม เราอยากให้เขาไปทำงานราชการ เขาก็คาดหวังว่าจะได้ ทำงานราชการ หรือไปทำงานในบริษัทเงินเดือนสูงๆ ภาคประชาสังคมนี้ที่จริงมันมีความสำคัญมาก มัน กำหนดความเป็นความตายของประเทศได้เลย แต่เรา ไม่เคยสร้างคนเพื่อที่จะมาทำงานในภาคนี้ เพราะฉะนั้น ที่เราสร้างโรงเรียน สร้างมหาวิทยาลัยขึ้นมา มันเป็นแค่ อุตสาหกรรมอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมภาคธุรกิจ ภาครัฐ แต่ ภาคประชาสังคมเนี่ยเราปล่อยให้มันเป็นไปตามยถากรรม”

เมื่อมองถึงจุดอ่อนของคนอีสาน อาจารย์มองว่า ปัญหาหลักๆ นั้นเกิดจากทัศนคติของคนที่มีมองเข้ามา มากกว่า “เมื่อเร็วๆ นี้ปัญหาทางด้านการเมืองก็มีส่วน คนภายนอกที่มีมองเข้ามาจะมองว่าคนภาคอีสานจน ยอมรับเงินซื้อเสียงจากนักการเมือง มีความคิดล้าหลัง ไม่ฉลาด สิ่งต่างๆ เหล่านี้มันเป็นภาพที่ถูกประทับตรา ให้คนอีสาน ซึ่งมันสร้างปัญหาให้มากเลยนะ ทั้งที่จริง คนอีสานไม่ได้เป็นแบบนี้เสียหมดหรอก มันเป็น ภาพลักษณ์”

“ส่วนจุดแข็งของภาคอีสานก็คือวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งมันยังมีอยู่เยอะ ชาวนาราย่อยก็ยังอยู่ เศรษฐกิจ พอเพียงที่พูดกันส่วนใหญ่ก็อยู่ที่นั่นแหละ เขาทำอยู่ทำกิน เรื่องทรัพยากรธรรมชาติคนนอกมองมาก็จะคิดว่า ภาคอีสานนี้แห้งแล้ง แต่คุณลองมาดูหน้าฝนที่นี่สิ มันก็เขียว ข้าวเราก็ผลิตได้เยอะที่สุด มองเรื่องทรัพยากร มนุษย์คนอีสานก็มีทักษะหลายอย่างนะ แต่ก่อนคนอีสาน กินแต่ส้มตำข้าวเหนียว ตอนนี้ไปขายก๋วยเตี๋ยวหมดแล้ว ทักษะก่อสร้างนี่เนนอน เล่นจิ้งจกทำได้ รับจ้างได้

ทุกอาชีพ ถ้าคนอีสานสไตรก์หยุดงานทั้งประเทศ เราก็คงไปกันไม่รอด” อาจารย์บัวพันธ์กล่าวแบบติดตลก

และสุดท้ายนี่คือสิ่งที่อาจารย์บัวพันธ์ฝากให้กับ ผู้ได้รับทุน “พวกคุณนั้นได้รับโอกาส แต่โอกาสที่ได้รับนั้น มันไม่ใช่โอกาสส่วนตัวของคุณคนเดียว มันเป็นโอกาส ของทั้งสังคมด้วย ก็อยากจะให้ใช้โอกาสตรงนั้นในทางที่ มันคุ้มค่า คือไม่ได้เรียกร้องว่าทุกคนต้องเสียสละ อย่างไม่ใหญ่หลวง แต่แค่ทำเรื่องเล็กๆ ให้มันเป็นเรื่องที่จะ เพิ่มคุณค่าให้กับโอกาสที่ได้รับ ผมอยากให้คุณได้ทำ ตรงนี้ และถ้าเป็นไปได้ ก็อยากจะให้ขยายความคิด ในเรื่องของการพัฒนาคนให้กับภาคสังคมที่อยู่ข้างหลัง ด้วย”

เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ฝนที่ร่วงหล่นลงมา ก่อนหน้านั้นก็หยุดลง คงเป็นความพอดีของเวลาที่พร้อมให้ เราจะทำอะไรออกไปทำสิ่งดีๆ ต่อไป

นิกร วิสเพ็ญ

ออฟฟิศสีน้ำตาลไม้ดูอบอุ่นขนาด 1 คูหา ใจกลางเมืองอุบลราชธานี คือสำนักงานนายควมซึ่งเป็นสถานที่นัดสัมภาษณ์ของเรา เพียงไม่นานหลังจากที่เราบังพิก คุณนิกร วิสเพ็ญ นายควมเจ้าของสำนักงานแห่งนี้ และหนึ่งในคณะกรรมการกุน IFP ก็เปิดใจให้สัมภาษณ์กับเรา

“จะทำยังไงถึงจะ
สร้างอาสาสมัคร
นักกฎหมายที่เข้าใจ
ชุมชน เข้าใจคำว่า
จิตสาธารณะ”

“ผมมาเป็นคณะกรรมการช่วงหลังๆ ประมาณ 6 - 7 ปีแล้วนะ” คุณนิกรเริ่มเล่าถึงที่มาที่ไปของการเข้ามาเป็นคณะกรรมการในโครงการนี้ “ก่อนหน้านี้นี้ผมเคยเป็นคณะกรรมการประสานงานองค์กร NGO ในภาคอีสาน เคยเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยอุบลฯ แล้วก็เป็นกรรมการอีกหลายมูลนิธิเต็มไปหมดเลย ก็จะมีรู้จักองค์กรในภาคอีสานเกือบหมด ไม่ว่าจะอยู่จังหวัดไหนก็ตาม รู้ว่าลูกๆ หลานๆ ในภาคอีสานที่จบมานั้น ใครทำอะไรที่ไหน องค์กรไหนรับใครไว้”

“สิ่งที่ผมเน้นที่สุดในการคัดเลือกผู้ได้รับทุนนี้คือเรื่องจิตวิญญาณ” คุณนิกรบอกถึงสิ่งที่ให้ความสำคัญที่สุดในการคัดเลือกบุคคลเพื่อมารับทุน “จิตวิญญาณของชาวอีสานคือเวลามาทำงานกับคนอีสานแล้วเขาสามารถอยู่ได้นานๆ อย่างมีความสุขไม่ใช่แค่ทางผ่าน แต่ต้องเป็นสิ่งที่เขาทำเพื่อองค์กรและเพื่อคนอีสานทั้งหมด เราก็พยายามที่จะคัดเลือกคนให้ดีที่สุด เพื่อให้พวกเขาได้มีโอกาสไปเพิ่มขีดความสามารถตัวเอง คือมันไม่ใช่ใครมาก็ได้นะ การเขียนใบสมัครของเราค่อนข้างจะยาก เราก็พยายามกลั่นกรองตรงนี้นับคนแค่ว่าเขียนไม่ได้หรือออกแต่สิ่งที่เขาเขียนมันตรงไปตรงมา มันก็เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่ง เราก็ให้เขาได้ไปต่อ เหมือน เดอะสตาร์เลย” คุณนิกรกล่าวยิ้มๆ

เราถามถึงอาชีพของผู้สมัครเข้ารับทุนที่คุณนิกรต้องการจะสนับสนุนมากที่สุด คำตอบที่เราได้คือ อาสาสมัครทางด้านกฎหมาย ซึ่งไม่ใช่คำตอบที่น่าแปลกใจนักสำหรับนักกฎหมายด้วยกัน แต่สิ่งสำคัญนั้นอยู่ในเหตุผลต่างหาก “ผมว่าอาสาสมัครที่มาช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมายค่อนข้างน้อยมาก แต่สถานการณ์ในประเทศไทยตอนนี้ โดยเฉพาะในภาคอีสานมีการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า โดยเฉพาะดิน คือพื้นที่ทำเกษตรกรรม คืออยู่ข้าวอยู่น้ำที่จะนำรายได้มาสู่ประเทศ แต่ตอนนี้ถูกผู้มีอิทธิพลทั้งหลายชิงเอาไปแม้ที่ป่าสงวนตอนนี้แทบจะไม่มีเหลือ เราจึงมาคิดว่าจะทำยังไงถึงจะสร้างอาสาสมัครนักกฎหมายที่เข้าใจชุมชน เข้าใจคำจำกัดความสาธารณะ เพื่อที่จะช่วยชาวบ้านในการพิทักษ์สิทธิ์ ปกป้องผืนดินของเขาและผืนดินส่วนรวมเอาไว้ให้ได้มากที่สุด”

หากเรามามองกันที่ลักษณะของภาคพื้นอีสาน คุณนิกรได้แบ่งภาคอีสานออกเป็นสองด้าน “จุดแข็งคือ พื้นที่ภาคอีสานเป็นพื้นที่หล่อหลอมคนทำงานในด้านต่างๆ ให้มีจิตสาธารณะ ให้เป็นนักต่อสู้

เป็นผู้ให้ แล้วบุคคลเหล่านั้นก็ไปทำงานในภาคอื่นๆ กันเยอะเหมือนกัน ทำให้กระบวนการภาคประชาชนทั้งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เรื่องที่ดิน เรื่องป่าไม้หรือเรื่องอะไรก็ตามมันเป็นเครือข่ายกัน ถือว่าภาคอีสานเป็นโรงเรียนที่หล่อหลอมบุคลากรส่วนถ้าดูกันที่จุดอ่อนเนี่ย ผมว่าปัจจุบันคนเราเสพวัตถุมากเกินไป ได้รับความพอดี บริษัททุนนิยมต่างๆ ก็ถาโถมเข้ามา ในขณะที่เดียวกันคนไทยต้องการความสะอาดสงบ อยะไรมารับหมด ไม่มีก็หาซื้อ มือถืออยากได้ก็ซื้อ ผมว่าตรงนี้น่าจะมีการทบทวน หาความพอดีว่าอยู่ตรงไหน”

นอกจากนี้แล้ว คุณนิกรยังมองว่าระบบการศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ของสังคมทุกวันนี้เช่นกัน “การศึกษาในปัจจุบันผมมองว่ามันแปลกดีนะ ตอนนี้กระบวนการเรียนการสอนสอนให้จบออกมาแล้วไปเป็นลูกจ้างเขา เงินเดือนเท่าไรกัน แล้วเมื่อไหร่มันจะตั้งตัวได้ สอนไปเป็นลูกจ้างทั้งที่ตัวเองมีปัจจัยการผลิตอยู่แล้วทุกวันนี้บัณฑิตที่จบออกมาได้ปริญญานี้จะงมงายไม่รู้จะไปไหนดี ไม่มีที่ไปก็เรียนโท ไม่มีอะไรรองรับทำไมประกอบอาชีพไม่ได้ เรากำลังหลงทางหรือเปล่า”

“อยากฝากว่าผู้ได้รับทุนทุกคนมีโอกาสมากกว่าคนอื่นที่ได้ไปพัฒนาศักยภาพตัวเอง แต่สิ่งที่เราได้รับมานั้นจะทำอย่างไรมันถึงจะเป็นพลังสร้างสรรค์ในการทำให้ภาคอีสานของเราและชุมชนทั่วประเทศดีขึ้นและสิ่งที่สำคัญคือต้องสร้างอาสาสมัครให้เกิดขึ้นรอบตัวคุณให้ได้ ถ้าเราทำแบบนี้มันเหมือนก้อนหินที่โยนลงไปในแม่น้ำแล้วเกิดแรงกระเพื่อม เรามาช่วยกันทำ ช่วยกันโยนลงไปแรงกระเพื่อมมันก็คือการเปลี่ยนแปลง คือสิ่งที่มีค่าที่สุด ถึงรุ่นเราจะแก้ปัญหาประเทศไม่ได้ มันก็ต้องทำได้ รุ่นลูกเรา รุ่นหลานเรา ต้องพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ” นั่นคือข้อคิดสุดท้ายจากคุณนิกรที่ฝากไปยังผู้ได้รับทุน IFP ทุกคน

รศ. ดร. สุวิทย์ เลาหศิริวงศ์

“คือผมเป็นนักเรียนทุนมูลนิธิ-
ฟอร์ดแต่เดิมอยู่แล้ว” รศ. ดร. สุวิทย์
เลาหศิริวงศ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัย-
นครพนม หนึ่งในคณะกรรมการของ IFP
ผู้ทำงานนี้มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการ-
ทุนเล่าถึงที่มาของการเข้าร่วมเป็น
คณะกรรมการให้ราฟิง

“ผมว่า
เราต้องช่วยกัน
ทุกฝ่าย”

“ตอนนั้นผมได้ทุนจากฟอร์ดไปเรียนปริญญาโท พอจบกลับมา
ก็ยังติดต่อกับคนของมูลนิธิฯ อยู่เรื่อยๆ โดยก่อนหน้านี้ที่ผมจะมา
อยู่มหาวิทยาลัยนครพนม ผมเคยทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มีช่วงหนึ่งที่เคยช่วยทาง
ออสเตรเลียคัดเลือกนักเรียนชั้น ม. 6 ที่ยากจน ให้ไปเรียนต่อ
ปริญญาตรีที่นั่น ทีนี้พอ IFP เค้าวัดจะทำโครงการทุน IFP ขึ้นมา
เขาก็เลยมาคุยกับเรา”

และเมื่อถามว่าคุณลักษณะไหนที่คณะกรรมการ จะให้ความสำคัญกันมากที่สุด คำตอบที่ได้รับจาก จากอาจารย์สุวิทย์ก็คือ “ผมคิดว่ากรรมการส่วนใหญ่ จะชอบคนที่แสดงออกมาว่าเขาได้ทำอะไรกับท้องถิ่น เช่น จบมาแล้วก็ทำงานในท้องถิ่น เป็น NGO ในพื้นที่ ที่ทำงานจริง ถ้ามีคนลักษณะนี้เข้ามากรรมการ ส่วนมากก็จะชอบ พอผ่านรอบแรกมาได้กรรมการ ก็จะสัมภาษณ์แนวคิด ว่าถ้าได้ทุนจบมาแล้วจะทำ อะไรบ้าง คิดว่าสิ่งที่เรียนจะไปช่วยในการทำงานได้ ยังไง เป็นการดูแลคิดของแต่ละคน อย่างบางคนที่เขาไม่มีคำตอบให้กรรมการเท่าไร มีแต่บอกว่า อยากได้ทุนไปเรียน ประเภทนี้ก็จะถูกคัดออกไป” ด้วยแนวคิดในการคัดเลือกแบบนี้ ทำให้โครงการนี้ มีบุคลากรคุณภาพสูงจบออกมาด้วยทุนนี้จำนวน มาก

“โดยภาพรวม ผมว่าคุณภาพของผู้ได้รับทุน ที่จบมาดีมากเลยนะ บางคนก็จริงเราก็อยากให้เขา ไปได้ไกลกว่านั้น แต่มันก็มีข้อจำกัดอยู่ เช่น ภาษาเขา ไม่ได้ หรือไม่ก็หมดระยะเวลาของทุนไปเสียก่อน ซึ่งเอาจริงๆ แล้วผมอยากให้คนที่ได้ทุนเขาไปเรียน ที่ต่างประเทศมากกว่าที่จะเรียนอยู่ที่เมืองไทยนะ ส่วนหนึ่งผมมองว่าถ้าเขาได้มีโอกาสไปมองเห็น ระบบที่มันแตกต่าง ได้มีประสบการณ์ มันจะมี ประโยชน์มากกว่า สมมติจบมาจากขอนแก่นแล้ว ยังกลับไปเรียนที่เดิม ผมว่ามันก็ไม่ได้เปิดโลกมาก เท่าไร เราก็เลยพยายามที่จะกระตุ้นผู้รับทุน ถ้า คนไหนมีศักยภาพเราก็อาจจะให้ได้ไปต่างประเทศ ซึ่งหลายคนก็ทำได้ และทำได้ดีด้วย แต่ละคนเขาก็ พัฒนาขึ้นเยอะถ้าเทียบกับตอนที่มาสัมภาษณ์ทุน แต่อย่างหนึ่งที่บอกก่อนหน้านี้ว่าเราก็พยายามกระจายทุน ออกไปนะ แต่มันก็ได้จริงๆ จังหวัดหนึ่งไม่ถึง 10 คน ผลกระทบที่เกิดขึ้นมันก็มองเห็นได้ไม่ชัด แต่ผมคิดว่า ทุนนี้น่าจะเป็นตัวอย่างได้ว่า มันเป็นทุนที่เข้าถึงผู้ด้อย-โอกาสจริง ผลที่ตามมาหลังจากที่คนเหล่านี้ก็กลับมา มันเกิดผลประโยชน์กับชุมชนจริงๆ”

ในฐานะที่โครงการทุน IFP เป็นทุนที่มีขึ้นเพื่อ คนอีสานโดยเฉพาะซึ่งหากมองกันในภาพรวมแล้ว อาจารย์สุวิทย์มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ ยังเป็นในรูปแบบเดิมๆ อยู่ “ปัญหาของคนอีสานก็ยัง เหมือนเดิม คือ ยากจน รายได้น้อย อาศัยการเกษตร เป็นหลัก เวลามีโครงการให้กู้ก็ไปกู้กัน กู้เสร็จก็เป็น-หนี้เป็นสิน บางส่วนก็ทิ้งไร่นาไป ผมว่าจนจริงปัญหา มันก็ยังคงคล้ายๆ เดิม มันยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่าง เป็นระบบ คือแก้แบบผลผลิตราคาถูกก็จำหน่าย ประกันราคา ในขณะที่เกษตรกรที่ปลูกพืชแก้ก็ยังทำ แบบเดิมๆ ไปอย่างนั้น ไม่ได้ศึกษาหรือดูว่าตอนนี้ พืชนี้มันเป็นอย่างไง อนาคตมันจะเป็นยังไง มันไม่มีใคร มาบอก ไม่มีการพัฒนา แล้วก็ไปแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เอา ถึงเวลา ก็ไปร้องเรียนให้ช่วยตลอด ซึ่งการจะ แก้ปัญหานี้ผมว่าเราต้องช่วยกันทุกฝ่าย ภาครัฐก็ ต้องมีแนวทางที่ทำให้มันเป็นระยะยาว ตอนนั้น เราจะเห็นว่าพอเปลี่ยนรัฐบาลหรือเปลี่ยนรัฐมนตรี ทีหนึ่ง ก็เปลี่ยนนโยบาย คนนี้อยากทำเรื่องนี้ก็ไป ทางนี้ พอคนใหม่มาอยากไปทางนี้ก็ไป มันไม่มี แผนงานที่เป็นหลักว่าเราควรไปทางไหน นี่ก็เป็น ส่วนหนึ่งของปัญหา” สิ่งนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งว่า ทำไมโครงการทุน IFP ถึงได้จัดทำขึ้นเพื่อบุคลากร ในภูมิภาคนี้ “แต่ถ้าเรามามองที่จุดแข็งของภาค-อีสาน ผมว่าคนอีสานเป็นคนสู้ชีวิตนะ เป็นคนขยัน เมื่อมีปัญหาอุปสรรคก็พยายามที่จะฝ่าฟันไปด้วย ตัวเอง ส่วนมากจะเป็นลักษณะนั้น ก็ทำให้เขาดำรง อยู่ได้ในทุกวันนี้”

“ผมคิดว่าทุกคนตอนที่มาคัดเลือก แต่ละคน ก็จะมีจุดมุ่งหมายว่าถ้าได้ทุนนี้ไปเรียนแล้วจะกลับมาทำอะไร ก็อยากจะทำอย่างอื่นที่ตัวเองตั้งใจไว้ พยายามทำมันให้ได้ ก็หวังว่าคนเหล่านี้จะมีไฟที่จะ ช่วยกันพัฒนาภาคอีสานต่อไปอีกนาน” และ นี่คือคำฝากสุดท้ายจากหนึ่งในคณะกรรมการ โครงการทุน IFP ซึ่งเราก็หวังว่ามันจะเป็นจริงได้ เพื่อการพลิกฟื้นแผ่นดินในถิ่นราบสูงให้ยั่งยืนสืบไป

โกวิทย์ กุลสุวรรณ

เราอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดที่
ขึ้นชื่อว่ามีช้างเยอะที่สุดในประเทศไทย
แต่วันนี้เราไม่ได้มาตามหาช้างที่ไหน แต่เรา
มีนัดพูดคุยกับ อาจารย์โกวิทย์ กุลสุวรรณ
ผู้จัดการ NET Foundation หรือมูลนิธิ-
พัฒนาอีสาน หนึ่งในผู้เริ่มต้นมาพร้อมกับ
โครงการทุน IFP ในประเทศไทย

“คนอีสาน
ต้องสู้
เพื่อตัวเอง”

“ผมได้มีโอกาสพูดคุยกับทางมูลนิธิฯ ก่อนที่จะมีการเริ่มให้ทุน
อีกนะ” อาจารย์เล่าถึงที่มาที่ไป และจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งโครงการ
ทุนนี้ “ตอนนั้นเขามาสอบถาม ขอคำปรึกษากับเรา ว่าเค้ามีแนวคิด
อยากให้ทุน NGO อยากให้ทุนคนทำงานเพื่อสังคมควรเริ่มยังไง เราก็
ให้คำปรึกษาแล้วก็ช่วยตระเวนประชาสัมพันธ์แนวคิดของทุนนี้
ไปตระเวนชี้แจงร่วมกับเจ้าหน้าที่ IFP ที่มาบรรยายที่สุรินทร์ ที่บุรีรัมย์
หรือที่อื่นๆ แล้วก็ไปช่วยประชาสัมพันธ์ว่าทุนนี้เป็นยังไง น่าสนใจยังไง”

สำหรับประสบการณ์ในช่วงเริ่มต้นนั้น อาจารย์บอกว่ามันไม่ใช่เรื่องง่ายเท่าไรนัก “ตอนแรก NGO ไม่ค่อยสนใจ เขาไม่ค่อยแน่ใจว่าทุนมันจะมีเงื่อนไขอะไรหรือเปล่า แต่พอเขาได้คุยหลายๆ ครั้งก็เริ่มสนใจ เพราะมันไม่ผูกพัน แล้วเหมือนเป็นแค่สัญญาถูกผู้ชายว่าจะกลับมาที่เดิมก็ได้ จะไปที่อื่นก็ได้ ตอนนั้นก็ถามว่าทำไมเป็นอีสาน เขาก็บอกว่าใช้การดูภาพรวมทั้งหมดว่าพื้นที่ยากจนของประเทศไทยคือภาคอีสาน เขาก็เลยกำหนดมาว่า ที่จะให้ทุนต้องเป็นคนอีสาน จบมหาวิทยาลัยในอีสาน รุ่นแรกจะเป็นอย่างนี้ ผมก็ไม่เห็นด้วยนะ เพราะอย่างนี้เด็กที่ไม่ได้มีโอกาสเรียนมหาวิทยาลัยในพื้นที่ที่ไม่ใช่สิทธิ์นั้นะสิ” นั่นคือที่มาของการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงข้อกำหนดต่างๆ ให้สอดคล้องกับบุคลากรในพื้นที่มากขึ้น “รุ่นต่อมาเขาเลยให้เป็นรวมค่าแห่ง หรือ มสธ. ก็ได้ และเพิ่มข้อบังคับทำงานในอีสานอย่างน้อย 3 ปี คนที่มาจากที่อื่นแต่ทำงานในอีสานจะได้สมัครได้ด้วย”

“มีบางคนที่เคยสมัครปีก่อนหน้าแต่ตกสัมภาษณ์ ผมก็ลองคุยกับเขาดู เขาก็ถามว่าทำไมอยากไปเรียนต่อ เขาก็บอกว่าอยากเปลี่ยนงานเพราะที่เดิมไม่สนุก คำตอบนี้ก็ตกแล้ว คือลองให้เขาพูดมาก่อน ถามว่าเคยช่วยสังคมบ้างไหม เขาก็บอกว่าช่วย ลอยกระทงก็ช่วย เขาถามว่าแล้วพวกกองทุนหมู่บ้าน ทำแผนชุมชนล่ะ เขาก็ว่าอยู่ไกล ไม่มีเวลา นี่ก็ตกอีกแล้ว” อาจารย์เล่าถึงประสบการณ์ที่ได้พูดคุยกับผู้สมัครรับทุนทำให้เรามองเห็นได้ชัดขึ้นถึงหลักเกณฑ์ที่อาจารย์ได้วางเอาไว้

และหากมองกันในส่วนบุคลากรที่ยังขาดแคลน อาจารย์มองว่าคนที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในภาคอีสานนั้นยังคงเป็นอาชีพที่มีไม่เพียงพอต่อสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น “คือสถานการณ์ของอีสานตอนนี้เนี่ยมันถูกคุกคามเรื่องสิทธิ์ เรื่องทรัพยากรเยอะ ทุนต่างประเทศขยายตัว ชาวบ้านนี้สู้ไม่ได้ ถูกไล่ที่ไปเรื่อยๆ เวลาเกิดอะไรขึ้นชาวบ้านก็ปกป้องสิทธิ์ตัวเองไม่ได้ เพราะฉะนั้นงานด้านนี้ผมคิดว่ายังต้องการความช่วยเหลืออยู่ ตอนนี้มีบ้างแต่น้อย ซึ่งที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยมีคนสมัครด้านนั้นะ”

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น สิ่งที่ทำให้ภาคอีสานยังอยู่รอดมาได้จนถึงทุกวันนี้ นั่นก็คือตัวตนของคนอีสานเอง

“ผมว่าชุมชนอีสานผ่านการต่อสู้มาเยอะ ต่อสู้เพื่อตัวเอง ต่อสู้เพื่อรักษาทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า การต่อสู้ในภาคอีสานนั้นเยอะมาก เราเรียนรู้อะไรออกมามากมาย ทั้งเรื่องเกษตรอินทรีย์ เรื่องการสร้างป่าชุมชน การสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก ผ่านการทำมา แล้วเราคิดว่าเป็นทางเลือก ทางรอด ใครทำก็รอด พิสูจน์มาแล้วจนเกิดเป็นครู เกิดภูมิปัญญา เกิดปราชญ์เต็มภาคอีสานไปหมด อธิบายสังคมได้ ทุกวันนี้ NGO ก็มีประสบการณ์สูง ความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาสูงขึ้น” แต่ในขณะที่เดียวกันนั้น สภาพสังคมก็เปลี่ยนแปลงไปก็ทำให้คนอีสานอ่อนแรงลง “ช่วงแรกๆ ดูเหมือนจะยืนย่นนะ ช่วงที่เดินขบวน ช่วงที่ไปมีส่วนร่วมในร่างรัฐธรรมนูญ แต่การเมืองวันนี้มันไม่ได้ขับเคลื่อนโดยราชการ ไม่ได้เคลื่อนโดยระบบแบบเดิม มันเคลื่อนโดยนักการเมือง เพราะฉะนั้นแรงขยับนี้มันทำให้ไม่มีใครปกป้องสิทธิ์ NGO ก็เลิกไปที่จะทำเรื่องพวกนี้ ทุกเรื่องที่เขาทำนั้นเป็นเรื่องใหญ่ อย่างเช่นเรื่องสัมปทาน มันไม่ได้พูดเรื่องป่าเล็ๆ แล้วนะ ค่าซื้อที่หนึ่งเป็น 3 - 4 หมื่นไร่ ยุคผมยังบอกได้ว่าถ้าซื้อจะไปประท้วง แต่เดี๋ยวนี้ซื้อแล้วจ่ายแล้ว ไม่ทันแล้ว”

อีกเรื่องที่อาจารย์โกวิทยังรู้สึกเป็นกังวลอย่างมากก็คือ การเข้ามาของประชาคมอาเซียนในเวลาอันใกล้ “เรื่อง AEC ผมเป็นกังวลมาก ทุกคนพูดแต่เรื่องรวย พูดแต่เรื่องแรงงานถูก แต่เอาจริงๆ แล้วแค่สะพาน 3 แห่งมันสร้างปัญหาให้กับสังคมลาวเท่าไร เด็กเคลื่อนย้ายแรงงาน ค้ามนุษย์ แรงงานเถื่อน ยาเสพติด คุยกับสภาแม่หญิงลาว ค่าบอกแค่สะพานอันเดียวก็ไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไรแล้ว นี่ล่อเข้าไปตั้ง 3 สะพาน แล้วคนที่เป็นเจ้าของวาระมันไม่ใช่ชาวบ้าน เป็นของนักการเมือง”

“เราจะต้องเป็นผู้ที่ให้ผู้อื่นพึ่งได้ แม้ว่าคุณจะทำปฏิบัติการที่เดิมหรือไม่ก็ตามก็ต้องไม่ทิ้ง นี่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบนะ อยากรู้ว่าเป็นโอกาสของตัวเองเท่านั้น มันเป็นโอกาสของผู้อื่นด้วย ต้องไม่ลืมภารกิจเรื่องนี้” นี่คือนัยที่อาจารย์โกวิทยังทิ้งท้ายเอาไว้ถึงผู้ได้รับทุนทุกคน โดยหวังว่าผู้ได้รับทุนเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่พัฒนาภาคอีสานให้ยั่งยืนต่อไป

เข้ะมเหัน เบ้ขมเหัน

อ๋าย

บ่หิ้วชา

ภาษาอีสาน

เป็น
ต
กัด?

เป็นจขไป

ตักเข้

“แต่ละท้องถิ่นจะมีภาษาที่ต่างกัน ของชิ้นหนึ่ง
ที่นี้อาจจะเรียกแบบนี้ จังหวัดหนึ่งอาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่ง
อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด เป็นเรื่องมุกตลกไปกษา
เรามองว่ามันเป็นเรื่องของวัฒนธรรมทางภาษา นอกจาก
คำพูด สำเนียง เสน่ห์ ที่ใครจะรักษาไว้ เพราะปัจจุบัน
เราใช้ภาษากลางเป็นภาษาสื่อสาร ทำให้คนในชนบทหรือ
คนท้องถิ่นหันมาพูดภาษากลางกับลูก เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อย
ภาษาถิ่นแบบภูไท เสน่ห์ของความแตกต่างก็เริ่มหายไป
แต่ภาษาอีสานมีความน่าฟัง สร้างความเข้าใจก็ได้ ทั้งเป็น
เรื่องตลก เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันก็ได้ มันพลิกแพลงได้
หลายแบบมาก ถือเป็นเสน่ห์สำหรับเรา”

- สิริยาพร สาสิทธิ์

อ้างอิง

<http://th.wikipedia.org/>

<http://www.isan.clubs.chula.ac.th/lang/list.php?transaction=list.php>

ยฉำโคนแฉฉ

นักภาษาศาสตร์ให้คำจำกัดความภาษาอีสานว่าเป็นภาษาลาวสำเนียงหนึ่ง
ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 สำเนียงใหญ่ คือ

1.

ภาษาลาวเวียงจันทน์ ใช้ในประเทศลาวท้องที่ เมืองเวียงจันทน์ บอลิคำไซ และในประเทศไทย
ท้องที่ชัยภูมิ หนองบัวลำภู หนองคาย (อำเภอเมือง ศรีเชียงใหม่ ท่าบ่อ โพนพิสัย)
ขอนแก่น (อำเภอภูเวียง ชุมแพ สีชมพู ภูผาม่าน หนองนาคำ เวียงเก่า หนองเรือบางหมู่บ้าน)
ยโสธร (อำเภอเมือง ทราชมูล กุดชุม บางหมู่บ้าน) อุดรธานี (อำเภอบ้านผือ เพ็ญ บางหมู่บ้าน)
ศรีสะเกษ (ในบางหมู่บ้านของอำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอขุขันธ์ และอำเภอขุนหาญ)

2.

ภาษาลาวเหนือ ใช้ในประเทศลาวท้องที่ เมืองหลวงพระบาง ไชยะบูลี อุดมไซ ในประเทศไทย
ท้องที่เลย อุดรดิตถ์ (อำเภอบ้านโคก น้ำปาด ฟากท่า เพชรบูรณ์ (อำเภอหล่มสัก หล่มเก่า
น้ำหนาว) ขอนแก่น (อำเภอภูผาม่าน และบางหมู่บ้านของ อำเภอสีชมพู ชุมแพ)
ชัยภูมิ (อำเภอคอนสาร) พิษณุโลก (อำเภอชาติตระการ และนครไทยบางหมู่บ้าน)
หนองคาย (อำเภอลี้กม) อุดรธานี (อำเภอน้ำโสม นาเยีย บางหมู่บ้าน)

3.

ภาษาลาวตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ในประเทศลาวท้องที่เมืองเชียงขวาง หัวพัน ในประเทศไทย
ท้องที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และบางหมู่บ้าน
ในจังหวัดสกลนคร หนองคาย และยังมีชุมชนลาวพวนในภาคเหนือบางแห่ง
ในจังหวัดสุโขทัย อุดรดิตถ์ แพร่ ไม่กี่หมู่บ้านเท่านั้น

4.

ภาษาลาวกลาง แยกออกเป็นสำเนียงถิ่น 2 สำเนียงใหญ่ คือ ภาษาลาวกลางถิ่นคำม่วน และ
ถิ่นสะหวันนะเขต ถิ่นคำม่วน จังหวัดที่พูดในประเทศไทย เช่น จังหวัดนครพนม สกลนคร
หนองคาย (อำเภอเซกา บึงโขงหลง บางหมู่บ้าน) ถิ่นสะหวันนะเขต
จังหวัดที่พูดมีจังหวัดเดียว คือ จังหวัดมุกดาหาร

5.

ภาษาลาวใต้ ใช้ในประเทศลาวท้องที่แขวงจำปาสัก สาละวัน เขกอง อัดตะปือ
จังหวัดที่พูดในประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร

6.

ภาษาลาวตะวันตก ไม่มีใช้ในประเทศลาว เป็นภาษาที่ใช้ในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย ท้องที่ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และบริเวณใกล้เคียง

ดัด
ดัด

น้อ

ดัดออต

ภาษาอีสาน ขำขื่นเด็ดเดี่ยว:

งานคอง = งานแต่งงาน

โดน = นาน

ขี้ตัว = โทหก พุดไม่จริง
ขี้เทียม = จิ้งจก

กะซาง = ซ่างกะอะ
กะจิงว่า = ก็นั่นนะสิ / ก้อย่างว่
กะด้อ กะเด็ย = อะไรกันนัทหนา
เกิบ = รองเท้า

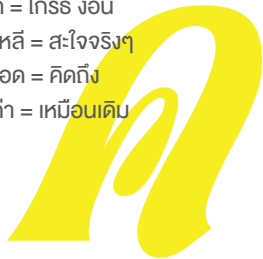
รวมคำศัพท์ อีสานคลาสสิก

ยอดฮิต ที่เราคุ้นหู แต่อาจยังไม่รู้ ความหมาย

ผู้ซ่า = จ้าพเจ้า

เคียด = โทสร งอน
คักอิหลี = สะใจจริงๆ
คิดฮอด = คิดถึง
คือเก่า = เหมือนเดิม

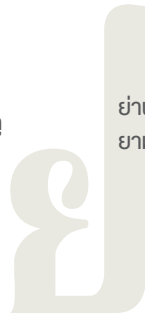
จอก = แก้ว
จิงได้ = แบบไหน ยังไง
จี่ = ปิ้งย่าง
จ๊กกะเดียม = จ๊กกะจี่
โจออก = ถอดใจ ถ้อถอย
โจงโปง = โส่ง ว่างเปล่า

ซ่า = ซ้า
ซัง = เกลียด
เซือ = เซื่อ
ซวยแ่น = ช่วยด้วย

ตะพึดตะพือ = ไม่บันยะบันยัง
ตาฮัก ตาแพง = ป่ารัก น่าเอ็นดู
ตำหูก = ทอผ้า
ตะเวิ่น = ดวงอาทิตย์

ย่าน = กลัว
ยามสวย = ตอนสาย

บ

บักห่า = คำเรียกเด็กผู้ชาย

ฟ

ฟ้า = ฟ้า

อ

อึ้ง = ดวงจันทร์
อยากหัว = นำขึ้น นำหัวเราะ

นำไป = ตามไป

น

พ

พอกะเกิน = ไม่มากไม่น้อย ครึ่งๆ กลางๆ
พ่ออีก แม่อีก = พ่อแม่บุญธรรม
โพล่เหลือ = เหลือเกิน

อ

เข้ามวนชวนหัว = พุด
ตลกขบขัน
แห้วคู้ = พุดมาก

ป

เป็นตาจืด = น่าฉงน
ปิ่น = กลีบ พลิก
เป็นจิ้งบุญ = เดชะบุญ
ปีก = ไม้ เรียงไม้แท่ง

สะหอย = อ่อนเพลีย, หมดแดง
สะติด = สะดุ้ง

โสเหล่ = วิพากษ์วิจารณ์

สันนง = สันเต้า

สะออน = ปลื้ม นำชมชย

เสี้ยว = เพื่อน มิตร

ส่ง = กางเกง

สาด = เสื่อ

เส้า = หยุต เลิก ระวัง

ส

ห

ห่าว = อาการสดชื่น ตื่นตัว
หน้าลา = อาการเสียหน้า
ห้อย = ห้อย แขน
ห้าง = พัง หย่าร้าง
ห้อน = ร้อน
หมู่เฮา = กลุ่มเพื่อน

อ

โอมตุ้ม = ชุ่มชุม, รวมตัว

ฮัก = รัก

อำซอน = อาลัยอาวรณ์

แอง = แรง

เฮา = เรา

ฮ้าย = คุ ดูดื่น ต่อว่าต่องาน

เฮ็ดงาน = ทำงาน

แฮกหมา = ประเดิม

มิก = รัก, ชอบ

แมนบ่ = ไซโหม

มีเฮง = สดชื่น กระปรี้กระเปร่า

เมื่อย = เหนื่อย

แมนแท้ = จริงแท้แน่นอน

มิดดีบ = มิดเปิดด้าน นึกอะไรไม่ออก

ด

ส่อง = ทิววิสาสะ

เลาะบ้าน = ตระเวนตามหมู่บ้าน

เล่าเนดูเตอ = ขอเรียนเชิญเพื่อร่วมงาน

ลายน่า = ว่ายนํ้า

เครือข่ายศิษย์เก่า

Ford Foundation International Fellowships Program Thailand Alumni Network (IFP THAN)

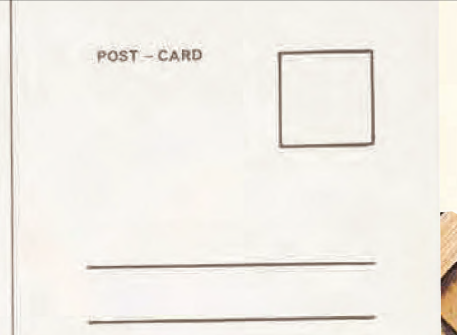
เครือข่ายศิษย์เก่าผู้ได้รับทุน IFP ประเทศไทย (IFP Thailand Alumni Network หรือ IFP THAN) เกิดจากการรวมตัวกันของศิษย์เก่าผู้ได้รับทุน Ford Foundation International Fellowships Program ในประเทศไทย ที่ได้รับทุนศึกษาต่อทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จากมูลนิธิฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิทุนการศึกษาเอเชีย โดยมีสมาชิกในเครือข่ายจำนวนทั้งสิ้น 88 คน

เครือข่าย IFP THAN ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 หลังจากผู้ได้รับทุนรุ่นแรก จบการศึกษาและกลับไปยังภาคอีสานเพื่อเดินตามความฝัน และความตั้งใจ ที่อยากจะสร้างการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นและภูมิภาค ของตนเองตามที่ได้รับความรู้และทักษะเพิ่มเติมจากการศึกษาต่อ ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นอกจากศิษย์เก่าเครือข่าย IFP THAN จะได้กลับไป ทำงานในชุมชนของตัวเองแล้ว ยังได้ริเริ่มกิจกรรมของเครือข่าย IFP THAN ใน รูปแบบต่างๆ เช่น งานวิจัยท้องถิ่น การจัดงานสัมมนาวิชาการ กิจกรรมเสริม- สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนผ่านการฝึกอบรมในหัวข้อต่างๆ รวมทั้งยังร่วม ประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัย องค์กรบริหาร- ส่วนตำบลและจังหวัด องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และ สร้างเครือข่ายการทำงานในภาคอีสานให้เกิดภาคีความร่วมมือ ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และสากล

เป็น ตบ จิต!?

“สมเด็จพระบรมราชินีนาถเคยตรัสว่า คนอีสานโชคดีอยู่ใกล้กับพระศรีอาริย์ พระอาจารย์ดังๆ เช่น พระอาจารย์มั่น ก็เป็นคนอีสาน ลูกศิษย์ของพระอาจารย์ล้วนแต่มีคุณภาพทุกคน หลวงปู่แหวน หลวงตาบัว และหลวงปู่ฝั้น เป็นลูกศิษย์ท่านหมด หลักการสอนของท่านจะเกี่ยวข้องให้คนมีคุณภาพให้ได้ เป็นคนมีวินัย ปฏิบัติตามศีล ซ้ำระจิตใจให้สะอาด”

- อุดม นิลโส

พระอุดมคค์ กรรมฐาน สายอีสาน

พระอุดมคค์กรรมฐานสายอีสานถือกำเนิดขึ้นภายใต้การนำของพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล สองพระกรรมฐานจากจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ชื่อว่าเป็นตบจิตลาธรรมะแห่งภาคอีสาน ที่ได้บุกเบิกกองทัพธรรม แห่งอีสาน วางรากฐานแนวการปฏิบัติให้หยั่งรากแก้วมั่งคงในผืนแผ่นดินไทย ถือว่ามีอิทธิพลต่อประชาชน ค่อนข้างมาก รวมทั้งเจ้าประคุณ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ที่ได้ติดตามครูอาจารย์ออกอุคคังค์

ก่อนที่จะหักเหชีวิตทางธรรมจากกรรมฐานสู่พระปริยัติธรรม

การกำเนิดของพระอุดมคค์กรรมฐานสายอีสาน กล่าวกันว่า มาจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ เงื่อนไขทางการเมือง เงื่อนไขทางภูมิศาสตร์และเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือมีความเชื่อกันว่า สังคมชาวอีสานนั้น มีความไม่ฝืน และความเชื่อที่จะเข้าถึงซึ่งสังคมพระศรีอาริย์ หรือ สังคมอุดมทิพย์และสังคมอุดมธรรม ที่ปราศจากความอดอยากและแร้นแค้น ทางกายและทางใจ ดังคำกล่าวโบราณของชาวอีสานที่ว่า

“ใจบ่ศรัทธาแล้วแสนลือออยกะปานด่า ใจบ่ศรัทธาน่าเฮ็ดดีกะปานย้าย”

หมายความว่า หากใจไม่มีศรัทธา แม้จะพูดดีด้วยก็เหมือนด่า หากใจไม่มีศรัทธา แม้จะทำดีก็เหมือนร้าย สังคมอีสานให้ความสำคัญกับใจเป็นใหญ่และว่าการที่ชาวนาจะถึงซึ่งสังคมพระศรีอาริย์ได้

จะต้องพึ่งเทศน์อย่างน้อย 1,000 คาถา ในหนึ่งวัน

ฉะนั้น คนอีสานจึงไม่ฝืนและรอคอยสังคมอุดมคติ เพราะสังคมดังกล่าว ถือว่าเป็นสังคมที่ไม่มี การเอาวัดเอาเปรียบ ดังสามารถมองผ่านวรรณกรรมหรือเรื่องเล่าทางวัฒนธรรมของอีสานหลากหลายเรื่อง เช่น ในกาพย์หุลานสอนปู่ กาพย์วิหุบบันทิต และตำนานพญาอินทรีโปรดโลก ที่มีจะมีเรื่องราว ‘สังคมพระศรีอาริย์’ อันถือว่าเป็นความหวังของชาวนาอีสานเสมอ แม้นในความเป็นจริงพวกเขาเพียงแค่ปรารถนา

ในสังคมอยู่ดีกินดี ไม่มีการเอาวัดเอาเปรียบและได้ทำบุญก็พอ

อ้างอิง

<http://www.watsamphan.com/oldpic/somdej90/006.html>, <http://www.oknation.net/blog/sitthi/2009/07/11/entry-2>

สุข เพราะมีข้าวกิน

สุข เพราะมีดินอยู่

สุข เพราะมีผู้นำ

สุข เพราะมีเงินค่าเต็มได้

สุข เพราะมีเพื่อนหลังใหญ่มอบเป็นกระดาน

สุข เพราะมีลูกหลานหลายมานั่งเฝ้า

สุข เพราะเฒ่าแก่แล้วก็ได้เข้าวัดฟังธรรม

โครงการทุน IFP ประเทศไทย ของอบคุน

IFP Thailand wishes to thank following organizations and individuals

มูลนิธิฟอร์ด กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา
Ford Foundation, New York, USA

สำนักงานเลขาธิการ โครงการทุน Ford Foundation International Fellowships Program (IFP)
กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา
Ford Foundation International Fellowships Program (IFP) Secretariat
New York, USA

ดร. โจน ดาซซิน	ผู้อำนวยการบริหาร
Dr. Joan Dassin	Executive Director of the International Fellowships Fund, Inc.

ดร. แมรี่ เอส เซอร์บูเคน	ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชีย/รัสเซีย
Dr. Mary S. Zurbuchen	Director, IFP Asia & Russia Programs

มูลนิธิทุนการศึกษาชาเอเชีย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
Asian Scholarship Foundation under the Royal Patronage of
H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn

รศ. ดร. จูรี วิจิตรวาทการ	ประธานกรรมการ
Assoc. Prof. Dr. Juree Vichit-Vadakan	Chairperson
ดร. มนตรี เชนวิทยการ	ผู้อำนวยการบริหาร
Dr. Montri Chenvidyakarn	Executive Director
จารูวัฒน์ เกียรติวงศ์	เจ้าหน้าที่โครงการทุน IFP ประจำประเทศไทย
Jaruwat Kiatiwongse	IFP Program Officer
กิตติยา สุขเกษม	ผู้ช่วยโครงการทุน IFP ประจำประเทศไทย
Kittiya Sukkasem	IFP Program Assistant

กรรมการโครงการทุน IFP ประเทศไทย IFP Thailand Committee Members

ผศ. ดร. กนกวรรณ มะโนรมย์

Asst. Prof. Dr. Kanokwan Manorom

ศ. ดร. เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

Prof. Dr. Kriengsak Chareonwongsak

ดร. แกรี่ สุวรรณรัตน์

Dr. Gary Suwannarat

โกวิท คุลสุวาน

Kowit Kulsuwan

รศ. ดร. จารุวรรณ ธรรมวัตร

Assoc. Prof. Dr. Jaruwan Thammawat

ดร. เจอราลด์ ดับบลิว ฟราย

Dr. Gerald W. Fry

รศ. ดร. ชาย โพรธิสิตา

Assoc. Prof. Dr. Chai Phodhisita

ดร. ชาร์ลส์ เอฟ คายส์

Dr. Charles F. Keyes

ผศ. ดร. ชูพักตร์ สุทธิสา

Asst. Prof. Dr. Choojug Suttisa

รศ. ดร. ญาดา ประภาพันท์

Assoc. Prof. Dr. Yada Praparapun

ผศ. ดร. นลินี ต้นฐานิตย์

Asst. Prof. Dr. Nalinee Tantuvanit

นิกร วีสเพ็ญ

Nikorn Weesapen

ผศ. ดร. บัญชร แก้วส่อง

Asst. Prof. Dr. Bunchorn Kaewsong

รศ. ดร. บัวพันธ์ พรหมพักพิง

Assoc. Prof. Dr. Buapun Prompakping

ผศ. ดร. ปมทอง มาลากุล ณ อยุธยา

Asst. Prof. Dr. Pomthong Malakul Na Ayudhaya

พูลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธุ์

Poonsap Suanmuang Tulaphan

ดร. พรเลิศ อ่วมพ่วง

Dr. Pornlerd Uampuang

ดร. รัตนา บุญมัธยะ

Dr. Ratana Boonmathya

ผศ. ดร. สุชาดา ทวีสิทธิ์

Asst. Prof. Dr. Suchada Thaweessit

สุนีย์ ประสมปลื้ม

Sunee Prasompluem

รศ. ดร. สุวิทย์ เลหาศิริวงศ์

Assoc. Prof. Dr. Suwit Laohasiriwong

สุนทรี หัตถิ์ แซ่กิ่ง

Suntaree H. Saeng-ging

มหาวิทยาลัย | Universities

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
Chulalongkorn University, Thailand
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
Kasetsart University, Thailand
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย
Khon Kaen University, Thailand
มหาวิทยาลัยคลาร์ค ประเทศสหรัฐอเมริกา
Clark University, United States of America
มหาวิทยาลัยแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย
University of Canberra, Australia
มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
Columbia University, United States of America
มหาวิทยาลัยเดอ ลา ซาลส์ ประเทศฟิลิปปินส์
De La Salle University, The Philippines
มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
Mahidol University, Thailand
มหาวิทยาลัยแมสซี ประเทศนิวซีแลนด์
Massey University, New Zealand
มหาวิทยาลัยลีดส์ สหราชอาณาจักร
University of Leeds, United Kingdom
มหาวิทยาลัยวอริค สหราชอาณาจักร
University of Warwick, United Kingdom
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย
Srinakharinwirot University, Thailand

มหาวิทยาลัยอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์
University of Amsterdam, The Netherlands
มหาวิทยาลัยอาเทเนโอ เดอ มะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์
Ateneo de Manila University, The Philippines
มหาวิทยาลัยอีสต์แองเกลีย สหราชอาณาจักร
University of East Anglia, United Kingdom
มหาวิทยาลัยไอโอว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา
University of Iowa, United States of America
มหาวิทยาลัยฮาวาย วิทยาเขตมานัว ประเทศสหรัฐอเมริกา
University of Hawaii at Manoa,
United States of America
สถาบันการบริหารแห่งเอเชีย (เอไอเอ็ม) ประเทศฟิลิปปินส์
Asian Institute of Management (AIM), The Philippines
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที) ประเทศไทย
Asian Institute of Technology (AIT), Thailand
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ประเทศไทย
National Institute of Development Administration
(NIDA), Thailand
สถาบันบัณฑิตเอส ไอ ที ประเทศสหรัฐอเมริกา
SIT Graduate Institute, United States of America
สถาบันเคหศาสตร์และการศึกษารูปแบบชุมชนเมือง
(ไอเอชเอส) ประเทศเนเธอร์แลนด์
Institute of Housing and Urban Development Studies
(IHS), The Netherlands

หน่วยงานในประเทศไทย | Organizations in Thailand

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
Office of the Civil Service Commission (OCSC)

สถานสอนภาษาสมาคมักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา (เอ. ยู. เอ.)
AUA Language Center

หน่วยงานในความร่วมมือ | Partner Organizations

บริติช เคานซิล สหราชอาณาจักร
British Council, United Kingdom
สถาบันการศึกษานานาชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา
Institute of International Education (IIE),
United States of America
นัฟฟิค ประเทศเนเธอร์แลนด์
Nuffic, The Netherlands

ศูนย์การแลกเปลี่ยนทางการศึกษากับประเทศเวียดนาม
ประเทศเวียดนาม
Center for Educational Exchange with Vietnam (CEEVN),
Vietnam
สภาสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์
Philippine Social Science Council (PSSC),
The Philippines

หน่วยงานในภาคอีสาน | Organizations in Northeastern Thailand

ศาลากลางจังหวัด

Provincial City Halls

มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดขอนแก่น

Christian Foundation for the Blind in Thailand under the Royal Patronage of H.M. the King, Khon Kaen province

โรงเรียนสอนภาษา S-3 Training จังหวัดขอนแก่น

S-3 Training Services, Khon Kaen Province

ศูนย์ IDP จังหวัดขอนแก่น

IDP Education Services, Khon Kaen Province

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา

Local Information Center for Development (LICD), Nakhon Ratchasima province

ศูนย์พหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง จังหวัดขอนแก่น

Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP), Khon Kaen province

ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี

Mekong Sub-region Social Research Center (MSSRC), Ubon Ratchathani province

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด

Provincial Public Relation Offices

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด

Provincial Social Development and Human Security Offices

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

Provincial Public Health Offices

Special Thanks

ดร. คิม สมอล

Dr. Kim Small

คุณापพร ปัตถาวโร

Kunaporn Patthawaro

ดร. จ้อยส์ มาลอมเบ

Dr. Joyce Malombe

ดร. ชยันต์ วรธนะภูติ

Dr. Chayan Vaddhanaphuti

ดร. ชาร์ลส์ เรย์ เบลีย์

Dr. Charles Ray Bailey

นพ. นรินทร์ พิทักษ์วัชร

Dr. Niran Pitakwatchara

ผศ. ดร. นรินทร์ กุลขานันท์

Asst. Prof. Niran Kultanan

ดร. ประสิทธิ์ ธิปรีชา

Dr. Prasit Leepreecha

ดร. ปรีชา อุยตระกูล

Dr. Preecha Uitragoon

มธุรา เข็มนาด

Mathura Khemnak

มิ่ง คอฟแมน

Minh Kauffman

โยแลนด์ ซาเลอร์

Yolande Zahler

รัชนีกรณ อีนเล็ก

Rachaneekorn Inlek

ดร. ลูเดส จี เซาวาดอร์

Dr. Lourdes G. Salvador

วัชรापพร รัตนยานนท์

Vatcharaporn Ratanayanont

วิจิตรา วงศ์ปิยนันทกุล

Vichitra Wongpiyanantakul

ศรีสมร เปล่งศรี

Sisamorn Plengsri

ดร. ศศิธร่า เศรษฐนันท์-โมเรโน

Dr. Sasithara Sethanandha-Moreno

ศศิพิมพ์ ไพศรี

Sasipim Praisri

สุนันทนา กัมปนาทแสนยาก

Sunanthana K. Sanyakorn

สุมาลี โพธิ์พยอม

Sumalee Popayak

ดร. เสรี สมชอบ

Dr. Seri Somchob

อโชค กูรุง

Ashok Gurung

อัชฉรา โตแย้ม

Atchara Toyam

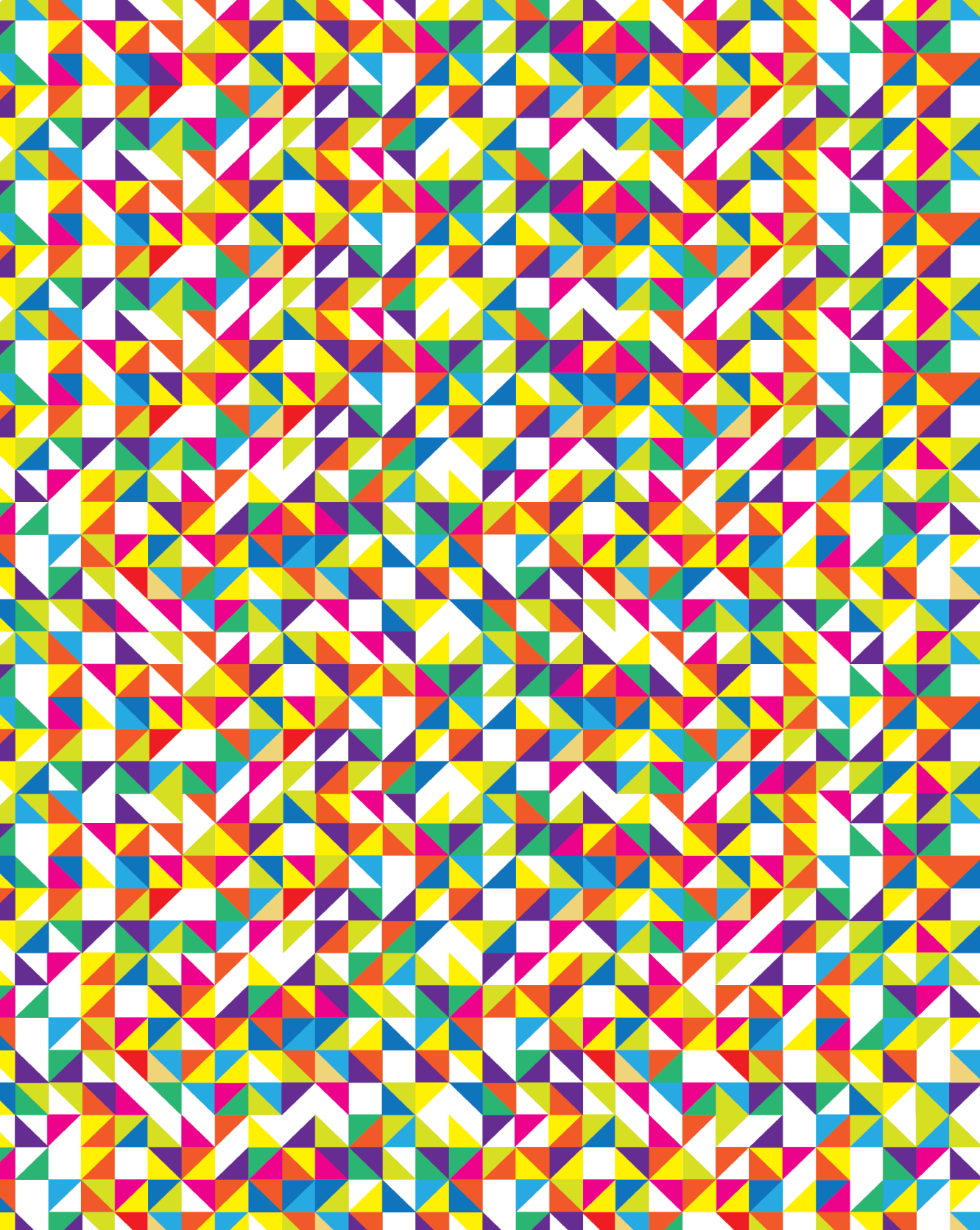

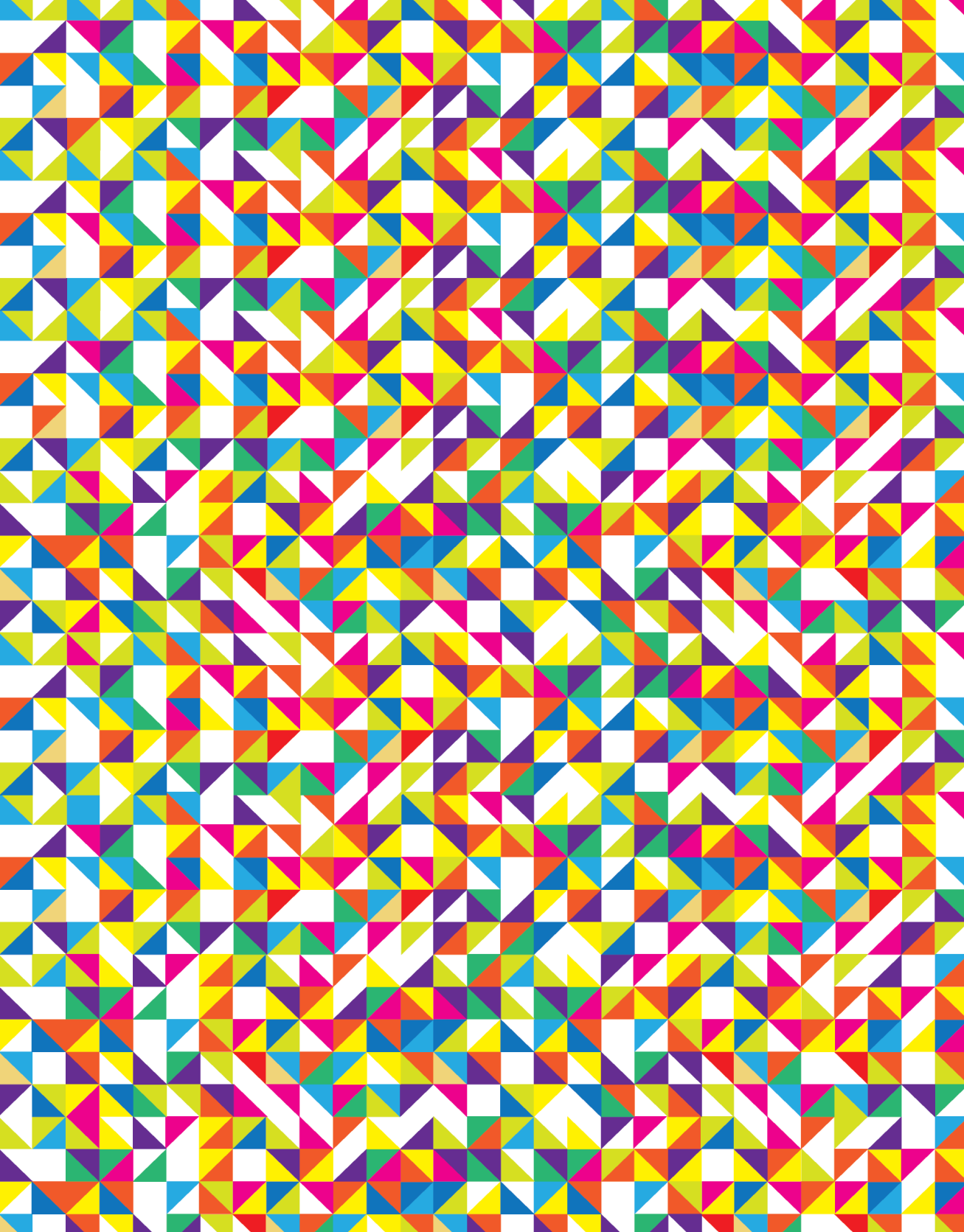

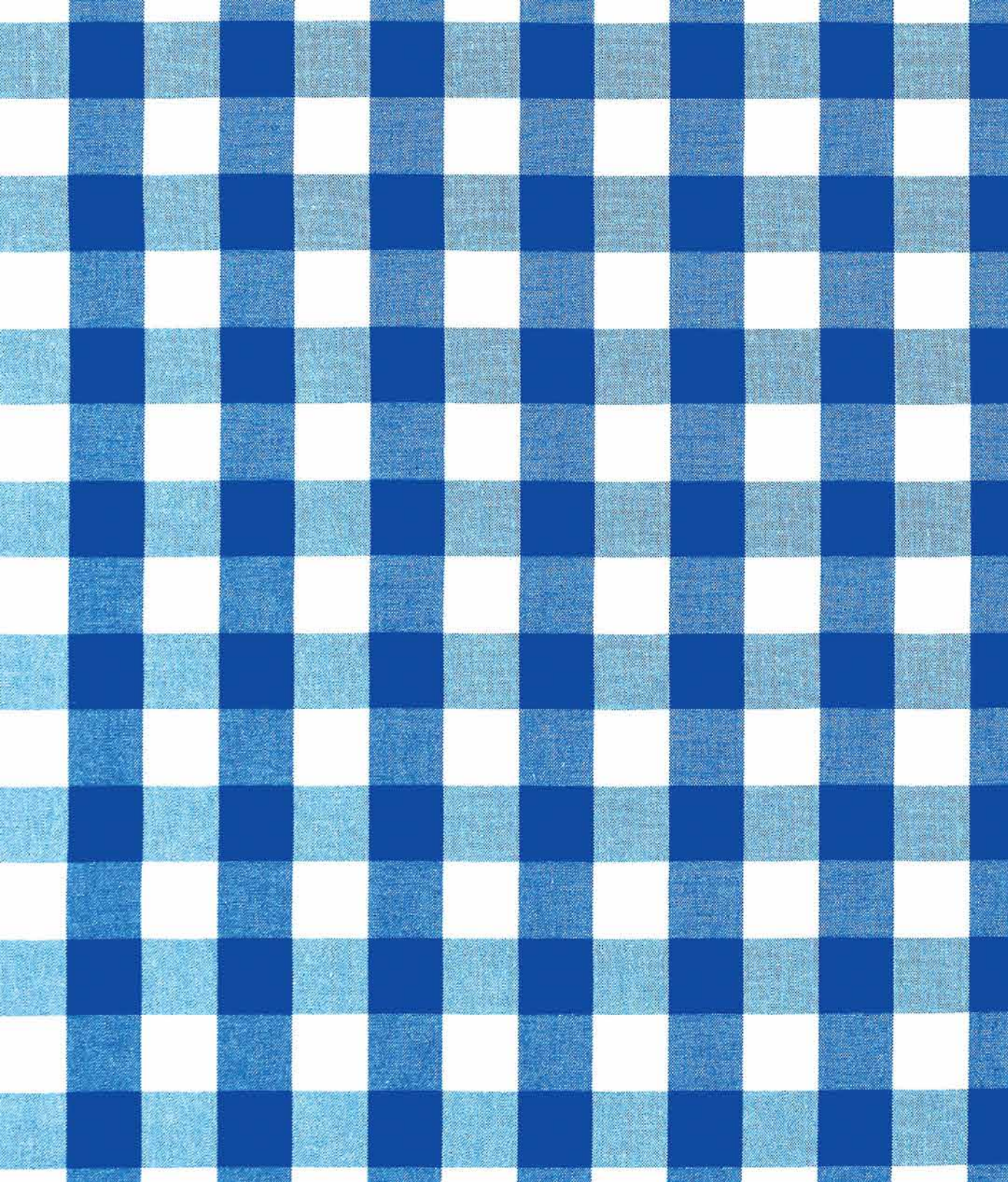

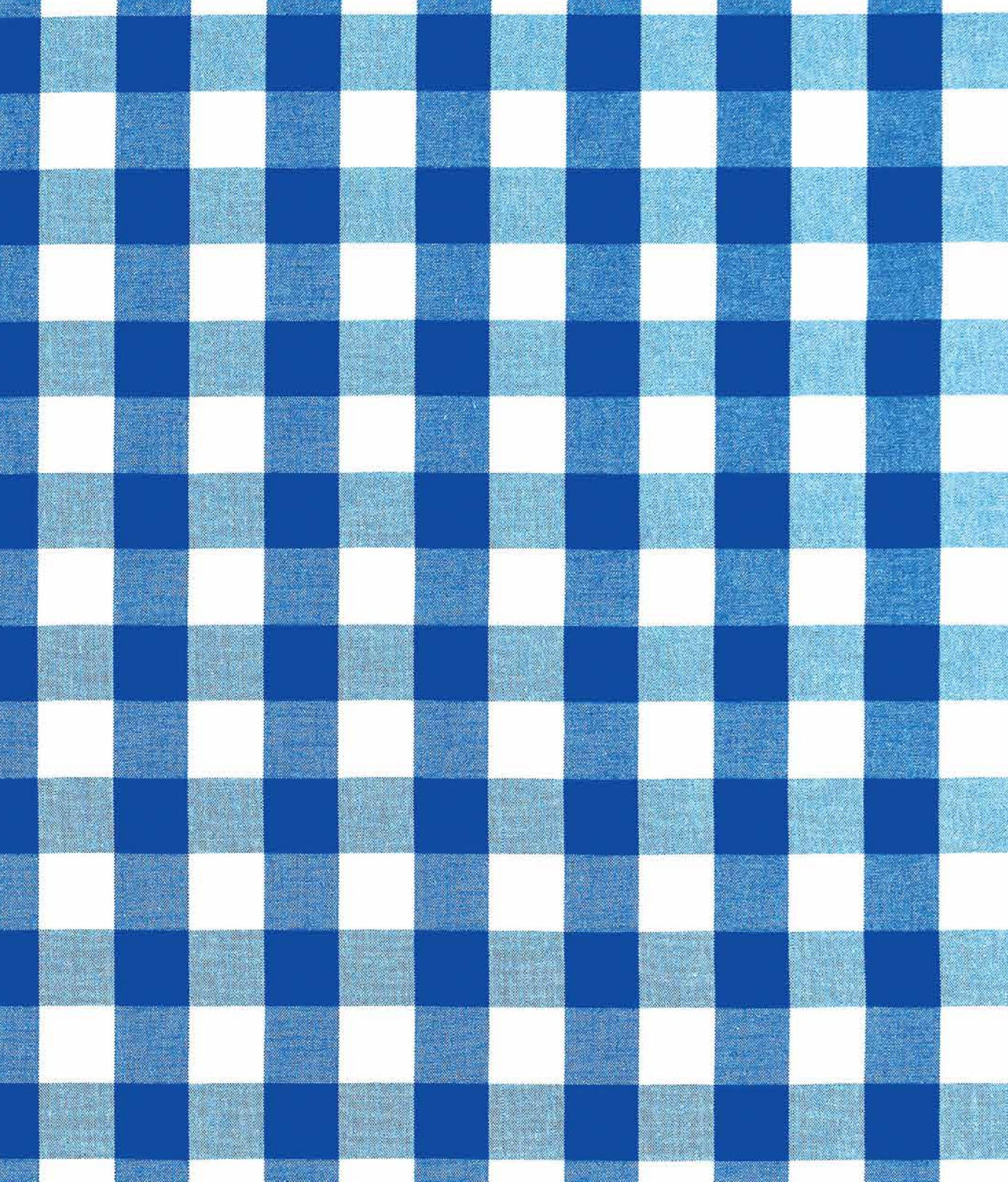
FORD FOUNDATION
INTERNATIONAL
FELLOWSHIPS PROGRAM

learning | leadership | commitment

ความพิเศษของทุน IFP นั้นไม่ได้อยู่ที่จำนวนของผู้ได้รับทุน หากยังมีความพิเศษมากกว่านั้นอีกสองประการ ประการที่หนึ่งคือเป็นทุนที่มอบให้กับคนอีสานโดยเฉพาะ และประการที่สองก็คือเป็นทุนที่ไม่มีพันธสัญญาใดๆ นอกจากสัญญาใจที่ว่าต้องนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาชุมชนในภูมิภาคของตนเองต่อไป อธิบายให้เข้าใจง่ายๆ พอจับปลาเป็นแล้วก็ต้องมาสอนคนอื่นให้จับปลาเป็นต่อไปนั่นเอง

หนังสือ “เสี้ยว” ที่กำลังถืออยู่ในมือเล่มนี้จึงเป็นการแนะนำเพื่อนๆ ของเรามาให้ท่านได้รู้จัก ส่วนหนึ่งเป็นการให้กำลังใจคนทำงานเพื่อสังคม อีกส่วนหนึ่งเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่ามันจะสร้างแรงบันดาลใจให้ท่านลุกขึ้นมาทำสิ่งดีๆ ให้กับสังคม นำสิ่งที่ท่านรู้ นำความรู้ที่ท่านมี ออกไปสอนให้คนอื่นจับปลาเป็น เพื่อที่เราจะได้ “เสี้ยว” กัน

ISBN 978-616-91540-0-6

9 786169 154006

